CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Abu Simbelio valdovė

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Abu Simbelio valdovė

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė
Irina Mikalkevičienė

VILNIUS 2005

UDK 840-3
Ja81

Christian JACQ
RAMSÈS
La Dame d'Abou Simbel
Robert Laffont, 1996

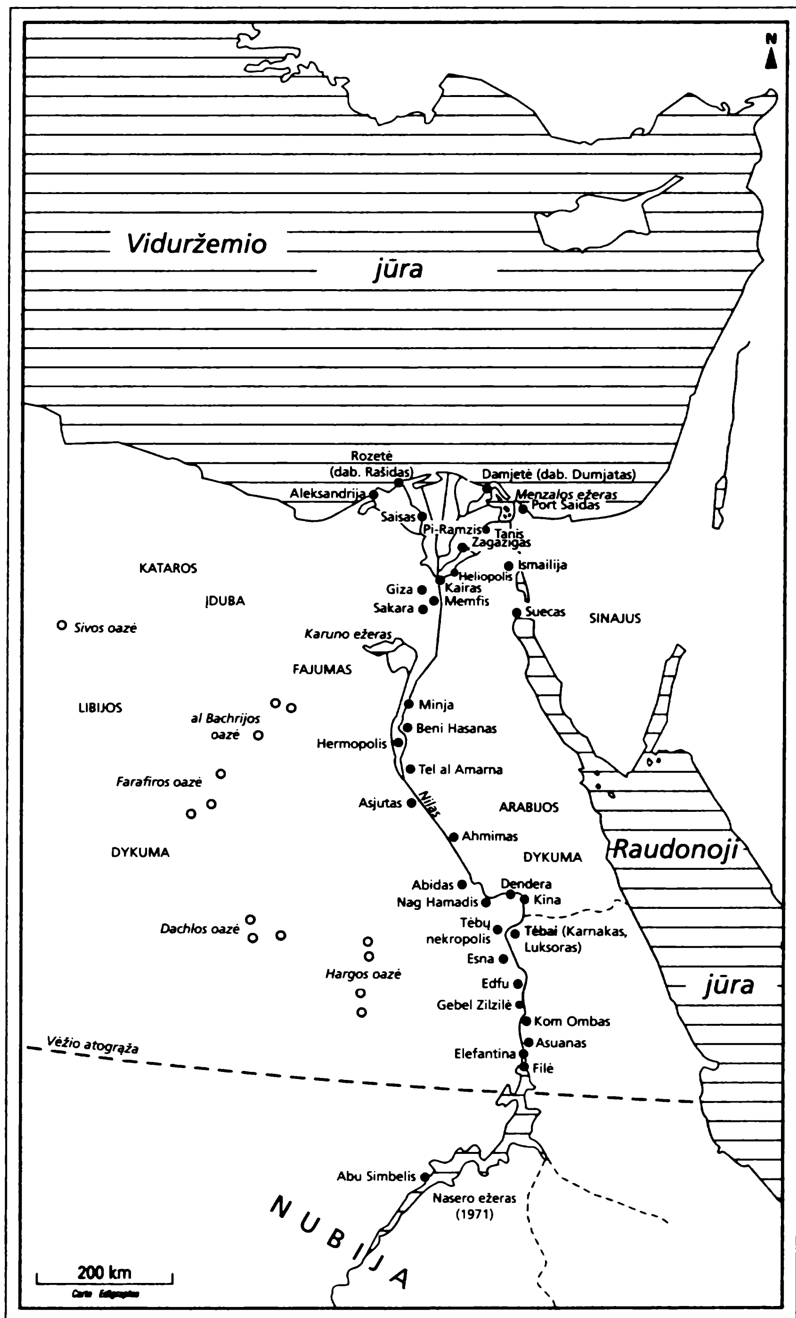
„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication Oscar Milosz, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Etrangères, de l'Ambassade de France en Lituanie et du Centre Culturel Français

Knygos leidimą remia Prancūzijos užsienio reikalų ministerija, Prancūzijos ambasada Lietuvoje, Prancūzų kultūros centras (O. Milašiaus programa knygų leidimui remti)

ISBN 9986-16-449-4

EGIPTO ŽEMĖLAPIS

SENOVĖS ARTIMŲJŲ RYTŲ ŽEMĖLAPIS
(iki Naujosios imperijos laikų)

1

Nugalėtojas, Ramzio liūtas, taip suriaumojo, kad ir egiptiečiai, ir sukilėliai sustingo iš siaubo. Didžiulis plėšrūnas, kurį faraonas už drąsą ir ištikimybę, parodytą mūšyje su hetitais* prie Kadešo, apdovanojo dailiu aukso antkakliu, svėrė daugiau nei tris šimtus kilogramų. Keturių metrų ilgio milžiną puošė tankūs, saulėje blizgantys karčiai, tokie vešlūs, kad dengė ne tik jo galvą bei kaklą, bet ir pečius, krūtinę, o rusvas, glotnus trumpaplaukis kailis tviskėte tviskėjo.

Daugiau nei dvidešimties kilometrų spinduliu visi suprato, kad niršta ne tik Nugalėtojas, bet ir Ramzis, po pergalės prie Kadešo tapęs Ramziu Didžiuoju.

Ar ji buvo tikra, toji didybė? Juk narsusis ir šlovingasis Egipto faraonas neįstengė priversti Anatolijos barbarų paklusti jo įstatymams...

Mūšyje Egipto kariuomenė nepateisino sudėtų į ją vilčių nei lūkesčių. Karvedžiai, bailiai ar neišmanėliai, paliko Ramzį vienui vieną prieš tūkstančius priešininkų, neabejojusių savo pergale. Tačiau šviesoje slypintis dievas Amonas išgirdo savo sūnaus maldą ir suteikė faraono rankai antgamtinę jėgą.

Po penkerių audringo valdymo metų Ramzis jau manė, kad jo pergalė prie Kadešo ilgai neleis hetitams pakelti galvos, o Artimuosiuose Rytuose prasidės gana ramus laikotarpis.

Pasirodė, kad jis smarkiai klydo, – jis, galingas bulius, dieviškojo Įstatymo numylėtinis, Egipto gynėjas, Šviesos Sūnus. Ar jis buvo vertas tų per karūnavimą jam suteiktų vardų?

* Hetitai – tolimi turkų protėviai.

Juk Kanaane ir Pietų Sirijoje, tradiciniuose Egipto protektoratuose, siautėjo maištas... Hetitai ne tik neatsisakė kovos, bet dargi surengė platų puolimą, sudarę sąjungą su beduinais, tais plėšikais ir galvažudžiais, nuo seno besigviešiančiais turtingų Nilo deltos žemių.

Prie valdovo prisiartino Ra junginio karvedys.

– Jūsų Didenybe... Padėtis pavojingesnė, nei mes buvome numatę. Tai nėra eilinis maištas; pasak žvalgų, prieš mus sukilo visas Kanaano kraštas. Įveikus pirmąją kliūtį, iškils antra, paskui trečia, paskui...

– Ir tu nebesitiki galėsiąs jas įveikti?

– Mes galime netekti daug žmonių, Didenybe, o vyrai neturi noro beprasmiškai žūti.

– Padėti galvą už tai, kad Egiptas išliktų ir gyvuotų, jiems neatrodo pakankamai garbinga nei prasminga?

– Aš nenorėjau pasakyti, kad...

– Tačiau kaip tik tai tu pagalvojai, karvedy! Vadinasi, Kadešo pamoka nuėjo niekais. Nejaugi man lemta būti apsuptam bailių, kurie praranda gyvybę, nes nori ją išgelbėti?

– Didenybe, ir mano, ir kitų karvedžių paklusnumas nekelia nė menkiausios abejonės; mes paprasčiausiai norėjome jus perspėti.

– Ar mūsų žvalgybos tarnyba ką nors sužinojo apie Ašą?

– Deja, ne, Jūsų Didenybe.

Aša, Ramzio vaikystės draugas ir užsienio reikalų ministras, pateko į spąstus, lankydamasis pas Amuru* kunigaikštį. Ar jį kankino? Ar jis dar gyvas? Ar jo kalintojai mãno, kad diplomatą verta į ką nors iškeisti?

Vos tik sužinojęs, kad Aša suimtas, Ramzis sušaukė savo armiją, dar dorai neatsigavusią po smūgio, patirto prie Kadešo. Norint išgelbėti Ašą, reikėjo kirsti teritorijas, tapusias prie-

* Libanas.

šiškas. Vietiniai kunigaikštukai ir vėl sulaužė Egiptui duotas ištikimybės priesaikas ir parsidavė hetitams mainais už saują žibančio metalo ir krūvą apgaulingų pažadų. Kas iš jų nesvajojo užgrobti faraonų žemės ir į valias pasidžiaugti jos turtais, kurie buvo laikomi neišsenkamais?

Ramziui Didžiajam reikėjo tęsti daugybę pradėtų darbų: toliau statyti Tėbuose Ramezėjų, savąją milijonų metų šventyklą; plėsti ir puošti Karnako, Luksoro, Abido šventyklas; pasirūpinti savo amžinąja buveine Karalių slėnyje ir įkūnyti Abu Simbelio akmenyje savo svajonę: nuostabią šventovę, kurią norėjo padovanoti Nefertarei – vienintelei savo širdies valdovei ir dievinamai žmonai... O jis, užuot siela ir kūnu pasinėręs į mėgstamą darbą, vėl atsidūrė čia, Kanaano pasienyje, ir nuo kalvos viršūnės stebi priešo tvirtovę!

– Didenybe, jei galėčiau išdrįsti...

– Nagi, drąsiau, karvedy!

– Jūsų kariuomenė atrodo labai įspūdingai. Jos galia – akivaizdi... Esu tikras, kad imperatorius Muvatalis tai suvoks ir įsakys paleisti Ašą į laisvę.

Hetitų imperatorius Muvatalis buvo atkaklus ir klastingas žmogus, puikiai suvokiąs, kad jo neribota valdžia remiasi tik jėga. Nors jis stojo vadovauti didžiulei sąjungininkų armijai, jo ketinimas užkariauti Egiptą žlugo. Tačiau Muvatalis surengė naują puolimą pasinaudodamas beduinais ir maištininkais.

Tik Muvatalio arba Ramzio mirtis galėjo padaryti galą konfliktui, kurio baigtis turėjo lemti daugelio tautų ateitį. Jei Egiptas būtų nugalėtas, karinė hetitų galia primestų kraštui savo žiaurią ir neribotą valdžią, kuri sugriautų tūkstantmetę civilizaciją, pradėtą kurti dar pirmojo faraono Menio valdymo laikais.

Ramzis ūmai prisiminė Mozę. Kurgi jis slapstosi, tas antrasis jo vaikystės draugas, įvykdęs žmogžudystę ir pabėgęs iš Egipto? Visos paieškos buvo bergždžios. Kai kas manė, kad hebrają, taip uoliai padėjusį statyti Pi-Ramzį – naująją Deltoje įkur-

tą sostinę, prarijo dykumos smėlis. O gal Mozė prisidėjo prie sukilėlių? Ne, jis niekada netaptų Ramzio priešu.

– Didenybe... Jūsų Didenybe, ar girdite mane?

Žvelgdamas į gerai įmitusį ir išgąstingą šio vien savo patogumais tesirūpinančio karininko veidą, Ramzis prisiminė kitą žmogų, kurio jis nekentė labiausiai pasaulyje: Šenarą, savo vyresnįjį brolį. Nenaudėlis prisidėjo prie hetitų, tikėdamasis užvaldyti sostą. Vežamas iš didžiojo Memfio kalėjimo į katorgą oazėje, Šenaras dingo, pasinaudojęs kilusia smėlio audra, tačiau Ramzis buvo tikras, kad jis tebėra gyvas ir nė nemano atsisakyti ketinimo visais įmanomais būdais kenkti broliui – faraonui.

– Paruošk armiją kautynėms, karvedy.

Sutrikęs kariškis pasiskubino dingti valdovui iš akių.

Kaip mielai Ramzis dabar būtų mėgavęsis sodo grožiu ir ramybe kartu su Nefertare, savo sūnumi ir dukrele; kaip jis gardžiuotųsi ta kasdienybės laime, toli nuo ginklų žvangesio! Tačiau jam reikėjo išgelbėti savo šalį nuo gresiančių ją užplūsti kraugeriškų ordų, kurios nedvejodamos griaus šventyklas ir tryps į purvą įstatymus. Pavojuje atsidūrė tai, kas buvo tūkstanteriopai svarbiau už jo paties norus, siekius ir rūpesčius. Jis neturėjo teisės galvoti nei apie savo ramybę, nei apie šeimą, o privalėjo užkirsti kelią blogiui, nors ir savos gyvybės kaina.

Ramzis ilgai nenuleido akių nuo tvirtovės, užkirtusios kelią, vedantį į pat Kanaano teritorijos vidurį. Dvigubos šešių metrų aukščio sienos teikė puikią priedangą gausiai įgulai; prie šaunamųjų angų sustingo lankininkai. Grioviai buvo pilni aštrių molinių šukių, kurios žeistų kojas pėstininkams, pasiųstiems atremti į sienas puolimo kopėčias.

Jūros vėjas gaivino Egipto karius, susibūrusius tarp dviejų saulės kepinamų kalvų. Jie atžygiavo čia kuo skubiausiai, vos stabtelėdami trumpo poilsio atsitiktinėse stovyklavietėse. Tik gerai apmokami samdomi kareiviai buvo pasirengę paklusti

įsakymui ir susiremti su priešu; jauni naujokai, kuriuos ir taip slėgė liūdesys neribotam laikui palikus gimtinę, bijojo žūti žiauriose kautynėse. Jie tikėjosi, kad faraonas tik sustiprins šiaurės rytų sieną ir nesileis į pavojingą žygį, kuris galėjo baigtis pražūtimi.

Dar visai neseniai Kanaano sostinės Gazos valdytojas buvo surengęs šaunią puotą Egipto kariuomenės vadovybei ir prisiekinėjo niekada nesusidėsiąs su hetitais, tais žiaurumu garsėjančiais Azijos barbarais. Jau tada jo pernelyg akivaizdi veidmainystė kėlė Ramziui pasibjaurėjimą; šiandien jo išdavystė nė kiek nestebino jaunojo dvidešimt septynerių metų amžiaus valdovo, išmokusio perprasti slėpiningas žmogaus sielos gelmes.

Liūtas vėl nekantriai suriaumojo.

Nugalėtojas labai pasikeitė nuo tos dienos, kai Ramzis rado jį merdėjantį Nubijos savanoje. Liūtukui buvo įgėlusi gyvatė, ir jis buvo pasmerktas žūti. Tarp plėšrūno ir žmogaus tuoj pat užsimezgė gilus ir paslaptingas nuoširdžios atjautos ir abipusio supratimo ryšys. Laimė, žiniuonis Setau, taip pat Ramzio vaikystės ir mokslo draugas, sugebėjo rasti tinkamų vaistų. Pasakiškas gyvūno atsparumas leido jam įveikti negalią ir užaugus tapti galingu liūtu, kurio jėga kėlė siaubą. Apie geresnį asmens sargybinį valdovas nebūtų galėjęs nė svajoti.

Ramzis paglostė Nugalėtojo karčius, tačiau glamonė plėšrūno nenuramino.

Kalvos šlaitu aukštyn ropštėsi Setau, vilkįs antilopės kailio palaidinę su daugybe kišenių, prikimštų vaistų: iš įvairiausių gydomųjų medžiagų pagamintų žirnelių bei tepalų ir buteliukų su vaistažolių nuovirais. Kresnas, vidutinio ūgio, kampuotagalvis, tamsiaplaukis, prastai nusiskutęs, Setau aistringai domėjosi gyvatėmis ir skorpionais. Iš jų nuodų jis gamino veiksmingus vaistus ir be atvangos tęsė tyrinėjimus kartu su Vandens Lelija – savo žmona, žavinga nube, kurios grožis džiugino vien į ją pažvelgusių kareivių širdis.

Ramzis patikėjo sutuoktiniams vadovauti armijos sveikatos tarnybai. Setau su Vandens Lelija dalyvavo visuose valdovo žygiuose – ne iš meilės karui, o norėdami pagauti naujų, dar nežinomų gyvačių ir slaugyti sužeistuosius. Be to, Setau manė, kad ištikus nelaimei niekas neįstengs geriau už jį padėti jo draugui Ramziui.

– Karių nuotaika nekokia, – tarė jis.

– Karvedžiai nori trauktis, – pripažino Ramzis.

– Turint galvoje tavo kareivių elgesį prie Kadešo, ko tu gali iš jų tikėtis? Jie kilus sąmyšiui kaip niekas kitas sugeba tik sprukti kiek kojos įkerta. Tau teks apsispręsti pačiam – kaip visuomet.

– Ne, Setau, spręsiu ne aš vienas. Aš pasitelksiu į pagalbą saulę, vėjus, savo liūto sielą, šios žemės dvasią... Jie nemeluoja. Man reikia tik perprasti, ką jie pataria.

– Na, geresnės karo tarybos nė būti negali.

– Ar tu pasišnekučiavai su savo gyvatėmis?

– Jos taip pat yra Neregimojo pasiuntiniai. Taip, aš jų klausinėjau, ir jos man atsakė aiškiai ir tiesiai, be užuolankų: nesitrauk. Kodėl Nugalėtojas toks neramus?

– Pažiūrėk į tą ąžuolyną, į kairę nuo tvirtovės, pusiaukelėje tarp jos ir mūsų.

Setau pažvelgė ta kryptimi kramsnodamas nendrės stiebelį.

– Tu teisus, atrodo įtartinai. Spąstai, kaip Kadeše?

– Tada jie suveikė taip sėkmingai, kad hetitų karvedžiai dabar sugalvojo kitus, kuriuos jie tikisi būsiant tokius pat vykusius. Mūsų pradėtas puolimas bus palaužtas, o jų lankininkai šaudys nuo tvirtovės sienų ir į valias guldys mūsų karius.

Ramzio ginklanešys Mena nusilenkė valdovui:

– Didenybe, jūsų kovos vežimas jau paruoštas.

Faraonas ilgai glostė abu žirgus, kurie vadinosi „Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“. Tik jiedu su liūtu neišdavė jo prie Kadešo, kai mūšis atrodė pralaimėtas.

Netikėdami savo akimis, karvedžiai, ginklanešys ir rinktinio kovos vežimų pulko vyrai žiūrėjo, kaip Ramzis šoka savo vežiman ir stveria pavadžius.

– Didenybe, – sunerimo Mena, – juk jūs neketinate...

– Pravažiuokime palei tvirtovę ir visu greičiu leiskimės tiesiai ąžuolyno link, kaip tik ten nukreipę puolimą.

– Didenybe... Jūs pamiršote savo šarvus! Didenybe!

Mojuodamas metalo plokštelėmis dengtu antkrūtiniu, ginklanešys veltui bėgo paskui kovos vežimą, kurį vadeliojąs Ramzis vienas nulėkė priešo link.

2

Stovėdamas visu greičiu skriejančiame karo vežime, Ramzis Didysis labiau panėšėjo į dievą nei žmogų. Aukštaūgis, plačiakaktis, užsidėjęs mėlyną, prie galvos prigludusią karūną, iškiliais antakių lankais, tankiais antakiais, žvelgiąs skvarbiai it sakalas, ilga, siaura ir kumptelėjusia nosimi, apvaliomis, gražios formos ausimis, stambaus žandikaulio ir gana storų lūpų, Ramzis atrodė esąs įsikūnijusi galia.

Jam artinantis, ąžuolyne slėpęsi beduinai iššoko iš pasalos. Vieni įtempė lankus, kiti mosikavo trumpakotėmis ietimis.

Kaip ir prie Kadešo, valdovas pasirodė besąs greitesnis už smarkų vėją ir guvesnis už šakalą: jis akimirksniu įveikė didžiulį nuotolį. Tarsi aštriaragis bulius, verčiąs iš kojų savo priešus, Ramzis sutraiškė pirmuosius užpuolikus, pastojusius jam kelią, ir leido vieną strėlę po kitos, perverdamas sukilėlių krūtines.

Beduinų būrio vadui pavyko išvengti pašėlusio faraono puolimo, ir dabar, parklupęs ant vieno kelio, jis rengėsi sviesti Ramziui į nugarą ilgą durklą.

Nugalėtojo šuolis privertė maištininkus suakmenėti iš nuostabos. Milžiniško ūgio ir svorio liūtas atrodė skriste skriejąs oru. Išleidęs nagus, jis užgriuvo beduinų vadą, suleido iltis jam į galvą ir sučiaupė nasrus.

Tas vaizdas buvo toks siaubingas, kad daugybė užpuolikų metė ginklus ir spruko kiek kojos neša, stengdamiesi pabėgti nuo liūto, jau draskančio kitus du beduinus, atbėgusius gelbėti savo vado.

Egiptiečių kovos vežimai, kuriems iš paskos atskubėjo šimtai pėstininkų, prisijungė prie Ramzio ir be jokio vargo sunaikino saujelę paskutinių dar besipriešinančių beduinų.

Nurimęs Nugalėtojas nulaižė nuo letenų kraują ir švelniai pažvelgė į savo šeimininką. Išvydęs dėkingumo kupinas Ramzio akis, liūtas patenkintas suurzgė ir atsigulė prie dešiniojo kovos vežimo rato, budriai dairydamasis aplink.

– Tai didelė pergalė, Jūsų Didenybe! – pareiškė Ra junginio karvedys.

– Mes ką tik išvengėme savo kariuomenės pražūties; kodėl nė vienas žvalgas nepranešė, kad miške slepiasi priešai?

– Mes... mes nepagalvojome apie tą vietovę; ji mums atrodė nereikšminga.

– Ar tik mano karvedžiams neteks mokytis kariauti iš liūto?

– Jūsų Didenybė tikriausiai pageidauja sušaukti karo tarybą, kad būtų galima parengti tvirtovės puolimą...

– Puolame nedelsiant.

Iš faraono balso Nugalėtojas suprato, kad atokvėpis baigėsi. Ramzis paglostė abu savo žirgus, kurie susižvalgė tarsi drąsindami vienas kitą.

– Didenybe, Didenybe... Prašau!

Uždusęs Mena ištiesė valdovui smulkiomis metalo plokštelėmis dengtą antkrūtinį. Šįkart Ramzis sutiko jį užsidėti – beje, jis nė kiek nebjaurojo faraono lininio apdaro plačiomis rankovėmis. Valdovo riešus juosė dvi aukso ir lazurito apyrankės, pagrindinė jų puošmena buvo dvi laukinių ančių galvos, simbolizuojančios karališkąją porą, panašią į du paukščius keliauninkus, kylančius į paslaptingąsias dausas. Ar Ramzis dar pamatys Nefertarę prieš leisdamasis į didžiąją kelionę kitapus žemiškojo gyvenimo?

„Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“ trypčiojo vietoje ir nekantraudami mušė kanopomis. Žirgų galvas puošė puikūs sultonai iš raudonų plunksnų su mėlynais galiukais, o

nugaras dengė raudonai mėlynos gūnios. Jiems knietėjo lėkti tvirtovės link.

Pėstininkai traukė dainą, nejučia sudėtą po pergalės prie Kadešo. Jos žodžiai drąsino bailius: „Ramzio ranka galinga, jo širdis – narsi, jis neprilygstamas lankininkas, jis – tvirta siena, sauganti savo kareivius, jis – liepsna, deginanti priešus“.

Ginklanešys Mena jaudindamasis prikimšo strėlių abu prie valdovo karo vežimo pritvirtintus dėklus.

– Ar tu jas patikrinai?

– Taip, Didenybe; visos strėlės lengvos ir tvirtos. Tik jūs galėsite paleisti jas ligi pat priešo lankininkų.

– Gal nežinai, kad pataikavimas yra sunkus prasižengimas?

– Žinau, bet aš taip bijau! Juk, jei ne jūs, tie barbarai būtų mus išžudę!

– Paruošk nemažai pašaro mano žirgams; kai grįšime, jie bus išalkę.

Vos Egipto kovos vežimai prisiartino prie tvirtovės, Kanaano lankininkai su savo sąjungininkais beduinais paleido visą debesį strėlių, kurios susmigo į žemę po vežimais ir prie kinkinių. Arkliai ėmė žvengti, kai kurie stojo piestu, bet valdovas liko ramus, ir tai neleido rinktinėms Ramzio pajėgoms pasiduoti panikai.

– Įtempkite savo didžiuosius lankus, – įsakė jis, – ir laukite mano ženklo.

Pi-Ramzio ginklų dirbtuvėse buvo pagaminta daug akacijos medžio lankų, jų templės buvo iš jaučio sausgyslių. Kruopščiai apskaičiuotas ginklo išlinkimas leido taikliai paleisti strėlę daugiau kaip dviejų šimtų metrų nuotoliu. Nuo tokių ginklų nepajėgė apsaugoti nė dantytos sienos, už kurių slėpėsi apgultieji.

– Visi drauge! – sugriaudėjo Ramzis, ragindamas karius šauti.

Dauguma strėlių kliudė taikinius, įsmigdamos į galvą, akį ar perverdamos gerklę. Daug priešo lankininkų nusirito nuo sienų žuvę arba sunkiai sužeisti.

Stojusius jų vieton ištiko toks pat likimas.

Būdamas tikras, kad jo pėstininkams nebegresia sukilėlių strėlės, Ramzis įsakė kariams pulti prie medinių tvirtovės vartų ir suskaldyti juos kirviais. Egiptiečių kovos vežimai atriedėjo dar arčiau sienų, o faraono lankininkai ėmė šaudyti dar taikliau, užgniauždami bet kokį apgultųjų pasipriešinimą. Negelbėjo nė aštrių šukių pilni grioviai: priešingai nei buvo įprasta, Ramzis nusprendė įsiveržti pro pagrindinį įėjimą, neversdamas karių rabždintis kopėčiomis ant tvirtovės sienų.

Kanaaniečiai susigrūdo už vartų, bet egiptiečių spaudžiami neįstengė atsilaikyti. Prasidėjo žūtbūtinės grumtynės vyras prieš vyrą; faraono pėstininkai užsiropštė ant krūvos lavonų ir kaip viską griaunanti banga plūstelėjo į tvirtovės vidų.

Apgultieji pamažu traukėsi; jų plačios juostos ir kutais padabinti drabužiai bemat permirkdavo iš žaizdų žliaugiančiu krauju, ir jie griuvo vienas ant kito.

Egiptiečių kalavijai kiaurai vėrė šalmus, skaldė kaulus, kapojo šonus ir pečius, kirto sausgysles, perrėždavo pilvus.

Paskui tvirtovėje ūmai viskas nutilo. Moterys ėmė maldauti nugalėtojus pasigailėti likusių gyvųjų, susispietusių didžiojo tvirtovės kiemo pakraštyje.

Ramzio vežimas įriedėjo į užimtą tvirtovę.

– Kas čia vadovauja? – paklausė valdovas.

Nuo apgailėtino nugalėtųjų būrio atsiskyrė ir žengė į priekį penkiasdešimtmetis karys, netekęs kairiosios rankos.

– Aš – vyriausias amžiumi... Visi mano vadai žuvo. Maldauju Dviejų Žemių valdovą būti gailestingą.

– Kaip galima atleisti tiems, kas nesilaiko duoto žodžio?

– Tada tesuteikia mums Faraonas bent jau greitą mirtį.

– Štai ką aš nutariau, kanaanieti: tavo krašto medžiai bus iškirsti, o mediena nugabenta į Egiptą; belaisviai – vyrai, moterys ir vaikai – bus išsiųsti Delton ir paskirstyti į viešuosius darbus; Kanaano naminių gyvulių kaimenės ir arkliai taps mūsų

nuosavybe. Likę gyvi kariai bus įtraukti mano armijon ir nuo šiol kausis mano vadovaujami.

Nugalėtieji puolė kniūbsti prieš faraoną, džiaugdamiesi, kad jiems dovanota gyvybė.

Setau neturėjo pagrindo niurnėti. Sunkiai sužeistųjų buvo nedaug, o žiniuonis turėjo pakankamai šviežios mėsos ir medaus tvarsčių kraujavimui stabdyti. Vandens Lelija savo mikliomis ir įgudusiomis rankomis suglausdavo žaizdų kraštus ir kryžmai pritvirtindavo lipnias juostas, kad žaizdos neprasivertų. Gražiosios nubės šypsena švelnino skausmą. Setau padėjėjai neštuvais gabeno sužeistuosius į lauko ligoninę, kur jie buvo slaugomi ir gydomi tepalais bei mikstūromis, o paskui išsiunčiami į Egiptą.

Ramzis kreipėsi į karius, nukentėjusius ginant savo šalį. Vėliau jis sukvietė aukštuosius karininkus, kuriems pranešė ketinąs žygiuoti toliau į šiaurę ir vieną po kitos susigrąžinti Kanaano tvirtoves, beduinams padedant perėjusias hetitų valdžion.

Faraono įkarštis paveikė kariškius. Iš širdžių dingo baimė, ir visi ėmė džiaugtis visa para faraono suteikto poilsio. Ramzis pasikvietė pietų Setau su Vandens Lelija.

– Ar toli manai žygiuoti? – pasiteiravo žiniuonis.

– Bent jau ligi Šiaurės Sirijos.

– Iki... Kadešo?

– Matysime.

– Jei žygis užtruks per ilgai, – tarė Vandens Lelija, – mums pritrūks vaistų.

– Hetitų atsakas buvo greitas, mūsiškis turi būti dar greitesnis.

– Ar tas karas kada nors baigsis?

– Taip, Vandens Lelija: tą dieną, kai priešas bus visiškai nugalėtas.

– Negaliu pakęsti tų šnekų apie politiką, – suniurzgėjo Setau. – Eikš, mieloji; pasimylėkime, o paskui leiskimės ieškoti gyvačių. Jaučiu, kad ši naktis tam bus palanki.

Ramzis atliko aušros apeigas koplytėlėje, pastatytoje vidury stovyklos prie pat palapinės. Palyginus su Pi-Ramzio šventovėmis, tai buvo kukli šventyklėlė, tačiau Šviesos Sūnus meldėsi taip pat karštai, tarsi būtų stovėjęs tarp didingų kolonų. Amonas, jo tėvas, niekada neatskleis žmonėms savo tikrosios prigimties; jis niekada nesileis sutapatinamas su kokiu nors pavidalu; tačiau visi jautė ir jaus, kad Neregimasis – čia pat, šalia.

Išėjęs iš koplyčios, valdovas pastebėjo karį, laikantį už saito ir vos suvaldantį antilopę oriksą.

Keistas karys, iš tiesų: ilgaplaukis, ryškiaspalve palaidine, menka barzdele ir neramiai į šalis lakstančiomis akimis. Beje, kodėl jis atsivedė tą laukinį gyvūną čia, stovyklon, taip arti prie valdovo palapinės?

Ramziui nebeliko kada toliau samprotauti: beduinas paleido oriksą, ir šis puolė faraoną, nukreipęs aštrius ragus į beginklį valdovą.

Nugalėtojas smogė antilopei į kairįjį šoną ir suleido nagus jos pakaušin. Užteko vieno galingos liūto letenos smūgio, kad oriksas negyvas susmuktų ant žemės.

Apstulbęs beduinas stvėrė palaidinėje paslėptą durklą, bet nespėjo juo pasinaudoti; aštrus skausmas pervėrė jam nugarą, o akis aptraukė ledinis rūkas, privertęs jį paleisti iš rankų ginklą. Jis griuvo paslikas veidu į smėlį, dar tebevirpant iečiai, įsmigusiai jo tarpumentin.

Rami ir besišypsanti Vandens Lelija pasirodė esanti nepaprastai mikli. Neatrodė, kad dailioji nubė būtų nors kiek susijaudinusi.

– Ačiū, Vandens Lelija.

Išėjęs iš savo palapinės Setau ir daug prisidėjusių prie jo kareivių išvydo liūtą, godžiai dorojantį savo grobį, ir tysantį ant žemės beduino lavoną. Mirtinai persigandęs, ginklanešys Mena puolė Ramziui į kojas:

– Jūsų Didenybe, aš tiesiog priblokštas! Pažadu jums rasti sargybinius, leidusius įeiti tam nusikaltėliui į stovyklą, ir griežtai juos nubausti.

– Sušauk trimitininkus ir liepk jiems skelbti žygį.

3

Vis labiau niršdamas, ypač ant savęs, Aša leido dienas žvelgdamas į jūrą pro savo kambario langą antrame rūmų aukšte, kur jis buvo įkalintas. Kaip jis, Egipto žvalgybos tinklo viršininkas ir didžiojo Ramzio užsienio reikalų ministras, galėjo įkliūti į Amuru provincijos libaniečių spąstus?

Vienturtis kilmingos ir turtingos šeimos sūnus, Aša puikiai baigė aukštojoje Memfio mokykloje tuos pačius mokslus kaip ir Ramzis. Jaunasis diplomatas buvo elegantiškas, išsilavinęs, subtilaus skonio vyriškis, labai neabejingas moterims, o jos, beje, nelikdavo abejingos jam. Pailgo veido, ilgų ir lanksčių rankų bei kojų, guviu protu švytinčiomis akimis, kerinčio balso aukštuomenės liūtas, Aša mėgo diktuoti madas. Tačiau dabitos kauke dangstėsi energingas, veiklus žmogus ir aukšto lygio diplomatas, įvaldęs kelias užsienio kalbas ir puikiai nusimanąs apie Egipto protektoratų bei Hetitų imperijos reikalus.

Kai Kadešo mūšyje buvo pasiekta pergalė, kuri atrodė galutinai sustabdžiusi hetitų veržimąsi Egipto link, Aša nutarė būsiant geriausia kaip galima greičiau nuvykti į Amuru provinciją – tą svajingą, ilgesingą, kupiną saldaus nuovargio Libaną, besidriekiantį palei Viduržemio jūrą į vakarus nuo Hermono kalno ir Damasko, stambaus prekybos centro. Diplomatas pageidavo paversti šią teritoriją įtvirtinta baze, iš kurios siunčiami rinktiniai ginkluoti būriai galėtų užkirsti kelią bet kokiam hetitų bandymui pulti Palestiną ar Deltos pakraščius.

Įplaukęs Beiruto uostan laivu, prikrautu dovanų Amuru kunigaikščiui, tam parsidavėliui Bentešinai, Egipto užsienio rei-

kalų ministras nė neįtarė, kad pateks į rankas Hatušiliui, hetitų imperatoriaus broliui, ką tik užgrobusiam kraštą.

Aša labai greit suvokė, ko vertas jo priešininkas. Mažaūgis, geibus, tačiau protingas ir gudrus, Hatušilis buvo pavojingas priešas. Norėdamas įvilioti faraono kariuomenę į spąstus, jis privertė savo belaisvį parašyti Ramziui tarnybinį laišką, bet Aša tikėjosi sukėlęs valdovo nepasitikėjimą, nes savo laiške panaudojo tam tikrą kodą.

Kaip pasielgs Ramzis? Valstybės interesai reikalavo, kad jis paliktų draugą priešo rankose ir skubiai žygiuotų į šiaurę. Gerai pažinodamas faraoną, Aša buvo tikras, kad Ramzis nedvejodamas smogs hetitams stipriausią smūgį, kad ir kokie grėstų pavojai. Bet argi Egipto diplomatijos vadovo nebūtų galima pelningai iškeisti? Bentešina troško parduoti Ašą Egiptui už nemenką tauraus metalo kiekį.

Tiesą sakant, tokia galimybė išlikti gyvam buvo gana menka, bet kitos vilties Aša neturėjo. Tas priverstinis neveiklumas jį erzino; nuo pat paauglystės jis nepaliovė veikęs savarankiškai, ir dabar jam buvo nepakenčiama sėdėti rankas sudėjus ir paklusti aplinkybėms. Jam reikėjo veikti – vienokiu ar kitokiu būdu. Galbūt Ramzis māno, kad Aša nebegyvas; o gal, aprūpinęs kariuomenę naujais ginklais, jis pabandė surengti plataus masto puolimą?

Kuo ilgiau Aša mąstė, tuo labiau jam aiškėjo, kad jis neturi kitos išeities, kaip tik pats išsivaduoti ir pabėgti.

Kaip visuomet, tarnas atnešė jam gausius pusryčius – egiptietis neturėjo pagrindo skųstis rūmų ūkvedžio dėmesio stoka: su Aša buvo elgiamasi kaip su aukštu svečiu. Jis kaip tik gardžiavosi jautienos kepsniu, kai pasigirdo sunkūs rūmų šeimininko žingsniai.

– Kaip laikosi mūsų brangusis draugas egiptietis? – pasiteiravo Amuru kunigaikštis Bentešina, apkūnus penkiasdešimtmetis, besididžiuojąs vešliais juodais ūsais.

– Jaučiuosi pagerbtas tavo apsilankymo.

– Užsimaniau gurkštelėti vyno su Ramzio diplomatijos tarnybos viršininku.

– Kodėl kartu su tavimi neatėjo Hatušilis?

– Mūsų brangusis draugas hetitas užsiėmęs kitais reikalais.

– Kaip puiku turėti tiek draugų... Kada gi aš vėl pamatysiu Hatušilį?

– Šito aš nežinau.

– Vadinasi, Libanas tapo hetitų karo baze?

– Laikai keičiasi, brangusis Aša.

– O tu nebijai užsitraukti Ramzio pykčio?

– Tarp faraono valdų ir mano kunigaikštystės dabar iškilo neįveikiamos kliūtys.

– O ką, nejaugi dabar hetitai valdys visą Kanaaną?

– Neklausinėk manęs tiek daug... Žinok, aš tikrai ketinu išsiderėti už tavo brangiausią gyvybę nemažai turto. Tikiuosi, kad mainantis tau neatsitiks nieko pikta, bet...

Kreivai šyptelėjęs, Bentešina pranešė Ašai, jog jis būsiąs nužudytas dar nespėjęs papasakoti apie tai, ką matęs ir girdėjęs Amuru krašte.

– Tu esi tikras, kad teisingai pasirinkai tolesnį kelią?

– Žinoma, drauguži Aša! Tiesą sakant, hetitai primetė mums stipresniojo teisę. Be to, sklinda kalbos apie aibę rūpesčių, kurie trukdo Ramziui ramiai valdyti... Arba sąmokslas, arba karo pralaimėjimas, arba ir viena, ir kita baigsis jo mirtimi – o gal sudarys sąlygas pakeisti jį sukalbamesniu valdovu.

– Tu prastai pažįsti Egiptą, Bentešina, o dar prasčiau – Ramzį.

– Aš moku įžvelgti, kas ko vertas. Nors hetitų imperatorius Muvatalis pralaimėjo Kadešo mūšį, jis nugalės.

– Rizikingos lažybos.

– Aš mėgstu vyną, moteris ir auksą, bet nesu prisiekęs lošėjas. Karas kartu su krauju teka ne egiptiečių, o hetitų gyslomis.

Bentešina palengva pasitrynė rankas.

– Jeigu nori išvengti nelaimingo atsitikimo per mainų ceremoniją, mano mielas Aša, tau reikėtų rimtai pagalvoti apie perėjimą kiton stovyklon. Tarkime, tu pateiksi Ramziui neteisingus duomenis... Kai mes nugalėsime, tau bus dosniai atlyginta.

– Man, Egipto diplomatinės tarnybos viršininkui, tu siūlai tapti išdaviku!

– Argi ne viskas priklauso nuo aplinkybių? Juk ir aš kitados buvau prisiekęs faraonui ištikimybę...

– Vienatvė kenkia mano apmąstymams.

– Gal norėtum... moters?

– Subtilaus skonio, išsilavinusios, labai supratingos moters...

Bentešina ištuštino taurę vyno ir brūkštelėjo dešine ranka per drėgnas lūpas.

– Ko tik nesutikčiau paaukoti norėdamas paskatinti tave protingiau mąstyti!

Sutemo. Dvi aliejinės lempos menkai apšvietė Ašos kambarį. Egiptietis, dėvįs trumpą klubjuostę, išsitiesęs gulėjo lovoje.

Jam nedavė ramybės viena mintis: Hatušilis išvyko iš Amuru. Tas išvykimas nesutapo su hetitų plitimu Palestinos ir Finikijos protektoratuose. Jeigu Anatolijos karių puolimas buvo nepaprastai sėkmingas, kodėl Hatušilis išvyko iš Amuru? Juk iš čia jis galėjo kuo puikiausiai kontroliuoti padėtį! Muvatalio brolis negalėjo rizikuoti leistis toliau į pietus; jis tikriausiai grįžo į savo šalį, tačiau kodėl?

– Pone...

Prieblandoje suskambęs nedrąsus virpantis balselis nutraukė Ašos minčių giją. Kilstelėjęs galvą, jis išvydo jauną moterį – palaidais plaukais, basą, vilkinčią trumpa berankove suknute.

– Mane atsiuntė kunigaikštis Bentešina... Jis man įsakė... Jis reikalauja...

– Eikš, sėsk šalia.

Dvejodama ji pakluso.

Ji buvo maždaug dvidešimties metų, šviesiaplaukė, putlutė – labai patraukli. Aša paglostė jos petį.

– Ar tu ištekėjusi?

– Taip, pone, bet kunigaikštis man pažadėjo, kad vyras nieko nesužinos.

– Ką jis veikia?

– Jis muitininkas.

– O tu? Ar tu kur nors dirbi?

– Aš rūšiuoju skubius pranešimus, kurie pristatomi į mūsų pagrindinį pašto skyrių.

Aša nusmaukė žemyn suknutės petnešėles, pabučiavo šviesiaplaukės kaklą, o paskui parvertė ją į lovą.

– Ar tu gauni pranešimų iš Kanaano sostinės?

– Šiek tiek... Bet aš neturiu teisės apie juos kalbėti.

– Ar čia daug hetitų karių?

– Apie tai aš juo labiau neturiu teisės kalbėti.

– Tu myli savo vyrą?

– Taip, pone, taip...

– Tau šlykštu mylėtis su manim?

Ji nusisuko.

– Atsakyk į mano klausimus, ir aš tavęs neliesiu.

Ji pažvelgė į egiptietį nedrąsia viltimi sužibusiomis akimis.

– Duodate man žodį?

– Prisiekiu visais Amuru dievais!

– Hetitų dar nelabai daug; mūsų kareivius apmoko tik kelios jų dešimtys.

– Ar Hatušilis išvyko?

– Taip, pone.

– Kur?

– Nežinau.

– O kokia padėtis Kanaane?

– Nepastovi.

– Argi provincija dar nepateko hetitų valdžion?

– Sklinda prieštaringi gandai. Kai kas teigia, kad faraonas neva paėmęs Kanaano sostinę Gazą, o provincijos valdytojas per puolimą žuvęs.

Aša pajuto, kaip jo krūtinę užlieja džiaugsmas, tarsi jis būtų naujai užgimęs. Ramzis ne tik suprato jo laišką: jis sudavė priešams atsakomąjį smūgį ir neleido hetitams išsidėstyti nei Amuru, nei Kanaane. Tad štai kodėl Hatušilis išvyko! Jis nuskubėjo įspėti imperatoriaus...

– Man labai gaila, mano gražuole, bet...

– Jūs... jūs neketinate tesėti savo pažado?

– O ne, aš jį ištesėsiu, bet privalau griebtis tam tikrų atsargumo priemonių.

Aša surišo savo viešnią ir užkimšo jai burną. Jam reikėjo laimėti keletą valandų, kol ji nepakėlė triukšmo. Pastebėjęs jaunosios moters apsiaustą, kurį ji buvo numetusi ant slenksčio, Aša suvokė, kaip galėtų išeiti iš rūmų: jis užsimetė apsiaustą, žemiau nuleido gobtuvą ir nuskubėjo laiptų link.

Pirmame aukšte šurmuliavo puota.

Kai kurie svečiai jau pasigėrę snaudė; kiti dar karštligiškai linksminosi ir smaginosi su šokėjomis – o gal muzikantėmis ar dainininkėmis. Aša peržengė per du susipynusius nuogus kūnus.

– Ei, kurgi tu eini?

Aša negalėjo bėgti tekinas. Rūmų duris saugojo daug ginkluotų sargybinių.

– Ką, taip trumpai teužtrukai pas egiptietį? Eikš čia, mergyte...

Lipni Bentešinos ranka nutraukė gobtuvą.

– Nepavyko, mielasis Aša!

4

Pi-Ramzis, Nilo deltoje Ramzio pastatyta sostinė, buvo vadinamas „turkio miestu“, nes namų fasadus puošė žydros glazūruotos plytelės. Vaikštinėdami Pi-Ramzio gatvėmis, praeiviai gėrėdavosi šventyklomis, karališkaisiais rūmais, tvenkiniais, uostu; jie grožėdavosi vaismedžių sodais, žuvingais kanalais, kilmingųjų sodybomis ir jas supančiais želdiniais bei gėlėmis apsodintomis alėjomis; visi gardžiuodavosi obuoliais, granatais, alyvuogėmis ir figomis, mėgaudavosi puikiais vynais, išlaikiusiais vaisių skonį, ir traukdavo labai paplitusią ir mėgstamą dainelę: „Kaip džiugu gyventi Pi-Ramzyje: čia paprastas žmogelis laikomas didiku, čia skleidžia savo vėsų šešėlį akacija ir figmedis, auksu ir turkiu spindi pastatai, dvelkia švelnus vėjelis, o aplink tvenkinius žaidžia paukščiai“.

Tačiau valdovo asmens sekretorius Amenis, Ramzio bendramokslis ir ištikimiausias tarnas bei padėjėjas, nesimėgavo tuo gyvenimo džiaugsmu. Kaip ir daugelis kitų miesto gyventojų, jis jautė, kad ankstesnės ramybės čia nebeliko, nes sostinėje nebuvo Ramzio.

Jis buvo toli, ir jam grėsė pavojus.

Nepaisydamas jokių patarimų laikytis atsargumo, nepakęsdamas jokių atidėliojimų, Ramzis leidosi į šiaurę, siekdamas susigrąžinti Kanaaną bei Siriją ir įtraukdamas kariuomenę į rizikingą žygį, kurio baigtis buvo abejotina.

Amenis dar ėjo oficialias faraono sandalų laikytojo pareigas. Mažiukas, laibas, liesutis, jau beveik visai nuplikęs, gležnų kaulų, perblyškęs, ilgomis ir plonomis rankomis, kurių mik-

lūs pirštai sugebėjo išrašyti įmantriausius hieroglifus, tas tinkuotojo sūnus buvo susijęs su Ramziu nematomais ryšiais. Anot senovinio posakio, jis buvo „valdovo akys ir ausys“, pats likdamas šešėlyje. Amenis vadovavo dvidešimčiai ištikimų ir puikiai išmanančių savo darbą raštininkų. Be atvangos triūsdamas, mažai miegodamas, bet daug valgydamas, nors tai nė kiek nėjo jam į kūną, Amenis retai kada iškišdavo nosį iš savo darbo kambario, kur puikavosi Ramzio dovanotas paauksuoto medžio dėklas teptukams, savo forma panašus į lelija vainikuotą koloną. Vos palietęs tą dėklą, Amenis atgaudavo jėgas ir griebdavosi naujos krūvos dokumentų, kurią išvydus bet kuriam raštininkui nusvirtų rankos. Amenio kabinete, kur tvarką palaikė tik jis pats, papirusai buvo rūpestingai sudėti į medines skrynias, į ąsočius arba į odinius dėklus, sukrautus ant lengvų etažerių.

– Žygūnas iš kariuomenės, – pranešė vienas iš Amenio padėjėjų.

– Įleisk jį.

Apdulkėjęs nuo galvos iki kojų, kareivis atrodė visai netekęs jėgų.

– Aš atgabenau Faraono laišką.

– Parodyk.

Amenis atpažino Ramzio antspaudą ir tekinas puolė į rūmus, gaudydamas kvapą.

Karalienė Nefertarė turėjo priimti ir išklausyti vizirį, vyriausiąjį Karališkojo namo ūkvedį, raštininką, atsakingą už apskaitą, kitą raštininką, atsakingą už mitybą, vyriausiąjį apeigų žinovą, paslapčių sergėtoją, vyriausiąjį Gyvybės Namo žynį, vyriausiąjį rūmininką, Iždo viršininką, aruodų viršininką ir dar daugybę kitų aukštų pareigūnų, norinčių gauti kuo tiksliausių nurodymų, kad tik šiukštu nepadarytų ko nors, kas galėtų nepatikti didžiajai valdovo sutuoktinei, įpareigotai valdyti šalį,

kol sostinėje nėra Ramzio. Laimė, Nefertarei nenuilstamai padėjo Amenis, o valdovo motina Tuja visapusiškai ją palaikė ir dosniai teikė vertingų patarimų.

Gražesnė už gražiausias, blizgančių juodų plaukų, žalsvai mėlynų akių, dieviškai skaistaus veido, Nefertarė stengėsi įveikti valdžios ir vienatvės išbandymą. Muzikantė, troškusi skirti savo gyvenimą šventyklai, besižavinti išminčių raštais, ji būtų mielai pasirinkusi apmąstymų kelią; tačiau Ramzio meilė pavertė drovią merginą Egipto karaliene, pasiryžusia nepriekaištingai eiti savo pareigas.

Vien tik Karalienės Rūmų valdymas reikalavo sunkaus darbo: šiai tūkstantmetei įstaigai priklausė uždaroji mokykla, kur buvo auklėjamos ir egiptietės, ir svetimšalės, audimo mokykla, taip pat dirbtuvės, kur buvo gaminami papuošalai, veidrodžiai, vazos, vėduoklės, sandalai ir apeigų reikmenys. Nefertarė valdė ir rikiavo begalę darbuotojų: žynių, raštininkų, gaunamų iš žemės ūkio pajamų tvarkytojų, darbininkų ir valstiečių. Ji būtinai stengėsi pati susipažinti su atsakingaisiais už kiekvieną veiklos sritį. Nefertarė buvo užsibrėžusi svarbiausią tikslą: vengti klaidų ir neteisybės.

Tomis nerimastingomis dienomis, kai Ramzis rizikavo gyvybe, siekdamas apginti Egiptą nuo hetitų antpuolio, didžioji valdovo sutuoktinė privalėjo stengtis dvigubai ir valdyti kraštą, kad ir kokį nuovargį jaustų.

– Ameni! Na, pagaliau! Ar turi kokių nors naujienų?

– Taip, Jūsų Didenybe: ką tik pasiuntinys atgabeno šį papirusą iš mūsų karo stovyklos.

Karalienė darbui pasirinko ne Ramzio kabinetą, turėjusį likti tuščią ligi valdovo sugrįžimo; ji įsikūrė erdviame kambaryje, išpuoštame žydromis glazūruotomis plytelėmis. Jo langai išėjo į sodą, kur po akacija miegojo auksaspalvis Ramzio šuo Budrius.

Nefertarė perlaužė antspaudą ir perskaitė greitaraščiu parašytą ir paties Ramzio pasirašytą laišką.

Tačiau rimto ir susirūpinusio karalienės veido nenuskaidrino nė menkiausias šypsenos šešėlis.

– Jis mėgina mane nuraminti ir padrąsinti, – prisipažino ji.

– Kaip valdovui sekasi?

– Maištas Kanaane numalšintas, išdavikas valdytojas užmuštas.

– Puiki pergalė! – karštai sušuko Amenis.

– Valdovas žygiuoja į šiaurę.

– Kodėl gi jūs tokia liūdna? Juk žinios geros!

– Todėl, kad Ramzis eis ligi pat Kadešo, kad ir kokie pavojai jo tykotų; o dar nepasiekęs Kadešo tvirtovės, jis bandys išvaduoti Ašą ir nedvejodamas rizikuos savo gyvybe. O jei laimė nuo jo nusigręš?

– Stebuklinga valdovo jėga jo neapleis.

– Argi Egiptas galėtų išlikti jo netekęs?

– Pirmiausia, Jūsų Didenybe, jūs esate didžioji valdovo sutuoktinė ir puikiai valdote šalį; be to, Ramzis grįš, esu tuo tikras.

Koridoriumi nuaidėjo skubūs žingsniai. Kažkas pasibeldė į duris. Amenis jas atvėrė.

Įbėgo susijaudinusi pribuvėja.

– Didenybe... Izetė tuoj gimdys; ji prašo, kad jūs ateitumėt.

Gražiosios Izetės akys buvo ryškiai žalios, nosytė tiesi, lūpos siauros, o veidas kerintis. Net kentėdama gimdymo skausmus, ji išliko jaunatviškai žavi – kaip tik tas žavesys leido jai sugundyti Ramzį ir tapti jo pirmąja meile. Izetė dažnai prisimindavo nendrinę trobelę kviečių lauko pakraštyje, kur ji su karalaičiu Ramziu pirmąkart patyrė meilės svaigulį.

Tačiau Ramzis pamilo Nefertarę, o Nefertarė siela ir kūnu buvo tikra karalienė. Gražioji Izetė pasitraukė jai iš kelio, nes niekada netroško nei garbės, nei valdžios ir visai nesugebėjo pavyduliauti. Nei ji, nei kuri nors kita moteris neįstengė var-

žytis su Nefertare. Valdžios našta kėlė Izetei baimę. Jos širdyje visam gyvenimui įsikerojo vienintelis jausmas: meilė Ramziui.

Vieną beprotybės akimirką ji vos neprisidėjo prie sąmokslo prieš Ramzį – iš moteriško apmaudo; tačiau bemat suvokė nepajėgsianti jam kenkti ir pasibaisėjusi pasitraukė nuo piktų jėgų rezgamų pinklių. Izetė labiausiai didžiavosi padovanojusi Ramziui sūnų, vardu Kha. Berniukas buvo nepaprastai gabus ir protingas.

Pagimdžiusi dukrelę, kurią jiedu su Ramziu pavadino Meritamon – „Amono numylėtine“, Nefertarė nebegalėjo turėti vaikų. Karalienė pareikalavo, kad gražioji Izetė pagimdytų valdovui antrą sūnų, o gal ir daugiau palikuonių. Tačiau Ramzis paskelbė savo potvarkiu suteiksiąs „valdovo vaikų“ rangą berniukams ir mergaitėms, parinktiems iš įvairių visuomenės sluoksnių ir auklėjamiems rūmuose. Jų gausa bus neišsenkamo karališkosios poros vaisingumo įrodymas ir pašalins visus sunkumus, galinčius kilti dėl sosto paveldėjimo, nes kuris nors iš tų vaikų, atitinkamai susiklosčius aplinkybėms, bus paskirtas sosto įpėdiniu.

Tačiau gražioji Izetė ketino įkūnyti savo aistrą Ramziui, dovanodama jam dar vieną kūdikį. Atlikusi įprastus mėginius*, ji jau žinojo, kad pagimdys berniuką.

Ji gimdė stačia, prilaikoma ir prižiūrima keturių pribuvėjų, vadinamų „švelniosiomis“ ir „tvirtanykštėmis“. Jos pasirūpino ištarti visus užkeikimus, vejančius šalin piktąsias tamsybių dvasias, mėginusias neleisti vaikeliui gimti. Gimdyvės skausmus malšino deginamų smilkalų dūmai ir vaistingieji gėrimai.

Gražioji Izetė pajuto, kad mažoji būtybė palieka palaimingąjį ežerą, kuriame per devynis mėnesius užaugo.

* Jei sudygdavo nėščios moters šlapimu palaistyti miežiai, tai reiškė, jog ji pagimdys sūnų, jei sudygdavo kviečiai – dukterį. Jei nesudygdavo nei kviečiai, nei miežiai, tai buvo ženklas, kad moteris nepagimdys.

Švelniõs rankos prisilietimas ir lelijų bei jazminų kvapas akimirką privertė gražiąją Izetę pamanyti, kad ji pateko į dieviško grožio sodą, kur nebėra kančių. Pasukusi galvą į šoną, ji pastebėjo Nefertarę, ką tik atsistojusią vienos iš pribuvėjų vieton. Karalienė nušluostė gimdyvės kaktą drėgna minkštos drobės skepetaite.

– Jūsų Didenybe... Nesitikėjau, kad ateisite.

– Tu mane kvietei – na štai, aš čia.

– Ar turite naujienų apie valdovą?

– Taip: puikių! Ramzis susigrąžino Kanaaną, o netrukus privers paklusti ir kitus sukilėlius. Jis aplenkė hetitus.

– Kada jis grįš?

– Greit: juk jis skubės pamatyti savo kūdikį.

– Ar jūs jį mylėsite... šitą kūdikį?

– Mylėsiu – kaip savo pačios dukterį, kaip tavo sūnų Kha.

– O aš bijojau, kad...

Nefertarė stipriai spustelėjo gražiosios Izetės ranką.

– Izete, juk mudvi – ne priešai. O dabar tu turi sėkmingai baigti tai, ką taip gerai pradėjai.

Staiga Izetę vėl pervėrė skausmas. Gimdyvė suriko. Vyriausioji pribuvėja sukruto jai padėti.

Izetė norėjo pamiršti jos vidurius raižantį sopulį, nugrimzti į gilų miegą ir sapnuoti Ramzį... Bet Nefertarė buvo teisi: jai reikėjo baigti paslaptingą vyksmą, prasidėjusį jos įsčiose.

Nefertarė savo rankomis priėmė gražiosios Izetės kūdikį, o pribuvėja nukirpo virkštelę. Gimdyvė užsimerkė.

– Tai iš tikrųjų berniukas?

– Taip, Izete. Gražus ir stiprus berniukas.

5

Kha, Ramzio ir gražiosios Izetės sūnus, perrašinėjo į švaraus papiruso ritinėlį senojo išminčiaus Ptahotepo mintis. Sulaukęs šimto dešimties metų, jis nutarė, kad verta užrašyti keletą patarimų būsimosioms kartoms. Kha tebuvo dešimt, bet jis negalėjo pakęsti vaikiškų žaidimų ir leido laiką ištisai prie mokslų, nors žemės ūkio ministras Nedžemas, rūpestingai auklėjąs berniuką, nepraleisdavo progos švelniai jo už tai pabarti. Nedžemas būtų mieliau regėjęs Kha daugiau pramogaujant, bet protiniai vaiko gabumai ir polinkis mokytis kėlė jam ir nuostabą, ir pasigėrėjimą. Kha greit perprasdavo net sudėtingus dalykus, viską įsimindavo, o rašė jau kaip senas ir prityręs raštininkas.

Įsitaisiusi brolio kaimynystėje, dailutė Meritamon, Ramzio ir Nefertarės duktė, grojo arfa. Jai buvo tik šešeri, bet jau buvo aišku, kad mergytė labai gabi muzikai. Beje, jai netrūko nė mielo koketiškumo. Vedžiodamas hieroglifus, Kha mėgo klausytis, kaip sesuo tyliai groja įvairias melodijas ir švelniai niūniuoja dainas. Valdovo šuo Budrius dūsavo iš malonumo, padėjęs galvą ant nuostabiai panašios į Nefertarę mergytės kojų.

Kai į sodą įžengė karalienė, Kha metė rašęs, o Meritamon pastūmė šalin arfą. Sunerimę ir nekantraują vaikai pribėgo prie Nefertarės, o ji juos pabučiavo.

– Viskas gerai, Izetė pagimdė berniuką.

– Judu su tėvu tikriausiai jau pasirūpinote parinkti jam vardą.

Karalienė šyptelėjo.

– Tu manai, kad mudu turime viskuo pasirūpinti?

– Taip, nes jūs – karališkoji pora.

– Tavo jaunesnysis brolis vardu Merenptahas – „dievo Ptaho numylėtinis“. Tu juk žinai, kad Ptahas – amatininkų globėjas ir kūrybinę galią turinčio Žodžio valdovas.

Vyresnioji Ramzio sesuo Dolantė buvo aukšta, tamsiaplaukė, amžinai pavargusi moteris, dėl riebios veido odos priversta vartoti begalę tepalų. Jauna, kilminga turtuolė, amžinai dykinėjanti ir nuobodžiaujanti, suvokė savo gyvenimo tikslą ir prasmę, kai Libijos magas Ofiras jai papasakojo apie faraono Echnatono – atskalūno, išpažinusio vienintelį dievą – tikėjimą. Žinoma, norėdamas likti laisvėje, magas buvo priverstas nužudyti dvi moteris, bet Dolantė pritarė jo poelgiui ir sutiko jam padėti, kad ir kas nutiktų.

Čia pat, Egipte, radusio prieglobstį mago patarimu Dolantė sugrįžo į rūmus ir primelavo Ramziui stengdamasi, kad jis jai atleistų. Argi ji nebuvo mago pagrobta, argi jis ja nepasinaudojo norėdamas pasprukti iš šalies? Dolantė garsiai džiūgavo išvengusi blogiausio ir sugrįžusi į savo šeimą.

Ar Ramzis patikėjo jos pasakojimu? Jam įsakius, Dolantė turėjo likti Pi-Ramzio rūmuose, karaliaus dvare. Kaip tik šito ji ir tikėjosi, kad galėtų vos progai atsiradus teikti Ofirui žinių apie Ramzį, Nefertarę, padėtį sostinėje ir valstybėje. Tačiau valdovui išvykus į karą šiauriniuose Egipto protektoratuose ji neturėjo galimybės vėl su juo susitikti, kad pelnytų didesnį Ramzio pasitikėjimą.

Dolantė negailėjo jėgų stengdamasi įtikti Nefertarei, nes puikiai žinojo, kokią įtaką ji turi savo vyrui. Kai tik karalienė išėjo iš tarybos salės, kur ji kalbėjosi su atsakingais už kanalų būklę pareigūnais, Dolantė žemai nusilenkė valdovei.

– Jūsų Didenybe, leiskite man pasirūpinti Izete.

– Ką gi tu norėtum veikti, Dolante?

– Prižiūrėti jos tarnus, kasdien apvalyti kambarį, motinai ir

vaikui prausti naudoti iš balanito* žievės bei medienos pagamintą muilą, nuvalyti kiekvieną daiktą pelenų ir sodos mišiniu... Be to, aš paruošiau jai skrynelę su veido priežiūros reikmenimis. Ten yra indeliai skaistalų, buteliukai, pilni švelniakvapių aliejų, pieštukas antakiams pajuodinti – juk Izetė turi likti graži!

– Ji bus tau labai dėkinga už rūpestį.

– Jei ji sutiks, aš pati imsiuosi jos veido priežiūros.

Nefertarė su Dolante paėjėjo koridoriumi, kurio sienas puošė nutapytos lelijos, rugiagėlės ir mandragoros.

– Atrodo, kūdikis tiesiog puikus.

– Merenptahas bus labai tvirtas vyras.

– Vakar norėjau pažaisti su Kha ir Meritamon, bet man tai buvo uždrausta. Esu labai įskaudinta, Jūsų Didenybe.

– Taip įsakė Ramzis, Dolante; taip įsakiau ir aš.

– Kiek dar laiko manimi bus nepasitikima?

– Argi tai turėtų kelti nuostabą? Juk tu pabėgai su tuo burtininku, tu padėjai Šenarui...

– Argi aš mažai kentėjau, Didenybe? Mozė nužudė mano vyrą, tas prakeiktas burtininkas vos nepavergė mano sielos ir proto, Šenaras visada manęs nekentė ir žemino, o kalta kažkodėl lieku aš! Dabar trokštu tik ramybės, ir taip norėčiau susigrąžinti savo artimųjų meilę bei pasitikėjimą... aš pridariau didelių, rimtų klaidų – pripažįstu, bet argi mane visada laikys nusikaltėle?

– Argi tu nedalyvavai sąmoksle prieš faraoną?

Dolantė atsiklaupė prieš karalienę.

– Aš patekau piktavalių įtakon ir tapau jų verge. Dabar visa tai baigta. Aš noriu gyventi viena, rūmuose, kaip reikalauja Ramzis, ir pamiršti praeitį... Ar man bus atleista?

Dolantės atgaila sujaudino Nefertarę.

– Pasirūpink Izete, Dolante; padėk jai išsaugoti grožį.

* Medis, turįs daug putojančių medžiagų.

Į Amenio kabinetą įėjo užsienio reikalų ministro pavaduotojas Meba. Kilęs iš turtingos šeimos, kurios palikuonys iš kartos į kartą būdavo skiriami Egipto diplomatiniais atstovais užsienio valstybėse, visų diplomatijos gudrybių žinovas, Meba iš prigimties buvo pasipūtęs, išdidžiai maloningas ir į visus žiūrėjo iš aukšto. Argi jis nepriklausė aukščiausiai kastai, kurios rankose buvo turtai ir valdžia, ir argi jo kilmė bei padėtis leido jam žemintis bendraujant su menkaverčiais žmonėmis? Tačiau Mebai teko patirti sunkų išbandymą, kai Šenaras, vyresnysis valdovo brolis, atleido jį iš Egipto diplomatinės tarnybos viršininko pareigų. Pažemintas, nustumtas į šalį, jis jau manė niekada nebegausiąs kokios nors svarbios tarnybos ir gyveno atsiskyręs savo užmiesčio sodyboje – ligi tos dienos, kai su juo susisiekė Egipte išplitusio hetitų šnipinėjimo tinklo atstovas.

Įvykdyti išdavystę... Mebai nebuvo kada apie tai galvoti. Atgavęs norą ir gebėjimą regzti pinkles, jis pelnė valdžios pasitikėjimą ir buvo paskirtas į naujas pareigas. Buvęs Ašos viršininkas dabar tapo jo ištikimu pavaldiniu – bent jau iš pažiūros. Nors jaunasis ministras buvo itin aštraus proto, apsimestinis Mebos nusižeminimas ir kuklumas jį suklaidino. Be to, Ašos budrumą prislopino noras turėti šalia prityrusį žmogų, dar daugiau – buvusią Šenaro auką.

Dingus hetitų šnipinėjimo tinklo viršininkui magui Ofirui, Meba laukė naujų nurodymų, o jų vis nebuvo. Jis džiaugėsi ta tyla ir naudojosi atokvėpiu, stiprindamas draugiškus ryšius ministerijoje bei aukštuomenėje, bet nepraleisdavo progos išlieti tulžį. Argi jis nebuvo tapęs neteisingumo auka? O naujasis ministras Aša – tiesa, jis pasižymi šviesiu, blaiviu ir aštriu protu, bet argi jis nėra pavojingas? Galų gale Meba pamiršo ir hetitus, ir savo išdavystę.

Kramsnodamas džiovintas figas, Amenis rašė priekaištingą laišką aruodų prižiūrėtojams ir skaitė vienos iš provincijų valdytojo skundą dėl malkų stygiaus.

– Koks reikalas jus atvijo pas mane, Meba?

Diplomatas nekentė to šiurkštaus, prastai išauklėto raštininkėlio.

– Gal jūs per daug užsiėmęs, kad galėtumėte mane išklausyti?

– Na, mano ausys kol kas dar girdi – bet malonėkite kalbėti trumpai ir aiškiai.

– Kol Ramzis kariauja, argi ne jūs valdote karalystę?

– Jeigu jūs kuo nors nepatenkintas, kreipkitės į karalienę: Jos Didenybė asmeniškai tvirtina mano potvarkius.

– Negudraukime: karalienė atsiųs mane pas jus.

– Kuo jūs skundžiatės?

– Tuo, kad negaunu aiškių nurodymų. Ministras dabar užsienyje, valdovas kariauja, o mano įstaigą apniko abejonės ir netikrumas.

– Palaukite, kol grįš Ramzis su Aša.

– O jeigu...

– Jeigu jie negrįš?

– Argi mes neturime numatyti ir tokios kraupios galimybės?

– Nemanau.

– Jūs labai kategoriškas...

– Iš tiesų.

– Ką gi, aš palauksiu.

– Tai geriausia, ką jūs galite padaryti.

Jis gimė Sardinijoje ir vadovavo garsiai piratų gaujai, kartą užpuolusiai Ramzį, tačiau faraonas dovanojo jam gyvybę ir padarė savo asmens sargybinių viršininku: toks ypatingas likimas ištiko Seramaną, nuostabiai vešlių ūsų milžiną, kurį Amenis iš pradžių įtarė išdavyste, o paskui garbingai atsiprašė ir pelnė jo draugystę.

Sardas baisiai norėjo kautis su hetitais, knežinti jų galvas ir smeigti jiems į krūtines savo ietį ar kalaviją, kol neįsmilks ran-

ka; bet faraonas įsakė jam rūpintis karališkosios šeimos apsauga, ir Seramana ėmėsi šio darbo taip pat uoliai kaip kadaise imdavo abordažu pilnus turtų prekinius laivus.

Seramanos nuomone, Ramzis buvo žymiausias karvedys – žymiausias iš visų, kokius tik kada nors jam teko sutikti savo gyvenimo kelyje; o Nefertarė buvo gražiausia ir labiausiai nepasiekiama moteris. Karališkoji pora buvo toks kasdienybę nuskaidrinąs stebuklas, kad Seramana jau nebegalėjo gyventi jai netarnaudamas. Gaudamas gerą atlyginimą, mėgaudamasis skaniu ir gausiu maistu, džiaugdamasis galimybe bendrauti su nuostabiomis moterimis, jis buvo pasirengęs paaukoti gyvybę už tai, kad Egipto karalystė gyvuotų amžinai.

Tačiau visą tą puikumėlį gadino viena smulkmena: Seramaną kankino įgimta medžiotojo nuojauta. Jam atrodė, kad Dolantės sugrįžimas į dvarą yra kažkokia gudrybė, galinti pakenkti Ramziui su Nefertare. Valdovo seserį Seramana laikė melage ir labai nepastovia būtybe be jokios vidinės pusiausvyros. Jis manė, kad magas, mokėjęs priversti ją tarnauti savo kėslams, tebesinaudojo jos paslaugomis, tačiau Seramana neturėjo jokių įrodymų.

Jis tyrė šviesiaplaukės moters, kurios lavonas buvo rastas name, priklausančiame Ramzio broliui Šenarui, nužudymo aplinkybes. Vežamas į katorgą Hargos oazėje, išdavikas Šenaras dingo per smėlio audrą.

Dolantės aiškinimai buvo gana migloti. Sardas neneigė, jog auka buvo naudojamasi kaip mediumu, tačiau tai, kad Dolantė negalėjo pasakyti nieko daugiau apie tą nelaimėlę, jam atrodė neįtikima. Kodėl ji tyli? Ogi norėdama nuslėpti tiesą. Dolantė apsimetė persekiojamąja, tikėdamasi, kad taip bus lengviau nutylėti svarbius faktus. Tačiau jai susigrąžinus Nefertarės malonę Seramana negalėjo jos apkaltinti remdamasis paprastomis prielaidomis.

Atkaklumas buvo viena iš gerųjų pirato savybių. Ištisomis

dienomis jūra būdavo tuščia, ir staiga – tolumoje suboluodavo laivo burė: grobis! Žinoma, reikėjo plaukti teisinga kryptimi ir patruliuoti tuos iš anksto numatytus jūros ruožus, kur buvo galima tikėtis laimikio. Todėl Seramana paleido Memfyje ir Pi-Ramzyje savo pėdsekius, aprūpintus tiksliais jaunos nužudytos šviesiaplaukės moters išvaizdos aprašymais.

Kas nors vis tiek prasitars.

6

Saulės miestas*, pastatytas faraono atskalūno Echnatono įsakymu, dabar buvo apleistas. Rūmai, didžiūnų buveinės, dirbtuvės, amatininkų namai stūksojo nykūs ir nebylūs; amžiams nutilo šventyklos; ištuštėjo didžioji gatvė, kuria važinėdavo puošnus Echnatono ir Nefertitės vežimas, judrios prekyvietės ir prastuomenės kvartalų gatvelės.

Šioje nykioje vietovėje, erdvioje lygumoje, kuri driekėsi Nilo pakraščiu, saugoma nuo dykumos vėjų pusračiu iškilusios kalnų grandinės, Echnatonas suteikė valdas vieninteliam dievui Atonui, įsikūnijančiam saulės disko pavidalu.

Niekas nebesilankė pamirštoje sostinėje. Valdovui mirus, gyventojai grįžo į Tėbus, išsigabendami vertingus daiktus, baldus, virtuvės reikmenis, archyvus... Šen bei ten mėtėsi moliniai indai, o skulptoriaus dirbtuvėje – nebaigta Nefertitės galva.

Metams bėgant pastatai iro ir griuvo. Balti dažai nusilupo, tinkas nutrupėjo. Pernelyg greit pastatytas, Saulės miestas menkai teatsispyrė audrų nešamam lietui ir vėjo pustomam smėliui. Stelos, kuriose Echnatonas buvo iškaldinęs įrašus, skelbiančius šventosios Atono teritorijos ribas, išdilo; laiko nutrinti hieroglifai tapo neįskaitomi; laikas turėjo nublokšti nebūtin ir beprotišką faraono mistiko sumanymą.

Uolose buvo iškirstos to laikotarpio didžiūnų kapavietės, tačiau jose nesiilsėjo nė viena mumija. Apleidus miestą, buvo

* Achet-Atonas, „Atono šviesos kraštas“, Vidurio Egipte, pusiaukelėje tarp Memfio (šiaurėje) ir Tėbų (pietuose).

apleisti ir kapai, tušti ir niekieno nesaugomi. Niekas nedrįso čia nė kojos kelti – buvo šnekama, kad aplink klaidžioją vaiduokliai nusuka sprandą pernelyg smalsiems lankytojams.

Kaip tik čia slėpėsi vyresnysis Ramzio brolis Šenaras su burtininku Ofiru. Jiedu apsigyveno vyriausiojo Atono žynio kapavietėje: jos kolonų salė pasirodė besanti labai patogi. Ant sienų nutapyti rūmai ir šventyklos išsaugojo dingusio Saulės miesto spindesio atvaizdą, o skulptorius įamžino Echnatoną su Nefertite, garbinančius Saulės skritulį, iš jo sklido ilgi spinduliai, kurie baigėsi plaštakomis, teikiančiomis karališkajai porai gyvybę.

Mažų rudų Šenaro akučių žvilgsnis dažnai įsmigdavo į bareljefus, vaizduojančius visagalę saulę įkūnijantį Echnatoną. O juk Šenaras – trisdešimtpenkiametis, apkūnus, apskritaveidis, putliaskruostis, storalūpis – nekentė saulės, brolio Ramzio globėjos.

Ramzio – to tirono, kurį jis bandė nuversti pasitelkęs į pagalbą hetitus; Ramzio, pasmerkusio jį, Šenarą, tremčiai į katorgą Libijos dykumos oazėje; Ramzio, norėjusio atiduoti jį teismui, kuris būtų jam paskelbęs mirties nuosprendį.

Pakeliui iš didžiojo Memfio kalėjimo į katorgą oazėje dykumoje kilusi smėlio audra suteikė Šenarui progą pabėgti. Neapykanta broliui ir keršto troškimas padėjo jam išgyventi, ir Šenaras pasuko į apleistą faraono atskalūno miestą: vienintelę vietą, kur jis galėjo jaustis esąs saugus.

Ten jį pasitiko jo bendrininkas Ofiras, hetitų šnipinėjimo tinklo viršininkas, libis Ofiras plėšraus paukščio profiliu, išsišovusiais skruostikauliais, atsikišusia nosimi, plonomis lūpomis ir stambiu smakru – Ofiras, turėjęs padaryti jį, Šenarą, Ramzio įpėdiniu ir Dviejų Žemių valdovu.

Niršdamas faraono brolis pakėlė akmenį, metė jį į Echnatono atvaizdą ir įskėlė valdovo karūną.

– Tebūnie jis prakeiktas, teišnyksta amžiams ir faraonai, ir jų karalystė!

Šenaro svajonė žlugo. Jis, turėjęs valdyti didžiulę imperiją, besidriekiančią nuo Anatolijos iki Nubijos, dabar tapo atstumtuoju savo gimtinėje. Ramzis turėjo būti nugalėtas prie Kadešo, hetitai turėjo užgrobti Egiptą – tada Šenaras būtų atsisėdęs į Abiejų Žemių valdovo sostą, bendradarbiavęs su užkariautojais, o paskui atsikratęs hetitų imperatoriaus ir tapęs vieninteliu Artimųjų Rytų šeimininku. Ramzis – žlugdytojas, Šenaras – išgelbėtojas: tokią tiesą jis būtų turėjęs įkalti į galvą aplinkinėms tautoms.

Šenaras atsigręžė į Ofirą, sėdintį kapavietės gilumoje.

– Kodėl mes pralaimėjome?

– Nesėkmių laikotarpis, ir tiek. Bet likimas juk permainingas: po audros dangus nusigiedrys.

– Menka paguoda, Ofirai!

– Nors magija yra tikslusis mokslas, ji pripažįsta, kad esama dalykų, kurių neįmanoma numatyti.

– O tuo neįmanomu numatyti dalyku buvo pats Ramzis!

– Jūsų brolis turi ypatingų savybių ir retą, tiesiog kerintį gebėjimą priešintis: ir priešams, ir nepalankioms aplinkybėms.

– Kerintį... Tai gal jau ir jus Ramzis pakerėjo?

– Norint Ramzį sunaikinti, reikia jį gerai pažinti. Aš ir stengiuosi tai padaryti. Argi dievas Amonas nepadėjo jam Kadešo mūšyje?

– Nejaugi jūs tikite tokiais paistalais?

– Pasaulį sudaro ne tik tai, ką mes matome. Jame glūdi ir tam tikrais atvejais iškyla į paviršių paslaptingos jėgos. Kaip tik jos formuoja tikrovę.

Šenaras trenkė kumščiu į pertvarą, kurioje buvo pavaizduotas saulės skritulys – Atonas.

– Kur mus atvedė visos tos jūsų kalbos? Čia, į šį kapą, toli nuo valdžios ir sosto! Mes vieni ir pasmerkti žūti kaip paskutiniai vargetos.

– Ne visai taip: juk Atono šalininkai mus maitina ir užtikrina mūsų saugumą.

– Atono šalininkai... Pamišėlių gauja – pamišėlių, paskendusių savo svaičiojimuose ir tapusių jų belaisviais!

– Jūs teisus, bet jie mums naudingi.

– Gal ketinate sudaryti iš jų armiją, galinčią sumušti Ramzio kariuomenę?

Ofiras ėmė braižyti nuklojusiose grindis dulkėse keistas geometrines figūras.

– Ramzis nugalėjo hetitus, – neatlyžo Šenaras, – jūsų šnipinėjimo tinklas išardytas, aš nebeturiu nė vieno šalininko. Mes čia ir supūsime – kas gi kita mums lemta?

– Magija padės mums pakeisti lemtį.

Šenaras gūžtelėjo pečiais.

– Jums nepavyko nužudyti Nefertarės, jūs pasirodėte nesugebąs nusilpninti Ramzio.

– Jūs neteisus, – pastebėjo magas. – Karalienei smarkiai pakenkė mano burtai.

– Gražioji Izetė pagimdys Ramziui dar vieną sūnų, o valdovas įvaikins ir paskirs sosto įpėdiniais tiek berniukų, kiek tik panorės! Jokie šeimyniniai rūpesčiai nesukliudys mano broliui valdyti karalystės.

– Patiriami smūgiai galų gale jį išsekins.

– Gal nežinote, kad Egipto faraonas atgauna jėgas ir galią po trisdešimties valdymo metų?

– To dar reikia sulaukti, Šenarai: juk hetitai neatsisakė kovos.

– Argi jų surinkta sąjunginė kariuomenė nebuvo sutriuškinta Kadešo mūšyje?

– Imperatorius Muvatalis – gudrus ir atsargus; sugebėjęs atsitraukti tinkamu metu, jis surengs atsakomąjį smūgį ir užklups Ramzį netikėtai.

– Aš nebenoriu svajoti, Ofirai.

Tolumoje pasigirdo šuoliais lekiančio arklio kanopų dunksėjimas.

Šenaras čiupo kalaviją.

– Atono šalininkai neatgabena mums maisto tokiu metu.

Ramzio brolis puolė prie įėjimo į kapavietę, kuri buvo iškirsta uoloje, iškilusioje virš lygumos ir apleisto miesto.

– Du vyrai.

– Jie joja pas mus?

– Jie išjojo iš miesto ir suka uolos link... mūsų link! Verčiau eikime iš čia ir pasislėpkime kur nors kitur.

– Neskubėkime: juk jų tik du.

Ofiras atsistojo.

– Galbūt tai ženklas, kurio aš laukiau, Šenarai. Įsižiūrėkite į raitelius.

Šenaras atpažino vieną Atono šalininką. Pažvelgęs į jo bendrakeleivį, Ramzio brolis apstulbo.

– Meba... Meba – šičia? Ko jam čia reikia?

– Jis – mano pavaldinys ir mūsų sąjungininkas.

Šenaras padėjo kalaviją į šalį.

– Ramzio dvare Mebos niekas neįtaria; šiandien reikia pamiršti mūsų nesutarimus.

Šenaras neatsakė burtininkui. Mebai, siekiančiam tik išsaugoti savo turtą ir ramybę, jis nejautė nieko, išskyrus panieką. Kai diplomatas kadaise prisistatė jam kaip naujasis hetitų agentas, Šenaras nepatikėjo, kad jis nuoširdžiai ketina jiems tarnauti.

Abu raiteliai nušoko nuo arklių ten, kur prasidėjo kelias į vyriausiojo Atono žynio kapavietę. Saulės dievo šalininkas liko saugoti žirgų, o Meba pasuko savo bendrininkų irštvos kryptimi.

Šenaro gerklę sugniaužė nerimas. O kas, jei Meba juos išdavė, ir po akimirkos kitos čia atlėks faraono tvarkos sergėtojai? Bet aplink buvo tylu ir tuščia.

Susierzinęs Meba net negaišo laiko įprastam mandagumui.

– Aš smarkiai rizikuoju vykdamas čia... Kam prireikė siųsti man pranešimą, įsakantį su jumis susitikti?

Ofiro atsakas it rimbu perliejo pasipūtusį didiką.

– Įsakinėju jums aš, Meba; jūs vyksite ten, kur aš liepsiu. Kas nauja?

Šenaras buvo nustebintas. Vadinasi, net iš čia kerėtojas sugebėjo vadovauti savo tinklui!

– Naujienos nekokios. Hetitų puolimas nelabai pavyko; Ramzis surengė jiems smarkų atkirtį ir jau susigrąžino Kanaaną.

– Ar jis žygiuoja Kadešo link?

– Šito aš nežinau.

– Reikia veikti energingiau, Meba, kur kas energingiau, ir teikti man daugiau žinių. Ar beduinai įvykdė savo įsipareigojimus?

– Atrodo, sukilimas įgavo labai platų mastą... Bet aš turiu būti labai atsargus, kad nesukelčiau įtarimų Ameniui!

– Argi jūs nedirbate Užsienio reikalų ministerijoje?

– Atsargumas...

– Ar galite rasti progą pabendrauti su mažuoju Kha?

– Su vyresniuoju Ramzio sūnumi? Taip, bet kodėl...

– Man reikia daikto, kurį jis ypač brangina, Meba, ir kuo greičiau.

Mozė su žmona ir sūnumi paliko Madiano kraštą, kuris driekėsi į pietus nuo Edomo ir į rytus nuo Akabos įlankos. Čia hebrajas ilgai slapstėsi, prieš palikdamas šį prieglobstį ir pasiryždamas grįžti į Egiptą, nors jo uošvis tam nepritarė. Juk Mozė buvo kaltinamas žmogžudyste; tokiomis aplinkybėmis grįžti Egiptan ir pasiduoti faraono tvarkos sergėtojams buvo gryna beprotybė. Jis bus įmestas į kalėjimą ir nuteistas mirti.

Tačiau jokie įrodinėjimai Mozės nepaveikė. Kalnuose į jį prabilęs Dievas įsakė jam išvesti iš Egipto brolius hebrajus, kad jie galėtų gyventi pagal savo tikėjimą jiems priklausančioje žemėje. Tokia užduotis atrodė neįmanoma, bet pranašui pakaks jėgų ją įvykdyti.

Mozės žmona Zipora taip pat bandė jį atkalbėti.

Veltui.

Ir mažoji šeima leidosi takais, vedančiais į Deltą. Zipora sekė paskui vyrą, ramiai žingsniuojantį į priekį, pasiramsčiuojantį ilga gumbuota lazda ir niekada nedvejojantį, kuriuo keliu pasukti.

Kai tolumoje pasirodęs dulkių debesis jiems pranešė, kad artinasi būrys raitelių, Zipora suspaudė glėbyje sūnų ir pasislėpė už Mozės nugaros. Aukštas, barzdotas, plačiapetis, jis atrodė kaip tikras galiūnas.

– Mums reikia pasislėpti, – ėmė maldauti ji.

– Beprasmiška.

– Jeigu tai – beduinai, jie mus užmuš, o jei egiptiečiai, tai jie tave suims!

– Nesibaimink.

Mozė sustojo ir ėmė nė nekrustelėdamas laukti artėjančių raitelių, galvodamas apie jaunystės metus, praleistus aukštojoje Memfio mokykloje, kur jam atsivėrė visa Egipto išmintis. Jis prisiminė stiprią draugystę, siejusią jį su karalaičiu Ramziu, būsimuoju faraonu. Iš pradžių paskirtas į svarbias pareigas Mer-Uro hareme, vėliau hebrajas vadovavo naujosios Abiejų Žemių sostinės Pi-Ramzio statyboms. Patikėjęs jam šią užduotį, Ramzis padarė Mozę vienu iš svarbiausių karalystės asmenų.

Bet Mozė niekaip nerado sau ramybės. Nuo pat jaunystės jo sielą degino paslaptinga ugnis; ir tik po to, kai hebrajas išvydo degantį krūmą, kuris liepsnojo nevirsdamas pelenais, jį kamavęs skausmas dingo. Hebrajas pagaliau suvokė savo tikslą.

Raiteliai pasirodė esą beduinai.

Jiems vadovavo Amosas, barzdotas, bet nuplikęs, ir aukštas, liesas Baduchas: abu genčių vadai, apgavę Ramzį prie Kadešo ir įviliojęs jį į spąstus. Jų vyrai apsupo Mozę ratu.

– Kas tu toks?

– Aš vardu Mozė. Štai mano žmona ir sūnus.

– Mozė... Ar tu Ramzio draugas, aukštas pareigūnas, įvykdęs nusikaltimą ir pabėgęs dykumon?

– Taip, tai aš.

Amosas nušoko nuo žirgo ir pasveikino hebrają.

– Tuomet mudu siekiame to paties tikslo! Mes irgi kovojame su Ramziu – tuo pačiu Ramziu, kuris buvo tavo draugas, o dabar trokšta tavo mirties!

– Egipto valdovas tebėra man brolis, – pasakė Mozė.

– Tu kliedi! Jo neapykanta nesiliauja tavęs persekiojusi. Beduinai, hebrajai ir klajokliai turi sudaryti sąjungą su hetitais, kad nugalėtų faraoną. Jo jėga tiesiog pasakiška, Moze. Eime su mumis ir imkime persekioti Egipto kariuomenę, siekiančią užimti Siriją ir alinančią ją nuolatiniais puldinėjimais.

– Aš einu ne į šiaurę, o į pietus.

– Į pietus? – nustebo Baduchas, įtariai žvelgdamas į hebrają. – O kurgi tu nori nukeliauti?

– Į Egiptą, Pi-Ramzį.

Amosas su Baduchu apstulbę susižvalgė.

– Ką tu – tyčiojiesi iš mūsų? – pasiteiravo Amosas.

– Ne, aš jums sakau tiesą.

– Bet... juk tave suims ir nubaus mirtimi!

– Jahvė mane apsaugos. Aš privalau išvesti iš Egipto savo tautą.

– Hebrajus – iš Egipto... Gal tau protas pasimaišė?

– Tokią užduotį man patikėjo Jahvė; tokią užduotį aš ir įvykdysiu.

Baduchas nulipo nuo žirgo.

– Nejudėk, Moze.

Abu genčių vadai paėjėjo į šalį, kad hebrajas neišgirstų jų pokalbio.

– Jis pamišo, – tarė Baduchas. – Jo protas neatlaikė pernelyg ilgo gyvenimo dykumoje.

– Klysti.

– Aš klystu?! Tas Mozė – beprotis, tai akivaizdu!

– Ne, jis – gudrus ir ryžtingas.

– Tas nelaimėlis, pasiklydęs dykumos takelyje kartu su savo žmona ir vaiku... Šauni gudrybė!

– Taip, Baduchai: šauni! Kas įtars varguolį, kas jo saugosis? O Egipte Mozė tebėra labai mylimas, ir jis ketina sukurstyti hebrajų maištą.

– Nėra nė menkiausios tikimybės, kad jam pavyks tai padaryti! Faraono tvarkos sergėtojai jam to neleis.

– Jei mes jam padėsime, jis galėtų būti mums naudingas.

– Padėti jam... Kaip?

– Saugiai pervedus jį per sieną ir parūpinus hebrajams ginklų. Jie tikrų tikriausiai bus išžudyti, bet sukels Pi-Ramzyje neramumų.

Mozė giliai traukė į krūtinę Deltos orą; nors ir tapusi priešiška, ši žemė vis dar jį kerėte kerėjo. Jis būtų turėjęs jos nekęsti, bet švelnūs želmenys ir vėsi palmių giraičių ramybė tebekėlė jam pasigėrėjimą, primindami jaunuolio – Egipto faraono draugo ir patikėtinio – svajonę. Svajonę visą gyvenimą likti su Ramziu, tarnauti jam, padėti jam išsaugoti ir perteikti ateities kartoms tą tiesą ir teisingumą, kuriais rėmėsi ankstesnės dinastijos. Tačiau tos tiesos priklausė praeičiai; dabar Mozei kelią rodė Jahvė.

Baducho ir Amoso padedami, hebrajas su žmona ir sūnumi, išvengę patrulių, jodinėjančių tarp dviejų įtvirtinimų, įžengė į Egipto teritoriją naktį. Nors Zipora labai bijojo, ji nė nemurmtelėjo: Mozė buvo jos vyras, ji privalėjo paklusti ir sekti paskui jį ten, kur tik jis panorės eiti.

Saulei patekėjus ir gamtai atsibudus, Mozė pajuto, kad jo viltys tarpsta ir tvirtėja. Štai čia jis stos į kovą, kad ir kokios jėgos jam priešintųsi. Ramzis turės suprasti, kad hebrajai reikalauja laisvės ir trokšta tapti nacija – pagal Dievo valią.

Mažytė šeima sustodavo nakvynės ar poilsio kaimuose, kur keliautojai būdavo maloniai priimami – taip buvo įprasta. Mozės elgesys ir kalba liudijo, kad jis – tikras egiptietis, todėl bendrauti su kaimiečiais nebuvo sunku. Keliaudami nuo vieno kaimelio iki kito, hebrajas, jo žmona ir sūnus pagaliau pasiekė sostinės priemiesčius.

– Aš pastačiau nemažą šio miesto dalį, – prisipažino jis žmonai.

– Koks jis didelis ir gražus! Ar mes čia apsigyvensime?

– Pagyvensime kurį laiką.

– O kur?

– Jahvė tuo pasirūpins.

Mozė su šeima nužingsniavo dirbtuvių kvartalu, kur darbas virte virė. Siaurų gatvelių labirintas nustebino Ziporą, kuri jau gailėjosi ramaus gyvenimo oazėje. Čia iš visų pusių buvo šū-

kaujama, kviečiama, raginama ar plūstamasi; su įkarščiu dirbo staliai, siuvėjai, sandalų gamintojai. Neskubėdami skynėsi kelią asilai, apkrauti ąsočiais ir pintinėmis su mėsa, džiovintomis žuvimis ar sūriais.

Dar toliau buvo išsidėstę hebrajų – plytų dirbėjų namai.

Niekas nepasikeitė. Mozė atpažino kiekvieną namą, girdėjo pažįstamas dainas, o jo sielą užplūdo prisiminimai, kuriuose maištingas pasipiktinimas pynėsi su jaunatvišku įkarščiu. Mozei ilgiau stabtelėjus mažytėje aikštėje, kurios viduryje buvo iškastas šulinys, senas plytų dirbėjas įsispoksojo į jo veidą.

– Aš tave jau esu matęs... Betgi... negali būti! Ar tik nebūsi garsusis Mozė?

– Na taip.

– Visi manė, kad tu miręs!

– Visi klydo, – šypsodamasis tarė Mozė.

– Kai buvai mūsų viršininkas, su mumis, plytų dirbėjais, buvo geriau elgiamasi... Dabar prastai dirbantieji priversti patys apsirūpinti šiaudais. Tu nebūtum su tuo sutikęs! Tik pagalvok: būti priverstam pačiam apsirūpinti šiaudais! O kiek ginčų, kol išsiderame, kad pakeltų atlyginimą!

– Ar turi bent butą?

– Turiu – norėčiau didesnio, bet mūsų valdžia vilkina mano prašymą. Anksčiau tu būtum man padėjęs.

– Aš tau padėsiu.

Plytų dirbėjo žvilgsnis tapo įtarus.

– Argi tavęs neapkaltino įvykdžius nusikaltimą?

– Tikrai taip.

– Sako, tu užmušei Ramzio sesers vyrą.

– Šantažuotoją ir kankintoją, – priminė Mozė. – Aš nenorėjau jo žudyti, mūsų barnis taip blogai baigėsi visai atsitiktinai.

– Vadinasi, tu jį tikrai užmušei... O žinai, aš tave labai gerai suprantu!

– Ar nesutiktum priglausti mūsų – manęs su šeima – šiai nakčiai?

– Žinoma.

Vos tik Mozė, jo žmona ir sūnus užmigo, senasis plytų dirbėjas pakilo iš patalo ir tamsoje nusliūkino prie laukujų durų. Kai tik jas atvėrė, durys sugirgždėjo. Sunerimęs plytų dirbėjas sustingo vietoje ir ilgokai stovėjo nejudėdamas. Būdamas tikras, kad Mozė nepabudo, jis išslinko į lauką.

Išdavęs nusikaltėlį tvarkos sergėtojams, jis gaus gražų atlygį.

Tačiau vos spėjus žengti porą žingsnių gatvele, galinga ranka prispaudė jį prie sienos.

– Kur išsiruošei, nevidone?

– Aš... Aš dusau, man reikėjo oro.

– Tu ketinai parduoti Mozę, juk taip?

– Ne, žinoma, ne!

– Būtų verta tave pasmaugti.

– Paleisk jį, – įsakė Mozė, pasirodęs ant namo slenksčio. – Juk jis hebrajas, kaip ir mes. Kas tu, atėjęs man į pagalbą?

– Aš vardu Aaronas.

Vyriškis buvo nebejaunas, bet tvirtas, o jo balsas buvo žemas ir skambus.

– Iš kur sužinojai, kad aš esu čia?

– Kas gi šiame kvartale tavęs neatpažino? Seniūnų taryba nori tave pamatyti ir išklausyti.

8

Amuru kunigaikštį Bentešiną aplankė nuostabus sapnas. Jauna kilminga gražuolė iš Pi-Ramzio, visiškai nuoga, išsikvėpinusi mira, slinko aukštyn jo šlaunimis lyg įsimylėjusi liana.

Ūmai ji dvejodama stabtelėjo ir ėmė suptis nuo vieno šono ant kito, tarsi tuoj apvirsiąs laivas. Bentešina sugriebė ją už kaklo.

– Pone, pone! Pabuskite!

Atmerkęs akis, Amuru kunigaikštis pamatė, kad smaugia savo rūmų valdytoją. Kambarys, į kurį skverbėsi silpna apyaušrio šviesa, skendėjo prieblandoje.

– Kam šovė į galvą mane trukdyti taip anksti?

– Malonėkite atsikelti, pone, ir pažvelgti pro langą.

Bentešina dvejodamas paklausė tarno patarimo. Aptukusio, glebaus kūno svoris trukdė jam judėti. Pagaliau jis nusigavo prie lango.

Virš jūros – nė menkiausio rūko: diena turėjo būti puiki.

– Na, ir į ką čia žiūrėti?

– Pažvelkite į uostą, pone!

Bentešina prasitrynė akis.

Įplaukimą į Beiruto uostą buvo užtvėrę trys Egipto karo laivai.

– O kaip miesto prieigos sausumoje?

– Taip pat atkirstos. Aplink išsidėstė didžiulė Egipto kariuomenė. Miestas apsuptas.

– Kaip laikosi Aša? Ar viskas gerai?

Rūmų valdytojas nuleido galvą.

– Jums įsakius, jis įmestas į kalėjimo vienutę.

– Atvesk jį pas mane.

Ramzis buvo pats užauginęs abu savo žirgus „Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“. Abu puikieji gyvuliai niekada nesiskyrė: kartu kaudavosi, kartu ilsėdavosi. Ir vienas, ir kitas mėgo valdovo glamones ir išdidžiai sužvengdavo giriami už drąsą. Jie visai nebijojo Nubijos liūto Nugalėtojo; dar neseniai kartu su plėšrūnu jie stojo prieš tūkstančius hetitų karių.

Ra junginio karvedys nusilenkė valdovui.

– Didenybe, mūsų kariai išsidėstė taip, kaip buvo nurodyta. Nė vienas Beiruto gyventojas nepaspruks iš miesto. Mes pasirengę pulti.

– Sulaikykite visas vilkstines, turėjusias patekti į miestą.

– Tad mes nepulsime Beiruto? Apsupsime jį?

– Galbūt. Jei Aša dar gyvas, mes jį išvaduosime.

– Tai būtų puiku, Jūsų Didenybe, bet vieno žmogaus gyvybė...

– Vieno žmogaus gyvybė kartais būna labai vertinga, karvedy.

Visą rytmetį Ramzis praleido su savo žirgais ir liūtu. Jam atrodė, kad jų ramybė pranašauja sėkmę; ir iš tiesų, saulei dar nepasiekus zenito, valdovo adjutantas atnešė Ramzio laukiamą žinią.

– Amuru kunigaikštis Bentešina prašosi priimamas.

Apsivilkęs platų margaspalvio šilko apdarą, slepiantį jo apkūnumą, išsikvėpinęs rožių aliejumi, besišypsąs Bentešina atrodė visai ramus.

– Sveikinu Šviesos Sūnų, didįjį...

– Neturiu noro klausytis liaupsių, kurias man gieda išdavikas.

Amuru kunigaikštis nė kiek nesutriko ir net nesiliovė šypsojęsis.

– Mūsų pokalbis turi būti naudingas, Didenybe.

– Parsidavęs hetitams, tu padarei klaidą.

– Mano rankose tebėra lemiamas argumentas: jūsų draugas Aša.

– Manai, kad laikydamas jį kalėjime sutrukdysi man ligi pamatų sugriauti šitą miestą?

– Esu tuo tikras. Juk visi žino, kaip Ramzis Didysis brangina draugystę. Faraonas, išduodąs savo artimuosius, užrūstintų dievus.

– Ar Aša dar gyvas?

– Gyvas.

– Reikalauju įrodymų.

– Jūsų Didenybė pamatys savo draugą ir užsienio reikalų ministrą mano rūmų didžiojo bokšto viršuje. Neneigiu, kad dienos, kurias Aša praleido kalėjime už bandymą pabėgti, galėjo pasirodyti jam ganėtinai nemalonios, bet nieko bloga jam neatsitiko.

– Ko nori mainais už jo laisvę?

– Kad jūs man atleistumėte. Kai atiduosiu jūsų draugą, jūs pamiršite, jog buvau trupučiuką jus išdavęs, ir paskelbsite potvarkį, kuriame bus sakoma, kad tebepasitikite manimi. Sutinku, jog noriu labai daug – bet man reikia išgelbėti savo sostą ir kuklų turtą. Ak, beje: jeigu jums ateitų į galvą apgailėtina mintis mane įkalinti, tai, žinoma, jūsų draugas bus nužudytas.

Ramzis ilgai tylėjo.

– Man reikia pagalvoti, – ramiai tarė jis.

Bentešina bijojo tik vieno: kad valstybės interesai pasirodys Ramziui svarbesni už draugystę. Išvydus faraoną dvejojant, Amuru kunigaikštį nukrėtė drebulys.

– Man reikia laiko įtikinti savo karvedžius, – paaiškino Ramzis. – Manai, kad lengva atsisakyti pergalės ir atleisti nusikaltėliui?

Bentešina nusiramino.

– Hm, „nusikaltėliui"... Ar ne per stipriai pasakyta, Jūsų Didenybe? Sąjungininkų pasirinkimas – sudėtingas menas; jeigu jau aš pripažįstu savo kaltę ir atgailauju, tai kodėl neužmiršus praeities? Egiptas – mano ateitis, ir aš įrodysiu savo ištikimybę, galite būti tuo tikras. Jei drįsčiau, Jūsų Didenybe...

– Na, kas dar?

– Gyventojams ir man pačiam miesto apgultis labai nepatiktų. Mes įpratę gyventi gerai, o maisto produktų tiekimas yra mūsų sutarties dalis. Juk ir Aša, laukdamas, kol bus surašytas jūsų potvarkis ir susitarta dėl jo išlaisvinimo, džiaugsis, galėdamas gauti skanaus maisto.

Ramzis atsistojo. Pokalbis buvo baigtas.

– Ak, Jūsų Didenybe... ar negalėčiau sužinoti, kiek užtruks jūsų apmąstymai?

– Keletą dienų.

– Esu tikras, kad mes sudarysime sutartį, naudingą ir Egiptui, ir Amuru provincijai.

Ramzis mąstė žvelgdamas į plytinčią prieš akis jūrą, o liūtas gulėjo prie jo kojų. Atsiritusios bangos pasklisdavo ant kranto visai prie pat valdovo; atviroje jūroje žaidė ir išdykavo delfinai. Pūtė stiprus pietų vėjas.

Setau atsisėdo valdovui iš dešinės.

– Nemėgstu jūros: čia nėra gyvačių. Ir net nematyti kito kranto.

– Bentešina nori primesti man savo sąlygas.

– O tu nežinai, ką pasirinkti: Egiptą ar Ašą.

– Tu man už tai priekaištauji?

– Aš priekaištaučiau, jei tu nedvejotum. Juk aš žinau, ką tu privalai pasirinkti, ir man tai nepatinka.

– Gal ką nors sugalvojai?

– O kaipgi! Priešingu atveju argi būtų verta trukdyti Dviejų Žemių valdovui mąstyti?

– Ašai neturi grėsti joks pavojus.

– Tu daug iš manęs nori.

– Kaip manai, tau tikrai gali pavykti?

– Na... galbūt.

Bentešinos rūmų valdytojas uoliai stengėsi tenkinti nepaliaujamus savo pono norus. Amuru kunigaikštis gėrė daug vy-

no, ir tik geriausio. Nors rūmų rūsys buvo nuolat papildomas, gausybė puotų greit jį ištuštindavo; tad rūmų valdytojas nekantriai laukdavo kiekvienos naujos pristatomo vyno siuntos.

Kaip tik tuo metu, kai Egipto kariuomenė apsupo Beirutą, valdytojas laukė atvykstant vilkstinės, turėjusios pristatyti į rūmus šimtą raudonojo Deltos vyno amforų. Būtent tokio vyno reikalavo Bentešina, nenorėdamas nė girdėti apie jokį kitą.

Pamatęs įriedančių į didįjį rūmų kiemą vyno amforų prikrautų vežimų virtinę, valdytojas neapsakomai nudžiugo. Vadinasi, miesto apsiaustis nutraukta! Griebęsis šantažo, Bentešina įveikė Ramzį.

Rūmų valdytojas puolė su nurodymais prie pirmajame vežime sėdinčio vežėjo: dalį ąsočių nunešti į rūsį, kitą dalį – į sandėlį šalia virtuvės, o trečią – į kamaraitę prie puotų salės.

Vežėjai mielai ėmėsi darbo. Iškraudami amforas, jie dainavo ir krėtė juokus.

– Gal kartais mudu galėtume... paragauti? – pasiūlė rūmų valdytojas gurguolės viršininkui.

– Nebloga mintis.

Abu vyrai nulipo į rūsį. Valdytojas pasilenkė prie amforos, mintyse jau gardžiuodamasis puikiu vaisių skonio vynu, ir paglostė pilvotą indą. Kaip tik tą akimirką stiprus smūgis į pakaušį patiesė jį ant žemės.

Gurguolės viršininkas – Ramzio karininkas – padėjo išlipti iš amforų Setau ir kitiems būrio kariams. Ginkluoti lengvais kirvukais su tuščiaviduriėmis pentimis, bet su trimis atsikišusiais spygliais, jie užmušė sargybinius libaniečius, nesitikėjusius užpuolimo vidury miesto.

Kol keli būrio kariai atidarinėjo pagrindinius miesto vartus stovintiems už jų Ra junginio pėstininkams, Setau puolė į Bentešinos kambarius. Kai du libaniečiai pabandė užkirsti jam kelią, Setau paleido šnypščiančias iš įniršio gyvates, kurias nešėsi maiše: joms nepatiko tokia ilga nelaisvė visiškoje tamsoje.

Pamatęs šliužą, kuriuo mojavo Setau, Bentešina nustėro iš baimės.

– Paleisk Ašą arba mirsi.

Bentešina nelaukė, kol jam tai pakartos. Drebėdamas, gaudydamas kvapą kaip uždusęs bulius, jis pats atidarė kambario, kur buvo uždarytas Aša, duris.

Įsitikinęs, kad jo draugas gyvas ir sveikas, Setau taip susijaudino, kad atgniaužė kumštį. Pajutusi laisvę, įniršusi gyvatė puolė Bentešiną.

9

Pamažėle besiartinanti prie penkiasdešimties, liekna, siaura ir tiesia nosimi, didelėmis griežtomis ir skvarbiomis migdolo formos akimis, beveik keturkampiu valingu smakru, karalienė motina Tuja tebebuvo tradicijų sergėtoja ir Egipto karalystės sąžinė. Vadovaudama gausiam darbuotojų būriui, ji neįsakinėdavo, o tik patardavo, bet rūpestingai prižiūrėjo, kad būtų gerbiamos vertybės, tapusios nepajudinamu Egipto faraonų valdžios pagrindu ir siejančios regima su neregima.

Ji, kurią oficialūs įrašai vadino „dievo motina, pagimdžiusia galingą bulių Ramzį", gyveno prisiminimais apie savo velionį vyrą, faraoną Setį. Jiedu drauge sukūrė stiprų ir giedrai į pasaulį žvelgiantį Egiptą, kurio klestėjimą privalėjo apsaugoti ir palaikyti jų sūnus. Ramzis buvo toks pat veiklus ir energingas kaip jo tėvas ir taip pat tikėjo savo paskirtimi. Jam nebuvo nieko svarbesnio už Egipto liaudies laimę.

Norėdamas išgelbėti Egiptą nuo užpuolimo, jis turėjo pripažinti karo su hetitais būtinybę. Tuja pritarė sūnaus apsisprendimui, nes nuolaidžiavimas blogiui vedė tik pražūtin. Vienintelė priimtina išeitis buvo kova.

Tačiau karas su hetitais vis tęsėsi, o Ramzis nuolat leisdavosi į pavojingus žygius. Tuja meldėsi, kad Sečio siela, tapusi žvaigžde, saugotų ir globotų faraoną. Dešinėje rankoje ji laikė veidrodį su papiruso stiebo formos rankena. Papirusą žymįs hieroglifas reiškė „žaliuoti, išsiskleisti, klestėti, būti jaunam". Įdėtas į kapą, šis vertingas daiktas užtikrindavo jo savininko sielai amžiną jaunystę. Tuja nukreipė bronzinį skritu-

lį aukštyn, dangaus ir saulės link, ir paprašė jo atskleisti ateities paslaptį.

– Ar galiu jus sutrukdyti?

Karalienė motina lėtai atsigręžė.

– Nefertare...

Didžioji valdovo sutuoktinė, vilkinti ilgą baltą suknelę, per liemenį sujuostą raudonu diržu, buvo tokia pat graži kaip deivės, nutapytos Karalių ir Karalienių slėnyje esančių amžinybės buveinių sienose.

– Nefertare, gal atnešei gerų žinių?

– Ramzis išvadavo Ašą ir susigrąžino Amuru provinciją; Egiptas vėl kontroliuoja Beirutą.

Moterys apsikabino.

– Kada jis grįžta?

– Nežinau, – atsakė Nefertarė.

Tebesišnekučiuodama su marčia, Tuja atsisėdo prie tualetinio staliuko. Pirštų galiukais ji įtrynė veidą tepalu, kurio pagrindinės sudedamosios dalys buvo medus, raudonoji kaustinė soda, alebastro milteliai, asilės pienas ir trigonelės sėklos. Tepalas išlygindavo raukšles ir jaunino odą, stangrindamas jos paviršinį sluoksnį.

– Tu kažko susirūpinusi, Nefertare.

– Aš bijau, kad Ramzis nutars žygiuoti toliau.

– Į šiaurę, Kadešo link...

– Tiesiai į naujus žabangus, kuriuos jam parengs hetitų imperatorius Muvatalis. Argi anatolietis, leisdamas Ramziui gana lengvai susigrąžinti mūsų įtakos zonai priklausančias teritorijas, nevilioja Egipto kariuomenės į spąstus?

Genčių vadai susirinko erdviame Aarono name iš nedegtų plytų. Visus hebrajus jie įpareigojo tylėti: juk reikėjo pasirūpinti Mozės saugumu, nuslepiant jo sugrįžimą nuo Egipto tvarkos sergėtojų.

Mozė tebebuvo žinomas ir mylimas; daugelis tikėjosi, kad jis ir dabar įstengs sužadinti mažosios plytų dirbėjų tautelės savigarbą, kaip tai jam pavyko kadaise. Tačiau Libnis, vyriausiasis seniūnas, visų kitų išrinktas genčių vienybei palaikyti, taip nemanė.

– Kodėl grįžai, Moze? – paklausė senis gergždžiančiu balsu.

– Kalnuose aš pamačiau liepsnojantį krūmą, kuris nesudegė.

– Vaizduotės žaismas.

– Ne: Dievo buvimo ženklas.

– Ar tik neišsikraustei iš galvos, Moze?

– Dievas pašaukė mane iš krūmo vidurio ir man kalbėjo.

Seniūnai pasikuždėjo tarpusavyje.

– Ką Jis tau sakė?

– Dievas išgirdo pavergtų Izraelio vaikų skundus ir aimanas.

– Na jau, Moze! Juk mes – laisvi darbininkai, o ne karo belaisviai!

– Hebrajai nėra laisvi elgtis kaip tinkami.

– Žinoma, yra! Betgi kur tu suki?

– Dievas man pasakė: „Kai tu išvesi tautą iš Egipto, jūs ant šio kalno garbinsite Dievą“.

Sukrėsti genčių vadai susižvalgė.

– Iš Egipto! – sušuko vienas iš jų. – Ką tai reiškia?

– Dievas išvydo savo tautos kančias Egipte. Jis nori išvaduoti iš jų savo tautą ir nuvesti ją į platų ir derlingą kraštą.

Libnis plykstelėjo pykčiu.

– Tremtis sumaišė tau protą, Moze. Mes jau seniai čia įsikūrę, tu pats gimei Egipte. Ši šalis tapo mūsų tėvyne.

– Aš praleidau daug metų Madiane, buvau ten piemuo, ten vedžiau ir susilaukiau sūnaus. Jau buvau tikras, kad mano gyvenimas galutinai susiklostęs, bet Dievas nusprendė kitaip.

– Tu slapsteisi, įvykdęs nusikaltimą.

– Tiesa, aš užmušiau egiptietį – todėl, kad jis grasino užmušiąs hebrają.

– Mozei nieko negalima prikišti, – įsiterpė vienas iš seniūnų, – dabar mes turime jį remti ir saugoti.

Kiti tarybos nariai tam pritarė.

– Jei nori čia gyventi, – tarė Libnis, – mes tave paslėpsime; bet turi išmesti iš galvos tuos savo beprotiškus sumanymus.

– Aš mokėsiu jus įtikinti – jei prireiks, vieną po kito, nes tokia yra Dievo valia.

– Mes neketiname palikti Egipto, – pareiškė jauniausias seniūnas, – čia mes turime namus ir sodus; geriausiems plytų dirbėjams ką tik padidino atlyginimą; visi sotūs. Kodėl reikėtų atsisakyti tokios gerovės?

– Todėl, kad aš turiu jus nuvesti į Pažadėtąją žemę.

– Tu nesi mūsų vadas, – paprieštaravo Libnis, – ir nenurodinėsi, ką mes turime daryti.

– Tu paklusi, nes to reikalauja Dievas.

– Ar žinai, su kuo kalbi?

– Aš nenorėjau tavęs įžeisti, Libni, bet neturiu teisės slėpti savo ketinimų. Ar atsirastų žmogus, kuris būtų toks tuščiagarbis, toks pasipūtęs, kad manytų savo valią esant stipresnę už Dievo?

– Jei tu tikrai esi Jo siųstas, tau reikės tai įrodyti.

– Įrodymų bus daug, gali tuo neabejoti.

Išsitiesęs ant minkštutės lovos, Aša mėgavosi Vandens Lelijos jam daromu masažu. Jos švelnios rankos malšino skausmus ir atpalaidavo įtemptus raumenis. Nors dailioji nubė iš pažiūros buvo trapi, iš tikrųjų jai netrūko nei jėgų, nei energijos.

– Kaip jaučiatės?

– Geriau... Bet strėnų apačioje skauda vis dar nepakenčiamai.

– Nieko, pakęsi! – sugriaudėjo Setau, ką tik įėjęs į Ašos palapinę.

– Tavo žmona tiesiog dieviška.

– Galbūt; bet ji, šiaip ar taip, mano žmona.

– Setau! Nejaugi tu manai, kad...

– Diplomatai – klastūnai ir melagiai, o tu – pirmasis tarp jų. Kelkis, mūsų laukia Ramzis.

Aša atsigręžė į Vandens Leliją.

Setau smarkiai truktelėjo Ašą už rankos ir privertė atsistoti.

– Tu jau visai pasveikęs. Nebereikia jokių masažų!

Gyvačių kerėtojas ištiesė diplomatui klubjuostę ir palaidinę.

– Paskubėk, valdovas nemėgsta laukti.

Paskyręs nauju Amuru kunigaikščiu Egipte auklėtą libanietį, kuris galėjo būti ištikimesnis už Bentešiną, Ramzis ėmėsi paskyrimų Finikijoje ir Palestinoje. Jis siekė, kad kunigaikščiais, miestų valdytojais ir kaimų seniūnais taptų vietiniai gyventojai, prisiekę būti ištikimi Egipto sąjungininkai. Jeigu jie sulaužys duotą priesaiką, Egipto armija nedelsdama įsiverš į šalį. Tuo tikslu Aša parengė ir įdiegė stebėjimo bei žinių perdavimo sistemą, į kurią dėjo daug vilčių: ją sudarė nedideli karių būriai ir gerai mokamų informuotojų tinklas. Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas tikėjo šnipinėjimo nauda.

Ramzis išskleidė ant žemo stalo Artimųjų Rytų žemėlapį. Jo kariuomenės pastangos nenuėjo veltui: Kanaanas, Amuru ir Pietų Sirija vėl sudarė plačią apsauginę zoną tarp Egipto ir Hetitų imperijos.

Tai buvo jau antroji Ramzio pergalė prieš hetitus. Dabar jam reikėjo apsispręsti gyvybiškai svarbiu Abiejų Žemių ateičiai klausimu.

Setau su Aša, šįkart ne taip elegantiškai atrodančiu kaip visuomet, pagaliau įėjo į karo tarybos palapinę, kur jau sėdėjo karvedžiai ir vyresnieji karininkai.

– Ar visi priešų įtvirtinimai sugriauti?

– Taip, Didenybe, – tarė Ra junginio karvedys, – paskutinė tvirtovė – Šalom – paimta vakar.

– *Šalom* reiškia „taika“, – patikslino Aša, – dabar ji įsiviešpatavo šiame krašte.

– Ar mes privalome žygiuoti toliau į šiaurę, – paklausė valdovas, – paimti Kadešo ir smogti hetitams lemiamą smūgį?

– Vyresnieji karininkai šito nori, – tvirtai tarė karvedys. – Mes turime pasiekti visišką pergalę ir išnaikinti tuos barbarus.

– Mes neturime jokios galimybės tai įvykdyti, – pasakė Aša. – Hetitai ir šį kartą atsitraukė mums puolant, bet jų kariuomenė nė kiek nenukentėjo ir rengia mums spąstus, kuriuos mes įveiksime, tik labai nusilpninę savo armiją.

– Vadovaujami Ramzio, – įsikarščiavęs sušuko karvedys, – mes nugalėsime!

– Jūs visiškai nepažįstate vietovės. Hetitai mus sutriuškins aukštuose Anatolijos plokščiakalniuose, tarpekliuose, miškuose. Siekiant paimti Kadešą, žus tūkstančiai pėstininkų, o juk mes net nesame tikri, ar mums pavyks įsiveržti į tvirtovę.

– Tušti diplomato būgštavimai... Šįkart mes pasirengę!

– Išeikite, – įsakė Ramzis. – Auštant sužinosite mano nutarimą.

10

Naudodamasis Aarono svetingumu, Mozė ramiai praleido keletą savaičių plytų dirbėjų kvartale. Jo žmona laisvai vaikštinėjo su sūnumi po miestą ir smalsiai stebėjo judrų Egipto sostinės gyvenimą. Greit ir lengvai įsilieję į hebrajų bendruomenę, jie netrukus ėmė lankytis pas egiptiečius, azijiečius, palestiniečius, nubius ir kitus Pi-Ramzio gyventojus, be paliovos zujančius miesto gatvelėmis.

O Mozė gyveno kaip atsiskyrėlis. Jis vis prašė seniūnų tarybos dar kartą jo išklausyti, kad įteigtų įtariai ir nepatikliai į jį žiūrintiems genčių vadams esąs Dievo valios įrankis.

– Ar tavo siela vis dar niekaip nenurimsta? – paklausė Aaronas.

– Ne: nuo tos akimirkos, kai išvydau liepsnojantį krūmą, ji rami.

– Čia niekas netiki, kad tu bendravai su Dievu.

– Kai žmogus žino savo paskirtį ir užduotį šioje žemėje, abejonės jo nebekankina. Nuo šiol, Aaronai, mano kelias visiškai aiškus.

– Bet juk tu esi vienas, Moze!

– Taip tik atrodo. Mano įsitikinimai galų gale paveiks žmonių sielas.

– Pi-Ramzyje hebrajams nieko netrūksta; o kaip bus dykumoje? Kur tu rasi maisto?

– Tuo pasirūpins Dievas.

– Stotu tu tikras vadas, bet žengi klaidingu keliu. Pakeisk vardą ir išvaizdą, pamiršk savo beprotiškus ketinimus, grįžk

pas savuosius ir užimk čia sau deramą vietą. Tu sulauksi taikios, garbios ir ramios senatvės, tapęs gausios šeimos galva.

– Tai – ne mano likimas, Aaronai.

– Tada pakeisk tą likimą, kurį pats susigalvojai.

– Tai jau nebe mano valioje.

– Kodėl turėtum šitaip susigadinti gyvenimą, kai laimė – čia pat, rankos atstumu?

Į Aarono duris kažkas pasibeldė.

– Čia tvarkos sergėtojai, – atidarykite!

Mozė nusišypsojo.

– Matai, Aaronai, aš neturiu pasirinkimo.

– Tau reikia bėgti!

– Šitos durys – vienintelis išėjimas iš tavo namo, juk taip?

– Aš tave ginsiu.

– Ne, Aaronai.

Mozė pats atidarė duris.

Seramana, milžinas sardas, pažvelgė į Mozę gerokai nustebęs.

– Ką gi, man nemelavo... Tu tikrai grįžai!

– Gal nori užeiti ir drauge su mumis pavakarieniauti?

– Tave išdavė vienas hebrajas, Moze: plytų dirbėjas, bijojęs netekti darbo dėl to, kad apsigyvenai šiame kvartale. Eik paskui mane, aš privalau nuvesti tave į kalėjimą.

Į pokalbį įsiterpė Aaronas:

– Mozė turi būti teisiamas.

– Taip ir bus.

– Jeigu tu jo neatsikratysi dar prieš teismą.

Seramana stvėrė Aaroną už pakarpos.

– Tu drįsti apšaukti mane žudiku?

– Tu neturi teisės šiurkščiai su manimi elgtis!

Sardas paleido Aaroną.

– Esi teisus... O tu ar turi teisę mane įžeidinėti?

– Jeigu Mozę suims, jis bus nubaustas mirtimi.

– Įstatymas vienodai taikomas visiems, net hebrajams.

– Bėk, Moze, grįžk į dykumą! – melste meldė Aaronas.

– Tu puikiai žinai, kad mes ten iškeliausime drauge.

– Tu nebeišeisi iš to kalėjimo.

– Dievas man padės.

– Na, eime! – paragino Seramana. – Neversk manęs surišti tau rankų.

Sėdėdamas vienutės kampe, Mozė žvelgė į prasiskverbusį pro grotas šviesos spindulį. Jis vertė žiburiuoti tūkstančius pakibusių ore dulkelių ir krito ant kalinių kojų suplūktos aslos.

Mozės širdyje amžinai degs liepsnojančio krūmo ugnis, jį stiprins Jahvės kalno jėga. Jis pamiršo praeitį, pamiršo žmoną ir sūnų: dabar jam rūpėjo tik hebrajų tautos išėjimas iš Egipto Pažadėtosios žemės link.

Žmogui, uždarytam didžiojo Pi-Ramzio kalėjimo vienutėje, žmogui, kurį Egipto teismas pasmerks mirti už iš anksto sumanytą žmogžudystę arba geriausiu atveju išsiųs į katorginius sunkiuosius darbus oazėje, puoselėti tokią viltį buvo gryna beprotybė. Nors Mozė aklai pasitikėjo Jahve, į jo sielą kartais imdavo skverbtis abejonės. Ko imsis Dievas, norėdamas jį išvaduoti ir leisti jam atlikti savo užduotį?

Hebrajas jau snūduriavo, kai tolimi šauksmai privertė jį suklusti. Šūksniai vis stiprėjo; galiausiai jie tapo kurtinamai garsūs. Atrodė, kad visame mieste kilo didžiausias sujudimas.

Grįžo Ramzis Didysis.

Niekas nesitikėjo taip greit jo pamatyti: valdovo buvo laukiama tik po kelių mėnesių. Tačiau tai buvo jis, tikrai jis, didingai stovįs savo kovos vežime, kurį traukė „Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“ – du faraono žirgai, papuošti sultonais iš raudonų plunksnų su mėlynais galiukais. Vežimo dešinėje žingsniavo Nugalėtojas – didžiulis liūtas, iš aukšto žvilgčiodamas į susispietusius gatvių pakraščiuose miestiečius,

tarsi jie būtų kažkokie keisti ir įdomūs žvėriukai. Užsidėjęs mėlyną karūną su urėjumi – aukso gyvate – kaktoje, vilkįs apeiginiais drabužiais su nupieštais žalsvai žydrais sparnais, kurie buvo faraono globėjos – sakalo patelės Izidės simbolis, Ramzis skleidė ramią, savimi pasitikinčią galią.

Pėstininkai vieningai traukė jau gerai visiems žinomą dainą: „Ramzio ranka galinga, jo širdis narsi, jis – neprilygstamas lankininkas, jis – tvirta siena, ginanti savo kareivius, jis – liepsna, deginanti priešus“. Ramzis atrodė esąs dieviškosios šviesos išrinktasis ir milžiniškų pergalių pasiekęs sakalas.

Karvedžiai, kovos vežimų dalinio ir pėstininkų karininkai, kariuomenės raštininkai ir kariai vilkėjo paradinėmis uniformomis ir išdidžiai žygiavo vėliavnešiams iš paskos. Minios audringai sveikinami kareiviai jau svajojo apie atostogas ir apdovanojimus bei paskatinimus, priversiančius juos pamiršti žiaurias kautynes. Kario gyvenime nebuvo nuostabesnės akimirkos už grįžimą į gimtuosius namus – ypač jei tas grįžimas buvo pergalingas.

Taip netikėtai užklupti sodininkai nespėjo išpuošti gėlėmis didžiosios Pi-Ramzio gatvės, vedančios į kuriančiojo Žodžio dievo Ptaho ir turinčios galią sunaikinti ar išgydyti, keliančios siaubą deivės Sechmetės šventyklas. O virėjai jau lakstė, plušėjo ir triūsė, kepdami žąsis ir sultingus jautienos bei kiaulienos gabalus, kraudami į pintines džiovintas žuvis, daržoves ir vaisius. Iš rūsių buvo skubiai nešami alaus ir vyno ąsočiai, o sukaitę pyragaičių kepėjai karštligiškai gamino savo gardumynus. Dabitos puošėsi šventiniais drabužiais, o tarnaitės baigė kvėpinti savo šeimininkių šukuosenas.

Eisenos gale žingsniavo šimtai belaisvių: azijiečių, kanaaniečių, palestiniečių ir sirų. Vienų rankos buvo surištos jiems už nugaros, kiti ėjo laisvai, lydimi savo žmonų ir vaikų. Asilai gabeno ryšulius su jų menka manta. Belaisviai turėjo būti nuvesti į sostinės įdarbinimo tarnybą, kuri privalėjo juos paskirs-

tyti į šventyklų statybas ir dirbamosios žemės valdas. Jiems teks praleisti tam tikrą laiką nelaisvėje, dirbti žemės ūkio ir kitokius darbus, o nelaisvei pasibaigus jie galės rinktis: likti Egipte ir įsilieti į jo visuomenę ar grįžti į savo šalį.

Žiūrovai, susibūrę Pi-Ramzio gatvėse, teiravosi vienas kito, ką reiškia tas pergalingas sugrįžimas. Ar tai – jau taika, ar tik paprastos paliaubos? Ar faraonas pagaliau sutriuškino hetitus? Gal jis grįžta tik norėdamas sukaupti jėgas ir greit vėl leisis į žygį? Plepiausi buvo nieko nežinantieji, tad ėmė sklisti įvairiausios kalbos: esą imperatorius Muvatalis miręs, Kadešo tvirtovė paimta, o hetitų sostinė sugriauta. Visi laukė apdovanojimo iškilmių, per kurias Ramzis su Nefertare, pasirodę karališkųjų rūmų lange, įteiks aukso vėrinius šauniausiems kariams, ir be galo nustebo pamatę Ramzį sukant ne rūmų, o Sechmetės šventyklos link. Tik jis pastebėjo danguje debesėlį, kuris sparčiai plėtėsi ir tamsėjo. Žirgai ėmė nerimauti, liūtas suurzgė.

Artėjo audra.

Džiaugsmą nustelbė baimė. Jei baisioji deivė atvers kelią dangaus rūstybei, argi tai nebus ženklas, kad Egipto karalystei gresia karas, ir Ramziui reikia nedelsiant grįžti į mūšio lauką?

Kariai liovėsi dainavę.

Visi suvokė, kad faraonas stoja į naujas kautynes, per kurias jis turi numaldyti Sechmetę ir neleisti jai užlieti šalies begale nelaimių ir kančių.

Ramzis nulipo nuo vežimo, paglostė žirgus ir liūtą, paskui sustojo priešais šventyklą ir susimąstė. Debesis augo ir skaidėsi, iš vieno virsdamas dešimtimis ar šimtais atplaišų. Aptemęs dangus beveik nebepraleido saulės šviesos.

Pamiršęs kelionės nuovargį ir Pi-Ramzio rengiamas šventes, valdovas susikaupė ketindamas stoti Keliančiosios Siaubą akivaizdon. Tik jis galėjo numalšinti jos rūstybę.

Ramzis pastūmė didžiąsias duris iš auksu dengto kedro ir įėjo į švariąją šventyklos salę, kur nusiėmė mėlynąją karūną. Paskui, lėtai žengdamas tarp pirmosios salės kolonų, jis peržengė paslapčių salės slenkstį ir nuėjo naoso link.

Kaip tik čia Ramzis išvydo ją, švytinčią prietemoje.

Jos ilga balta suknelė spindėjo kaip saulė, kerintis apeiginio peruko aromatas svaigino sielą, o laikysena savo kilnumu prilygo šventovės akmenų prakilnumui.

Pasigirdo Nefertarės balsas, medaus švelnumo ir saldybės. Ji ištarė pagerbimo ir numaldymo žodžius, kurie nuo pat Egipto civilizacijos pradžios paversdavo Keliančiąją Siaubą deive, kupina meilės. Ramzis iškėlė rankas, ištiesė atverstus jų delnus liūtagalvės moters statulos link ir perskaitė sienose iškaltus šventuosius posakius.

Kai maldos buvo baigtos, karalienė – magiškoji būtybė, kurios asmenyje įvyko deivės persikūnijimas, įteikė valdovui dvi karūnas: raudoną – Žemutinio Egipto ir baltą – Aukštutinio, taip pat skeptrą, vadinamą „galia“.

Užsidėjęs dvigubą karūną ir laikydamas dešinėje rankoje skeptrą, Ramzis nusilenkė išganingajai energijai, glūdinčiai statuloje.

Karališkajai porai išėjus iš šventyklos, giedrame turkio miesto danguje žėrėjo saulė. Audra išsisklaidė.

11

Tuoj po aukso vėrinių įteikimo drąsuoliams Ramzis nuėjo aplankyti Homero, graikų poeto, nutarusio apsigyventi Egipte ir ne tik sukurti čia savo didžiuosius veikalus, bet ir baigti savo dienas Nilo slėnyje. Netoli rūmų esančią patogią Homero buveinę supo sodas, kurio puošmena, vešlus citrinmedis, džiugino silpnaregį, ilgabarzdį, visai pražilusį senį. Kai Egipto valdovas prisiartino, Homeras kaip paprastai rūkė šalavijų lapais kimštą pypkę, kurios galvutę atstojo stambios sraigės kriauklė, ir gurkšnojo anyžiais bei kalendra kvepiantį vyną.

Poetas atsistojo, pasiremdamas gumbuota lazda.

– Sėdėkite, Homerai.

– Jeigu jau faraonas nebus sveikinamas taip, kaip pridera, vadinasi, civilizacijai atėjo galas.

Vyrai susėdo ant sodo suoliukų.

– Didenybe, ar aš buvau teisus, parašęs šiuos žodžius:

Nėra dėkingumo
Žmogui, kuris su priešais piktais be perstojo grumias.
Lygus likimas ir to, kuris slepias, ir to, kurs kovoja.
Juk ta pati ir bailiui garbė, ir vyrui narsiajam,
Miršta vienodai abu: tinginys ir tikrasis darbštuolis.
Man ko tikėtis nebėr, o širdy prikentėjau nemaža,
Savo gyvybę statydamas nuolat per karą. *

* Homeras. „Iliada", IX giesmė, p. 134. Vilnius, „Vaga", 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

– Ne, Homerai.

– Vadinasi, štai jūs ir sugrįžote – kaip nugalėtojas.

– Hetitai nustumti atgal, į jiems priklausančią teritoriją. Egiptas nebus užkariautas.

– Atšvęskime šį įvykį, Didenybe. Aš užsakiau nuostabaus vyno.

Homero virėjas atnešė iš Kretos pristatytą amforą. Jos siauras kaklelis praleisdavo tik ploną čiurkšlę vyno, atmiešto jūros vandeniu, pasemtu vasaros saulėgrįžos naktį pučiant šiaurės vėjui ir išlaikytu trejus metus.

– Įrašas apie Kadešo mūšį baigtas, – tarė Homeras. – Aš padiktavau jį Ameniui, jūsų asmens sekretoriui, o jis perdavė tekstą skulptoriams.

– Jis bus iškaldintas šventyklų sienose ir skelbs tvarkos pergalę prieš sumaištį.

– Deja! Didenybe, tą mūšį tenka nuolat pradėti iš naujo! Juk sumaištis ir netvarka iš prigimties siekia praryti tvarką.

– Kaip tik todėl ir buvo įkurta faraono pareigybė. Tik jis gali įtvirtinti ir sustiprinti Maat viešpatavimą.

– Svarbiausia, nekeiskite jo: aš ketinu dar ilgai ir laimingai gyventi šioje šalyje.

Hektoras, juodai baltas Homero katinas, užšoko poetui ant kelių ir ėmė galąsti nagus į jo palaidinės audeklą.

– Aštuoni šimtai kilometrų skiria jūsų sostinę nuo hetitų Hatušo... Ar to nuotolio pakaks, norint neleisti tamsybėms priartėti prie Egipto?

– Kol gyvas, stengsiuosi tai daryti.

– Karas niekada nesibaigia. Kiek dar kartų jums teks palikti Egiptą ir išvykti?

Išėjęs iš Homero namų, Ramzis pamatė jo laukiantį Amenį. Dar labiau išblyškęs nei paprastai ir dar labiau praretėjusiais plaukais, valdovo asmens sekretorius buvo toks sulysęs ir

sumenkęs, kad atrodė tuoj perlūšiąs pusiau ar subyrėsiąs. Už ausies styrojo teptukas, apie kurį jis visai pamiršo.

– Norėčiau skubiai su tavimi pasitarti, Didenybe.

– Ar tik ne kokia nors byla sukėlė tau abejonių?

– Byla? Ne...

– Ar duosi man trupučiuką laiko, kad galėčiau pasimatyti su šeima?

– Papročiai reikalauja, kad prieš tai tu atliktum tam tikras apeigas ir priimtum numatytą skaičių žmonių... Šiuo atžvilgiu aš mielai paliksiu tave ramybėje, bet yra kai kas daug svarbesnio: jis grįžo.

– Tu turi galvoje...

– Taip, Mozę.

– Jis Pi-Ramzyje?

– Pripažink, kad Seramana pasielgė teisingai, suėmęs Mozę. Jei jis būtų palikęs hebrają laisvėje, mūsų įstatymai ir teismai atrodytų neverti nė sulūžusio skatiko.

– Mozė buvo įmestas į kalėjimą?

– Taip reikėjo.

– Tuoj pat atvesk jį čia.

– Neįmanoma, Didenybe. Faraonas negali kištis į teisingumo reikalus ar stengtis paveikti bylos tyrimo, net jei kaltinamasis – jo draugas.

– Mes turime įrodymų, kad Mozė nekaltas!

– Būtina, kad teisminiam procesui niekas netrukdytų. Jei Faraonas nebus pirmas Maat ir teisingumo tarnas, šioje šalyje įsisiautės sumaištis ir netvarka.

– Ameni, tu tikras draugas.

Jaunasis Kha perrašinėjo garsųjį tekstą, kurį dar prieš jam gimstant rašė ir perrašinėjo kartų kartos Egipto raštininkų:

Raštininkai, pasisėmę mokslo, tampa išminties knygų paveldėtojais. Rašymo lentelė jiems – mylimas sūnus. Jų knygos – tai

jų piramidės, teptukas jiems kaip kūdikis, o hieroglifais išmargintas akmuo – jų žmona. Sudūlėja paminklai, smėlis užpusto stelas, užmarštin prasmenga kapavietės ir tie, kurie jose guli, bet amžiams išlieka išmintimi persiėmusių raštininkų vardas, nes jų raštų skleidžiama šviesa neblėsta. Būk raštininkas ir įsidėk širdin šiuos žodžius: iš knygos daugiau naudos nei iš tvirčiausios sienos. Net kai tavęs nebeliks, ji bus tavo šventovė; per knygą tavo vardas skambės žmonių lūpose, jis bus tvirtesnis už gerai pastatytą namą.

Paauglys ne visai sutiko su šių minčių autoriumi; žinoma, užrašytas žodis išlikdavo per amžių amžius, bet juk tą patį galima pasakyti apie meistrų pastatytas amžinąsias buveines ir akmens šventyklas. Raštininkas, sukūręs šias eilutes, pernelyg išliaupsino savo amato pranašumus, todėl Kha mintyse prisiekė būti ir raštininkas, ir statybų vadovas: jis nenorėjo apriboti nei savo proto, nei sielos.

Nuo tos dienos, kai tėvas surengė jam išbandymą, privertęs pažvelgti į akis mirčiai kobros pavidalu, vyresnysis Ramzio sūnus labai pasikeitė: jis subrendo ir visiškai atsisakė vaikiškų žaidimų. Kuo gali žavėti medinis arkliukas ant ratukų, palyginus su raštininko Ahmeso sugalvotu matematikos uždaviniu, kurį jis rado nuostabiajame Nefertarės padovanotame papiruso ritinėlyje? Ahmesas prilygino apskritimą kvadratui, kurio kraštinė sudarė 8/9 apskritimo skersmens, o tai leido nustatyti santykį, pagrįstą dydžiu 3,16*. Kai tik jam pasitaikys proga, Kha ims mokytis paminklų geometrijos, kad galėtų perprasti statytojų paslaptis.

– Ar galiu pertraukti karalaičio Kha apmąstymus? – pasiteiravo diplomatas Meba.

Paauglys net nepakėlė galvos.

– Jeigu jūs manote, kad verta...

Pastaruoju metu užsienio reikalų ministro pavaduotojas daž-

* Pagal Rhindo papirusą, tai buvo praktinis garsiojo π (pi) pritaikymas.

nai ateidavo pasišnekučiuoti su Kha. Faraono sūnus nekentė jo aristokratiškos puikybės ir aukštuomenės liūto manierų, tačiau vertino Mebos išsilavinimą ir literatūros išmanymą.

– Vis prie darbų, karalaiti?

– O ar yra geresnis būdas širdžiai pralinksminti?

– Koks rimtas klausimas iš tokio jauno žmogaus lūpų! Tiesą sakant, jūs neklystate. Kaip raštininkas ir valdovo sūnus, jūs įsakinėsite daugybei tarnų, jums neteks darbuotis nei plūgu, nei kirtikliu, jūsų rankos liks švelnios, jūs išvengsite sunkaus darbo, jums nereikės tempti ant pečių jokių sunkių krovinių, jūs gyvensite puikioje sodyboje, jūsų arklidėse bus pilna nuostabių žirgų, jūs kasdien rengsitės vis kitais prašmatniais drabužiais, jūsų išpuošti neštuvai bus patogūs, ir jūs pelnysite faraono pasitikėjimą.

– Iš tiesų daug tingių ir visko pertekusių raštininkų kaip tik taip ir gyvena; o aš tikiuosi sugebėsiąs skaityti sudėtingus įrašus ir galėsiąs dalyvauti rašant apeigų knygas. Dar tikiuosi, kad iškilmingose eisenose man bus leista nešti atnašaujamas aukas.

– Tai labai kuklūs norai, karalaiti Kha.

– Priešingai, Meba! Jie reikalauja daug pastangų.

– Argi vyresniajam Ramzio sūnui neskirtas didingesnis likimas?

– Mano vedliai ir vadovai – hieroglifai; ar jie kada nors melavo?

Kalbėdamasis su tuo dvylikamečiu berniuku, Meba jautėsi labai nejaukiai. Jam atrodė, kad jis šnekasi su prityrusiu raštininku, puikiai mokančiu tvardytis ir abejingu pataikavimui.

– Gyvenimas – tai ne tik darbas ir griežtas pareigų vykdymas.

– Kitokio gyvenimo aš neįsivaizduoju, Meba; ar tai – smerktina?

– Ne; žinoma, ne.

– Jūs, einąs tokias svarbias pareigas, argi jūs turite taip jau daug laisvalaikio pramogoms?

Diplomatas nusuko akis, vengdamas Kha žvilgsnio.

– Aš labai užsiėmęs, nes tarptautinė Egipto politika reikalauja daug žinių ir jėgų.

– Argi ne mano tėvas sprendžia su ta politika susijusius klausimus?

– Be abejo; bet mano bendradarbiai ir aš pats nuolat atkakliai triūsiame, norėdami jam padėti.

– Norėčiau daugiau sužinoti apie jūsų darbą.

– Tai labai sudėtinga, ir nežinau, ar...

– Aš pasistengsiu suprasti.

Mebos laimei, atbėgusi Kha sesutė Meritamon, gaivi lyg aušra ir judri kaip vėjelis, išgelbėjo diplomatą nuo būtinybės aiškinti paaugliui užsienio politikos paslaptis.

– Tu žaidi su mano broliu? – pasiteiravo mergytė.

– Ne, aš atnešiau jam dovaną.

– Kokią?

– Štai šitą dėklą teptukams, karalaiti.

Meba parodė jaunajam raštininkui dailią mažutę koloną iš paauksuoto medžio. Ji buvo tuščiavidurė ir talpino dvylika įvairių dydžių teptukų.

– Tai... tai labai gražu! – sušuko karalaitis, dėdamas ant šalia stovinčios kėdutės seną teptuką, kuriuo jis rašė.

– Ar galiu jį apžiūrėti? – paklausė Meritamon.

– Tik labai atsargiai, – susirūpino Kha, – tie daiktai yra tokie trapūs.

– Leisi man parašyti tais teptukais?

– Su sąlyga, kad būsi labai atidi ir stengsies nedaryti klaidų.

Kha padavė seseriai jau naudoto papiruso gabalėlį ir naują teptuką. Meritamon pamerkė jo galiuką į rašalą ir ėmėsi darbo, o karalaitis atidžiai stebėjo, kaip mergytė rūpestingai rašo hieroglifus.

Pasinėrę į darbą, abu vaikai pamiršo Mebą. Kaip tik tokios akimirkos diplomatas ir lūkuriavo.

Jis patyliukais paėmė seną Kha teptuką ir negirdomis pasišalino.

12

Visą naktį gražioji Izetė sapnavo nendrinę trobelę, kur kitados ji pirmąkart mylėjosi su Ramziu. Ten jie slėpė savo aistrą, negalvodami apie ateitį, godžiai mėgaudamiesi geismo akimirkų palaima.

Izetė niekada netroško tapti Egipto karaliene; tos pareigos ją gąsdino ir atrodė per sunkios. Izetė manė, kad tik Nefertarė yra jų verta ir gali deramai jas atlikti. Tačiau kaip pamiršti vis dar liepsnojančią širdyje meilę? Kol Ramzis kariavo, Izetė mirtinai baiminosi dėl jo gyvybės. Ji nebesusivokė, kur eina nei ką daro; ji neteko noro dažytis ir gražintis, užsimesdavo bet kokią suknelę, neieškodavo dailesnių sandalų, o dažniausiai išvis vaikščiojo basa.

Kai tik Ramzis sugrįžo, visos Izetės baimės išgaravo. Grįžo ir jos grožis, kuris būtų galėjęs suvilioti net labiausiai persisotinusį vyriškį – žinoma, jei jis būtų pastebėjęs nerimastingai virpančią gražuolę rūmų koridoriuje, jungiančiame Ramzio kabinetą su jo kambariais. Kai jis pasuks šiuo koridoriumi, jinai išdrįs jį užkalbinti... Ne, ji nesiryš – juk jai taip ir knieti pabėgti.

Jeigu ji ims įkyrėti Ramziui, jis išsiųs ją kur nors toliau nuo sostinės, ir ji daugiau jo nebepamatys. Kas gali būti sunkiau ir skaudžiau?

Kai koridoriaus gale pasirodė valdovas, Izetei pakirto kojas. Jai neužteko jėgų nei pabėgti, nei atplėšti akių nuo Ramzio, didingu stotu panašaus į dievą.

– Ką tu čia veiki, Izete?

– Aš norėjau tau pasakyti... Aš tau pagimdžiau antrą sūnų.

– Žindyvė man jį parodė: Merenptahas nuostabus.

– Aš mylėsiu jį taip pat kaip Kha.

– Nė kiek tuo neabejoju.

– Tau aš liksiu žemės lopinėliu, kurį tu panorėjęs galėsi įdirbti, tvenkiniu, kuriame tu galbūt sumanysi nusimaudyti... Ar nori turėti dar daugiau sūnų, Ramzi?

– Tai man suteiks potvarkis dėl karališkųjų vaikų.

– Prašyk manęs visko, ko tik panorėsi... Mano siela ir kūnas priklauso tau – tau vienam...

– Klysti, Izete: joks žmogus negali būti kito žmogaus savininkas ar šeimininkas.

– Ir vis dėlto aš esu tavo. Tu gali pasitupdyti mane saujon lyg iš lizdo iškritusią paukštytę. Be tavo šilumos aš nuvysiu.

– Izete, aš myliu Nefertarę.

– Nefertarė yra karalienė, o aš – tik moteris; argi tu negalėtum mylėti manęs kitokia meile, negu myli ją?

– Su ja aš kuriu pasaulį. Šia paslaptimi aš galiu pasidalyti tik su didžiąja valdovo sutuoktine, ir tik ji perpranta šią paslaptį.

– Ar tu leisi man... likti šiuose rūmuose?

Gražioji Izetė paklausė vos girdimu balsu: Ramzio atsakas turėjo nulemti jos ateitį.

– Čia tu užauginsi Kha, Merenptahą ir mano dukrą Meritamon.

Kretietis priklausė Seramanos vadovaujamam samdomų kareivių būriui. Jis turėjo atlikti tyrimą Vidurio Egipto kaimuose, išsidėsčiusiuose netoli apleisto miesto, kurį buvo įkūręs faraonas atskalūnas Echnatonas. Gimęs ir augęs Kretos saloje, jis tapo piratu – kaip ir jo viršininkas; o dabar pratinosi prie gyvenimo Egipte ir jo teikiamų privalumų. Nors jam trūko jūros ir jis labai jos ilgėjosi, kretietis rasdavo paguodą plaukiodamas greitaeigiais laiveliais Nilu. Jam būdavo smagu pergudrauti įno-

ringą upę, išvengiant jos netikėčiausių žabangų. Net prityręs jūreivis ar upeivis sutrikdavo, susidūręs su stipria srove, smėlio seklumomis, slypinčiomis po negiliu vandens sluoksniu, ir galinčių nei iš šio, nei iš to ūmai įniršti hipopotamų kaimenėmis.

Kretietis jau spėjo parodyti jaunos nužudytosios šviesiaplaukės atvaizdą šimtams kaimiečių, ir kaskart veltui. Tiesą sakant, jis vykdė užduotį ne itin noriai, nes buvo tikras, kad auka kilusi iš Pi-Ramzio ar Memfio. Seramana išsiuntinėjo savo seklius į visas provincijas, tikėdamasis, kad vienas iš jų ras lemiamą įrodymą, bet kretiečiui laimė neskubėjo nusišypsoti. Jam teko darbuotis ramioje kaimo vietovėje, kur gyvenimą rikiavo metų laikų kaita, tad milžino sardo pažadėtas apdovanojimas tikriausiai atiteks kam nors kitam. Vis dėlto kretietis uoliai vykdė užduotį, džiaugdamasis bent tuo, kad gali praleisti daugybę laiko svetingose užeigose. Dar dvi trys dienos, ir jis grįš į Pi-Ramzį: nieko nepešęs, bet labai patenkintas savo kelione.

Įsitaisęs už patogaus stalo, kretietis stebėjo nešiojančią alų merginą. Juki ir žvitri, ji mielai koketavo su lankytojais. Buvęs piratas nutarė išbandyti laimę ir nutvėrė padavėją už rankovės:

– Ei, mažyte, tu man patinki.

– O kas tu toks?

– Vyras.

Ji prapliupo juoktis.

– Visi vienodi: pasipūtę pagyrūnai!

– Aš galiu tai įrodyti.

– Tik pamanykit... Na, ir kaipgi?

– Savaip.

– Visi jūs sakot tą patį.

– O aš ne tik sakau: aš veikiu.

Padavėja perbraukė pirštu jam per lūpas.

– Pasisaugok, aš nemėgstu pagyrūnų. Be to, aš – smaližė...

– Ir pasitaikyk gi tu man šitaip! Juk tai – mano visų didžiausias trūkumas...

– Vyruti, nežadink mano vaizduotės.

– Tai gal pereikim prie veiksmų?

– Kuo tu mane laikai?

– Tuo, kuo tu ir esi: dailia mergina, kuri nori pasimylėti su ryžtingu vyriškiu.

– Kur tu gimęs?

– Kretos saloje.

– O tu... sąžiningas žmogus?

– Meilėje aš duodu tiek pat, kiek imu.

Vidurnaktį juodu susitiko kluone. Nei jis, nei ji nebuvo linkę tuščiai gaišti laiko parengtiniams pašnekesiams ar glamonėms. Juodu šoko vienas prie kito su įkarščiu, kuris aprimo tik po daugelio saldžių puolimų. Pagaliau pasitenkinę, abu kurį laiką ramiai gulėjo šalia.

– Žiūrėdamas į tave, aš nejučia pagalvojau apie vieną savo pažįstamą. Iš veido tu į ją panaši... Labai norėčiau ją rasti.

– Ką tokią?

Kretietis parodė padavėjai jaunosios šviesiaplaukės atvaizdą.

– Aš ją pažįstu, – tarė padavėja.

– Gal ji gyvena kur nors netoliese?

– Ji gyveno kaimelyje palei apleistą miestą, prie dykumos. Prieš keletą mėnesių aš buvau ją sutikusi turguje.

– Kuo ji vardu?

– Nežinau. Aš su ja nesikalbėjau.

– Ar ji gyveno viena?

– Ne, su ja gyveno senukas, panašus į raganių. Jis dar tikėjo prakeiktojo faraono melagystėmis. Niekas prie jo nė nesiartindavo.

Priešingai nei kiti apylinkių kaimai, šitas atrodė visiškai nuskurdęs. Vargani nameliai, suskeldėjusios sienos, sutrūkinėjęs tinkas, įskilimų išvagoti dažai, apleisti, užžėlę sodeliai... Kam galėjo kilti noras čia apsigyventi? Kretietis ryžosi paėjėti didžiąja gatve, užteršta krūvomis atliekų, kurias kramsnojo ožkos.

Trinktelėjo medinė langinė.

Pro šalį nukūrė mergaičiukė, gniauždama glėbyje skudurinę lėlę, suklupo ir būtų pargriuvusi, jei kretietis nebūtų pastvėręs ją už rankos.

– Kur gyvena raganius?

Mergytė suspurdėjo, stengdamasi ištrūkti.

– Jei nepasakysi, atimsiu tavo žaislą.

Ji parodė žemą namą uždaromis durimis ir languose įtaisytomis medinėmis grotomis. Paleidęs mergytę, kretietis nubėgo prie skurdaus namelio ir vienu peties smūgiu išlaužė duris.

Kvadratinis kambarys su plūkta asla, paskendęs prieblandoje. Palmių lapų guolyje – merdėjąs senis.

– Aš – tvarkos sergėtojas, – prisistatė kretietis, – jums nėra ko bijoti.

– Ko... ko jūs norite?

– Ar galite pasakyti, kas ta jauna moteris?

Seramanos pavaldinys parodė seniui šviesiaplaukės atvaizdą.

– Lita... tai mano mažoji Lita... Ji manė, kad yra kilusi iš atskalūno šeimos... Ir jis ją išsivedė.

– Apie ką jūs kalbate?

– Apie svetimšalį... Apie svetimšalį burtininką, jis pavogė Litos sielą.

– Kuo jis vardu?

– Jis grįžo... Jis slapstosi kapavietėse... Kapavietėse, esu tuo tikras.

Senio galva nusviro į šoną. Jis dar kvėpavo, bet jau nebepajėgė kalbėti.

Kretietis pabūgo.

Tamsios įėjimų į apleistas kapavietes angos buvo panašios į pražiotus pragaro nasrus. Norint pasirinkti jas savo prieglobsčiu, reikėjo būti piktųjų dvasių padermės. Galbūt senis jam pamelavo. Ką gi, jis vis tiek privalo apžiūrėti šitą vietovę. Gal

šįkart jam pasiseks: jis sučiups Litos žudiką, nugabens jį į Pi-Ramzį ir gaus gražų atlygį.

Nors vaizduotė piešė jam tokią malonią ateitį, kretietis jautėsi labai nejaukiai. Jis būtų kur kas mieliau kovęsis plyname lauke, drąsiai stojęs prieš daugybę piratų atviroje jūroje, švaistęsis kumščiais po giedru dangumi... Bet, nors jam buvo labai nesmagu lįsti į tas kapavietes, jis pasiryžo nesitraukti.

Užsiropštęs stačiu šlaitu, kretietis įsidrąsinęs įėjo į pirmąją kapavietę gana aukštomis lubomis ir puošniomis sienomis, kuriose buvo nutapyti žmonės, atėję pagerbti Echnatono su Nefertite. Tvarkos sergėtojas atsargiai nuėjo ligi pat laidojimo rūsio galo, bet nerado nei mumijos, nei kokių nors žmogaus buvimo pėdsakų. Jokia piktoji dvasia jo neužpuolė.

Nusiraminęs kretietis apžiūrėjo antrą kapavietę, kuri taip pat apvylė jo lūkesčius. Uoliena čia buvo prasta, ji skeldėjo ir trupėjo. Iškaltos sienose scenos iš dievų gyvenimo tikrai neišliks per amžius. Palubėje ėmė blaškytis išgąsdinti šikšnosparniai.

Senis, prieš mirtį šnekėjęs jam apie kapavietes, turbūt kliedėjo. Tačiau Seramanos pasiuntinys nutarė apžiūrėti dar dvi ar tris kapavietes, o tada jau ramia širdimi pasitraukti iš šios apleistos vietovės.

Čia viskas buvo negyva.

Paėjėjęs palei uolas, kylančias virš lygumos, kurioje buvo pastatytas Saulės miestas, jis pro gana žemą angą įlindo į vyriausiojo Atono žynio Merirės kapavietę. Čia bareljefai buvo rūpestingai nudailinti ir gerai išsilaikę. Kretietis net stabtelėjo, gėrėdamasis saulės spindulių nutviekstos karališkosios poros atvaizdu.

Kažkas tyliai prisėlino jam už nugaros.

Tvarkos sergėtojui dar nespėjus atsigręžti, magas Ofiras perrėžė jam gerklę.

13

Meba kiūtojo užsimerkęs. Kai jis pravėrė akis, kretiečio lavonas tysojo ant žemės.

– Jūs neturėjote teisės, Ofirai, jūs neturėjote teisės...

– Liaukitės inkštęs, Meba.

– Jūs ką tik nužudėte žmogų!

– O jūs tapote žmogžudystės liudininku.

Ofiro žvilgsnis buvo toks grėsmingas, kad diplomatas ėmė trauktis atatupstas ir nulindo į tolimiausią kapavietės kampą. Jis norėjo pasprukti nuo tų neapsakomai žiaurių akių, kurių žvilgsnis, kaip jam atrodė, sekė jį ir tamsoje.

– Aš pažįstu tą landūną, – tarė Šenaras. – Tai vienas iš Seramanos samdomų kareivių, kuriems jis moka už tai, kad saugotų Ramzį.

– Tvarkos sergėtojas, paleistas mūsų pėdomis... Matyt, sardui rūpi išsiaiškinti, kas buvo Lita, ir jis bando rinkti apie ją visas įmanomas žinias. Tai, kad šitas pėdsekys pasiekė Achetatono apylinkes, liudija, jog surengtos plataus masto paieškos.

– Ir mums šitame prakeiktame mieste jau nebesaugu, – padarė išvadą Šenaras.

– Na, neskubėkime baimintis, tas smalsuolis jau niekada nebeprabils.

– Vis dėlto jam pavyko prisikasti ligi mūsų... Seramana padarys tą patį.

– Mūsų slėptuvę galėjo išduoti vienintelis plepys: Litos globėjas, kaimiečių laikomas raganiumi. Tas senas kvailys merdi, bet jam, matyt, dar užteko jėgų mus išduoti. Šįvakar aš juo pasirūpinsiu.

Meba pajuto pareigą įsiterpti:

– Jūs neįvykdysite dar vienos žmogžudystės!

– Išlįskite iš patamsių, – įsakė jam Ofiras.

Meba dvejojo ir delsė.

– Greičiau.

Diplomatas žengtelėjo į priekį. Jo lūpos mėšlungiškai trūkčiojo.

– Nelieskite manęs, Ofirai!

– Jūs esate mūsų sąjungininkas ir privalote man paklusti: nepamirškite šito.

– Žinoma, bet tos žmogžudystės...

– Mes – ne jaukiose jūsų ministerijos patalpose. Jūs priklausote šnipinėjimo tinklui, jo užduotis – priešintis Ramzio galiai, netgi ją sunaikinti ir suteikti hetitams galimybę užkariauti Egiptą. Gal manote, kad tam pakaks vienos kitos diplomatinės gudrybės? Anksčiau ar vėliau ir jūs būsite priverstas pašalinti iš kelio priešą, gresiantį jūsų saugumui.

– Aš – aukštas pareigūnas, ir aš...

– Jūs esate tvarkos sergėtojo nužudymo bendrininkas, Meba, patinka jums tai ar ne.

Diplomato žvilgsnis vėl nukrypo į kretiečio lavoną.

– Aš nemaniau, kad reikės griebtis tokių priemonių.

– Dabar jūs tai žinote.

– Tas landūnas pertraukė mūsų pokalbį, – priminė Šenaras. – Meba, ar tau pavyko?

– Dėl to aš ir rizikavau vėl nusigauti pas jus, į šį prakeiktą miestą! Taip, man pavyko.

Mago balsas išsyk sušvelnėjo.

– Puikiai pasidarbavote, bičiuli. Mes jumis didžiuojamės.

– Aš vykdau savo įsipareigojimus. Nepamirškite ir jūs savųjų.

– Būsimoji valdžia jūsų nepamirš, Meba. Parodykite mums tą lobį, kurį jums pavyko pavogti.

Diplomatas ištraukė iš kišenės Kha teptuką.

– Karalaitis juo rašė.

– Puiku, – pakartojo Ofiras, – iš tiesų puiku.

– Kaip jūs norite jį panaudoti?

– Aš pagausiu juo Kha energiją ir nukreipsiu prieš jį patį.

– Betgi jūs neketinate...

– Vyresnysis Ramzio sūnus yra vienas iš mūsų tiesioginių priešininkų. Bet koks smūgis, galintis įskaudinti, priblokšti ir drauge nusilpninti karališkąją porą, pasitarnaus mūsų reikalui.

– Juk Kha – dar vaikas!

– Jis – vyresnysis faraono sūnus.

– Ne, Ofirai, nelieskite vaiko...

– Jūs pasirinkote savo kelią ir šalininkus, Meba. Trauktis per vėlu.

Burtininkas ištiesė ranką.

– Duokite man tą daikčiuką.

Diplomato dvejonės pralinksmino Šenarą. Jis taip nekentė to kinkadrebio, kad būtų įmanęs pasmaugti jį savo rankomis.

Meba lėtai ištiesė teptuką Ofirui.

– Nejaugi tikrai būtina kenkti tam berniukui?

– Grįžkite į Pi-Ramzį, – įsakė magas, – ir nebesirodykite šičia.

– Ar jūs dar ilgai būsite šioje kapavietėje?

– Tiek laiko, kiek prireiks, kad kerai pradėtų veikti.

– O paskui?

– Nebūkite pernelyg smalsus, Meba; aš pats jus susirasiu.

– Sostinėje mano padėtis gali tapti nepakenčiama.

– Stenkitės likti šaltakraujiškas, ir viskas bus gerai.

– O kaip man elgtis?

– Dirbkite savo įprastus darbus. Kai ateis laikas, gausite mano nurodymus.

Diplomatas buvo jau beišeinąs iš kapavietės, bet ir vėl sugrįžo:

– Gerai pagalvokite, Ofirai. Jei kas nors palies jo sūnų, Ramzis įniršo, ir tada...

– Keliaukite, Meba.

Stovėdami prie įėjimo į kapavietę, Ofiras su Šenaru žiūrėjo, kaip jų bendrininkas leidžiasi šlaitu žemyn ir sėda ant arklio, paslėpto už sugriuvusios sodybos.

– Tuo bailiu negalima pasikliauti, – sumurmėjo Šenaras. – Jis panašus į netekusią galvos žiurkę, besiblaškančią narve ir veltui ieškančią išėjimo. Kodėl mums jo neatsikračius?

– Kol Meba eis aukštas pareigas, jis bus mums naudingas.

– O jei jam šaus į galvą atskleisti, kur yra mūsų slėptuvė?

– Ar tik nemanote, kad aš nekėliau sau to klausimo?

Ramziui grįžus, Nefertarei tik retkarčiais pasitaikydavo proga praleisti keletą akimirkų akis į akį su vyru. Valdovo darbo kambarį gulte apgulė Amenis, viziris, ministrai ir vyriausieji žyniai, o pati karalienė turėjo ir toliau atsakinėti į raštininkų, dirbtuvių viršininkų, mokesčių rinkėjų ir kitų jos rūmams priklausančių pareigūnų skundus bei prašymus.

Nefertarė dažnai gailėjosi netapusi kokios nors šventyklos muzikante; ten ji būtų gyvenusi tyliai ir ramiai, nuošalyje nuo kasdienybės sumaišties ir triukšmo. Tačiau Egipto karalienė neturėjo teisės į tokį prieglobstį: ji privalėjo vykdyti savo pareigą, nekreipdama dėmesio į nuovargį ir išbandymų naštą.

Nuolat padedama karalienės motinos Tujos, Nefertarė išmoko valdyti. Per septynerius valdymo metus Ramzis daug mėnesių praleido už Egipto ribų tvarkydamas reikalus protektoratuose arba kaudamasis mūšio lauke. Jaunajai karalienei teko ieškoti savyje jėgų ir stiprybės, norint pakelti visus valstybės valdymo sunkumus ir atlikinėti apeigas, palaikančias būtiną ryšį tarp dievų ir žmonių. Ji net neįtarė, kad jos sieloje ir gležname kūne tų jėgų slypi tiek daug.

Tai, kad ji visiškai neturėjo laiko nė pagalvoti apie save pačią, Nefertarės neliūdino. Kiekviena jos diena turėjo daugiau darbų nei valandų, ir Nefertarė buvo tuo patenkinta. Žinoma, ji negalėjo skirti Kha ir Meritamon tiek laiko, kiek būtų norė-

jusi, ir prarasdavo begalę tų nepakartojamų akimirkų, kai galima pamatyti, kaip bunda vaiko siela ir bręsta jo protas. Nors Kha su Merenptahu buvo Ramzio ir Izetės sūnūs, Nefertarė mylėjo juos taip pat kaip savo dukterį Meritamon. Ramzis buvo visiškai teisus paprašęs Izetės rūpintis visų trijų vaikų auklėjimu. Abi moterys nebuvo viena kitai nei priešės, nei varžovės; nebegalėdama turėti vaikų, Nefertarė pati paprašė Ramzio lankytis pas gražiąją Izetę, kad ji pagimdytų jam palikuonių, iš kurių jis galbūt pasirinktų sau įpėdinį. Gimus Merenptahui, Ramzis nusprendė palikti Izetę ir įvaikinti neribotą skaičių „karališkųjų vaikų", kurie taptų gyvu karališkosios poros vaisingumo įrodymu.

Meilė, kurią karalienė jautė Ramziui, smarkiai pranoko kūniškąją jungtį ir jos malonumus; dar jaunystėje Nefertarę Ramzis suviliojo ne tik kaip vyras: ją pakerėjo spindulinga Ramzio siela. Jiedu buvo lyg viena būtybė, ir Nefertarė buvo tikra, kad juos visada sieja nematomas ryšys, net Ramziui esant kur nors toli.

Pavargusi karalienė pasišaukė prityrusias tarnaites, besirūpinančias jos rankų ir kojų nagų priežiūra; po ilgos darbo dienos Nefertarė prisimindavo, kad grožis, padedąs jai atrodyti giedrai ir gaiviai bet kokiu atveju, kad ir kokie rūpesčiai ją kamuotų, taip pat reikalauja laiko.

Pirmiausia Nefertarė nutarė išsimaudyti: dvi tarnaitės apipylė nuogą karalienės kūną šiltu iškvėpintu vandeniu. Paskui ji išsitiesė ant šiltų plytelių, ir prasidėjo ilgas masažas, įtrinant kūną tepalu, pagamintu iš smilkalų, terpentino, aliejaus ir citrinos, jis turėjo atpalaiduoti raumenis prieš miegą.

Nefertarė galvojo apie trūkumus, už kuriuos ji buvo atsakinga; apie padarytas klaidas; apie bereikalingus pykčio protrūkius. Vienintelis teisingas kelias tam, kas privalėjo veikti, buvo pati veikla, nes teisingas veiksmas turėjo praturtinti Maat įstatymą ir apsaugoti šalį nuo sumaišties.

Ūmai karalienę masažavusi ranka ėmė judėti lėčiau ir švelniau.

– Ramzi...

– Ar galiu pavaduoti tarnaitę?

– Reikia pagalvoti.

Nefertarė tyčia lėtai atsigręžė ir išvydo meilės kupinas akis.

– Nejaugi tas begalinis posėdis su Ameniu ir aruodų valdytojais pasibaigė?

– Šis vakaras ir naktis priklauso mums.

Ji atrišo Ramzio klubjuostę.

– Atskleisk man savo paslaptį, Nefertare. Kartais aš imu manyti, kad tavo grožis – ne šio pasaulio.

– Kaip ir mudviejų meilė...

Jiedu išsitiesė ant šiltų plytelių ir apsikabino; sumišo jų kvapai, susiliejo lūpos, o paskui geismo bangos nuplukdė juos toli toli – už regimojo pasaulio ribų.

Ramzis apgaubė Nefertarę didele skraiste; išskleista ji vaizdavo nuolatiniu judėjimu teikiančios gyvybę deivės Izidės sparnus.

– Koks grožis!

– Ją neseniai išaudė Sajo audėjos – kad tau niekada nebūtų šalta.

Ji prisiglaudė prie valdovo.

– Tegu dievai padaro taip, kad mudu niekada nesiskirtume.

14

Apšviestas trijų didelių grotuotų langų, Ramzio darbo kambarys buvo toks pat kuklus kaip kitados jo tėvo Sečio: baltos, niekuo nepagražintos sienos; didelis stalas, krėslas su tiesiu atlošu valdovui atsisėsti, kėdės su šiaudinėmis sėdynėmis – lankytojams; spinta papiruso ritinėliams, kur buvo sudėti magiškos galios įrašai, turėję apsaugoti karališkąjį asmenį; Artimųjų Rytų žemėlapis ir statula, vaizduojanti velionį faraoną, kurio žvilgsnis iš amžinybės stebėjo sūnaus darbą.

Šalia valdovo rašymo reikmenų gulėjo dvi akacijos šakelės, jų galiukai buvo surišti labai stipriai susuktu lininiu siūlu: tai buvo Sečio lazdelė vandens telkiniams ieškoti. Ramziui jau teko ja naudotis.

– Kada bus teismas? – paklausė valdovas Amenio.

– Po dviejų savaičių.

Kaip visada išblyškęs, raštininkas buvo apsikrovęs daugybe papiruso ritinėlių ir prirašytų lentelių. Nors toks svoris buvo aiškiai per didelis jo menkučiams raumenims ir silpnam stuburui, jis nieku gyvu nebūtų patikėjęs slaptų dokumentų kieno nors kito rankoms.

– Ar tu įspėjai Mozę?

– Žinoma.

– Kaip jis išklausė tą žinią?

– Jis atrodė visai ramus.

– Ar pasakei jam, kad mes turime įrodymą, jog jis nekaltas?

– Aš leidau jam suprasti, kad jo byla – ne beviltiška.

– Kam gi tiek atsargumo?

– Nes nei tu, nei aš nežinome, koks bus teismo nuosprendis.

– Teisėta savigyna nesmerktina!

– Mozė nužudė žmogų. Dar blogiau, kad tas žmogus buvo tavo sesers Dolantės vyras.

– Aš ateisiu į teismą ir pasakysiu savo nuomonę apie tą nenaudėlį.

– Ne, Didenybe, tu jokiu būdu negali kištis į teismo darbą. Kadangi faraonas užtikrina Maat įstatymo galiojimą žemėje ir nešališką teisingumą, jis neturi kištis į teisminį procesą.

– Manai, kad aš to nežinau?

– Argi aš būčiau tavo draugas, jei nepadėčiau tau kovoti su pačiu savimi?

– Oi kaip tai nelengva, Ameni!

– Nieko: aš atkaklus ir užsispyręs.

– Betgi Mozė pats grįžo į Egiptą, juk taip?

– Tai neatperka nei jo poelgio, nei kaltės.

– Ar tik neketini per teismo posėdį pasakyti prieš jį kaltinamąją kalbą?

– Mozė ne tik tavo, bet ir mano draugas; teisme aš pateiksiu jo nekaltumo įrodymą. Bet ar jis įtikins vizirį su teisėjais?

– Dvare Mozę visi labai gerbė ir vertino; visi supras, kokios aplinkybės privertė jį užmušti Sarį.

– Tikėkimės, kad taip ir bus, Didenybe.

Nors Seramana praleido malonią naktį su dviem labai išradingom sirėm, jis buvo prastai nusiteikęs; tad dar prieš pusryčius, kuriuos egiptiečiai vadino „burnos skalavimu“, jis išvijo abi merguželes lauk.

Kad ir kaip sardas stengėsi sužinoti nužudytos jaunos šviesiaplaukės vardą, ligi šiol jam tai nepavyko.

Seramana tikėjosi, kad aukos atvaizdas padės jo vyrams greitai aptikti merginos pėdsakus. Bet nei Pi-Ramzyje, nei Memfyje, nei Tėbuose šviesiaplaukės niekas nepažinojo. Iš

to kilo vienintelė išvada: ji buvo laikoma uždaryta ir griežčiausiai saugoma.

Tačiau buvo liudytoja, turėjusi nemažai žinoti apie nelaimingąją šviesiaplaukę: Dolantė, Ramzio sesuo. Deja, Seramana negalėjo jos apklausti taip, kaip būtų norėjęs. Pripažinusi savo kaltę, viešai dėl jos atgailavusi ir prisiekusi ištikimybę karališkajai porai, veidmainė Dolantė bent jau iš dalies susigrąžino jos pasitikėjimą.

Susierzinęs sardas ėmė peržiūrinėti ataskaitas, kurias parašė jo pasiuntiniai, grįžę iš kelionių po provincijas. Elefantina, El-Kabas, Edfu, Deltos miestai... Nieko, visiškai nieko nesužinota. Tačiau patikrinęs išsiųstų iš Pi-Ramzio seklių sąrašą ir palyginęs su pateiktomis ataskaitomis, Seramana labai nustebo: apie atliktą tyrimą nieko nepranešė į Vidurio Egiptą išvykęs kretietis, o juk šis buvęs piratas buvo godus pasipelnyti; be to, jis puikiai žinojo, kokia bausmė jo laukia už nepaklusnumą ar drausmės pažeidimą.

Paskubomis apsirengęs ir net nepasirūpinęs nusiskusti, Seramana nuėjo pas Amenį. Tokį ankstų rytą dvidešimt rinktinių valdininkų, sudarančių tiesioginių Amenio pavaldinių būrį, dar nebuvo susirinkę, bet Ramzio asmens sekretorius ir jo sandalų laikytojas jau spėjo paskanauti per pusryčius miežinės košės, figų bei džiovintos žuvies ir įnikęs rūšiavo krūvą papirusų. Nors geibusis raštininkėlis valgė labai daug, tas maistas visai nėjo jam į kūną.

– Kas nors nutiko, Seramana?

– Vienas mano vyrukas neparašė ataskaitos.

– Argi tai taip svarbu, kad dėl to verta nerimauti?

– Taip: nes tas vyrukas, kretietis, smulkmeniškai tikslus, nepaprastai uolus ir drausmingas.

– Kur tu jį buvai išsiuntęs?

– Į Vidurio Egiptą, al Beršos provinciją. Tiksliau sakant, netoli nuo apleistojo Echnatono miesto.

– Tolimas užkampis.

– Seku tavo pėdomis: pasidariau kruopštus ir sąžiningas.

Amenis šyptelėjo. Jiedu su Seramana ne visada buvo draugai, bet susitaikę ėmė tikrai gerbti vienas kitą.

– Galbūt tavo kretietis paprasčiausiai vėluoja.

– Jis turėjo grįžti prieš gerą savaitę.

– Atvirai kalbant, man rodos, kad tai tik mažmožis.

– O mano nuojauta tvirtina priešingai.

– Kodėl tu man tai pasakoji? Juk turi visą valdžią, visas priemones ir galimybes pats atskleisti tą paslaptį.

– Todėl, Ameni, kad nieko neišeina, visiškai nieko.

– Nagi, paaiškink.

– Magas dingo, Šenaro lavonas taip ir nesurastas, o čia dar ta šviesiaplaukė mergina, apie kurią nieko nepavyko sužinoti... Man labai neramu.

– Ramzis valdo šalį ir kontroliuoja padėtį.

– Kiek aš žinau, karas tebesitęsia, o hetitai neatsisakė savo ketinimų sunaikinti Egiptą!

– Taigi tu manai, kad hetitų šnipinėjimo tinklas nebuvo visiškai sunaikintas.

– Ramybė prieš audrą... štai ką aš manau ir jaučiu. O nuojauta retai kada mane apgauna.

– Ką tu siūlai?

– Keliausiu į tą apleistą miestą: noriu sužinoti, kas nutiko kretiečiui. Saugok faraoną, kol aš sugrįšiu.

Vyresniąją Ramzio seserį Dolantę apniko abejonės. Aukšta tamsiaplaukė vėl gyveno kaip kilminga ir turtinga moteris, turinti begalę laisvalaikio ir besilankanti puotose, priėmimuose ir kitose aukštuomenės pramogose. Ji lengvabūdiškai plepėdavo su paikomis puošeivomis, o nepakenčiami nusenę dabitos ir jauni gražuolių viliotojai, tokie pat tuščiakalbiai kaip ir tuščiagalviai, uoliai jai meilinosi ir saldžialiežuvavo.

Tapusi vienintelio dievo – Atono garbintoja, Dolantė troško visomis išgalėmis prisidėti skleidžiant jo tiesą, kad ji pagaliau nutviekstų Egipto žemę, išvytų netikruosius dievus ir tuos, kurie jiems meldėsi. Bet jai nesisekė rasti bendraminčių: aplink Dolantė matė tik apakėlius, patenkintus ir savo dievais, ir savo padėtimi.

Netekusi Ofiro patarimų, ji panėšėjo į išlikusį gyvą audros nuskandinto laivo keleivį. Bėgo dienos, savaitės, mėnesiai, ir Dolantės pasiryžimas ėmė sekti. Kaip išsaugoti tikėjimą, kurio niekas nepalaiko? Dolantė jau nieko nebesitikėjo iš ateities, kuri jai atrodė nyki ir beprasmė.

Dolantės kambarinė, žvitriaakė juodaplaukė, pakeitė paklodes ir iššlavė kambarį.

– Gal jūs nesveikuojate, ponia? Ar tik šiaip dėl ko nors liūdite?

– Kas gi man galėtų pavydėti tokio likimo?

– O! Gražios suknelės, pasivaikščiojimai po nuostabius sodus, susitikimai su tokiais pat nuostabiais vyriškiais... Aš tikrai jums truputį pavydžiu.

– Gal tu nelaiminga?

– Ne, ne! Aš turiu labai mielą vyrą, du sveikus vaikus, be to, mudu gerai uždirbame, tad gyvenimui mums tikrai užtenka. Netrukus vyras baigs statyti mūsų naują namą.

Dolantė išdrįso užduoti klausimą, kuris nedavė jai ramybės.

– O Dievas... Ar tu apie jį kada nors pagalvoji?

– Dievas yra visur, ponia: pakanka garbinti dievus ir stebėti gamtą.

Dolantei praėjo noras klausinėti. Ofiras buvo teisus: tikrąjį tikėjimą reikėjo diegti jėga, nelaukiant, kol liaudis atsivers. Paklusdama privalomam mokymui, ji atsižadės senųjų paklydimų.

– Ponia... Ar žinote, ką žmonės šneka?

Žvitruolės kambarinės akys degė nenumaldomu noru paplepėti. Galbūt Dolantė išgirs ką nors įdomaus.

– Sako, kad jūs ketinate vėl ištekėti ir kad daugybė garbintojų varžosi dėl jūsų rankos.

– Et, šneka nežinia ką.

– Gaila... Jūs pakankamai ilgai gedėjote. Mano nuomone, negerai, kada tokia moteris kaip jūs šitaip kenčia dėl vienatvės.

– Aš savo gyvenimu nesiskundžiu.

– Kartais jūs atrodote tokia liūdna... Nors, žinoma, taip ir turi būti: tikriausiai tuo metu jūs galvojate apie savo vyrą. Vargšelis! Susilaukti tokios mirties, kristi nuo žudiko rankos... Kažin kokį nuosprendį Oziris per savo teismą ištars jo sielai? Tik nepykit, ponia, bet kalbama, kad jūsų vyras ne visada elgdavosi dorai.

– Deja, tai tiesa.

– Tuomet kam jums gyventi tais liūdnais prisiminimais?

– Nauja santuoka manęs nevilioja.

– Laimė sugrįš, ponia! Ypač jei jūsų vyro žudikas bus nuteistas.

– Ką tu apie tai žinai? Ką girdėjai?

– Mozę teis.

– Mozę? Bet juk jis pabėgo!

– Tai dar laikoma paslaptyje, bet mano vyro draugas – vyriausiasis didžiojo kalėjimo sargas; jis sakė, kad hebrajas sėdi ten uždarytas ir tikriausiai bus nuteistas mirti.

– Ar galima jį aplankyti?

– Ne, jis kalinamas vienutėje, nes jam iškelti labai sunkūs kaltinimai. Žinoma, jus pakvies į teismą, ir jūs turėsite progą atkeršyti už vyro mirtį.

Mozė grįžo! Mozė, kuris tikėjo vienintelį Dievą! Ar tik tai nebus Dolantei siųstas ženklas?

15

Mozė turėjo būti teisiamas didžiojoje teisingumo salėje vadovaujant viziriui, Maat tarnui. Vilkėdamas sunkų iškrakmolytą apdarą, jis buvo užsidėjęs vienintelį papuošalą: širdį, žmogaus sąžinės simbolį, ji per išbandymą mirtimi bus sveriama ano pasaulio svarstyklėmis.

Prieš pradedant teismo posėdį viziris Ptaho šventykloje susitiko su Ramziu, norėdamas pakartoti jam priesaiką, kurią buvo davęs vos paskirtas į tas pareigas: jis gerbsiąs teisingumo deivę ir niekam neteiksiąs pirmenybės. Susilaikydamas nuo bet kokių patarimų, valdovas tik išklausė aukštojo pareigūno priesaiką.

Didžioji salė buvo sausakimša.

Nė vienas dvariškis nenorėjo praleisti tokio įvykio.

Tarp žiūrovų buvo keli hebrajų genčių seniūnai. Nuomonių būta prieštaringų: vieni buvo tikri, kad Mozė esąs kaltas, kiti tikėjosi, kad bus paskelbtos priežastys ir aplinkybės, pateisinančios nusikaltėlio sugrįžimą. Visi pažinojo Mozę kaip išmintingą ir ryžtingą žmogų, tad niekas nemanė, kad jis taip pasielgė pritrūkęs nuovokos ar patirties.

Viziris pradėjo posėdį pagarbinęs Maat – amžinąjį Įstatymą, kuris liks ir galios net žmonių giminei išnykus. Jis įsakė išdėlioti ant grindų plokščių keturiasdešimt du keturkampius odos gabaliukus, primenančius, kad teismo nuosprendis galios keturiasdešimt dviejose Egipto provincijose.

Du kariai įvedė Mozę. Visų žvilgsniai nukrypo į hebrają. Barzdotas, ryškių veido bruožų ir įspūdingo stoto, buvęs Ram-

zio aukštas pareigūnas laikėsi nuostabiai ramiai. Kariai nurodė jam vietą priešais vizirį.

Abipus aukščiausiojo teisėjo sėdėjo keturiolika prisiekusiųjų teismo narių: matininkas, deivės Sechmetės žynė, gydytojas, dailidė, šeimos motina, valstietis, Iždo raštininkas, valdovo dvaro dama, statybų vadovas, audėja, Ra junginio karvedys, akmentašys, aruodų raštininkas ir jūreivis.

– Jūs tikrai Mozė?

– Taip.

– Ar nenorite nušalinti kurio nors iš šio prisiekusiųjų teismo narių? Pažvelkite į juos ir pagalvokite.

– Aš pasitikiu šios šalies teisingumu.

– Argi ši šalis – ne jūsų?

– Aš čia gimiau, bet esu hebrajas.

– Jūs – egiptietis ir būsite teisiamas kaip egiptietis.

– Ar teisminis procesas ir nuosprendis būtų kitokie, jei aš būčiau svetimšalis?

– Žinoma, ne.

– Tokiu atveju, koks skirtumas, kas aš – egiptietis ar ne egiptietis?

– Tesprendžia teismas. Gal jūs gėdijatės būti egiptietis?

– Tesprendžia teismas, kaip jūs ką tik pasakėte.

– Jūs kaltinamas nužudęs meistrą, vardu Saris, o paskui pabėgęs. Ar pripažįstate tai?

– Pripažįstu, bet norėčiau paaiškinti aplinkybes.

– Tai ir yra šios bylos nagrinėjimo tikslas. Ar kaltinimo formuluotė atrodo jums esanti netiksli?

– Ne.

– Vadinasi, jūs suprantate, kad pagal įstatymą aš privalau pareikalauti jums mirties bausmės.

Salė suūžė; Mozė liko šaltas ir ramus, tarsi tie pasibaisėtini žodžiai būtų taikomi visai ne jam.

– Atsižvelgiant į sunkius kaltinimus, – tarė viziris, – aš neap-

ribosiu šios bylos nagrinėjimo trukmės. Savo gynybai ir nusikalstamos veikos priežastims paaiškinti kaltinamasis turės tiek laiko, kiek tik jam reikės. Aš reikalauju visiškos tylos. Kilus menkiausiam triukšmui ar netvarkai, aš nutrauksiu bylos nagrinėjimą, o kaltininkai turės sumokėti stambią piniginę baudą.

Teisėjas kreipėsi į Mozę.

– Kokias pareigas jūs ėjote tuo metu, kai įvyko žmogžudystė?

– Aš buvau aukštas Egipto karaliaus dvaro pareigūnas ir Pi-Ramzio statybų vadovas. Tarp kitko, aš vadovavau plytų dirbėjams hebrajams.

– Kaip liudija bylos duomenys, visi buvo patenkinti jūsų vadovavimu. Jūs buvote faraono draugas, juk taip?

– Visai teisingai.

– Mokslai aukštojoje Memfio mokykloje, pirmosios pareigos – Mer-Uro hareme*, meistro postas Karnake, statybų vadovo – Pi-Ramzyje... Puiki karjera, kuri, beje, buvo tik prasidėjusi. Sario – jūsų aukos – kelias ėjo priešinga kryptimi. Saris buvo Ramzio auklėtojas ir tikėjosi tapti aukštosios Memfio mokyklos viršininku, tačiau buvo priverstas pasitenkinti nereikšmingomis pareigomis. Ar jums buvo žinoma, kokios priežastys lėmė šį nuosmukį?

– Aš turiu apie tai susidaręs savo nuomonę.

– Gal galima ją išgirsti?

– Saris buvo niekšas, garbėtroška ir gobšuolis. Pasinaudojęs mano ranka, jam smogė pats likimas.

Į vizirį kreipėsi Amenis, prašydamas suteikti jam žodį.

– Aš galiu patikslinti kaltinamojo parodymus: Saris buvo surengęs sąmokslą prieš Ramzį. Kadangi Saris buvo valdovo sesers Dolantės vyras, faraonas jo pasigailėjo ir neperdavė teismui.

Daugelis dvariškių atrodė labai nustebinti Amenio žodžių.

* Senovės Egipte haremas buvo ne paauksuotas kalėjimas gražioms moterims, o stambi ekonominė institucija.

– Testoja prieš šį teismą ponia Dolantė, – įsakė viziris.

Aukšta tamsiaplaukė moteris neryžtingai išėjo į priekį.

– Ar jūs pritariate Mozės ir Amenio žodžiams?

Dolantė nuleido galvą.

– Jie nuosaikūs, pernelyg švelnūs ir nuosaikūs... Mano vyras tapo pabaisa. Supratęs, kad jo karjerai atėjo galas, jis ėmė vis labiau nekęsti savo pavaldinių, elgėsi su jais taip žiauriai, kad tai buvo iš tiesų nepakenčiama. Paskutiniais savo gyvenimo mėnesiais jis persekiojo plytų dirbėjų hebrajų brigadą, už kurią buvo atsakingas. Jei Mozė nebūtų jo nužudęs, tai būtų padaręs kas nors kitas.

Viziris atrodė ir nustebintas, ir sudomintas to, ką išgirdo.

– Ar ne per stipriai pasakyta, gerbiamoji?

– Ne, prisiekiu jums! Dėl nepakenčiamo mano vyro būdo ir elgesio gyvenimas man tapo kančia.

– Jo mirtis jus pradžiugino?

Dolantė dar žemiau nuleido galvą.

– Aš... man tarsi palengvėjo, ir aš pati savęs gėdijausi... Tačiau – kaip aš būčiau galėjusi gailėtis tokio... tokio kankintojo?

– Gal norite dar ką nors pridurti ar patikslinti?

– Ne... tikrai ne.

Dolantė apsigręžė ir nuėjusi vėl atsisėdo tarp dvariškių.

– Ar kas nors pageidauja apginti Sario atminimą ir paneigti jo žmonos žodžius?

Niekas nė nekrustelėjo. Raštininkas, įpareigotas užrašyti liudytojų parodymus, žymėjosi juos greita ir smulkia rašysena.

– Ką jūs galite pasakyti apie tą kraupų įvykį? – paklausė viziris Mozės.

– Tai buvo atsitiktinumas. Nors mano santykiai su Sariu buvo įtempti, aš neketinau jo žudyti.

– Kas sukėlė jūsų priešiškumą Sariui?

– Aš sužinojau, kad Saris šantažavo ir persekiojo plytų dirbėjus hebrajus. Kaip tik siekdamas apginti vieną iš jų aš ir

užmušiau Sarį, nors to nenorėjau: aš gyniausi gelbėdamas gyvybę.

– Vadinasi, jūs teigiate, kad iš jūsų pusės tai buvo savigyna.

– Būtent taip ir buvo.

– Kodėl jūs pabėgote?

– Puoliau į paniką.

– Keista: juk jūs manėtės esąs nekaltas.

– Nužudyti žmogų – ne taip paprasta... Žmogžudystė taip pribloškia, kad nebesižinai ką darąs: tą akimirką netenki nuovokos ir elgiesi kaip girtas. Paskui suvoki, kad padarei kažką siaubinga, ir tada apima vienintelis noras: pabėgti nuo savęs paties, išnykti, dingti, viską pamiršti ir būti pamirštam. Todėl aš ir pasislėpiau dykumoje.

– Susijaudinimui atslūgus, jums reikėjo grįžti į Egiptą ir stoti prieš teismą.

– Dykumos oazėje aš vedžiau, mums gimė sūnus. Egiptas atrodė likęs toli, labai toli.

– Kodėl gi jūs grįžote?

– Nes turiu užduotį, kurią privalau įvykdyti.

– Kokią užduotį?

– Šiandien tai dar mano paslaptis, nesusijusi su šios bylos nagrinėjimu; rytoj apie ją sužinos visi.

Mozės atsakymai supykdė vizirį.

– Jūsiškis įvykių aiškinimas skamba painiai ir neįtikinamai, o jūsų elgesys kalba jūsų nenaudai. Aš manau, kad jūs nužudėte Sarį iš anksto tai apgalvojęs, nes jis skriaudė hebrajus. Nors jūsų paskatos suprantamos, vis dėlto tai buvo nusikaltimas. Juk jūs slapstėtės ir grįžęs į Pi-Ramzį! Argi tai nepatvirtina jūsų kaltės? Žmogus, kurio sąžinė švari, taip nesielgia.

Amenis pamanė, kad atėjo metas lemiamam smūgiui:

– Aš turiu Mozės nekaltumo įrodymą.

Vizirio balsas suskambo griežtai, kone rūsčiai:

– Jeigu nepateiksite pagrįstų ir svarių dokumentų, aš jus apkaltinsiu įžeidus teisingumą.

– Plytų dirbėjas hebrajas, kurį Mozė stojo ginti, buvo vardu Abneras. Saris jį šantažavo. Abneras pasiskundė Mozei, Saris panoro atkeršyti Abnerui ir puolė jį mušti. Mozė atėjo pačiu laiku ir sutrukdė Sariui daužyti savo auką. Tačiau peštynės baigėsi blogai: Mozė užmušė Sarį, visai to nenorėdamas ir nesumanęs iš anksto, o gindamas savo gyvybę. Abneras buvo tų įvykių liudininkas, ir jo parodymai užrašyti taip, kaip reikalauja įstatymas.

Ir Amenis padavė dokumentą viziriui. Šis įsitikino, kad papirusas tikrai užantspauduotas teisėjo antspaudu, perlaužė jį, patikrino datą ir perskaitė tekstą.

Mozė nedrįso atvirai parodyti savo džiaugsmo; jis tik sąmoksliškai susižvalgė su Ameniu.

– Šis dokumentas yra tikras ir priimtinas, – padarė išvadą viziris.

Bylos nagrinėjimas buvo baigtas, Mozei iškeltas kaltinimas – atšauktas. Prisiekusiųjų teismas turėjo paskelbti išteisinamąjį nuosprendį.

– Prieš paskelbdamas nuosprendį, – prabilo aukščiausiasis teisėjas, – aš vis dėlto norėčiau atlikti paskutinį patikrinimą.

Amenis suraukė antakius.

– Tegu tas Abneras stoja prieš teismą, – pareikalavo viziris, – ir tegu jis patvirtina savo parodymus.

16

Ameniui teko ištverti Ramzio pyktį.

– Neginčijamas įrodymas, dokumentas, pripažintas tikru, – o Mozė vis dar kalėjime!

– Viziris kruopščiai eina savo pareigas, – atsargiai tarstelėjo valdovo asmens sekretorius.

– Betgi ko jam dar reikia?!

– Aš tau jau sakiau: pamatyti ir išgirsti tą Abnerą.

Ramzis turėjo pripažinti tai, kas buvo akivaizdu: aukščiausiojo teisėjo reikalavimus reikėjo patenkinti.

– Ar jau įsakyta jį atvesti?

– Taip. Kaip tik čia visa painiava ir prasideda.

– Kodėl?

– Abnero niekur nėr. Niekas jo neranda. Genčių vadai tvirtina, kad jis dingo jau prieš keletą mėnesių. Niekas nežino, kas jam nutiko.

– Melas! Norima pakenkti Mozei.

– Gal ir taip, tačiau ką daryti?

– Tegu Seramana asmeniškai imasi paieškos.

– Reikės truputį palaukti... Seramana leidosi į Vidurio Egiptą, prie apleisto faraono atskalūno miesto. Jis tiesiog apsėstas noro nustatyti, kas gi buvo ta nužudytoji šviesiaplaukė. Be to, atvirai kalbant, jis yra tikras, kad hetitų šnipinėjimo tinklas mūsų šalyje dar nesunaikintas.

Ramzio įtūžis atslūgo.

– Ką tu apie visai tai manai, Ameni?

– Šenaras nebegyvas, jo bendrininkai išsilakstė arba nebegali kenkti. Bet Seramana pasikliauja savo nuojauta.

– Galbūt jis neklysta, Ameni. Nuojauta – tiesioginis suvokimas, ji yra už mus klaidinančio ar raminančio mąstymo ribų. Mano tėvas nuostabiai mokėjo ja naudotis.

– Setis nebuvo piratas!

– Seramana – ateivis iš tamsybių; jis puikiai perprato jų gudrybes. Būtų didelė klaida jo neišklausyti. Surask jį kaip galima greičiau ir įsakyk grįžti į Pi-Ramzį.

– Tuoj pat liepsiu pasiuntiniams leistis į kelią.

– Ir perduok viziriui mano prašymą: aš noriu pamatyti Mozę.

– Bet juk jis – kalėjime!

– Teismas įvyko, visi faktai jau žinomi: mudviejų susitikimas neturės jokios įtakos tolesniam teisingumo vykdymui.

Smarkus vėjas skriejo virš lygumos, kur buvo paskubomis pastatytas Saulės miestas. Jo griuvėsiai dabar gildė širdį. Seramanai beeinant kažkuria iš jo gatvių, nugriuvo dalis namo sienos. Nors sardui gyvenime ne kartą teko įveikti baimę, jis jautėsi labai nejaukiai. Šiuose rūmuose ir apleistuose namuose klaidžiojo pavojingi šešėliai. Prieš imdamas klausinėti kaimiečius, Seramana norėjo susipažinti su vietove, perprasti jos dvasią, sutikti čionykštes šmėklas, suvokti, kokio masto nelaimė galėjo įvykti po Atono saule.

Vakarėjant Seramana nuėjo į gretimą kaimą, norėdamas ten pavalgyti ir porą valandų numigti, o paskui vėl leistis žvalgybon. Kaimas atrodė visiškai tuščias: nei šuns, nei asilo, nei bent vienos žąsies. Namų durys ir langinės buvo atlapotos. Tačiau sardas išsitraukė iš makšties trumpą kalaviją. Atsargumas jam kuždėjo, kad neverta bastytis vienam ten, kur gresia pavojus, bet Seramana pasikliovė savo jėga ir patirtimi.

Ant suplūktos skurdaus namelio aslos įsikniaubusi veidu į kelius sėdėjo regimai kažko gedinti sena moteriškė.

– Užmušk mane, jei nori, – pasakė ji prislėgtu balsu. – Čia jau nebėra ką vogti.

– Nurimk, aš priklausau Ramzio tvarkos sergėtojams.

– Eik sau, svetimšali; tas kaimas miręs, mano vyras miręs, ir aš svajoju tik apie greitą mirtį.

– Kas buvo tavo vyras?

– Šaunus žmogus, kurį kaltino raganavimu – jį, visą gyvenimą padėjusį kitiems... Užuot atsidėkojęs, tas prakeiktasis magas jį nužudė!

Seramana atsisėdo šalia našlės purvina suknele ir dulkėtais plaukais.

– Nupasakok man tą magą.

– Kam?

– Aš ieškau to piktadario.

Našlė pažvelgė į Seramaną, išplėtusi iš nuostabos akis.

– Tu šaipaisi iš manęs?

– Argi panašu, kad aš juokauju?

– Per vėlu: mano vyras mirė.

– Aš jo neprikelsiu, tuo pasirūpins dievai; užtat aš nutversiu tą magą.

– Jis aukštas, liesas, plėšraus paukščio veido ir šaltų akių.

– Kuo jis vardu?

– Ofiras.

– Jis egiptietis?

– Libis.

– Iš kur tu visa tai žinai?

– Jis pradėjo pas mus lankytis prieš daugelį mėnesių: vis ateidavo pasikalbėti su mūsų įdukra Lita. Vargšas vaikas... Ją vis lankė regėjimai; be to, ji manėsi esanti susijusi su faraono atskalūno šeima. Mudu su vyru bandėme atvesti ją į protą, bet jai labiau patiko tikėti tuo burtininku. Vieną naktį ji dingo, ir mes jos daugiau niekada nei matėm, nei regėjom.

Seramana parodė našlei Ofiro nužudytos jaunosios šviesiaplaukės atvaizdą.

– Tai ji?

– Taip, tai mano duktė Lita... Ar ji...

Sardas nemėgo slėpti tiesos; jis linktelėjo galvą, patvirtindamas senutės spėjimą.

– Kada tu paskutinįkart matei Ofirą?

– Prieš keletą dienų, kai jis atėjo aplankyti mano sergančio vyro. Tai jis, tai tas Ofiras sugirdė jam mirtiną gėrimą!

– Ar jis slepiasi kur nors netoliese?

– Pakrantės uolose iškirstose kapavietėse, kur klaidžioja piktosios dvasios... Perrėžk jam gerklę, tvarkos sergėtojau, sutrypk jo lavoną ir sudegink!

– Tau, našle, reikėtų persikelti iš šios vietovės kur nors kitur; žmonės negyvena drauge su vaiduokliais.

Seramana išėjo iš lūšnos. Užšokęs ant žirgo, jis paleido jį šuoliais kapaviečių link. Diena jau ėjo vakarop.

Palikęs žirgą šlaito papėdėje, sardas stvėrė kalaviją ir tekinas užbėgo aukštyn. Jis suprato, kad užklupti priešą iš netyčių jam nepavyks, bet ketino veikti greitai ir ryžtingai. Ramzio sargybos viršininkas pasirinko kapavietes, kurių įėjimai buvo plačiai iškirsti uoloje, ir aplakstė jas visas, staigiai įsiverždamas vidun.

Visur buvo tuščia. Vieninteliai tų apleistų kapaviečių gyventojai buvo sienose iškalti atvaizdai – paskutiniai prabėgusio laiko pėdsakai.

Ramzio ir Nefertarės dukra Meritamon grojo karališkajai porai arfa. Mažosios muzikantės piršteliai taip mikliai lakstė arfos stygomis, kad valdovas buvo nustebintas. Sėdėdami ant sulankstomųjų kėdžių prie tvenkinio, kuriame tarpo žydri lotosai, faraonas su didžiąja valdovo sutuoktine susikibę už rankų mėgavosi laimės akimirka. Aštuonerių metukų mergytė ne tik puikiai atliko gana sudėtingą muzikos kūrinį: ji pasirodė esanti nepaprastai jautri jo grožiui. Nugalėtojas, didžiulis Nu-

bijos liūtas, ir auksaspalvis šuo Budrius, susirangęs tarp priekinių plėšrūno letenų, atrodė pakerėti Meritamon grojamos melodijos.

Paskutiniai garsai palengva nutilo; nuščiuvo ir švelnus jų aidas.

Valdovas apkabino dukterį.

– Tau patiko?

– Esi labai gabi muzikantė, bet tau reikės dar daug mokytis.

– Mama pažadėjo, kad mane priims Hatoros šventyklon ir išmokys nuostabių dalykų.

– Jei tu tikrai to nori, taip ir bus.

Mergytė buvo tokia pat akinamai graži kaip Nefertarė; jos akys spinduliavo tokią pat šviesą.

– Jei aš tapsiu šventyklos muzikante, ar ateisi manęs pasiklausyti?

– Nejaugi manai, kad galėčiau apsieiti be tavo gražiųjų melodijų?

Priėjo kažkuo smarkiai nepatenkintas Kha.

– Tu atrodai suirzęs, – tarė karalienė.

– Iš manęs kai ką pavogė.

– Esi tuo tikras?

– Aš kas vakarą sutvarkau savo daiktus. Iš manęs pavogė vieną seną teptuką, kuriuo mėgau rašyti.

– O gal tu jį pametei?

– Ne, aš visur jo ieškojau – ir neradau.

Ramzis uždėjo rankas sūnui ant pečių.

– Tai rimtas kaltinimas, sūnau.

– Aš žinau, kad negalima kalbėti neapgalvotai; todėl gerai pamąsčiau prieš pasiskųsdamas.

– Ką tu įtari?

– Kol kas nieko; bet aš ieškosiu kaltininko. Aš labai mėgau tą teptuką.

– Tu gi turi jų daugybę, tų teptukų.

– Taip, bet anas buvo ypatingas.

Liūtas pakėlė galvą, šuo pastatė ausis. Kažkas artinosi prie tvenkinio.

Kaip visada tingiai, neskubėdama priėjo Dolantė. Ji buvo užsidėjusi didelį ilgakasį peruką ir vilkėjo žalią suknelę, kuri labai tiko prie jos blyškios odos.

– Jo Didenybė pageidavo mane matyti?

– Per Mozės teismą tu elgeisi puikiai, – pareiškė Ramzis.

– Aš sakiau tik tiesą.

– Reikėjo nemažai drąsos, norint taip tiesiai ir atvirai atsiliepti apie savo vyrą.

– Maat ir vizirio akivaizdoje nemeluojama.

– Tavo parodymai labai padėjo Mozei.

– Aš tik atlikau savo pareigą.

Rūmų vyno pilstytojas atnešė naujo vyno, ir kalba pasisuko apie darbus, kuriuos turės nuveikti abu vaikai, kad taptų išmintingi.

Išėjusi iš sodo, Dolantė buvo tikra, kad susigrąžino valdovo pasitikėjimą. Išorinį mandagumą, nelabai slėpusį įtarimą, dabar pakeitė nuoširdus prielankumas.

Dolantė atsisakė savo puošnių neštuvų; ji nutarė pavaikštinėti Pi-Ramzio gatvėmis ir grįžti namo pėsčiomis.

Ją užkalbino kukliai apsirengęs vandens nešėjas. Kas būtų atpažinęs, kad tai – Šenaras? Tačiau tai tikrai buvo jis, nors sulysęs ir užsiželdinęs ūsus bei barzdą.

– Na, brangioji mano sese, tu patenkinta?

– Tavo sumanymas pavyko kuo puikiausiai.

– Draugystė apakino mano brolį; padėjusi Mozei, tu tapai Ramzio sąjungininke.

– Kadangi Ramzis tiki manimi, jis yra pažeidžiamas; ką aš dabar turiu daryti?

– Ištempk ausis. Menkiausia žinia ar naujiena gali būti vertinga. Aš susitiksiu su tavimi tokiu pat būdu kaip šiandien.

17

Ramzis su Ameniu atidžiai išklausė Seramanos pasakojimą. Švelni šviesa, užliejanti Ramzio darbo kambarį, buvo visiška priešingybė jame tvyrančiai įtampai. Baigiantis vasaros karščiams, Egiptas dabinosi raminančiomis aukso spalvomis.

– Ofiras, Libijos magas, – pakartojo Amenis, – ir Lita, vargšė pamišėlė, kuria jis pasinaudojo... Ar mes tikrai turėtume dėl to nerimauti? Tas kraupus burtininkas – jis neturi šalyje jokių pagalbininkų nei rėmėjų ir tikriausiai jau kirto Egipto sieną.

– Tu pernelyg sumenkini jo reikšmę ir vaidmenį, – pasakė Ramzis. – Padėtis rimtesnė, nei tau atrodo. Ar pamiršai, kokioje vietovėje jis slapstėsi? Saulės mieste, Echnatono sostinėje!

– Ji jau taip seniai apleista...

– Tačiau pražūtingos jos įkūrėjo mintys vis dar trikdo kai kuriuos žmones! Tas Ofiras nepraleido progos jais pasinaudoti ir sukūrė savo šalininkų tinklą.

– Tinklą... Ar tik Ofiras nebus hetitų šnipas?

– Esu tuo tikras.

– Bet hetitams nusispjaut į Atoną ir vienintelį Dievą!

– O hebrajams – ne, – įsiterpė Seramana.

Amenis iš anksto baiminosi tų žodžių. Tačiau sardui visiškai nerūpėjo jokios diplomatinės gudrybės, ir jis tiesiai rėžė tai, ką galvojo:

– Mes žinome, kad su Moze buvo susitikęs tariamasis architektas, – priminė Ramzio sargybos viršininkas, – o iš liudininkų girdėjome, kad tas apsišaukėlis atrodo visiškai taip pat kaip burtininkas Ofiras. Argi tai nėra įrodymas?

– Nurimk, – patarė Amenis.

– Tęsk, – įsakė Ramzis.

– Aš nieko neišmanau apie tikėjimą, – tęsė sardas, – bet žinau, kad hebrajai kalba apie vienintelį Dievą. Ar turiu jums priminti, Didenybe, kad įtariau Mozę įvykdžius išdavystę?

– Mozė – mūsų draugas! – paprieštaravo Amenis. – Net jei jis ir buvo susitikęs su Ofiru, kodėl jam būtų reikėję veltis į sąmokslą prieš Ramzį? Tas burtininkas turbūt užmezgė ryšius su daugybe žymių asmenų.

– Kuriam galui dangstyti tiesą?! – pasipiktino sardas.

Faraonas pakilo ir pažvelgė pro vidurinį savo kabineto langą. Žaliuojančios Deltos gamtovaizdis buvo tikras gyvenimo malonumų įsikūnijimas.

– Seramana teisus, – nusprendė Ramzis. – Hetitai surengė dvigubą puolimą, smogę mums vienu metu ir šalies viduje, ir už jos ribų. Mes laimėjome Kadešo mūšį, išstūmėme jų kariuomenę iš savo protektoratų ir sunaikinome šnipinėjimo tinklą. Tačiau argi tos pergalės nėra juokingai menkos? Juk hetitų armija išliko, kaip ir tas Ofiras, kuris vis dar laisvėje. Jis ne iš tų žmonių, kurie pabūgsta nusikaltimo, tad nieku gyvu neatsisakys mums kenkti. Bet Mozė negali būti jo bendrininkas... Mozė – garbingas žmogus, nepajėgiąs veikti iš pasalų. Jo atžvilgiu Seramana klysta.

– Norėčiau, kad taip ir būtų, Didenybe.

– Aš turiu tau naują užduotį, Seramana.

– Aš sučiupsiu Ofirą.

– Pirma surask plytų dirbėją – hebrają, vardu Abneras.

Nefertarė pageidavo atšvęsti savo gimtadienį Deltoje, netoli sostinės esančiame dideliame dvare, kurio valdymas buvo patikėtas žemdirbystės ministrui Nedžemui. Malonaus būdo, visada besidžiaugiąs gamta ir jos stebuklais, geraširdis pareigūnas parodė karališkajai porai naują plūgą, geriau pritaikytą

derlingam ir našiam Deltos dirvožemiui. Karštai gėrėdamasis naujove, jis pats išbandė padargą, kuris vertė žemę jos nežeisdamas ir palikdavo lygias, reikiamo gilumo vagas.

Valdos tarnautojai neslėpė džiaugsmo; galimybė iš taip arti regėti valdovą su karaliene buvo tikra dangaus dovana, pripildysianti ateinančius metus sėkmės ir laimės. Derlius bus gausus, sodai užaugins puikių vaisių, o naminių gyvulių bandos susilauks didelio prieauglio.

Nefertarė jautė, kad Ramzis liko abejingas tos nuostabios dienos džiaugsmui. Gausiems ir sotiems pietums pasibaigus, ji pasinaudojo atokvėpio valandėle.

– Tavo širdį graužia nerimas... Ar dėl Mozės?

– Taip, man neramu dėl jo.

– Ar tasai Abneras jau surastas?

– Dar ne. Jei jis nestos prieš teismą, viziris nepaskelbs išteisinamojo nuosprendžio.

– Seramana tavęs neapvils. Aš jaučiu, kad tave kamuoja kažkoks kitas rūpestis.

– Faraonų įstatymas liepia man saugoti Egiptą ir nuo vidaus, ir nuo išorės priešų. Bijau, kad aš jo neįvykdžiau.

– Kadangi hetitai priversti laikytis atokiai nuo Egipto, priešas, kurio tu baiminiesi, yra mūsų šalyje.

– Mums teks kautis su tamsybių sūnumis, kurie šliaužia į priekį apgaulingoje šviesoje, dangstydamiesi kaukėmis.

– Kokie keisti žodžiai... nors jie manęs nestebina. Vakar, atliekant Sechmetės šventykloje vakarines apeigas, granito statulos akys suspindo baugia šviesa. Mes gerai pažįstame tą žvilgsnį: jis pranašauja nelaimę. Aš iškart ištariau užkeikimą, bet ar šventyklon grįžusi taika apgaubs už jos ribų besidriekiantį pasaulį?

– Amarnos šmėklos grįžta, Nefertare, ketindamos apnikti žmonių protus.

– Argi Echnatono bandymas įvesti tikėjimą vieninteliu Dievu neapsiribojo laike ir erdvėje jo paties valdymu?

– Taip, žinoma, bet jis paleido laisvėn jėgas, kurių nebepajėgė suvaldyti. O šis Ofiras, Libijos magas, tarnaująs hetitams, pažadino piktąsias dvasias, iki šiol snūduriavusias apleistame mieste.

Nefertarė užsimerkė ir ilgai tylėjo. Sutraukiusi kasdienybės saitus, jos mintis nuskriejo neregimojo link, ieškodama ateities vingiuose slypinčios tiesos. Apeigos suteikė karalienei aiškiaregystės dovaną, tiesioginį sąlytį su galiomis, kiekvieną akimirką kuriančiomis gyvybę. Kartais jos įžvalgai pavykdavo praskleisti paslapties skraistę.

Ramzis neramiai laukė didžiosios valdovo sutuoktinės nuosprendžio.

– Susidūrimas bus pavojingas, – atsimerkusi tarė ji. – Ofiro surinkta ir parengta kariauna smurtu nenusileis hetitų kariuomenei.

– Jeigu jau tu patvirtini mano būgštavimus, mes privalome veikti kaip galima greičiau. Panaudokime pagrindinių karalystės šventyklų energiją, apgaubkime ją apsauginiu tinklu, kurio akis išmegs dievai ir deivės. Man būtinai reikia tavo pagalbos.

Nefertarė be galo švelniai apkabino Ramzį.

– Argi reikia manęs to prašyti?

– Mudu leisimės ilgon kelionėn ir susidursime su daugeliu pavojų.

– Jeigu mūsų meilė nebūtų skirta Egiptui, argi ji turėtų prasmę? Egiptas teikia mums gyvybę, mes jam atiduodame savąją.

Jaunos nuogakrūtės valstietės, pasidabinusios galvas iš nendrių pintais kykais ir apsijuosusios liemenį augalų klubjuostėmis, šoko žemės derlingumo garbei ir mėtėsi skuduriniais kamuoliukais, norėdamos užkalbėti pasėlius nuo blogos akies. Jų miklumas neleis lėtoms, bjaurioms ir nerangioms piktosioms dvasioms prasiskverbti į dirbamuosius laukus.

– O kad mes būtume tokie vikrūs! – atsiduso Nefertarė.

– Tau taip pat kažkas kelia nerimą?

– Man neramu dėl Kha.

– Jis kuo nors prasikalto?

– Ne. Aš nerimauju dėl to teptuko, kurį iš jo pavogė. Pameni, kaip buvo dingusi mano mėgstamiausia skara? Be jokios abejonės, tas burtininkas Ofiras pasinaudojo ja kerėti, norėdamas pakirsti mano sveikatą ir mudviem pakenkti. Setau padedama, aš įstengiau pagimdyti Meritamon ir išvengti mirties; bet dabar bijau naujo puolimo – šįkart prieš vaiką, prieš tavo vyresnįjį sūnų.

– Jis nesveikuoja?

– Daktaras Pariamakus ką tik jį apžiūrėjo, bet nepastebėjo nieko keista ar neįprasta.

– Jo išvadų man negana. Pakviesk Setau ir paprašyk jį apsupti Kha magiškąja siena. Nuo šiandien tegu jis mums pranešinėja apie menkiausią netikėtumą. Ar įspėjai Izetę?

– Žinoma!

– Reikia surasti vagį ar vagilę ir sužinoti, ar tik neturime išdavikų čia, šiuose rūmuose. Seramana apklaus tarnus.

– Aš bijau, Ramzi, aš bijau dėl Kha.

– Pažabokime baimę, ji gali pakenkti berniukui. Tas tamsybių padaras nepraleis progos pasinaudoti menkiausiu neapdairumu.

Kha įėjo į Setau ir Vandens Lelijos laboratoriją, nešdamasis raštininko lentelę ir teptukus. Dailioji nubė kaip tik vertė juodą kobrą spjaudyti nuodus, o jos vyras gamino mikstūrą virškinimo sutrikimams gydyti.

– Tai tu mokysi mane magijos?

– Tave mokys tik pati magija. Ar tu vis dar bijai gyvačių?

– O taip!

– Tik kvailiai nebijo roplių. Gyvatės atsirado pirma mūsų ir žino mums reikalingų paslapčių. Ar tu pastebėjai, kad jos gali prasmukti pro pasaulius?

– Nuo tos dienos, kai tėvo valia man teko susidurti su didžiule kobra, aš žinau, kad išvengsiu piktos mirties.

– Vis dėlto tave reikia apsaugoti.

– Iš manęs kažkas pavogė teptuką, ir vienas burtininkas nori juo pasinaudoti, kad man pakenktų. Karalienė pasakė man visą tiesą.

Setau nustebo, jog berniukas toks rimtas ir subrendęs.

– Kadangi gyvatės sugeba mus užkerėti, jos išmoko mus būdų kovoti su kerais. Kaip tik todėl aš kasdien girdysiu tave mikstūra, pagaminta iš pertrintų svogūnų, gyvačių kraujo ir dilgėlinių augalų. Po poros savaičių į ją pridėsiu vario pjuvenų, raudonosios ochros, alūno ir švino oksido, o paskui Vandens Lelija pasiūlys tau jos pačios sukurtą vaistą.

Kha patempė lūpą:

– Turėtų būti neskanu.

– Gurkšnelis vyno užgoš nemalonų skonį.

– Aš jo nesu gėręs.

– Ką gi, užpildysi dar vieną savo išsilavinimo spragą.

– Vynas drumsčia raštininkams protą. Be to, nuo vyno ima drebėti rankos – taip nė teptuko nenulaikysi!

– O vandens perteklius trukdo širdžiai išsiplėsti. Nepasiduok šiai ydai. Norint išmokti skirti gero vyno rūšis, reikia anksti pradėti jį ragauti.

– Negi vynas apsaugos mane nuo juodosios magijos?

Setau pavartė rankoje žalsvo tepalo buteliuką.

– Tas, kuris nieko neveikia, neturi jokios galimybės atsispirti juodajai magijai. Tik įtemptas darbas leis tau atremti neregimojo puolimą.

– Aš pasirengęs, – ryžtingai tarė Kha.

18

Jau dešimt dienų lietus merkte merkė Hatušą*, Hetitų imperijos sostinę, pastatytą centrinės Anatolijos plynaukštėje, kur driekėsi sausringos stepės, išraižytos daubų ir tarpeklių.

Išvargęs, susikūprinęs, trumpakojis, nuolat nerimastingai žvelgiančiomis rudomis akimis, imperatorius Muvatalis buvo labai jautrus šalčiui, tad glaudėsi arčiau židinio, nenusiimdamas nei vilnonės kepuraitės, nei nenusivilkdamas ilgo apsiausto, išmarginto juodais ir raudonais dryžiais.

Nors Muvatalio kariuomenė buvo sumušta prie Kadešo, o jo atsakomasis smūgis nepavyko, jis jautėsi saugus savo kalnuotoje sostinėje, kurią sudarė žemutinis miestas su virš jo kylančiu aukštutiniu, kur stūksojo akropolis su jame išsidėsčiusiais imperatoriaus rūmais. Milžiniški įtvirtinimai, tiksliai atkartoją vietovės reljefą, pavertė Hatušą neįveikiama tvirtove.

Tačiau išdidžiame ir nenugalimame mieste tvyrojo nepasitenkinimas imperatoriumi: pirmąkart nuojauta jį apgavo, pirmąkart jis neatnešė pergalės savo kariuomenei.

Ant devynių kilometrų ilgio dantytų tvirtovės sienų ir bokštų sargybą ėjo budrūs kareiviai; bet kiekvienas nejučia galvojo, ar rytoj imperijos likimas vis dar bus Muvatalio rankose. Ligi šiol tas, kurį visi nesivaržydami vadino „didžiuoju vadu“, užkirsdavo kelią bandymams paimti valdžią ir susidorodavo su garbėtroškomis, tačiau paskutiniai įvykiai pakenkė jo autoritetui.

* Dabartinis Bohazkėjus, už 150 km į rytus nuo Ankaros (Turkija).

Du vyrai geidė sosto: Muvatalio sūnus Uri-Tešubas, palaikomas aukštųjų karininkų, ir imperatoriaus brolis Hatušilis, subtilus diplomatas, sukūręs galingą sąjungą prieš Egiptą: sąjungą, kurią Muvatalis stengėsi išsaugoti, žarstydamas brangias dovanas savo sąjungininkams.

Muvatalis buvo ką tik praleidęs malonų pusdienį su žavia jauna moterimi, išsilavinusia valiūke, privertusia jį pamiršti visus rūpesčius. Jam būtų patikę pasekti jos pavyzdžiu ir pasinerti į jausmingą meilės poeziją, pamirštant karines rikiuotes. Tačiau tai buvo tik svaja, o hetitų imperatorius svajoti neturėjo nei laiko, nei teisės.

Muvatalis pasišildė rankas prie židinio ugnies. Jis vis dar dvejojo, kurį jam reikia sunaikinti – brolį ar sūnų, o gal – abu? Dar prieš keletą metų jis būtų griebęsis šiurkštaus smurto: ne vienas klastūnas, netgi karūnuotas valdovas, baigė savo dienas gavęs hetitų dvare labai vertinamų nuodų. Dabar Muvataliui galėjo pasitarnauti priešiškumas tarp abiejų pretendentų. Juk jiedu veikė vienas prieš kitą ir taip leido jam prisiimti būtino tarpininko vaidmenį.

Muvatalio elgesį lėmė dar viena grėsminga aplinkybė: Hetitų imperija atrodė tuoj subyrėsianti. Vienas po kito ėję kariniai pralaimėjimai, karo išlaidos, tarptautinės prekybos sunkumai gerokai išklibino milžiną ir galėjo jį parklupdyti.

Muvatalis pasinėrė į apmąstymus audros dievo šventykloje, gražiausioje žemutinio miesto šventovių kvartalo puošmenoje, o juk šį kvartalą dabino ne mažiau kaip dvidešimt vienas dievams skirtas pastatas. Kaip priderėjo kiekvienam žyniui, imperatorius perlaužė tris duonos paplotėlius, užpylė vyno ant didelio plokščio akmens ir ištarė apeiginius žodžius: „Tetveria jis amžinai". Imperatorius turėjo omenyje savo kraštą; jis linkėjo jam išlikti per amžius, nes naktimis jį kamavo slogūs sapnai: Muvatalis regėjo, kad Egiptas jį nugali, o sąjungininkai išduoda. Kiek dar laiko jis žvelgs nuo savo akropolio į sumū-

rytas iš didžiulių akmenų terasas, į puikiuosius didikų namus, į didingus vartus, vedančius jos sostinėn?

Rūmininkas pranešė imperatoriui, kad pas jį atvyko lankytojas. Prieš patenkant į imperatoriaus būstą, apsuptą vandens talpyklų, arklidžių, ginklų dirbtuvių ir kareivinių, jam teko pereiti daugybę sargybos postų.

Muvatalis mėgo priiminėti svečius šaltoje ir nykioje kolonų salėje, išpuoštoje hetitų kariuomenės pergales primenančiais ginklais.

Sunkius, ritmingus Uri-Tešubo žingsnius atpažintum iš tūkstančio kitų. Aukštas, raumeningas, stiprus, ilgaplaukis, apžėlęs rusvais gyvaplaukiais, jis buvo žinomas kaip aršus karys, visada pasirengęs pulti į mūšį.

– Kaip jautiesi, sūnau?

– Prastai, tėve.

– Betgi iš pažiūros atrodai visai sveikas.

– Jūs mane pasikvietėte norėdamas pasišaipyti?

– Nepamiršk, su kuo kalbi.

Uri-Tešubo atžarumas kiek priblėso.

– Atleiskite, aš labai susierzinęs.

– Kodėl gi?

– Todėl, kad buvau pergalingos kariuomenės vadas, o dabar tesu smulkmė ir privalau paklusti Hatušiliui, nugalėtam prie Kadešo! Juk tai – grynas švaistymas jėgų, kurias aš galėčiau atiduoti tarnaudamas savo šaliai!

– Jei ne Hatušilis, nebūtų buvę sąjunginės kariuomenės.

– Kokia mums buvo iš jos nauda?! Jei būtumėt pasikliovęs manimi, aš būčiau nugalėjęs Ramzį!

– Tu atkakliai laikaisi klaidingos nuomonės, sūnau; kam be paliovos galvoti apie praeitį?

– Išvykite Hatušilį ir leiskite man vadovauti kariuomenei.

– Hatušilis – mano brolis, mūsų sąjungininkai jį vertina; be to, jam palankūs pirkliai, o juk jie parūpina mums pajamų, be kurių išvis neįmanoma kariauti.

– Tai ką jūs man siūlote?

– Pamiršti visus kivirčus ir suvienyti jėgas, kad išgelbėtume Hetitų imperiją.

– Išgelbėtume Hetitų imperiją... Bet kas gi jai gresia?

– Mus supantis pasaulis kinta; mes neįveikėme Egipto; kai kurios sąjungos gali subyrėti anksčiau, nei aš maniau.

– Nieko nesuprantu iš tų kalbų! Aš gimiau kautis, o ne regzti Hetitų imperijai nenaudingų pinklių.

– Sūnau, tavo išvados skubotos ir neteisingos. Jeigu mes norime įtvirtinti savo pranašumą visuose Artimuosiuose Rytuose, tai iš pradžių užglaistykime vidaus nesantaiką, o tam reikia žengti vienintelį būtiną ir naudingą žingsnį: susitaikyti. Tu privalai susitaikyti su Hatušiliu.

Uri-Tešubas trenkė kumščiu į vieną iš židinio atbrailą palaikančių stulpų.

– Niekuomet! Niekuomet nesutiksiu nusižeminti prieš tą menkystę!

– Padarykime galą nesantarvei, ir tapsime stipresni.

– Uždarykite savo brolį su žmona šventykloje, o man įsakykite pulti Egiptą: štai veiksmingas žingsnis.

– Tu tikrai neketini taikytis su Hatušiliu?

– Jokiu būdu.

– Tai tavo paskutinis žodis?

– Jei nušalinsite Hatušilį, aš ištikimai jums tarnausiu. Ir aš pats, ir kariuomenė.

– Argi sūnui gražu derėtis su tėvu?

– Jūs esate kur kas daugiau nei tėvas – jūs Hetitų imperijos valdovas. Mūsų sprendimus turi lemti tik valstybės interesai. Mano pažiūra teisinga; jūs pats tai galų gale pripažinsite.

Imperatorius atrodė išvargęs.

– Gal tu ir teisus... man reikia tai apgalvoti.

Išeidamas iš priėmimų salės, Uri-Tešubas buvo tikras, kad jam pavyko įtikinti tėvą. Netrukus senstančiam imperatoriui

neliks nieko kita, kaip suteikti jam, Uri-Tešubui, neribotus įgaliojimus, o paskui atiduoti ir sostą.

Apsivilkusi raudoną suknelę, pasipuošusi aukso vėriniu ir sidabro apyrankėmis, avinti odiniais sandalais, Hatušilio žmona Putuhepa degino smilkalus požeminėje Ištarės šventyklos salėje. Tą vėlyvą nakties valandą akropolyje tvyrojo tyla.

Žemyn laiptais nulipo du vyrai. Mažaūgis, raiščio prilaikomais plaukais, duksliu margaspalvio audeklo drabužiu, kairįjį žastą apjuosęs plačia apyranke, Hatušilis žengė pirma imperatoriaus.

– Kaip šalta, – nusiskundė Muvatalis, susisiausdamas savo vilnonio apsiausto skvernus.

– Ši patalpa nelabai jauki, – pripažino Hatušilis, – užtat ji turi nemenką privalumą: čia tylu ir ramu.

– Gal pageidaujate atsisėsti, Didenybe? – pasiteiravo Putuhepa.

– Šis medinis suolas man visai tiks. Mano brolis po tokios ilgos kelionės atrodo mažiau pavargęs nei aš. Ką svarbaus sužinojai, Hatušili?

– Aš nerimauju dėl mūsų sąjungos. Kai kurie sąjungininkai linkę pamiršti savo įsipareigojimus. Jie kelia vis didesnius reikalavimus ir kaulija vis vertingesnių dovanų, bet man pavyko juos patenkinti. Tebūnie jums žinoma, kad toji sąjunga ima per brangiai mums kainuoti; tačiau kai kas kelia dar didesnį nerimą.

– Kas gi? Sakyk greičiau!

– Asirai darosi vis pavojingesni.

– Ta maža tautelė?

– Jie pasekė mūsų pavyzdžiu. Be to, jie mano, kad mūsų imperija visiškai žlunga dėl ką tik ištikusių pralaimėjimų ir kivirčų.

– Mes galėtume juos sutriuškinti per porą dienų!

– Nemanau. Beje, ar būtų protinga suskaidyti mūsų jėgas tuo metu, kai Ramzis rengiasi pulti Kadešą?

– Ar turi patikimų žinių?

– Anot mūsų šnipų, Ramzio kariuomenė ketina vėl pulti. Šį kartą kanaaniečiai su beduinais nebesipriešins Egipto valdovui. Netrukus kelias į Hetitų imperiją bus laisvas. Tokiu atveju antrasis frontas prieš asirus būtų beprotybė.

– Ką tu siūlai, Hatušili?

– Skirkime daugiau dėmesio mūsų vienybei šalies viduje; kivirčas, supriešinęs mane su jūsų sūnumi, pernelyg užsitęsė ir silpnina mus. Aš pasirengęs su juo susitikti, kad jis suvoktų, kokia rimta padėtis dabar susidarė. Jei mes ir toliau pešimės tarpusavyje, tai pražūsime.

– Uri-Tešubas atsisako taikytis ir reikalauja, kad aš paskirčiau jį visos mūsų kariuomenės vadu.

– Norėdamas strimgalviais pulti egiptiečius! Kuo tai baigtųsi? Tik pralaimėjimu!

– Pasak jo, vienintelė mums likusi išeitis – tai bendras puolimas, ir kuo greičiau, tuo geriau.

– Jūs – imperatorius, ir rinktis kurį nors iš mudviejų teks jums. Jei pasirinksite savo sūnaus politiką, aš pasitrauksiu.

Norėdamas nors truputį apšilti, Muvatalis ėmė žingsniuoti po salę.

– Tėra vienintelė protinga išeitis, – ramiai pareiškė gražuolė Putuhepa. – Kaip imperatorius, jūs turite galvoti pirmiausia apie Hetitų imperijos didybę. Norint išgelbėti mūsų kraštą, visai nesvarbu, kad Hatušilis – jūsų brolis, o Uri-Tešubas – sūnus. Jūs labai gerai žinote, kad karingas Uri-Tešubo įniršis mus pražudys.

– Kokia gi ta jūsų... protinga išeitis?

– Patrakėlio niekas neperkalbės, todėl jį reikia pašalinti. Nei jūs, nei Hatušilis neturite būti susiję su jo dingimu, todėl šito imsiuosi aš pati.

19

Mozė atsistojo.

– Tu – šičia?

– Teismas leido man pasimatyti su tavimi.

– Argi faraonui reikia prašyti leidimo aplankyti savo kalėjimus?

– Tavo atveju – taip, nes tu kaltinamas žmogžudyste. Bet visų pirma tu – mano draugas.

– Vadinasi, tu manęs neišsižadėjai...

– Argi galima palikti draugą nelaimėje?

Ramzis su Moze tvirtai apsikabino.

– Aš nepasiklioviau tavimi, Ramzi, nes netikėjau, kad ateisi.

– Ak tu, mažatiki! Kodėl pabėgai?

– Pirma, aš maniau, kad mano elgesį galima paaiškinti panika... Bet Madiano krašte, kur aš slapsčiausi, turėjau laiko pamąstyti. Tai buvo ne pabėgimas, o atsakas į šaukimą.

Mozės vienutė su plūktine asla buvo švari ir gerai vėdinama. Valdovas atsisėdo ant trikojės kėdutės priešais savo draugą hebrają.

– Kas gi tave pašaukė?

– Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas. Jahvė.

– „Jahvė“ yra kalno Sinajaus dykumoje pavadinimas. Nieko nuostabaus, kad tu pavertei jį dievybės simboliu. Juk Vakarų kalnas Tėbuose teikia prieglobstį tylos deivei.

– Jahvė yra vienintelis Dievas, jis nesutapatinamas su gamtovaizdžiu.

– Kas atsitiko tau būnant tremtyje?

– Kalnuose aš sutikau Dievą degančio krūmo pavidalu. Jis atskleidė man savo vardą: „Aš esu“.

– Kodėl jis apsiriboja tik viena tikrovės puse? Kūrėjas Atumas vienu metu yra „Tas, kuris yra“ ir „Tas, kurio nėra“.

– Jahvė patikėjo man užduotį, Ramzi; šventą užduotį, kuri gali tau nepatikti. Aš privalau išvesti iš Egipto hebrajų tautą ir nuvesti ją į šventąją žemę.

– Ar tu gerai girdėjai Dievo balsą?

– Jis buvo toks pat aiškus ir žemas kaip tavo.

– Juk dykumoje pilna miražų...

– Tu nepriversi manęs suabejoti; aš žinau, ką mačiau ir girdėjau. Mano užduotis nurodyta Dievo, ir aš ją įvykdysiu.

– Tu kalbi apie... visus hebrajus?

– Visa tauta laisvai išeis iš Egipto.

– Kas trukdo bent vienam hebrajui laisvai keliauti ten, kur jis užsimanė?

– Aš reikalauju oficialiai pripažinti hebrajų tikėjimą ir leisti jiems palikti Egiptą.

– Artimiausioje ateityje reikia ištraukti tave iš kalėjimo; todėl aš liepiau surasti Abnerą. Jo parodymai leis tave išteisinti.

– Gal Abneras išvyko iš Egipto.

– Duodu tau žodį: bus padaryta viskas, kad jis būtų atvesdintas į teismą.

– Mano draugystė su tavimi, Ramzi, liko kokia buvus, ir aš linkėjau tau pergalės kovoje su hetitais; bet tu esi Faraonas, o aš – būsimasis hebrajų vadas. Jei tu nenusileisi man, aš tapsiu nenumaldomiausiu ir negailestingiausiu tavo priešu.

– Juk draugai visada randa galimybę susitarti...

– Mūsų draugystė bus mažiau svarbi nei mano užduotis; net jei man plyštų širdis, aš privalau paklusti Jahvės balsui.

– Mes dar turėsime laiko apie tai pasikalbėti; visų pirma tu turi atgauti laisvę.

– Įkalinimas manęs neslegia. Vienatvėje aš rengiuosi būsimiems išbandymams.

– Ir pirmasis toks išbandymas gali būti sunkus nuosprendis!

– Jahvė mane sergsti.

– Nuoširdžiai tau to linkiu, Moze; bet pasirausk savo atmintyje: gal prisiminsi ką nors, kas būtų naudinga tavo gynybai?

– Aš pasakiau tiesą, ir tiesa nušvis kaip saulė.

– Nelabai tu man padedi.

– Kai esi faraono draugas, kam sukti sau galvą dėl neteisybės? Tu niekada neleisi jai pavergti nei karalystės, nei teisėjų sielų.

– Ar tau teko susitikti su tokiu Ofiru?

– Nepamenu...

– Prisimink: Ofiras – tariamasis architektas, jis susirado tave Pi-Ramzyje, kai statei mano sostinę; be abejo, jis tau liaupsino Echnatono tikėjimo privalumus.

– Iš tiesų, taip ir buvo.

– Ar jis tau ką nors siūlė?

– Ne, bet man pasirodė, kad jis atjaučia hebrajų vargus...

– Vargus... Ar ne per stipriai pasakyta?

– Tu – egiptietis, tu negali to suprasti.

– Tas Ofiras – hetitų šnipas, rezgąs sąmokslą prieš Egiptą. Be to, jis – žudikas. Menkiausias bendravimas su juo užtrauks tau įtarimą valstybės išdavyste.

– Kiekvienas, padedantis mano tautai, nusipelno mano dėkingumo.

– Gal ėmei nekęsti savo gimtojo krašto?

– Vaikystė, paauglystė, mudviejų mokslai Memfyje, mano tarnyba tau... visa tai mirę, Ramzi, mirę ir pamiršta. Aš myliu vienintelę žemę: tą, kurią Dievas pažadėjo mano tautai.

Žemdirbystės ministras Nedžemas buvo neįprastai suirzęs. Jis, visada toks malonus ir linksmas, dabar visai nepagrįstai išbarė savo raštininką. Nepajėgdamas susikaupti prie bylų bei

dokumentų, jis paliko darbo kambarį ir nuėjo į Setau ir Vandens Lelijos laboratoriją.

Atsitūpusi ant žemės, dailioji nubė galynėjosi su raudongalve gyvate, kuri įnirtingai plakė uodega.

– Palaikykite šį vario dubenėlį, – paprašė ji ministrą.

– Nežinau, ar...

– Paskubėkite.

Nedžemas dvejodamas paėmė indelį, kuriame teliūskavo lipnus, rudas skystis.

– Neišliekite nė lašelio – jis labai ėdus.

Nedžemas net krūptelėjo.

– Kur man jį padėti?

– Ant lentynos.

Vandens Lelija įkišo gyvatę į krepšį ir gerai uždarė jo dangtį.

– Kuo galiu jums padėti, Nedžemai?

– Judu su Setau...

– Na, ir ko gi prireikė iš Setau? – pasigirdo šiurkštus gyvačių kerėtojo balsas.

Virš įvairių dydžių filtrų kilo garai, kuteną gerklę ir nosį. Lentynos buvo nukrautos puodais ir puodeliais, koštuvais ir sieteliais, gertuvėmis ir vamzdeliais, vaistažolių nuovirais ir mikstūromis.

– Noriu jums pasakyti...

Ministras užsikosėjo ir nebaigė sakinio.

– Na, sakykite! – pareikalavo Setau.

Prastai nusiskutęs, paniuręs, plačiapetis, vos matomas pro dūmus, pripildžiusius tą laboratorijos dalį, kur jis dirbo, Setau perpylinėjo atskiestus nuodus iš vieno indelio į kitą.

– Tai susiję su mažuoju Kha.

– Kas jam atsitiko?

– Ir jūs dar klausiate? Aš noriu pasakyti, kad ligi šiolei to vaiko auklėjimu rūpinausi aš. Jis mėgsta skaityti ir rašyti; pagal savo amžių yra nepaprastai protingas ir subrendęs, o jo

išsilavinimo ir jau sukauptų žinių galėtų pavydėti ne vienas raštininkas. Kha nedvejodamas gilinasi į dangaus ir žemės paslaptis, jis nori...

– Nedžemai, aš visa tai žinau; beje, turiu daug darbo, tad eikite tiesiai prie reikalo.

– Jūs... Jūs – nelabai sukalbamas žmogus!

– Koks esu, toks esu. Teisingiau sakant, esu toks, kokį mane padarė gyvenimas, o jis nėra nei labai malonus, nei labai lengvas. Kai kasdien susiduri su šliužais, nėra kada gaišti laiko mandagiems, bet tuštiems aukštuomenės pokalbiams.

Nedžemas užsigavo ir pasipiktino:

– Mano apsilankymas – visai ne duoklė aukštuomenės papročiams!

– Tada sakykite pagaliau, ko jums reikia.

– Gerai, aš pasakysiu tiesiai šviesiai: kodėl jūs stengiatės nukreipti Kha blogu keliu?

Setau pastatė ant lentynos buteliuką ir skepetaite nusišluostė kaktą.

– Jūs ateinate pas mane, Nedžemai, trukdote man dirbti, negana to – jūs mane įžeidinėjate! Nors jūs ir ministras, man knieti gerai užvožti jums kumščiu.

Nedžemas atsitraukė atatupstas ir užkliudė Vandens Leliją.

– Atleiskite man... Aš nenorėjau... Aš nemaniau... Bet tas vaikas...

– Jums atrodo, kad Kha per anksti supažindinamas su magija? – žaviai šypsodamasi paklausė nubė.

– Taip, taip, kaip tik taip, – atsakė Nedžemas.

– Toks būgštavimas daro jums garbę, tačiau jis visai nepagrįstas.

– Bet Kha – dar vaikas, o jūsų mokslas – toks sudėtingas, toks pavojingas...

– Faraonas įsakė mums apsaugoti jo sūnų; norint tai įvykdyti, mums reikia bendradarbiauti su Kha.

Ministras išblyško.

– Apsaugoti jį... Nuo ko? Kas jam gresia?

– Ar mėgstate marinuotą jautieną?

– Aš... Taip, žinoma.

– Tai vienas iš mano mėgstamiausių patiekalų; ar pavakarieniausite su mumis?

– Įsiprašyti pas jus į svečius štai šitaip, paskutinę akimirką...

– Tai jau padaryta, – šyptelėjo Setau. – Likite, Nedžemai. Kha – ne mažas, trapus daikčiukas, jis – vyresnysis Ramzio sūnus. Kenkiant jam, norima pakenkti karališkajai porai ir visai šaliai. Mes apsupsime Kha magiškąja siena, kad atremtume kažkieno prieš jį nukreiptą piktą valią. Mūsų darbas reikalauja tikslumo, jis bus sunkus ir rizikingas, todėl mielai priimsime kiekvieno geranorio žmogaus pagalbą.

20

Sijos, pritvirtintos tarp namų virš hebrajų kvartalo gatvelės, palaikė lengvą, iš nendrių pintą stogą, saugantį praeivius nuo svilinančių saulės spindulių. Namų šeimininkės šnekučiavosi, susėdusios ant savo buveinių slenksčių; kai pro šalį eidavo vandennešys, jos numalšindavo troškulį, o paskui vėl leisdavosi į begalinius pašnekesius, prie kurių prisidėdavo valandžiukę atsipūsti panūdę amatininkai ir iš statybų grįžtą plytų dirbėjai.

Visus domino vienintelis dalykas: Mozės teismas. Vieni manė, kad jis bus nuteistas mirti, kiti – kad turės kalėti, bet neilgai. Keli karštakošiai ragino sukilti, bet dauguma buvo linkusi susitaikyti su likimu ir jam nusilenkti: kas gi drįstų pasipriešinti faraono kariuomenei ir tvarkos sergėtojams? Galų gale Mozė gavo tai, ko nusipelnė: juk jis nužudė žmogų! Tai, kad įstatymas buvo taikomas visu griežtumu, nieko nepiktino, nors Mozė buvo ir liko labai mylimas ir gerbiamas: niekas nepamiršo, kaip jis pasiaukojamai gynė plytų dirbėjus ir kiek lengvatų jiems išrūpino. Daug darbininkų troško, kad jis vėl taptų statybų viršininku ir toliau rūpintųsi jų likimu.

Aaronas pritarė niūrioms aplinkinių nuotaikoms. Žinoma, Mozės likimas buvo Jahvės rankose, bet Egipto teisingumas niekada nebuvo linkęs nuolaidžiauti nusikaltėliams. Jei Abneras būtų sutikęs atvykti į teismą ir patvirtinti Mozės parodymus, tai kaltinimas būtų atšauktas; bet plytų dirbėjas atkakliai teigė, kad Mozė meluoja, ir griežtai atsisakė iškelti koją iš savo slėptuvės iki teismo pabaigos. Kadangi Aaronas neturėjo

Abnerui jokių priekaištų, jis negalėjo paprašyti jo genties vadą pareikalauti iš plytų dirbėjo jo parodymų.

Prieš keletą dienų eidamas gatvele, Aaronas pastebėjo elgetą su galvą dengiančiu gobtuvu. Atsilošęs į sieną, surietęs kojas, vyriškis graužė praeivių jam numetamus duonos gabaliukus. Iš pradžių Aaronas pabandė pamiršti tą nelaimėlį; kitą dieną pats davė jam užvalgyti, o trečią prisėdo šalia.

– Tu visai neturi šeimos?

– Taigi kad neturiu.

– Ar buvai vedęs?

– Mano žmona mirė, o vaikai išsiskirstė kas kur.

– Kokia neganda tave ištiko?

– Aš prekiavau grūdais. Turėjau gražų namą, gyvenau sau ramiai ir laimingai... Ir sunkiai nusižengiau: sulaužiau ištikimybę žmonai.

– Dievas tave nubaudė.

– Tu teisus, tačiau ne Jis kaltas dėl mano nuosmukio. Vienas žmogus sužinojo, kad turiu meilužę, ėmė reikalauti iš manęs pinigų už savo tylėjimą, sužlugdė mano verslą ir sugriovė šeimą. Mano žmona mirė iš sielvarto.

– Tu man pasakoji apie kažkokį išgamą!

– Išgamą, kuris tebesiautėja ir tebeskleidžia nelaimes... Nuo jo žiaurumo nukentėjau aš, nukentės ir kiti.

– Kuo jis vardu?

– Man gėda jį ištarti.

– Kodėl?

– Todėl, kad jis hebrajas, kaip tu ir aš.

– Mano vardas Aaronas. Aš šį tą reiškiu mūsų bendruomenėje. Tu neturi teisės tylėti, nes viena niežais aptekusi avis gali užkrėsti visą bandą.

– Bene dabar tai kam svarbu... Aš jau vis tiek vienišas, ir niekas manęs nebepaguos.

– Nors tave slegia sielvartas, tu privalai pagalvoti ir apie kitus. Tas žmogus turi būti nubaustas.

– Jis vardu Abneras, – sumurmėjo elgeta.

Šį kartą Aaronas turėjo rimtą pagrindą nusiskųsti Abnero elgesiu. Tą patį vakarą jis sušaukė seniūnų tarybą bei genčių vadus ir papasakojo jiems pirklio nelaimes.

– Neseniai Abneras neva reikalavo pinigų iš plytų dirbėjų, – prisiminė vienas iš seniūnų, – bet jie tylėjo, ir mūsų ausis pasiekė tik neaiškūs gandai. Suprantama, kodėl Abneras nenori stoti prieš teismą: jis laukia, kol viskas aprims.

– Juk Mozė – kalėjime, ir tik Abnero parodymai galėtų jį išgelbėti!

Aiškiai sutrikę, seniūnai nenorėjo apsispręsti kurio nors naudai ar nenaudai. Vienas iš genčių vadų išsakė bendrą nuomonę:

– Kalbėkime atvirai: Mozė įvykdė žmogžudystę, užtraukusią įtarimą visiems hebrajams, taigi bus tik teisinga, jei jį nubaus. Dar daugiau: jis grįžo kelti tarp mūsų sąmyšio savo beprotiškais sumanymais. Būkime atsargūs ir palikime įvykius klostytis savaime.

Aaronas įtūžo.

– Baily tarp bailių! Vadinasi, jūs nutarėte mieliau padėti tokiam sukčiui kaip Abneras ir siunčiate mirti Mozę, kuris už jus kovojo! Tenugramzdina jus Jahvė neviltin ir nelaimėn.

Pokalbin rūsčiai įsiterpė vyriausias amžiumi iš visų susirinkusiųjų, jau pasitraukęs iš pareigų plytų dirbėjas:

– Aaronas teisus, mūsų elgesys vertas paniekos.

– Mes globojome ir saugojome Abnerą, – priminė kažkurios genties vadas, – mes neturime teisės versti jį lįsti į pavojų ir susilaukti bausmės, jei bus patikėta neaiškiais kaltinimais.

Aaronas trenkė lazda į grindis:

– Gal ir tau Abneras padėjo praturtėti mūsų brolių sąskaita?

– Kaip tu drįsti!

– Suveskime elgetą akistaton su Abneru.

– Pasiūlymas priimtas, – pareiškė vyriausiasis seniūnas.

Abneras slapstėsi plytų dirbėjų kvartalo centre, dviaukščiame name, iš kurio ketino išeiti tik po to, kai Mozei bus paskelbtas nuosprendis. Tapęs turtingas ir gerbiamas, jis kimšo pyragaičius ir didžiąją paros dalį pramiegodavo.

Kai seniūnų taryba ir genčių vadai pareikalavo, kad jis susitiktų akis į akį su elgeta, Abneras nusikvatojo. Pirmiausia, ką reiškia kažkoks elgeta palyginti su juo, Abneru? Be to, Abneras apkaltins hebrajus, esą jie palikę žmogų skursti ir nesuteikę jam paramos nei pagalbos, o tai prieštaravo Egipto įstatymui. O jei – kas būtų jau visai neįtikima – reikalai pakryps blogojon pusėn, jo bendrininkai pasirūpins, kad to apgailėtino kaltintojo neliktų nė pėdsako.

Susitikimas įvyko pirmame aukšte, priimamajame, kur suoliukai buvo nukloti pagalvėlėmis. Dalyvavo vyriausiasis seniūnas, genčių vadų atsiųstas atstovas ir Aaronas, prilaikęs susikūprinusį, beveik nepaeinantį elgetą.

Abneras atvirai šaipėsi:

– Čia tasai varguolis, paistąs apie mane kažkokius kliedesius? Beje, ar jis bent sugeba kalbėti? Protingiausia būtų duoti jam maisto ir išsiųsti į kokį nors ūkį Deltoje, kad ten baigtų savo dienas.

Aaronas padėjo elgetai atsisėsti.

– Mes galime išvengti akistatos, – pareiškė vyriausiasis seniūnas, – jei tu, Abnerai, sutiksi liudyti Mozės naudai ir patvirtinti, kad įvykiai klostėsi būtent taip, kaip jie yra aprašyti tavo pasirašytame dokumente.

– Mozė – nerimstąs ir pavojingas žmogus. Aš padėjau pralobti daugeliui mūsų brolių! Kodėl turėčiau rizikuoti visai be reikalo?

– Todėl, kad tau turi rūpėti tiesos pergalė, – įsiterpė Aaronas.

– Tiesa tokia nepastovi... Beje, ar jos pakaks Mozei išlaisvinti? Juk jis vis dėlto žudikas! Mes nieko nelaimėsime, įsivėlę į šią istoriją.

– Mozė išgelbėjo tau gyvybę, tu turi išgelbėti jį.

– Visa tai buvo jau seniai, mano prisiminimai tokie miglo-ti... Ar ne geriau galvoti apie ateitį? Be to, Mozei padės mano parodymai, kurie buvo užrašyti. Juk ten sakoma, kad Mozė galbūt nenorėjo užmušti Sario; remiantis ta Mozei palankia abejone, jis nebus nuteistas mirti.

– O ilgas kalinimas yra geriau?

– Mozei reikėjo valdytis ir neužmušti Sario.

Įsiutintas Abnero žodžių, Aaronas trenkė lazda į grindis.

– Nesikarščiuok, – pareikalavo vyriausiasis seniūnas.

– Tas nevidonas jau išdavė saviškius ir vėl išduos!

– Ramiau, ramiau, – patarė Abneras. – Aš dosnus ir įsipareigoju šelpti tave. Mano akimis žiūrint, pagarba vyresniesiems yra nepaprastai svarbi vertybė.

Jei ne čia pat sėdintys vyriausiasis seniūnas ir genties vadas, Aaronas tikrai būtų perskėlęs Abnerui galvą.

– Baikime visas kalbas, bičiuliai, ir atšvęskime mūsų susitaikymą skaniai papietaudami. Aš su malonumu jus pavaišinsiu.

– Tu pamiršai elgetą, Abnerai?

– Ak, elgeta... Na, ką jis nori pasakyti?

Aaronas kreipėsi į nelaimėlį:

– Nebijok, kalbėk drąsiai.

Vyriškis kiūtojo kaip kiūtojęs. Abneras prapliupo juokais.

– Nieko sau, tas jūsų didysis kaltintojas! Na, baikim, baikim... Nusiųskite jį pas mano tarnus, jie pavalgydins jį virtuvėje.

Aaronas jautėsi pažemintas ir netvėrė bejėgišku pykčiu:

– Kalbėk gi!

Tariamasis elgeta lėtai pakilo visu savo milžinišku ūgiu, nusmaukė gobtuvą ir atidengė veidą.

Priblokštas to, ką išvydo, Abneras vos įstengė pralementi savo netikėto ir grėsmingo svečio vardą:

– Seramana...

– Tu suimtas, – pareiškė sardas, ir jo lūpomis nuslydo plėšri pirato šypsena.

Kol buvo klausomasi Abnero parodymų, Seramaną apniko prieštaringi jausmai. Viena vertus, jis tikėjosi, kad neras Abnero, tad sąmokslininkas Mozė nebus išteisintas; antra – jis sėkmingai atliko savo užduotį. Ramzis iš tiesų turėjo būti nepaprasta asmenybė, jei sugebėjo šitaip priversti jį, Seramaną, paklusti jo valiai – o juk sardas buvo tikras, kad hebrajas yra pavojingas, ir valdovas klysta juo pasitikėdamas. Tačiau kaip tuo įtikinti Ramzį, kuriam draugystė – šventa?

Visas Pi-Ramzis laukė nuosprendžio, kurį turėjo ištarti viziris, pasibaigus bylos svarstymui prisiekusiųjų teisme. Teismo procesas smarkiai pakėlė Mozės autoritetą; paprasti žmonės ir beveik visi plytų dirbėjai dabar buvo jo pusėje. Juk jis atrodė esąs gyvenimo nepelnytai nuskriaustų nelaimėlių gynėjas!

Seramana tikėjosi, kad Mozė bus ištremtas ir nebedrums darnos, kurią diena iš dienos šalyje kūrė karališkoji pora.

Ameniui išėjus iš teismo salės, sardas nuėjo jo pasitikti. Faraono asmens sekretorius buvo linksmas.

– Mozė išteisintas.

21

Dvaras buvo susirinkęs Pi-Ramzio rūmų priėmimų salėje, į kurią vedė didingi laiptai, išpuošti nugalėtų priešų statulomis. Niekas nežinojo, kodėl faraonas sušaukė visus vyriausybės narius ir aukštuosius pareigūnus, bet visi tikėjosi, kad bus paskelbti esminiai nutarimai, lemsiantys šalies ateitį.

Žengdamas pro aukštas ir plačias duris, aplink kurias mėlynais dažais baltame fone buvo išvedžioti kartušais įrėminti Ramzio vardai, suteikti jam per karūnavimą, Amenis nepajėgė nuslėpti nepasitenkinimo: kodėl valdovas ničnieko jam nepasakė, nejaugi Ramzis juo nepasitiki? Pamatęs lygiai taip pat atrodantį Ašą, Amenis suprato, kad jo draugas žino ne ką daugiau.

Dvariškių buvo taip daug, kad nebebuvo matyti salės puošybos: glazūruotų keramikos plytelių, kuriose buvo pavaizduoti žydintys sodai ir tvenkiniai su juose nardančiomis žuvimis. Didžiūnai grūdosi tarp kolonų ar glaudėsi prie sienų, tviskančių pasakiškomis spalvomis: šviesiai žalia, sodriai raudona, švelniai žydra, skaisčiai geltona ir balkšva. Tačiau kam tomis nerimastingomis akimirkomis rūpėjo grožėtis nuostabiais paukščiais, išdykaujančiais papirusų prižėlusiose pelkėse!

Vis dėlto Setau žvilgsnis stabtelėjo ties piešiniu, vaizduojančiu jauną moterį, susimąsčiusią prie aukštųjų piliarožių gėlyno. Moteris buvo labai panaši į karalienę. Frizuose nutapytos vandens lelijos, aguonos, ramunės ir rugiagėlės perteikė ramios, besišypsančios gamtos grožį.

Kai Ramzis su Nefertare atsisėdo į savo vietas valdovų soste, ministrai, aukšti pareigūnai, karališkieji raštininkai, apeigų ži-

novai, paslapčių sergėtojai, žyniai ir žynės, kilmingieji dvariškiai ir kiti svarbūs asmenys nuščiuvo. Didingas faraono stotas alsavo neprilygstama galia. Užsidėjęs dvigubą karūną – Aukštutinio ir Žemutinio Egipto valdžios ženklą, vilkįs baltą apdarą ir paauksuotą klubjuostę, Ramzis laikė dešine ranka „magijos" skeptrą, riestą piemens lazdą, padedančią jam suburti savo tautą neregimajame pasaulyje ir palaikyti jos vienybę tikrovėje.

Nefertarė įkūnijo grožį ir grakštumą, Ramzis – galią. Kiekvienas iš susirinkusiųjų suvokė, kad juodu jungia gili meilė.

Vyriausiasis apeigų žinovas perskaitė himną Amonui, pagerbdamas dievybę, slypinčią visuose gyvybės pavidaluose. Tada prabilo Ramzis.

– Aš pranešiu jums keletą nutarimų, norėdamas išsklaidyti gandus ir paaiškinti, ko ketinu imtis artimiausiu metu. Tie nutarimai – ilgų apmąstymų drauge su didžiąja valdovo sutuoktine vaisius.

Keli raštininkai pasiruošė užrašyti valdovo žodžius, kurie turėjo tapti tuoj pat įsigaliojančiais potvarkiais.

– Aš nusprendžiau sustiprinti Egipto sieną šiaurės rytuose. Ten bus pastatytos naujos tvirtovės, sutvirtintos senosios apsauginės sienos, padvigubintos įgulos ir padidintas jų atlyginimas. Valdovo siena turi tapti neįveikiama ir apsaugoti Deltą nuo bet kokio bandymo ten įsiveržti. Rytoj pat ten išvyks akmentašiai ir plytų dirbėjai, kad nedelsdami galėtų imtis būtinų darbų.

Žodžio paprašė pagyvenęs dvariškis.

– Jūsų Didenybe, ar Valdovo sienos pakaks hetitų ordoms sustabdyti?

– Vien Valdovo sienos tam nepakaks, bet ji yra tik paskutinė mūsų gynybinės sistemos dalis. Neseniai sėkmingi mūsų kariuomenės, palaužusios hetitų atsakomąjį smūgį, veiksmai leido atgauti savo protektoratus. Nuo užpuolikų mus skiria Kanaanas, Amuru ir Pietų Sirija.

– Bet juk kunigaikščiai – tų provincijų valdytojai mus dažnai išduodavo?

– Iš tiesų dažnai. Kaip tik todėl aš patikėsiu karinį ir administracinį šios apsauginės zonos valdymą Ašai ir suteiksiu jam ypatingus įgaliojimus šiose žemėse. Aš įpareigoju jį palaikyti ten mūsų pranašumą, prižiūrėti vietinius valdytojus, įkurti veiksmingą žvalgybos tarnybą ir parengti rinktinį būrį, pajėgų sustabdyti hetitų puolimą.

Nors visų žvilgsniai nukrypo į Ašą, jis nė nekrustelėjo. Vieni žvelgė į jį pavydžiai, kiti – gėrėdamiesi: juk užsienio reikalų ministras tapo ypač svarbiu valstybės pareigūnu.

– Aš taip pat nusprendžiau drauge su karaliene leistis ilgon kelionėn, – tęsė Ramzis. – Kol manęs nebus, Amenis kasdien tarsis su mano motina Tuja ir tvarkys einamuosius reikalus. Mes palaikysime ryšį laiškais; joks potvarkis nebus paskelbtas man nežinant ar nepritariant.

Dvariškiai apstulbo. Ameniui atitekęs slaptojo patarėjo vaidmuo nebuvo naujiena, tačiau kodėl karališkoji pora ryžosi išvykti iš Pi-Ramzio tokiu svarbiu metu?

Vyriausiasis žynys išdrįso užduoti klausimą, kuris visiems kabėjo ant liežuvio galo:

– Didenybe... Gal atskleistumėte mums savo kelionės tikslą?

– Kelionė reikalinga šventajam Egipto pagrindui sutvirtinti. Pirmiausia mudu su karaliene vyksime į Tėbus ir patikrinsime, kaip juda į priekį manosios milijonų metų šventyklos statyba, paskui leisimės tolyn į pietus.

– Iki pat Nubijos?

– Tikrai taip.

– Atleiskite man, Didenybe, bet... ar ši ilga kelionė iš tiesų būtina?

– Būtina.

Dvaras suprato, kad faraonas nepasakys nieko daugiau, ir visi dvariškiai ėmė sukti sau galvas, spėliodami apie slaptąsias tokio netikėto nutarimo priežastis.

Budrius, auksaspalvis valdovo šuo, lyžtelėjo karalienės motinos ranką, o liūtas atsigulė prie jos kojų.

– Abu mano ištikimieji palydovai norėjo parodyti tau savo pagarbą, – tarė Ramzis.

Tuja dėliojo didelę, prašmatnią puokštę, kuri turėjo būti paaukota deivei Sechmetei. Kokia didinga atrodė karalienė motina, vilkinti ilgą, auksu apkraštuotą lininę suknelę, prisidengusi pečius trumpu apsiaustėliu ir susijuosusi liemenį raudonu diržu, kurio dryžuoti galai beveik siekė žemę! Koks taurus buvo jos griežtas veidas su skvarbiai žvelgiančiomis akimis, kokia prakilni valdingos, reiklios, o kartais nepalenkiamos moters laikysena!

– Ką tu manai apie mano nutarimus, motin?

– Nefertarė man daug apie juos pasakojo, ir aš net bijau, kad pati šiek tiek pastūmėjau tave ta linkme. Sėkmingai užkirsti kelią hetitų įsiveržimui mums padės tik šiaurės rytų pasienio gynyba ir tvirta ranka valdomi mūsų protektoratai. Taip galvojo ir elgėsi tavo tėvas, taip galvoti ir elgtis privalai ir tu. Devyneri valdymo metai, sūnau... kaip tu pakeli tą naštą?

– Man nelabai buvo kada apie tai galvoti.

– Tuo geriau. Tęsk, ką pradėjęs, ženk pirmyn. Kaip tau atrodo, ar laivo įgula teisingai vykdo tavo įsakymus?

– Mano artimiausios aplinkos žmonių labai nedaug, ir aš neketinu jų gausinti.

– Amenis – puikus žmogus, – pasakė Tuja. – Nors jo akiratis nėra pakankamai platus, tavo raštininkui būdingi du labai reti bruožai: ištikimybė ir sąžiningumas.

– Ar pagirsi ir Ašą?

– Jis taip pat nuostabus žmogus, turįs ypatingą savybę: Aša drąsus, bet ne šiaip sau drąsus: jo drąsa grindžiama nuodugniai išnagrinėtos padėties suvokimu. Kas geriau už jį tiktų rūpintis mūsų šiauriniais protektoratais?

– O ką pasakysi apie Setau?

– Jis nepakenčia jokių formalumų ir yra nuoširdus: kaipgi nevertinti tokio vertingo sąjungininko?

– Telieka Mozė...

– Žinau, kad laikai jį savo draugu.

– Bet tu tam nepritari.

– Ne, Ramzi. Tas hebrajas siekia tikslų, kuriuos tu būsi priverstas pasmerkti. Kad ir kaip susiklostytų aplinkybės, visada teik pirmenybę ne savo jausmams, o savo šaliai.

– Mozė dar nesukėlė jokių neramumų.

– Jei jis tai padarys, tavo elgesį turi lemti tik Maat įstatymas. Tas išbandymas bus pavojingas netgi tau, Ramzi.

Tuja atitiesė lelijos stiebą; puokštę sudarė šimtas žiedų, vienas gražesnis už kitą.

– Ar galėsi valdyti Abi Žemes, kol manęs nebus?

– Juk tu verti mane to imtis... O metų našta jau pradeda slėgti man pečius.

Ramzis šyptelėjo:

– Netikiu.

– Tu dar per jaunas ir per stiprus, kad galėtum įsivaizduoti senatvės naštos svorį. O dabar tu man atskleisi tikrąją tos ilgos kelionės priežastį?

– Meilė Egiptui ir Nefertarei. Aš noriu atgaivinti slaptąją šventyklų ugnį, noriu padaryti taip, kad jos skleistų daugiau energijos.

– Argi hetitai nėra vieninteliai mūsų priešininkai?

– Libijos magas Ofiras pasitelkė prieš mus tamsybių jėgas; galbūt aš klystu, priskirdamas jo veiklai pernelyg didelę reikšmę, tačiau neketinu rizikuoti ją menkindamas. Nefertarei jau teko tiek iškentėti dėl jo kerų!

– Dievai buvo tau palankūs, sūnau: argi jie galėjo suteikti tau didesnę laimę, nei davę tokią nuostabią žmoną?

– Būtų didelė klaida negarbinti jos taip, kaip ji to verta; todėl man ir kilo vienas sumanymas, kad jos vardas švytėtų per

milijonus metų – ir kad karališkoji pora pasirodytų esanti tas šventasis pagrindas, ant kurio stovi Egiptas.

– Kadangi tau kilo toks poreikis, sūnau, tu būsi didis valdovas. Nefertarė yra toji magija, be kurios joks darbas ar veiksmas nebus nei ilgalaikis, nei sėkmingas. Kartų kartoms keičiant viena kitą, smurtas nei tamsybės neišnyks, tačiau darna gyvuos žemėje tol, kol valdys karališkoji pora. Stiprink ją, Ramzi, padaryk ją kertiniu pastato akmeniu. Kai tautą nutvieskia meilė, ji suteikia jai daugiau laimės nei bet kokie turtai.

Tuja baigė dėlioti puokštę; ji buvo pasakiškai graži – deivė bus patenkinta.

– Ar tu kartais pagalvoji apie Šenarą? – paklausė Ramzis.

Karalienės motinos žvilgsnį aptemdė liūdesys:

– Argi motina galėtų pamiršti savo sūnų?

– Šenaras tau nebe sūnus.

– Valdovas teisus, ir aš turėčiau jam paklusti... Ar jis atleis man tą silpnybę?

Ramzis švelniai apkabino Tują.

– Nesuteikę jam kapavietės, – pridūrė ji, – dievai jį baisiai nubaudė.

– Aš susidūriau su mirtimi Kadeše, Šenaras ją rado dykumoje. Galbūt ji apvalė jo sielą.

– O jei jis dar gyvas?

– Ir man buvo atėjusi į galvą tokia mintis... Jeigu jis slapstosi šešėlyje, turėdamas tokius pat ketinimus kaip ir anksčiau, ar būsi jam atlaidi?

– Tu – tai Egiptas, Ramzi; kad ir kas tave pultų, aš stosiu jam skersai kelio.

22

Ramzis trumpai stabtelėjo priešais dievo Toto statulą prie įėjimo į Užsienio reikalų ministeriją, norėdamas pagerbti astronomų, gydytojų, magų ir raštininkų globėją, ir padėjo ant aukų altoriaus lelijų puokštę. Hieroglifų – „dievų žodžių“ – valdovas buvo pavaizduotas didelės, į dangų žvelgiančios akmeninės beždžionės pavidalu.

Faraono apsilankymas buvo garbė, todėl džiaugėsi visi ministerijos valdininkai; Aša pasitiko valdovą ir jam nusilenkė. Kai Ramzis jį apkabino, jaunojo ministro pavaldiniai pajuto pasididžiavimą, kad dirba vadovaujami aukšto pareigūno, kuriuo valdovas taip pasitiki.

Abu vyrai atsiskyrė nuo visų prabangiame Ašos darbo kambaryje: čia kvepėjo iš Sirijos atvežtos rožės, džiugino akį gėlių puokštės su gražiai derančiais narcizais ir našlaitėmis; stovėjo akacijos medžio skrynios, kėdės, kurių atkaltėse buvo nutapyti lotosai, ir apvalūs vienakojai staliukai su iš bronzos nulietomis kojelėmis. Šen bei ten linksmai marguliavo ryškiaspalvės pagalvėlės. Sienas puošė paukščių medžioklės pelkėse vaizdai.

– Nelabai tu linkęs į nuosaikumą ar paprastumą, – pastebėjo Ramzis, – čia trūksta tik egzotiškųjų Šenaro vazų.

– Su jomis susiję pernelyg nemalonūs prisiminimai! Aš liepiau jas parduoti, o pelną išleidau savo ministerijos labui.

Elegantiškas, užsidėjęs lengvą iškvėpintą peruką, kuo rūpestingiausiai išpuoselėtais ūsiukais, Aša atrodė pasirengęs dalyvauti aukštuomenės puotoje.

– Kai man nusišypso laimė ramiai pagyventi keletą savaičių Egipte, – prisipažino jis, – aš svaiginuosi tūkstančiais jo teikia-

mų malonumų... Tačiau valdovui nereikia dėl to baimintis: aš nepamirštu man patikėtos užduoties.

Toks jau buvo tas Aša: leidžiąs sau įžūliai nepaisyti padorumo, iš pažiūros lengvabūdis, mados vergas, prisiekęs moterų viliotojas, it drugelis plasnojąs nuo vieno žiedo prie kito; bet drauge – valstybės vyras, perpratęs rašytas ir nerašytas tarptautinės politikos taisykles, puikiai savo sritį išmanąs, ir nutrūktgalvis nuotykių ieškotojas, nevengiąs beprotiškos rizikos.

– Ką manai apie mano nutarimus?

– Didenybe, jie mane ir liūdina, ir džiugina.

– Ar jie tau atrodo esą... pakankami?

– Trūksta svarbiausio, tiesa? Ir kaip tik todėl tu atėjai mūsų aplankyti, nors šiaip jau šis apsilankymas Užsienio reikalų ministerijoje visai nebuvo numatytas. Palauk, pabandysiu atspėti: tai susiję su... Kadešu?

– Nesuklydau, pasirinkdamas tave savo užsienio reikalų ministru ir žvalgybos tarnybos viršininku.

– Tu vis dar ketini užimti tą tvirtovę?

– Prie Kadešo mes nugalėjome, bet hetitų tvirtovė tebėra jų rankose. Neįveikti jos mūrai tarsi tebesityčioja iš mūsų.

Apmaudžiai susiraukęs, Aša pripylė puikaus raudonojo vyno į dvi sidabrines taures, kurių ąselės buvo šuolyje įsitempusių gazelių pavidalo.

– Numaniau, kad tu grįši prie Kadešo... Ramzis negali pakęsti nieko, kas bent kiek panašu į pralaimėjimą. Taip, toji tvirtovė meta mums iššūkį; taip, šiandien ji tokia pat galinga kaip vakar.

– Kaip tik todėl aš laikau ją nuolatine grėsme mūsų Pietų Sirijos protektoratui. Visi galimi puolimai bus vykdomi iš Kadešo.

– Iš pirmo žvilgsnio tavo samprotavimai atrodo esą nepriekaištingi.

– Bet tu taip nemanai.

– Aptukęs pareigūnas, ramiai ir patogiai besinaudojąs aukšto posto jam teikiamomis privilegijomis, kristų prieš tave kniūbsčias ir pasakytų maždaug taip: „Didysis Ramzi, skvarbiaaki valdove, kurio ranka skina pergales, keliaukite užkariauti Kadešo!“ Tai va: taip sakydamas, tas dvariškis būtų paskutinis kvailys.

– Kodėl gi reikia atsisakyti Kadešo?

– Tu parodei hetitams, kad jie nėra nenugalimi. Žinoma, jų kariuomenė tebėra galinga, bet kariai gerokai sutrikę. Muvatalis buvo pažadėjęs savo pavaldiniams greitą bei sėkmingą įsiveržimą ir triuškinamą pergalę, o dabar jam tenka vargais negalais ieškoti priežasčių, kuriomis būtų galima pateisinti kariuomenės atsitraukimą į įprastas stovyklavietes. Be to, prasideda kitas susidūrimas: karas dėl sosto paveldėjimo tarp Muvatalio sūnaus Uri-Tešubo ir imperatoriaus brolio Hatušilio.

– Kuris iš jų turi daugiausia galimybių nugalėti?

– To numatyti neįmanoma: ir vienas, ir kitas turi veiksmingų ginklų bei priemonių.

– Muvatalio žlugimas neišvengiamas?

– Manau, kad taip. Hetitų dvare mielai žudoma. Karingoje visuomenėje pralaimėjęs mūšį karvedys turi būti sunaikintas.

– Argi tai – ne pats tinkamiausias laikas pulti Kadešą ir jį paimti?

– Žinoma: jei mūsų tikslas – pakirsti Hetitų imperijos pagrindus.

Ramzis vertino savo draugo Ašos įžvalgumą ir sąmojingą būdą, bet šįkart jis nustebo.

– Argi tai nėra pagrindinis mūsų užsienio politikos tikslas?

– Aš nebesu tuo tikras.

– Bene sumanei iš manęs pasišaipyti?

– Kai nuo apsisprendimo priklauso tūkstančių žmonių gyvybė, aš visai nenusiteikęs juokauti.

– Vadinasi, tu turi žinių, kurios gali iš esmės pakeisti mano nuomonę.

– Tai tik nuojauta, pagrįsta keliais mūsų žvalgų surankiotais duomenimis. Ar esi ką nors girdėjęs apie Asiriją?

– Karinga tautelė, kaip hetitai.

– Ligi šiol tai buvo valstybė, esanti hetitų įtakoje. Kai Hatušilis sudarinėjo savo sąjungą, jis apipylė asirus auksu, nes siekė, kad asirai laikytųsi hetitams palankaus neutraliteto. O asirai už tuos netikėtus turtus įsigijo daug ginklų. Šiandien Asirijoje kariškiai vertinami labiau nei diplomatai. Netolimoje ateityje Azijoje gali iškilti nauja karinė galybė, pavojingesnė už hetitus.

Ramzis susimąstė.

– Asirija... Ar ji pasirengusi pulti Hetitų imperiją?

– Dar ne, bet man atrodo, kad netrukus jų susidūrimas bus neišvengiamas.

– Kodėl gi Muvatalis nepakerta to blogio iš pašaknių?

– Dėl gresiančių jo sostui vidaus nesutarimų ir dėl to, kad bijo mūsų kariuomenės žygio Kadešo link. Jo akimis žiūrint, mes tebesame pagrindiniai hetitų priešai.

– O ką mano trokštantieji valdžios?

– Muvatalio sūnus Uri-Tešubas – apakėlis; jis galvoja tik apie tai, kaip čia užgrobus Abi Žemes ir išžudžius kaip galima daugiau egiptiečių. Hatušilio mąstymas lankstesnis, o akiratis platesnis: jis geriau suvokia pavojų, bręstantį prie pat Hetitų imperijos vartų.

– Taigi tu man nepatari pulti Kadešo.

– Mes neteksime daugybės karių – beje, kaip ir hetitai, o tikruoju nugalėtoju gali tapti Asirija.

– Nė kiek neabejoju, kad tu nesitenkinai vien apmąstymais; ką siūlai?

– Bijau, kad mano sumanymas tau nepatiks, nes jis prieštarauja politikos krypčiai, kurią tu laikai teisinga.

– Nagi, atskleisk man jį.

– Leiskime hetitams patikėti, kad rengiamės pulti Kadešą. Paskleiskime apgaulingus gandus, į kai kieno rankas pateks

keli slapti dokumentai – žinoma, suklastoti; Pietų Sirijoje prasidės kariuomenės mokymai... Na, tu žinai, kaip tai daroma, – aš viskuo pasirūpinsiu.

– Kol kas tu nepasakei nieko, kas mane nustebintų ar papiktintų.

– Suprasti tolesnę mano minčių eigą gali būti sudėtingiau. Kai mūsų priemonės pasirodys esančios veiksmingos, aš išvyksiu į Hetitų imperiją.

– Kokiu pagrindu?

– Gavęs slaptą užduotį ir visus įgaliojimus deryboms.

– Betgi... Dėl ko tu ketini derėtis?

– Dėl taikos, Didenybe.

– Dėl taikos... Su hetitais!

– Tai – geriausia išeitis, norint neleisti Asirijai tapti pabaisa, kur kas pavojingesne už hetitus.

– Hetitai niekada su tuo nesutiks.

– Jei tu mane paremsi, aš juos tikrai įtikinsiu.

– Jei tokį dalyką man pasiūlytum ne tu, o kas nors kitas, aš jį apkaltinčiau valstybės išdavyste.

Aša nusišypsojo.

– Taip aš ir maniau... Bet kas gi kitas, išskyrus Ramzį, gali įžvelgti tolimą ateitį?

– Argi išminčiai nemoko mūsų, kad pataikauti draugui yra neatleistina klaida?

– Dabar aš kreipiuosi ne į draugą, o į faraoną. Netoliaregis valdovas, sutelkęs savo dėmesį tik į dabartinę padėtį, pasinaudotų mūsų turimomis pajėgomis ir pultų hetitus, tikrai galėdamas juos įveikti. Tačiau tai, kad tarptautiniame akiratyje pasirodė Asirija, turi pakeisti mūsų sumanymus ir veiklą.

– Bet juk visa tai – tik paprasčiausia nuojauta, Aša; tu pats tai pripažinai.

– Mano pareigas einąs žmogus privalo numatyti ir nujausti ateities įvykius anksčiau už kitus. Argi ne nuojauta padeda mums teisingai apsispręsti?

– Aš neturiu teisės leisti tau taip rizikuoti.

– Turi galvoje mano viešnagę pas hetitus? Na, juk tai bus jau ne pirmas kartas!

– Ar tik nepageidauji vėl atsidurti jų kalėjime?

– Žinoma, yra malonesnių buveinių, bet reikia mokėti stumtelėti likimą norima linkme.

– Aš nerasiu geresnio užsienio reikalų ministro.

– Ramzi, aš ketinu grįžti. Be to, lengvabūdiškas gyvenimas aukštuomenėje ilgainiui atbukintų man protą. Kurį laiką lankantis pas kelias meilužes, jas rengiant ir dabinant, išsivedant papramogauti ir galiausiai nuo jų pavargus, man prireiks naujo nuotykio, kuris padėtų likti guviam ir pasitikinčiam savo jėgomis. Ne, būsimoji kelionė manęs nebaugina... Man reikės sugebėti pasinaudoti hetitų silpnybėmis ir įtikinti juos nutraukti karo veiksmus.

– Ar tu supranti, Aša, kad tas sumanymas – visai beprotiškas?

– Jis vilioja tuo, kas nauja, nežinoma ir nepatirta: kas gali būti patraukliau?

– Ir vis dėlto tu nemanai, kad aš sutiksiu išleisti tave pas Muvatalį.

– Tu sutiksi, nes nesi nusenęs valdovas, nepajėgiąs pakeisti pasaulio. Įsakyk man derėtis su tais laukiniais, norinčiais mus sunaikinti, kad mes galėtume paversti juos savo pavaldiniais.

– Netrukus aš išvyksiu ilgon kelionėn į Pietus, o tu būsi toli nuo mūsų, Šiaurėje.

– Kadangi tu rūpinsiesi tuo, kas yra anapus, hetitus palik man.

23

Penkiolikos–dvidešimt penkerių metų amžiaus „karaliaus sūnų“ galvos buvo skustos, palikta tik viena plaukų sruoga, supinta į vienodas kasytes, krintančias palei dešinę veido pusę ir prie ausies prilaikomas plataus segtuko. Jie buvo pasipuošę auskarais, plačiais vėriniais, apyrankėmis, klostytomis klubjuostėmis ir išdidžiai laikė rankose skeptrus su stručio plunksna viršuje.

Tiems jaunuoliams, parinktiems atsižvelgiant į jų jėgą ir protą, Ramzis patikėjo svarbią užduotį: jie turėjo atstovauti jam įvairiuose kariuomenės daliniuose. Būdami mūšio lauke, jie sugebės įkvėpti kartais trūkstamos drąsos kareiviams, kurių bailumo, parodyto kaunantis prie Kadešo su hetitų suburta sąjungine kariuomene, valdovas vis dar nepamiršo.

„Karaliaus sūnūs“ vyks į Šiaurę ir ims valdyti protektoratus. Aša davė jiems tikslius ir griežtus nurodymus, kurių jie privalės laikytis.

Šalyje iš lūpų į lūpas jau sklido sakmė apie Didįjį Ramzį, nenuilstamą gimdytoją ir vaisingą tėvą, paleidusį į pasaulį šimtą vaikų, akivaizdų valdovui būdingos dieviškosios galios įrodymą. Taip buvo kuriama pasakiška genealogija, kurią skulptoriai įkūnijo akmenyje, o raštininkai mielai perteikinėjo iš kartos į kartą.

Sėdėdamas mėgstamo citrinmedžio pavėsyje, senasis Homeras kvėpino savo baltą barzdą. Hektoras, juodai baltas katinas, pastorėjo, bet ėmė murkti, vos tik Ramzis jį paglostė.

– Jūsų Didenybe, atsiprašau už netaktišką klausimą, bet man atrodo, jūs kažko suirzęs.

– Tarkime, susirūpinęs.

– Gavote blogų žinių?

– Ne. Mane kiek trikdo būsima ilga kelionė, susijusi su kai kuriais pavojais.

Graikų poetas prikimšo susmulkintų šalavijų lapų savo mėgstamos pypkės galvutę, pagamintą iš didelės sraigės kriauklės.

– Ramzis Didysis... Šitaip dabar jus vadina Egipto liaudis. Štai ką aš neseniai parašiau:

Dzeuso valia šaunumo žmonėms pridėt ar atimti,
*Kaip sugalvoja kada, nes jis galingesnis už viską.**

– Jūs ėmėte šitaip tikėti lemtimi?

– Mane tam skatina amžius, Didenybe. Mano *Iliada* ir *Odisėja* baigtos, o neseniai aš sukūriau paskutines jūsų pergalę prie Kadešo apdainuojančios poemos eilutes. Telieka rūkyti šalavijus, gerti anyžiumi pagardintą vyną ir mėgautis masažu, kai kūnas įtrinamas alyvų aliejumi.

– Argi jums nekyla noro iš naujo perskaityti savo kūrinius?

– Tik menkaverčiai autoriai gėrisi savimi savo kūrybos veidrodyje. Kodėl jūs vykstate į tą kelionę, Didenybe?

– „Dažnai lankykis Abide ir rūpinkis ta šventykla", – reikalavo mano tėvas. Aš neatsižvelgiau į jo priesaką ir privalau bent dabar pasirūpinti šia šventove.

– Manau, kad jūsų kelionės priežastis slypi kur kas giliau.

– Į klausimą „Kas yra faraonas?" Setis atsakydavo: „Tas, kuris daro savo tautą laimingą". Kaip tai pasiekti? Atliekant gerus darbus Pirmapradžio ir dievų labui – kad tie darbai grįžtų žmonėms.

– Ar tik ne karalienė patarė jums šitaip elgtis?

– Drauge su ja – ir dėl jos – aš noriu pastatyti šventovę, kuri skleis tą mums taip reikalingą švytinčią energiją ir apsaugos Egiptą bei Nubiją nuo nelaimės.

* Homeras. „Iliada", XX giesmė, p. 310. Vilnius, „Vaga", 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

– Ar vieta jau parinkta?

– Vidury Nubijos yra vietovė, vadinama Abu Simbeliu. Ten tvyro Hatoros dvasia. Įsikūnydama akmenyje, žvaigždžių valdovė atskleidė savo meilės paslaptį. Ją aš ir noriu padovanoti Nefertarei, kad ji visiems laikams taptų Abu Simbelio valdove.

Barzdotas, susivėlęs, atsitūpęs ant kulnų ir atkišęs kelius į priekį, virėjas mosavo palmės lapu, kurstydamas ugnį gorėje su žarijomis, virš kurių jis kepė žąsį. Įsmeigęs iešmą į paukščio snapą ir kaklą, jis laikė žąsį stačią virš ugniakuro. Baigęs šį darbą, jis imsis kito: nupeš ir išskros antį, nukirs jai galvą, sparnų galiukus ir kojas, o tada pamaus ant iešmo ir iščirškins ant silpnos ugnies.

Į virėją kreipėsi kilminga moteris:

– Ar visi jūsų paukščiai jau užsakyti?

– Beveik visi.

– Jeigu aš užsakysiu jums iškepti antį, ar galėsite tai padaryti tuoj pat?

– Tai kad... aš labai užsiėmęs.

Ramzio sesuo Dolantė pasitaisė vis slystančią nuo peties kairiąją suknelės petnešėlę; paskui aukštaūgė tamsiaplaukė pastatė prie virėjo kojų puodą medaus.

– Tas apdaras puikiai tave slepia, Šenarai. Jei nebūtum paskyręs man pasimatymo kaip tik šičia, jokiu būdu nebūčiau tavęs atpažinusi.

– Ar sužinojai ką nors svarbaus?

– Manau, kad – taip... Aš buvau karališkosios poros surengtame didžiajame priėmime.

– Grįžk po poros valandų; aš tau atiduosiu antį, uždarysiu parduotuvėlę ir nuvesiu tave pas Ofirą.

Virėjų ir mėsininkų kvartalas, išsidėstęs palei prekių sandėlius, aprimdavo tik sutemus. Keli sunkiai apkrauti pameistriai

ėjo turtuolių sodybų link, turėdami ten pristatyti rinktinės mėsos gabalus puotoms.

Šenaras pasuko tuščion gatvelėn, sustojo priešais mėlynai dažytas žemas duris ir keturis kartus pabeldė. Kai durys atsidarė, jis davė ženklą Dolantei paskubėti. Aukšta tamsiaplaukė moteris prisivertė pabėgėti ir įlėkė į žemą patalpą, prigriozdintą pintinių. Šenaras pakėlė rūsio dangtį, ir brolis su seseria nulipo žemyn gana stačiais mediniais laiptais.

Išvydusi burtininką Ofirą, Dolantė puolė kniūbsčia ir pabučiavo jo apdaro apačią.

– Aš taip bijojau, kad nebepamatysiu jūsų!

– Juk buvau jums pažadėjęs sugrįžti. Apmąstymų dienos, praleistos Saulės mieste, sutvirtino mano tikėjimą Atonu, vieninteliu Dievu, kuris netrukus viešpataus šioje šalyje.

Dolantė žvelgė į magą, kurio veidas priminė plėšrų paukštį, susižavėjimo kupinomis akimis. Jis, tas tikrojo tikėjimo pranašas, ją kerėte kerėjo. Rytoj jo jėga sutelks liaudį; rytoj jis nuvers Ramzį.

– Mes labai vertiname jūsų pagalbą, – švelniai tarė Ofiras savo žemu balsu. – Kaip be jūsų kovoti su tuo nekenčiamu ir bedieviu faraonu?

– Ramzio nepasitikėjimas manimi išsisklaidė; aš net esu tikra, kad jis vėl manimi pasitiki po to, kai teisme liudijau jo draugo Mozės naudai.

– Ką valdovas ketina daryti?

– Jis patikėjo Šiaurės protektoratų valdymą „karaliaus sūnums“, privalėsiantiems vykdyti Ašos įsakymus.

– To prakeikto diplomato! – suriaumojo Šenaras. – Jis mane apgavo, jis iš manęs pasityčiojo! Aš atkeršysiu, aš jį sutrypsiu, aš...

– Yra svarbesnių reikalų, – sausai pertraukė jį Ofiras. – Paklausykime, ką pasakys Dolantė.

Ramzio sesuo pajuto pasididžiavimą: juk jai atiteko pagrindinis vaidmuo!

– Karališkoji pora netrukus leisis ilgon kelionėn.

– Kur?

– Į Aukštutinį Egiptą ir Nubiją.

– Ar žinote tos kelionės tikslą?

– Ramzis nori įteikti karalienei neregėtą dovaną. Rodos, šventyklą.

– Ar tai – vienintelė kelionės priežastis?

– Faraonas nori atgaivinti ir sutelkti dieviškąsias jėgas, sustiprinti jų energiją ir nuausti tarsi apsauginį tinklą, kuriuo jis apgaubs Egiptą.

Šenaras sukikeno.

– Ar tik mano brangusis brolelis neišsikraustė iš proto?

– Ne, – paprieštaravo Dolantė, – jis žino, kad jam grasina paslaptingi priešininkai; jis neturi kitos išeities, kaip kreiptis į dievus ir sukurti neregimąją kariuomenę, kad galėtų kovoti su priešais, kurių baiminasi.

– Ne, jis tikrai kraustosi iš proto, – užsispyrė Šenaras, – ir vis giliau grimzta beprotybėn. Dieviškoji kariuomenė... Tai juokinga!

Valdovo brolis pajuto smingant į jį ledinį Ofiro žvilgsnį.

– Ramzis suvokė pavojų, – tarė burtininkas.

– Bet juk jūs nemanote, kad...

Šenaras ūmai nutilo. Jis kone fiziškai pajuto nuo burtininko sklindantį pasibaisėtiną žiaurumą; tą akimirką vyresnysis faraono brolis liovėsi abejojęs magiškomis libio galiomis.

– Kas saugo mažąjį Kha? – paklausė Ofiras Dolantės.

– Gyvačių kerėtojas Setau. Jis perteikia Ramzio sūnui savo mokslą ir apsupo berniuką jėgomis, saugančiomis jį nuo bet kokių piktų kėslų, kad ir iš kur jie kiltų.

– Gyvatėse slypi žemės magija, – pripažino Ofiras. – Tas, kas su jomis bendrauja, ją išmano. Tačiau turėdamas vaiko teptuką aš vis dėlto sugriausiu tą apsaugą. Bet man prireiks daugiau laiko, nei buvo numatyta.

Širdimi Dolantė negalėjo susitaikyti su tuo, kad Kha teks nukentėti tame dvasių kare; tačiau jos protas pakluso kerėtojo valiai. Šis piktųjų jėgų poveikis nusilpnins Ramzį, sumenkins jo *ka*, o galbūt privers ir atsisakyti sosto. Kad ir koks žiaurus būtų tas puolimas, Dolantė jam neprieštaraus.

– Mums reikia skirtis, – nutarė Ofiras.

Dolantė įsikibo į burtininko apsiausto skverną:

– Kada aš vėl jus pamatysiu?

– Mudu su Šenaru kuriam laikui išvyksime iš sostinės; ilgiau likti toje pačioje vietoje negalima. Jūs pirmoji sužinosite apie mūsų sugrįžimą. O tuo metu toliau rinkite žinias.

– Aš nesiliausiu skleidusi tikrąjį tikėjimą, – užtikrino Dolantė.

– Kas gali būti svarbiau? – sušnibždėjo Ofiras, sąmoksliškai šyptelėjęs Ramzio seseriai.

24

Norėdami atšvęsti Mozės išteisinimą, plytų dirbėjai hebrajai savo gyvenamajame kvartale surengė didžiulę puotą. Svečiai buvo vaišinami trikampiais duonos paplotėliais, balandžių troškiniu, įdarytomis putpelėmis, figų kompotu, stipriu vynu ir šviežiu alumi. Visi linksminosi ir dainavo kiaurą naktį, daugybę kartų sutartinai šūkčiodami Mozės vardą: juk Mozė dabar buvo garsiausias ir mėgstamiausias iš visų hebrajų.

Pavargęs nuo triukšmo, jis patyliukais pasišalino, kai jo šalininkai buvo jau per daug girti, kad pastebėtų likę be šventės kaltininko. Mozė jautė poreikį pabūti vienas ir pamąstyti apie jo laukiančią kovą: įtikinti Ramzį leisti visai hebrajų tautai palikti Egiptą nebus lengva. Tačiau jis privalėjo bet kokia kaina įvykdyti Jahvės jam patikėtą užduotį; norėdamas tai padaryti, jis nuvers kalnus.

Mozė atsisėdo ant kvartalo girnapusės pakraščio. Prie jo priėjo du vyrai, du beduinai: barzdotas nuplikėlis Amosas ir sudžiūvėlis Baduchas.

– Ką judu čia veikiate?

– Nutarėme prisidėti prie šių linksmybių, – pareiškė Amosas. – Juk tai – ypatinga proga!

– Jūs – ne hebrajai.

– Mes galime būti jūsų sąjungininkai.

– Man jūsų nereikia.

– Ar tik tu nepervertini savo jėgų? Būdamas beginklis, tu neįstengsi įgyvendinti savo svajonių.

– Aš pasinaudosiu tam tikrais ginklais, bet tik ne jūsiškiais.

– Jeigu hebrajai susivienys su beduinais, – tarė Baduchas, – susidarys visa kariauna.

– Na, ir kam gi ji bus reikalinga?

– Kautis su egiptiečiais ir juos nugalėti!

– Pavojingas sumanymas.

– Moze, tu drįsti peikti mūsų sumanymą? O išvesti savo tautą iš Egipto, mesti iššūkį Ramziui, iškelti save virš šios šalies įstatymų – argi tai ne toks pat pavojingas ir smerktinas sumanymas?

– Kas tau pasakė, ką aš ketinu daryti?

– Nėra nė vieno plytų dirbėjo, kuris to nežinotų! Tau netgi priskiria ketinimą užgrobti Abi Žemes, iškėlus karingojo dievo Jahvės vėliavą.

– Žmonės greit netenka galvos, kai koks nors didingas sumanymas sujaukia jų įpročius.

Gudrios Baducho akys klastingai blykstelėjo.

– Ir vis dėlto tu ketini sukurstyti hebrajus prieš Egipto valdžią.

– Traukitės man iš kelio – abu!

– Tu neteisus, Moze, – neatlyžo Amosas. – Tavo tauta bus priversta kautis, o šioje srityje ji visai neturi patirties. Mes galėtume ją apmokyti.

– Keliaukite ir netrukdykite man mąstyti.

– Kaip sau nori... Bet mes dar susitiksime.

Keliaudami su savo asilais kaip paprasti valstiečiai ir apsirūpinę Mebos išduotu leidimu laisvai važinėti po Egiptą, abu beduinai sustojo poilsio palaukėje į pietus nuo Pi-Ramzio. Jie jau buvo beragaują saldžiųjų svogūnų, šviežios duonos ir džiovintos žuvies, kai šalia prisėdo du vyriškiai.

– Kaip pavyko susitikimas? – paklausė Ofiras.

– Tas Mozė užsispyręs kaip asilas, – prisipažino Amosas.

– Kitąkart pagrasinkite jam, – pareikalavo Šenaras.

– Tai nieko nepadės. Reikia leisti jam įklimpti tuose bepro-

tiškuose sumanymuose. Anksčiau ar vėliau jam prireiks mūsų pagalbos.

– Kaip hebrajai į jį žiūri?

– Išteisinamasis nuosprendis padarė jį didvyriu, ir plytų dirbėjai yra tikri, kad jis gins jų teises kaip kitados.

– Ką jie mano apie Mozės ketinimą?

– Dėl jo daug ginčijamasi, bet jis kaitina kraują keliems jaunikliams, svajojantiems apie nepriklausomybę.

– Padrąsinkime juos, – tarė Šenaras. – Kurstydami neramumus, jie nusilpnins Ramzio valdžią. Jeigu jis ims juos persekioti, užsitrauks liaudies pyktį.

Amosas su Baduchu buvo daug metų sėkmingai veikusio Egipte hetitų šnipinėjimo tinklo liekanos. Kadangi jie nebuvo susiję su pirkliais, tai išvengė akylo Seramanos žvilgsnio. Deltoje jie turėjo nemaža juos remiančių šalininkų.

Ofiro, Šenaro, Amoso ir Baducho susitikimas buvo tikra karo taryba, reiškianti, kad Ramzis vėl bus puolamas.

– Kur dabar yra hetitų kariuomenė? – paklausė Ofiras.

– Pasak mūsų žvalgų beduinų, – atsakė Baduchas, – ji įsikūrė stovykloje palei Kadešą, o jo įgula buvo sustiprinta tikintis egiptiečių kariuomenės puolimo.

– Aš gerai pažįstu savo brolį, – pašaipiai nutęsė Šenaras, – jis neatsispirs norui stačia galva pulti pirmyn!

Per Kadešo mūšį Amosas su Baduchu, apsimetę paklaikusiais iš baimės belaisviais, pamelavo Ramziui, norėdami įvilioti jį į spąstus, iš kurių jis lyg ir neturėjo ištrūkti. Tačiau jų sumanymas žlugo ir paliko aitrų prisiminimą apie gėdingą pralaimėjimą, kurį jie norėjo kuo greičiau pamiršti.

– Kokius nurodymus mums siunčia hetitai? – paklausė magas Baduchą.

– Visomis priemonėmis silpninti Ramzio valdžią.

Ofiras pernelyg gerai žinojo, ką reiškia šis miglotas įsakymas. Viena vertus, Egiptas susigrąžino savo protektoratus, ir

hetitai nesijautė pajėgsią vėl juos atimti; antra – imperatoriaus sūnus ir brolis įnirtingai pešėsi tarpusavyje, siekdami užgrobti valdžią, kurią imperatorius Muvatalis dar pajėgė išlaikyti savo rankose, bet ar ilgai?

Pralaimėjimas prie Kadešo, atsakomojo smūgio Kanaane ir Sirijoje žlugimas, pasyvumas Egiptui susigrąžinus šias žemes akivaizdžiai bylojo, kad Hetitų imperija nusilpusi dėl vidinės nesantaikos. Bet ši liūdna tikrovė nesutrukdė Ofirui tęsti savo veiklos. Kai Ramziui bus suduotas mirtinas smūgis, Hetitų imperijoje įsižiebs nauja liepsna.

– Jūs abu, – įsakė Ofiras Baduchui su Amosu, – ir toliau stenkitės prasiskverbti į hebrajų bendruomenę. Tegu jūsų žmonės pasiskelbia Jahvės šalininkais ir skatina plytų dirbėjus sekti paskui Mozę. Valdovo sesuo Dolantė pranešinės mums, kaip klostosi reikalai dvare, kol karališkoji pora keliaus po Aukštutinį Egiptą. Aš imsiuosi Kha, kad ir kokia būtų jį supanti apsauga.

– Aš pasilieku sau Ašą, – sumurmėjo Šenaras.

– Jūs galėtumėte nuveikti šį tą geresnio, – tarstelėjo Ofiras.

– Aš noriu užmušti jį savo rankomis, o paskui sunaikinsiu brolį.

– O kodėl jums nesukeitus jų vietomis?

Mago pasiūlymas įžiebė Šenaro sieloje naują pliūpsnį neapykantos Ramziui, pavogusiam iš jo sostą.

– Aš grįžtu į Pi-Ramzį, kad ten suderinčiau mūsų veiksmus; jūs, Šenarai, keliaukite į pietus.

Šenaras pasikrapštė barzdą.

– Sulaikyti ten Ramzį... Ar kaip tik šito jūs norite?

– Aš tikiuosi iš jūsų kur kas daugiau.

– Kokiomis aplinkybėmis aš turėčiau veikti?

Ofiras buvo priverstas atskleisti Muvatalio planus.

– Hetitai įsiverš į Deltą, nubiai kirs sieną ir užpuls Elefantiną. Ramziui nepavyks užgesinti gaisrų, kuriuos mes įžiebsime vienu metu daugelyje vietovių.

– Kokias pajėgas aš turėsiu?

– Prie Saulės miesto jūsų laukia gerai parengtų karių būrys. Be to, jus rems nubių genčių vadai, kuriems mes jau keli mėnesiai siunčiame gausybę dovanų. Vykdamas į patį Nubijos vidurį, Ramzis nežino, kad stačia galva puola į spąstus. Padarykite taip, kad gyvas jis iš ten negrįžtų.

Šenaro veidą nutvieskė plati šypsena.

– Aš netikiu nei Dievą, nei dievais, bet vėl imu tikėti savo sėkme. Kodėl jūs man anksčiau nieko nesakėt apie tuos vertingus sąjungininkus?

– Taip man buvo įsakyta, – prisipažino Ofiras.

– O šiandien jūs nepaklusote?

– Aš pasitikiu jumis, Šenarai. Dabar jūs viską žinote apie man iškeltus uždavinius.

Ramzio brolis nirtulingai išrovė kelis žolės stiebelius, numetė juos pavėjui, pakilo ir žengė porą žingsnių. Pagaliau jis galės veikti savo nuožiūra, nesidairydamas į burtininką. Ofiras pernelyg pasikliovė magija, klasta ir požemių jėgomis. Jis, Šenaras, naudosis ne tokomis sudėtingomis ir kur kas veiksmingesnėmis priemonėmis.

Jo galvoje jau knibždėte knibždėjo įvairiausių sumanymų. Padaryti galą Ramzio kelionei... Dabar jis turi tik vieną vienintelį tikslą.

Ramzis... Ramzis Didysis, kurio neregėta sėkmė paėdė jam širdį! Šenaras neapgaudinėjo savęs ir neneigė turįs trūkumų; tačiau jam buvo būdinga puiki savybė, kurios nepalaužė jokie nusivylimai: atkaklumas. Kuo svarbesnis, didingesnis ir prakilnesnis buvo jo priešininkas, tuo labiau kasdien augo jo pagieža, suteikianti jam jėgų drąsiai stoti prieš Dviejų Žemių valdovą.

Gal akimirką, persmelktas kaimo vietovės tylos ir ramybės, Šenaras susvyravo.

Ką jis galėjo prikišti Ramziui? Nuo pat savo valdymo pradžios Sečio įpėdinis nepadarė nė vienos klaidos, niekuo nenusižengė nei savo šaliai, nei tautai. Priešingai: jis saugojo jas nuo nelaimių, elgėsi kaip šaunus karys, užtikrino šalies klestėjimą ir teisingumą.

Ką Šenaras galėjo prikišti savo broliui? Nebent tik tai, kad jis buvo Ramzis Didysis.

25

Tarybos posėdyje, į kurį buvo susirinkę pagrindiniai karių ir pirklių luomų atstovai, imperatorius Muvatalis priminė vieno iš savo pirmtakų žodžius: „Mūsų dienomis žmogžudystė karališkoje šeimoje tapo įprastu dalyku. Karalienė buvo nužudyta, valdovo sūnus taip pat buvo nužudytas. Tad norint išvengti tokių nelaimių, būtina priimti tokį įstatymą: te niekas nedrįsta nužudyti karališkosios šeimos nario, te niekas nesigriebia prieš jį nei durklo, nei kalavijo, o valdovo įpėdinis tebus parenkamas taikiai susitariant“.

Primygtinai pabrėžęs, kad jo įpėdinystės klausimas dar nesvarstomas, imperatorius pasidžiaugė, kad žmogžudysčių laikai praėjo, ir vėl paskelbė pasitikįs savo broliu Hatušiliu bei savo sūnumi Uri-Tešubu. Jis patvirtino, kad skiria pastarąjį vyriausiuoju kariuomenės vadu, o savo brolį įpareigoja rūpintis šalies ūkiu ir palaikyti tvirtus ryšius su svetimšaliais Hetitų imperijos sąjungininkais. Kitaip sakant, jis atėmė iš Hatušilio bet kokią karinę valdžią, o Uri-Tešubą paskelbė esant neliečiamą.

Išvydus džiūgaujančią Uri-Tešubo šypseną ir suglumusį Hatušilio veidą, buvo nesunku suvokti, ką Muvatalis pasirinko savo įpėdiniu, kol kas jo neįvardijęs.

Pailsęs, susikūprinęs, įsigūžęs į savo raudonai juodą vilnonį apsiaustą, imperatorius nepaaiškino ką tik paskelbtų nutarimų ir apsuptas savo asmens sargybos išėjo iš salės.

Netverdama įniršiu, gražioji žynė Putuhepa ėmė trypti kojomis sidabrinius auskarus, kuriuos tik vakar buvo gavusi dovanų iš savo vyro Hatušilio.

– Neįtikima! Tavo brolis imperatorius neregėtai tave pažemina, kone sutrypia purvan, o tau nieko apie tai iš anksto nepasakoma! Niekas tau apie tai nepranešė!

– Tu gi žinai, kad Muvatalis – slapukas... Be to, man juk lieka svarbios pareigos.

– Be kariuomenės, kuri tau paklustų, tu – tik žaisliukas, visiškai priklausomas nuo Uri-Tešubo valios.

– Mane sieja tvirta draugystė su karvedžiais ir mūsų pasienį saugančių tvirtovių karininkais.

– Bet imperatoriaus sūnus jau šeimininkauja sostinėje!

– Uri-Tešubas gąsdina blaiviai mąstančius žmones.

– Kiek dar turtų mes turėsime jiems sukišti, norėdami įtikinti, kad jiems neverta pereiti Uri-Tešubo pusėn?

– Pirkliai mums padės.

– Kodėl imperatorius pakeitė nuomonę? Jis atrodė priešiškai nusiteikęs sūnaus atžvilgiu ir pritarė mano ketinimui jį sunaikinti.

– Muvatalis niekada nesielgia neapgalvotai, – priminė žmonai Hatušilis. – Be abejo, jam teko atsižvelgti į kariškių gąsdinimus. Grąžindamas Uri-Tešubui ankstesnes privilegijas, jis juos apramino.

– Didžiausia kvailystė! Tas patrakėlis, kurio galvoje – tik karas, pasinaudos šia tėvo malone, siekdamas užgrobti valdžią.

Hatušilis susimąstė ir ilgai tylėjo.

– Aš savęs klausiu, ar tik imperatorius nebandė tokiu aplinkiniu keliu perteikti mums savo pritarimą. Uri-Tešubas tampa galingiausiu Hetitų imperijos žmogumi, tad mes jam atrodome visiški menkystės. Argi tai – ne geriausia akimirka susidoroti su juo? Esu tikras, kad tokiu būdu imperatorius ragina tave paskubėti. Reikia smogti, ir smogti kuo greičiau.

– Aš tikiuosi, kad Uri-Tešubas netrukus ateis pasimelsti į deivės Ištarės šventyklą, norėdamas sužinoti, ką jam pranašauja būrėjai. Gavęs šį aukštą paskyrimą, jis turi skubiai kreiptis

į juos, kad jie apžiūrėtų grifo vidurius. Juk naujasis hetitų kariuomenės vadas turi kuo greičiau sužinoti savo ateitį! O bursiu aš... Užmušusi Uri-Tešubą, aš visiems paaiškinsiu, jog jis – dangaus rūstybės auka.

Vos panešdami vario, audinių ir maisto produktų krovinius, asilai lėta žingine įpėdino hetitų sostinėn. Vilkstinių vadovai vedė juos prie prekystalių, kur pirkliai patikrindavo gaminių sąrašą ir kiekį, surašydavo skolos pripažinimo dokumentus, pasirašydavo sutartis ir pagrasindavo paduosią skolininkus į teismą.

Vyriausiasis pirklių luomo atstovas, apkūnus šešiasdešimtmetis, vaikštinėjo prekybininkų kvartale, žiūrėdamas tvarkos. Jis atidžiai stebėjo, kaip sudaromi sandoriai, ir nepraleisdavo progos įsikišti ginčytinais atvejais. Tačiau kai gatvėje prie jo prisigretino Hatušilis, įprasta pirklio šypsena išblėso. Plataus raiščio prilaikomais plaukais, užsimetęs margaspalvį apsiaustą, imperatoriaus brolis atrodė irzlesnis nei paprastai.

– Naujienos nekokios, – prisipažino pirklys.

– Tiekėjai pridarė jums nemalonumų?

– Ne, kur kas blogiau: jų pridarė Uri-Tešubas.

– Bet... Juk imperatorius patikėjo valstybės ūkio tvarkymą man!

– Atrodo, kad Uri-Tešubui tai nė motais.

– Ką gi jis sumanė?

– Imperatoriaus sūnus nusprendė įvesti naują mokestį, kad galėtų dosniau atsilyginti kariams. Nuo šiol sudarant bet kokį prekybos sandorį bus privalu mokėti atitinkamą mokestį.

– Aš tuoj pat pareikšiu griežtai prieštaraująs tai naujovei.

– Beprasmiška: jau per vėlu.

Hatušilis jautėsi įžeistas ir pažemintas; pirmąkart gyvenime imperatorius juo nepasitikėjo. Jis, tikrasis imperatoriaus brolis, sužinojo svarbią naujieną ne iš paties Muvatalio, o iš atsitiktinio žmogaus.

– Aš paprašysiu imperatorių panaikinti šį mokestį.

– Jūs nieko nelaimėsite, – išpranašavo pirklys. – Uri-Tešubas nori atkurti karinę hetitų galybę, sutriuškinęs pirklių luomą ir atėmęs visus jo turtus.

– Aš tam priešinsiuosi.

– Tepadeda jums dievai, Hatušili.

Jau ilgiau nei tris valandas Hatušilis kantriai laukė mažoje ir šaltoje imperatoriaus rūmų salytėje. Paprastai jis nesivaržydamas užeidavo į brolio kambarius, tačiau šį kartą du Muvatalio asmens sargybiniai jo ten neįleido. Imperatoriaus rūmininkas išklausė jo prašymą, bet nieko nepažadėjo.

Netrukus bus visai tamsu. Hatušilis kreipėsi į vieną iš sargybinių:

– Perspėkite rūmininką, kad aš ilgiau nelauksiu.

Kareivis padvejojo, susižvalgė su antruoju sargybiniu, paskui dingo ir kelias akimirkas kažkur užtruko. Kitas karys atrodė pasirengęs perverti Hatušilį ietimi, jeigu jis bandytų jėga veržtis pro duris.

Vėl įėjo rūmininkas, lydimas šešių atšiaurių sargybinių. Imperatoriaus brolis pamanė, kad jie tuoj sučiups jį ir įmes į kalėjimą, iš kur jis niekada nebeišeis.

– Ko jūs norite? – paklausė rūmininkas.

– Pamatyti imperatorių.

– Argi aš jums nesakiau, kad šiandien jis nieko nepriima? Ilgiau laukti nėra prasmės.

Hatušilis nuėjo prie durų. Sargybiniai nė nekrustelėjo.

Išeidamas iš rūmų, jis susidūrė su trykštančiu jėga Uri-Tešubu. Pašaipiai perkreipęs lūpas, vyriausiasis hetitų kariuomenės vadas net nepasisveikino su Hatušiliu.

Nuo viršutinės terasos imperatorius Muvatalis grožėjosi savo sostine Hatušu. Tai buvo milžiniška įtvirtinta uola, iškilusi

vidury sausringos stepės. Hatušas turėjo liudyti neįveikiamą hetitų valstybės jėgą. Išvydęs jį, bet koks užpuolikas būtų priverstas pasukti atgal. Niekas neįstengtų įsiveržti į jo bokštus, niekas nepasiektų imperatoriškojo akropolio, iškilusio virš dievybėms skirtų šventyklų.

Niekas, išskyrus Ramzį.

Nuo tos dienos, kai jis atsisėdo Egipto faraonų sostan, šis valdovas drebino didžiąją tvirtovę ir sudavė Hetitų imperijai skaudžių smūgių. Kartais Muvatalio galvoje šmėkštelėdavo siaubinga mintis apie galimą pralaimėjimą. Kadeše jis išvengė katastrofos, bet ar laimė ilgai liks jam ištikima? Ramzis buvo jaunas, narsus dangaus numylėtinis; jis nenuleis rankų, kol neišsklaidys pakibusios virš jo šalies hetitų grėsmės.

O jam, Muvataliui, karingos tautos vadui, dabar reikia veikti kitaip.

Rūmininkas pranešė, kad atvyko Uri-Tešubas.

– Tegu įeina.

Trankus kario žingsnis sudrebino terasos grindinį.

– Tesergsti jus audros dievas, tėve! Kariuomenė netrukus bus pasirengusi susigrąžinti prarastas žemes.

– Tu įvedei naują mokestį, sukėlusį pirklių nepasitenkinimą, juk taip?

– Na, ir kas? Tie pirkliai – bailiai ir savanaudžiai. Jų turtai padės sustiprinti mūsų kariuomenę.

– Tu kišiesi į sritį, kurią aš patikėjau Hatušiliui.

– Labai čia man rūpi tas Hatušilis! Juk jūs atsisakėte jį priimti.

– Aš neprivalau aiškintis, kodėl taip pasielgiau.

– Jūs pasirinkote savo įpėdiniu mane, tėve, ir buvote teisus. Kariuomenė džiūgauja, nurimusi liaudis jaučiasi saugi. Pasikliaukite manimi: aš vėl sustiprinsiu mūsų galią ir išžudysiu egiptiečius.

– Aš žinau, koks tu narsus, Uri-Tešubai, bet tau reikia dar

daug ko išmokti; Hetitų imperijos užsienio politika neapsiriboja vien tik nuolatine priešpriešа su Egiptu.

– Tėra dvi žmonių rūšys: nugalėtojai ir nugalėtieji. Hetitai gali priklausyti tik pirmajai. Mano vadovaujami mes nugalėsime.

– Bus gana, jei tu paklusi mano įsakymams.

– Kada mes puolame?

– Aš turiu kitų sumanymų, sūnau.

– Kodėl mes turėtume atidėlioti karą, kurio reikalauja visa imperija?

– Todėl, kad mums reikia derėtis su Ramziu.

– Mums, hetitams, derėtis su priešu... Tėve, ar jūs proto netekote?!

– Kaip drįsti šitaip su manim kalbėti! – užsiplieskė Muvatalis. – Klaupkis prieš savo imperatorių ir atsiprašyk.

Uri-Tešubas stovėjo kaip įbestas, sukryžiavęs rankas ant krūtinės.

– Paklusk, arba...

Gaudydamas kvapą, ūmaus skausmo perkreiptomis lūpomis, pastėrusiomis akimis, Muvatalis abiem rankom stvėrėsi už širdies ir susmuko ant grindų.

Uri-Tešubas nė nekrustelėjo, tik nenuleido nuo jo akių.

– Širdis... mano širdis – kaip akmuo... pakviesk rūmų gydytoją.

– Aš reikalauju neribotų įgaliojimų. Nuo šios dienos kariuomenei įsakinėsiu aš.

– Gydytoją, greičiau...

– Atsisakykite sosto.

– Juk aš – tavo tėvas... Argi tu... leisi man numirti?

– Atsisakykite sosto!

– Atsi... atsisakau. Duodu tau... žodį.

26

Genčių vadų taryba atidžiai išklausė Mozę. Išteisinimas taip jį išgarsino, kad to, kuris dabar buvo vadinamas „pranašu“, balsas turėjo būti išgirstas.

– Dievas tave apsaugojo, – kimiai pratarė Libnis, – padėkok jam, pašlovink jį ir visą likusį gyvenimą skirk maldai.

– Tau gerai žinomi tikrieji mano ketinimai.

– Neerzink likimo, Moze.

– Dievas įsakė man išvesti hebrajų tautą iš Egipto, ir aš jam paklusiu.

Aaronas trenkė lazda į žemę.

– Mozė teisus: mes turime gauti nepriklausomybę. Gyvendami savo žemėje, mes pagaliau patirsime laimę. Visi kartu palikime Egiptą, įvykdykime Jahvės valią!

– Kam stumti mūsų tautą į nelaimę? – pasipiktino Libnis. – Kariuomenė išžudys sukilėlius, tvarkos sergėtojai suims nepaklusniuosius!

– Vykime šalin baimę, – patarė Mozė, – mūsų tikėjimas suteiks mums jėgų nugalėti faraoną ir išvengti jo pykčio.

– Argi negana to, kad mes tarnaujame Jahvei čia, mūsų gimtojoje žemėje?

– Dievas apsireiškė ir man bylojo, – priminė Mozė. – Jis nurodė jums kelią. Nevykdydami Jo valios užsitrauktume pražūtį.

Kha klausėsi kaip pakerėtas. Setau kalbėjo jam apie energiją, sklindančią visatoje ir suteikiančią gyvybę viskam, pradedant smiltele ir baigiant žvaigžde, apie energiją, sutelktą die-

vybių statulose. Šventyklose, kuriose Setau jam leido lankytis, vyresnysis Ramzio sūnus negalėjo atitraukti akių nuo akmens skulptūrų.

Vaikas buvo sužavėtas. Žynys nuplovė jam rankas ir kojas, apjuosė balta klubjuoste ir pareikalavo išsivalyti burną soda. Tik įžengęs į šventyklą, tą kvapų ir tylos pasaulį, Kha pajuto, kad čia tvyro kažkokia keista jėga, toji „magija", susiejanti draugėn gyvybės daleles. Ta magija minta faraonas, norėdamas pamaitinti ja savo tautą.

Setau liepė parodyti Kha Amono šventyklos laboratoriją, kurios sienas dengė tekstai, atskleidžią apeiginių tepalų ir vaistų gamybos paslaptis. Tuos tepalus ir vaistus dievai vartojo Horo akiai prižiūrėti, kad pasaulis nenugrimztų tamson.

Kha godžiai skaitė tekstus. Jo atmintis jau buvo sutalpinusi galybę hieroglifų, bet jis labai norėjo kuo dažniau ir kuo ilgiau buvoti šventyklose, kad smulkiau juos išnagrinėtų. Juk tie ženklai – gyvybės nešėjai – perteikė protėvių išmintį.

– Čia atsiskleidžia tikroji magija, – paaiškino Setau. – Ji yra Dievo žmonėms duotas ginklas, kad jie galėtų nukreipti šalin nelaimę ir išvengti lemties naštos.

– Argi galima išvengti lemties?

– Ne, bet galima ją išgyventi sąmoningai, sąžiningai ir teisingai, šitaip nukreipiant nuo savęs likimo smūgius. Jei tu sugebėsi kasdienybę padaryti magišką, tai įgysi jėgą, kuri tau leis pažinti dangaus ir žemės, dienos ir nakties, kalnų ir upės paslaptis. Tu suprasi paukščių ir žuvų kalbą; auštant tu atgimsi drauge su saule ir regėsi dieviškąją galią, sklandančią virš vandenų.

– Tu išmokysi mane, kaip pažinti tas paslaptis?

– Galbūt: jei tu atkakliai dirbsi ir nugalėsi mūšyje su tuštybe ir tinginyste.

– Aš kovosiu su jomis iš visų jėgų!

– Mudu su tavo tėvu keliems mėnesiams išvykstame į Pietus.

Kha patempė lūpą.

– Norėčiau, kad tu liktum čia ir išmokytum mane tikrosios magijos.

– Paversk tą išbandymą pergalinga kova. Tu ateisi čia kasdien ir uoliai mokysiesi akmenyje gyvuojančių šventųjų ženklų; šitaip būsi apsaugotas nuo bet kokių išorinių piktųjų jėgų. O kad būtų dar saugiau, aš tau duosiu amuletą ir audeklą, kurie tave sergės.

Setau pakėlė paauksuoto medžio skrynios dangtį ir išėmė papiruso stiebelio pavidalo amuletą, simbolizuojantį stiprybę ir klestėjimą, pririšo prie jo virvutę ir užkabino Kha ant kaklo. Paskui Setau išvyniojo lininę juostelę ir šviežiu rašalu nupiešė joje sveiką, atmerktą akį. Kai rašalas išdžiūvo, jis apvyniojo juostele kairįjį berniuko riešą.

– Žiūrėk, kad nepamestum nei amuleto, nei juostelės; jie neleis neigiamai energijai prasiskverbti į tavo kraują. Žyniai įkrovė juos teigiama energija, kad jų poveikis užbėgtų už akių blogiui.

– Magijos paslaptis saugo gyvatės, tiesa?

– Jos daugiau už mus žino apie gyvybę ir mirtį – tas dvi tikrovės puses. Suvokti tai, ką jos mums sako, – bet kokio mokslo pradžia.

– Aš norėčiau būti tavo pameistrys ir mokytis gaminti vaistus.

– Tavo likimas – ne gydyti, o valdyti.

– Aš nenoriu valdyti! Man patinka hieroglifai. Faraonas privalo susitikinėti su daugybe žmonių ir spręsti daugybę klausimų. Man mielesnė tyla.

– Gyvenimo nepalenksi savo norams.

– Dar ir kaip palenksi – tam yra magija, o mes ją išmanome!

Mozė pusryčiavo su Aaronu ir dviem genčių vadais, susigundžiusiais mintimi palikti Egiptą.

Į duris kažkas pasibeldė. Aaronas jas atidarė, ir per slenkstį įžengė Seramana.

– Ar Mozė čia?

Abu genčių vadai atsistojo priešais pranašą, užstodami jį nuo Seramanos savo kūnais.

– Eik paskui mane, Moze.

– Kur tu jį išsivedi? – pasiteiravo Aaronas.

– Ne jūsų reikalas. Neverskite manęs vartoti jėgos.

Mozė žengė į priekį.

– Aš einu, Seramana.

Sardas įlaipino hebrają savo vežiman. Lydimas dviejų kitų karališkosios sargybos vežimų, jis greit išvažiavo iš Pi-Ramzio, kirto dirbamosios žemės juostą ir pasuko dykumos link.

Seramana sustojo kalvelės, iškilusios virš plytinčio smėlio ir smulkių akmenukų, papėdėje.

– Kopk į viršų, Moze.

Užlipti kalniuko viršūnėn buvo visai nesunku.

Atsisėdęs ant vėjų nugludinto akmens, hebrajo laukė Ramzis.

– Aš myliu dykumą taip pat kaip tu, Moze; argi mudu su tavim neišgyvenome Sinajuje tiek daug nepamirštamų valandų?

Pranašas atsisėdo šalia faraono, ir abu pažvelgė ta pačia kryptimi.

– Koks dievas tave aplanko, Moze?

– Vienintelis Dievas, tikrasis Dievas.

– Susipažinęs su Egipto išmintimi, tu atvėrei savo protą įvairiems dievybės pavidalams.

– Nesitikėk grąžinti manęs į praeitį. Mano tauta turi ateitį, ir ta ateitis taps tikrove už Egipto ribų. Leisk hebrajams išeiti į dykumą per tris dienas kelio nuo čia, kad jie galėtų ten atnašauti aukas Jahvei.

– Tu puikiai žinai, kad tai neįmanoma. Taip toli išsiruošusius keliautojus turėtų saugoti stambus kariuomenės dalinys. Dabartinėmis aplinkybėmis negalima išleisti iš akių galimo beduinų antpuolio, kurio aukomis taptų daug beginklių žmonių.

– Jahvė mus apsaugos.

– Hebrajai yra mano pavaldiniai. Už jų saugumą atsakau aš.

– Mes esame tavo belaisviai.

– Hebrajai gali laisvai persikelti iš vienos vietos į kitą, atvykti į Egiptą ir iš jo išvykti, jeigu jie laikosi įstatymo. Tai, ko tu manęs prašai, dargi karo metu, yra neprotinga. Be to, daug kas neatsilieps į tavo kvietimą ir liks čia.

– Aš nuvesiu savo tautą į žemę, kuri jai pažadėta.

– Kur ji yra, toji žemė?

– Jahvė mums tai nurodys.

– Argi hebrajai Egipte yra tokie nelaimingi?

– Tai nesvarbu. Svarbi tik Jahvės valia.

– Kodėl tu toks nepalenkiamas? Pi-Ramzyje yra šventyklų, kuriose garbinami svetimi dievai. Hebrajai gali gyventi kaip nori ir tikėti ką nori.

– Šito mums jau negana; Jahvė nepakenčia netikrų dievų.

– Ar tu neklysti, Moze? Mūsų šalyje išminčiai visada garbino pirmapradę dievų vienybę ir įvairialypį jos pasireiškimą. Kai Echnatonas pabandė iškelti Atoną virš visų kitų kuriančiųjų jėgų, jis padarė klaidą.

– Jo mokymas, apvalytas nuo paklydimų, šiandien atgimsta.

– Kodėl vienintelis, išskirtinis tavo tautos Dievas nepripažįsta kitų tautų dievybių? Juk šitaip pakertama tautų brolybės viltis.

– Jahvė yra teisuolių globėjas ir pagalbininkas.

– Tu jau pamiršai Amoną? Jis nuveja blogį ir išklauso maldą besikreipiančiojo į jį mylinčia širdimi; jis akimirksniu atbėga pas tą, kas jo šaukiasi. Amonas yra gydytojas, be vaistų grąžinąs akių šviesą neregiui. Niekas nelieka jo nepastebėta; jis – vienas ir kartu daugialypis.

– Hebrajai garbina ne Amoną, o Jahvę, ir Jahvė nuves juos ten, kur jiems lemta būti.

– Aklas tikėjimas ir sustabarėjęs mokymas veda į mirtį, Moze.

– Aš jau apsisprendžiau ir ketinu vykdyti savo sprendimą. Tokia yra Dievo valia.

– Ar ne tuštybė – manyti, kad tu esi vienintelis Dievo priesakų saugotojas?

– Tavo nuomonė manęs nedomina.

– Vadinasi, mūsų draugystės nebeliko.

– Hebrajai pasirinks mane savo vadu, o tu valdai šalį, laikančią mus nelaisvėje. Kad ir kokią pagarbą bei draugiškumą aš tau jausčiau, jie turi užleisti vietą mano pašaukimui.

– Atkakliai laikydamasis savo, tu pasityčiosi iš Maat įstatymo.

– Kas man darbo!

– Tu manai, kad esi aukščiau už amžiną visatos dėsnį, kuris buvo dar prieš atsirandant žmonijai ir išliks jai jau išnykus?

– Vienintelis įstatymas, kurio laikosi hebrajai, yra Jahvės įstatymas. Ar leisi mums išeiti į dykumą ir ten atnašauti aukas jo garbei?

– Ne, Moze. Vykstant karui su hetitais, aš negaliu taip rizikuoti. Jokia sumaištis neturi pakenkti mūsų apsaugos sistemai.

– Jeigu tu ir toliau nesutiksi mūsų išleisti, Jahvė suteiks jėgų mano rankai, ir aš įvykdysiu stebuklus, kurie nugramzdins tavo šalį į neviltį.

Ramzis pakilo.

– Gerai įsidėmėk, bičiuli: aš niekada nenusileisiu grasinimams.

27

Vilkstinė neskubėdama judėjo į priekį sausa, nederlinga žeme. Egipto pasiuntinybė, sudaryta iš trisdešimties raitelių, raštininkų bei kariškių, ir koks šimtas dovanomis apkrautų asilų slinko tarp dviejų uolėtų sienų, kuriose buvo iškaltos milžiniškos į pietus, Egipto link, žygiuojančių karių figūros. Aša perskaitė įrašą: „Audros dievas nurodo kariams kelią ir suteikia jiems pergalę".

Egipto diplomatinės tarnybos viršininkui ne kartą teko gėdinti ir barti savo mažojo būrio narius, visai išmuštus iš vėžių šiurpių gamtovaizdžių ir tamsybių jėgų, slypinčių miškuose, tarpekliuose ir kalnuose. Nors Aša ir pats jautėsi nelabai smagiai, jis skubino savo būrį ir džiaugėsi, kad išvengė apylinkėse siautėjančių plėšikų.

Pasiuntinybė išėjo iš tarpeklio, leidosi tolyn palei upę, praėjo pro uolas, taip pat papuoštas karingųjų anatoliečių atvaizdais, paskui nukeliavo lyguma, virš kurios švilpė vėjai. Tolumoje pasirodė aukštas kyšulys, ant kurio buvo pastatyta tvirtovė – didžiulis ir grėsmingas imperijos pasienio stulpas.

Net asilai delsė: jų varovai kaip įmanydami – ir gražiuoju, ir piktuoju – stengėsi priversti juos judėti kraupiojo pastato link.

Ant dantytų sienų, prie šaudomųjų angų – pasirengę šauti lankininkai.

Aša įsakė būrio nariams nulipti nuo žirgų ir padėti ginklus ant žemės.

Mosuodamas margaspalve vėliava, šauklys žengė kelis žingsnius prie įėjimo į tvirtovę.

Viena strėlė suskaldė vėliavos kotą, kita įsmigo žemėn prie šauklio kojų, trečioji įdrėskė jam petį. Susiraukęs iš skausmo, jis grįžo atgal.

Egipto kareiviai nedelsdami susirinko ginklus.

– Ne, – suriko Aša, – nelieskite jų!

– Negi leisimės išžudomi! – pasipriešino kažkuris iš karininkų.

– Toks hetitų elgesys visai neįprastas. Tam, kad jie šitaip greit įniršt ir būtų pasirengę duoti atkirtį, turi būti priežastis. Imperijoje turėjo įvykti kažkas svarbaus, tačiau – kas? Aš tai sužinosiu tik susitikęs su tvirtovės viršininku.

– Po to, kai mus šitaip pasitiko? Aš tikiuosi, kad jūs neketinate...

– Paimkite dešimt vyrų ir jokite atgal: ten, kur išsidėstę mūsų pirmieji pasienio būriai. Tegu mūsų protektoratai skelbia karinę parengtį, tarsi juos tuoj pat turėtų užpulti hetitai. Tegu pasiuntiniai praneša faraonui apie susidariusią padėtį, kad mūsų šiaurės rytų gynybos linija būtų pasirengusi karui. Kai tik bus įmanoma, aš atsiųsiu išsamesnių žinių.

Džiaugdamasis, kad gali grįžti į malonesnį kraštą, karininkas nelaukė, kad jam pakartotų įsakymą. Jis pasirinko dešimt karių, pasiėmė sužeistąjį šauklį, liepė paleisti arklius šuoliais ir kaipmat nutolo su savo būreliu.

Užtat likusieji su Aša tikrai nedžiūgavo. Jis parašė papiruso ritinėlyje kelias eilutes hetitų rašmenimis, nurodė savo vardą ir titulus, pritvirtino dokumentą prie strėlės ir įsakė lankininkui paleisti ją taip, kad ji įsmigtų tvirtovės vartų papėdėje.

– Palaukime, – patarė saviesiems Aša. – Arba jie mus įsileis į tvirtovę derybų, arba išžudys.

– Bet... juk mes – pasiuntiniai! – priminė kažkuris raštininkas.

– Jeigu hetitai išžudys diplomatus, prašančius pradėti derybas, tai reikš, kad pereita prie naujos karo stadijos. Argi tai nebūtų svarbiausia žinia?

Raštininkas nurijo seiles.

– Gal mums geriau atsitraukti?

– Tai būtų nepadoru. Mes atstovaujame Jo Didenybės diplomatinei tarnybai.

Deja, toks argumentas nelabai įtikino raštininką ir kitus Ašos palydovus: jie stovėjo susigūžę, pašiurpę iš baimės.

Tvirtovės vartai prasivėrė ir praleido tris hetitų raitelius.

Karininkas, užsidėjęs šalmą ir storą antkrūtinį, pakėlė Ašos raštelį ir perskaitė jį. Paskui jis liepė savo vyrams apsupti egiptiečius.

– Eikite paskui mus, – įsakė jis.

Viduje tvirtovė buvo tokia pat kraupi kaip ir iš išorės. Šaltos sienos, lediniai kambariai, ginklinė, kareivinės, pratybas atlieką pėstininkai... Ta slogi aplinka taip paveikė Ašą, kad jam net kvapą užgniaužė, bet jis padrąsino savo pavaldinius, kurie jau manėsi esą belaisviai.

Netrukus vėl pasirodė šalmuotasis karininkas.

– Kuris iš jūsų Aša?

Aša išėjo į priekį.

– Tvirtovės viršininkas nori jus matyti.

Ašą įvedė į kvadratinį kambarį, apšildomą židinio. Prie ugniakuro sėdėjo nedidukas vyriškis, užsimetęs storą vilnonį apsiaustą.

– Sveiki atvykę į Hetitų imperiją; džiaugiuosi vėl jus matydamas, Aša.

– Turiu prisipažinti, kad tikrai nesitikėjau išvysti jus čia, Hatušili.

– Kokiu gi tikslu pas mus atvyko faraono užsienio reikalų ministras?

– Įteikti imperatoriui daugybę dovanų.

– Juk mes kariaujame... Atsižvelgiant į tai, toks poelgis – gana neįprastas.

– Nejaugi karas tarp mūsų valstybių turi trukti amžinai?

Hatušilis neslėpė nuostabos.

– Kaip turėčiau suprasti jūsų žodžius?

– Labai paprastai: aš norėčiau patekti pas imperatorių ir pasikalbėti su juo apie Ramzio ketinimus.

Hatušilis pasišildė rankas prie židinio ugnies.

– Tai bus sunku... labai sunku.

– Jūs norite pasakyti: neįmanoma?

– Grįžkite į Egiptą, Aša... Ne! Juk aš negaliu leisti jums išvykti...

Matydamas, kaip Hatušilis sutrikęs, Aša nutarė kilstelėti paslaptį dengiančios skraistės kraštelį:

– Aš atvykau pasiūlyti Muvataliui taiką.

Hatušilis atsigręžė.

– Kas tai: pokštas? Ar – spąstai?

– Faraonas įstikinęs, kad tai būtų geriausia išeitis ir Egiptui, ir Hetitų imperijai.

– Ramzis norėtų... taikos? Neįtikėtina!

– Mano užduotis – įtikinti jus, kad tai tiesa, ir pradėti derybas.

– Atsisakykite to, Aša.

– Kodėl?

Hatušilis pabandė įvertinti, kiek jo pašnekovas yra nuoširdus. Pagaliau, kad ir kaip būtų, susidarius dabartinėms aplinkybėms, jis, imperatoriaus brolis, niekuo nerizikuoja, pasakęs tiesą.

– Imperatorių ištiko širdies smūgis. Paralyžiuotas, netekęs žado, jis nebepajėgia valdyti.

– Kas gi valdo šalį?

– Jo sūnus, Uri-Tešubas, vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas.

– Argi Muvatalis jumis nepasitiki?

– Jis patikėjo man valstybės ūkį ir diplomatiją.

– Vadinasi, jūs man – tinkamiausias pašnekovas.

– Aš jau niekas, Aša. Mano tikras brolis manęs nė pro duris nebeįsileidžia. Kai tik man buvo pranešta apie jo sveikatos būklę, aš pabėgau čia, į šią tvirtovę, kurios įgula man ištikima.

– Ar Uri-Tešubas pasiskelbs imperatoriumi?
– Jis tai padarys Muvataliui mirus.
– Kodėl jūs nekovojate, Hatušili?
– Nebeturiu tam jokių priemonių nei galimybių.
– Ar Uri-Tešubui paklūsta visa kariuomenė?
– Kai kurie karininkai baiminasi jo pernelyg karšto, beatodairiškai karingo būdo, bet jie priversti tylėti.
– Aš esu pasirengęs vykti į jūsų sostinę ir pasiūlyti taiką.
– Uri-Tešubas nežino žodžio „taika“! Jūs neturite nė menkiausios galimybės įvykdyti savo užduotį.
– Kur dabar jūsų žmona Putuhepa?
– Ji pasiliko Hatuše.
– Kaip neatsargu!
Hatušilis vėl nusisuko į židinį.
– Putuhepa turi sumanymą, kaip sumažinti karingą Uri-Tešubo įkarštį.

Prakilnioji ir išdidžioji Putuhepa jau trys dienos neišėjo iš Ištarės šventyklos, skendėdama apmąstymuose. Kai būrėjas padėjo ant aukuro lankininko nušautą grifą, ji suprato, kad išmušė jos valanda.

Pasipuošusi ilga tamsiai raudona suknele ir sidabro diadema, prilaikančia jos vešlius, tamsius plaukus, Putuhepa sugniaužė durklo rankeną. Kai būrėjo paragintas Uri-Tešubas palinks prie grifo vidurių, norėdamas pamatyti, ką jam žada likimas, ji suvarys durklą jam į nugarą.

Gražioji žynė svajojo apie taiką, apie Hetitų imperijos luomų susitaikymą ir paliaubas su Egiptu, bet visa tai buvo neįmanoma, kol gyvas Uri-Tešubas.

Tik ji galėjo sutrukdyti tai piktajai dvasiai tęsti savo griaunamąjį darbą, tik ji galėjo suteikti valdžią savo vyrui Hatušiliui, kuris grąžintų imperiją į teisingą kelią.

Šventyklon įėjo Uri-Tešubas.

Putuhepa buvo pasislėpusi už storos kolonos prie pat aukuro. Imperatoriaus sūnus atėjo ne vienas: jį saugojo keturi kariai. Putuhepa apmaudžiai prikando lūpą: jai reikėjo atsisakyti sumanymo ir niekieno nepastebėtai išsprukti iš šventyklos; bet ar ji kada nors ras geresnę progą? Juk nuo šiol Uri-Tešubas saugosis kaip įmanydamas ir vengs menkiausios rizikos. Jei Hatušilio žmona bus pakankamai greita ir mikli, jai pavyks nudobti būsimąjį valdovą, bet jo asmens sargybiniai ją nužudys.

Taip, jai teks paaukoti gyvybę. Pasitraukti dabar? Tai būtų žema ir niekinga. Ji privalo galvoti apie šalies ateitį, o ne apie save pačią.

Žynys pranašautojas perskrodė grifo pilvą, ir iš jo plūstelėjo siaubinga smarvė. Sukišęs rankas į paukščio pilvo ertmę, būrėjas ištraukė vidurius ir padėjo juos ant aukuro.

Uri-Tešubas priėjo arčiau, pasitraukęs nuo savo sargybinių per keletą metrų. Putuhepa tvirtai suspaudė durklo rankeną ir pasiruošė šuoliui: ji privalėjo pulti staigiai – kaip laukinė katė, ir sutelkti visą savo jėgą į tą vienintelį mirtiną smūgį.

Būrėjo šūksnis privertė ją sustingti. Uri-Tešubas pasitraukė atatupstas.

– Pone, tai siaubinga!

– Ką tu matai tuose viduriuose?

– Reikia atidėti tai, ką jūs sumanėte... Likimas jums nepalankus.

Uri-Tešubui kilo noras perrėžti pranašautojui gerklę, bet jo asmens sargybiniai visur paskleis žinią apie nepalankią pranašystę. Hetitų imperijoje nebuvo galima nepaisyti būrėjų žodžio.

– Kiek laiko man teks laukti?

– Kol pranašystės bus jums palankios, pone.

Įsirdęs Uri-Tešubas išėjo iš šventyklos.

28

Dvare sklandė prieštaringi gandai apie karališkosios poros išvykimą į Pietus: vieni tvirtino, kad valdovas išvyks labai greit; kiti skelbė, kad kelionė atidedama neribotam laikui dėl nestabilios padėties protektoratuose. Kai kas net linko manyti, kad faraonas bus priverstas vėl traukti į karą, nors pulkams vadovavo Ramzio paskirti „valdovo sūnūs“.

Šviesa srūte sruvo į Ramzio darbo kambarį. Faraonas susikaupęs stovėjo priešais tėvo statulą. Didelis stalas buvo užverstas pranešimais iš Kanaano ir Pietų Sirijos. Auksaspalvis šuo Budrius miegojo ant šeimininko krėslo.

Į kabinetą įsiveržė Amenis.

– Aša atsiuntė laišką!

– Tu patikrinai? Tai tikrai Ašos laiškas?

– Na, taip: jo rašysena, be to, jis sutartiniu ženklu pažymėjo mano vardą.

– Kas pristatė laišką?

– Vienas iš jo žvalgybos tinklo narių, atvykęs iš Hetitų imperijos. Niekas kitas prie to laiško nebuvo nė prisilietęs.

Perskaitęs Ašos pranešimą, Ramzis sužinojo apie plataus masto neramumus, kurie grėsė suskaldyti Hetitų imperiją. Jis suprato, kodėl ankstesni pranešimai ragino jį paskelbti kovinę parengtį šiaurės rytų pasienio įtvirtinimuose.

– Hetitai nepajėgs mūsų užpulti, Ameni; mudu su karaliene galime keliauti.

Saugomas amuleto ir magiško įrašo, Kha perrašinėjo matematikos uždavinį, kur reikėjo apskaičiuoti tinkamiausią nuo-

žulnios plokštumos kampą, kad ja būtų galima užkelti akmenis į žemės kauburiais apsupto statomo pastato viršų. Jo sesuo Meritamon kasdien tobulinosi groti arfa ir džiugino savo broliuką Merenptahą, kuris mokėsi vaikščioti, prižiūrimas gražiosios Izetės ir Nugalėtojo – milžiniško Nubijos liūto. Pusiau primerkęs akis, jis mėgo stebėti, kaip nevikriai, svirduliuodamas ir griuvinėdamas, kepėstuoja žmogaus jaunikliis.

Seramanai pasirodžius ant sodo slenksčio, plėšrūnas pakėlė galvą. Pajutęs, kad sardas nusiteikęs taikiai, jis pasitenkino trumpai urgztelėjęs ir vėl atsigulė sfinkso poza.

– Aš norėčiau pasikalbėti su Kha, – tarė ūsuotasis milžinas gražiajai Izetei.

– Ar jis... kuo nors prasikalto?

– Ne, žinoma, ne; jis galėtų padėti man ištirti vieną reikalą.

– Kai tik jis išspręs savo uždavinį, aš jums jį atsiųsiu.

Seramanos tyrimas gerokai pajudėjo į priekį.

Sardas žinojo, kad Libijos magas, vardu Ofiras, nužudė vargšę Litą, kuri užsitraukė mirtį patikėjusi nebūtais dalykais. Tapęs atskalūniškų Echnatono pažiūrų atstovu, jis prisidengė tuo mokymu, siekdamas suklaidinti kai kuriuos žmones ir nuslėpti šnipinėjimą hetitų naudai. Dabar tai buvo nebe prielaidos, o patikimos žinios, nes Seramana ištardė vieną keliaujantį prekeivį, įkliuvusį į sardo vyrų surengtą pasalą buvusiuose Šenaro namuose, kur jis apsilankė tikėdamasis rasti ten ilgai besislapsčiusį Ofirą. Žinoma, tas prekeivis buvo tik smulkus hetitų šnipinėjimo tinklo sraigtelis; kadangi jis tik retkarčiais dirbo sirų pirkliui Rajai, kuris buvo jo tiesioginis viršininkas ir spėjo pasprukti pas hetitus, tai niekas nepasirūpino jo perspėti, kad slaptoji organizacija iširo, o jos nariai išbėgiojo. Baimindamasis smurto, apklausiamasis pasakė viską, ką žinojo, o tai leido Seramanai išsiaiškinti keletą dalykų, kuriuos ligi tol gaubė paslaptis.

Tačiau Ofiro rasti taip ir nepavyko. Be to, sardas nebuvo tikras, kad Šenaras žuvo dykumoje per smėlio audrą. Gal bur-

tininkas iškeliavo Hetitų imperijon, lydimas Ramzio brolio? Seramana iš patirties žinojo, kad piktadariai niekada nepaliauja kenkę, o jų vaizduotė, siekianti įgyvendinti piktus kėslus, yra beribė.

Prie susimąsčiusio milžino prisiartino Kha ir pažvelgė į jį, užvertęs galvą.

– Tu labai didelis ir labai stiprus.

– Ar atsakysi į mano klausimus?

– Ar moki matematiką?

– Aš moku suskaičiuoti savo vyrus ir ginklus, kuriuos jiems išdaliju.

– Ar tu moki pastatyti šventyklą arba piramidę?

– Faraonas patikėjo man kitą darbą: gaudyti nusikaltėlius.

– O aš mėgstu rašyti ir skaityti hieroglifus.

– Aš kaip tik norėjau pasikalbėti su tavimi apie teptuką, kurį iš tavęs pavogė.

– Tai buvo mano mėgstamiausias teptukas. Man jo labai gaila.

– Turbūt tu daug galvojai apie tą atsitikimą. Esu tikras, kad ką nors įtari ir padėsi man nustatyti kaltininką.

– Taip, aš apie tai galvojau, bet dėl nieko nesu tikras. Apkaltinti ką nors vagyste – per daug rimta, kad leistum sau kalbėti lengvabūdiškai.

Sardas nustebo, kad berniukas mąsto ir šneka kaip suaugęs vyras. Jei tikrai būtų įtarimą paremianti prielaida, aplinkybė ar įrodymas, Kha nebūtų jų praleidęs pro akis.

– Gal tu pastebėjai ką nors nauja, neįprasta savo aplinkoje? – neatlyžo Seramana.

– Keletą savaičių aš turėjau naują draugą.

– Ką tokį?

– Diplomatą Mebą. Jis staiga susidomėjo mano darbu, o paskui taip pat staiga dingo.

Energingą, ryškių bruožų sardo veidą nutvieskė plati šypsena.

– Ačiū, karalaiti Kha.

Pi-Ramzyje, kaip ir kituose Egipto miestuose, gėlių šventė buvo visos liaudies džiaugsmo diena. Būdama visų žynių viršininkė, Nefertarė nepamiršo, kad nuo pirmosios dinastijos laikų šalies valdymas rėmėsi dangaus ir žemės jungtuves šlovinančių švenčių kalendoriumi. Per karališkosios poros atliekamas apeigas visa tauta dalyvavo dievų gyvenime.

Ant šventyklų aukurų, kaip ir prieš kiekvieną namą, puikavosi nuostabiausios puokštės: vienur – didžiulės ir prašmatnios, iš palmių šakelių ir nendrių, kitur – veriančios akį vaiskiomis lotosų, rugiagėlių, mandragorų spalvomis.

Šokdamos su apvaliais ar kvadratiniais tamburinais, mojuodamos akacijos šakelėmis, nešdamos rugiagėlių ir aguonų girliandas, deivės Hatoros tarnaitės apėjo visas didžiąsias miesto gatves, kur jų kojos žengė tūkstančiais nuklojusių žemę žiedlapių.

Ramzio sesuo Dolantė stengėsi visą laiką būti šalia karalienės, kurios grožis stulbino ir žavėjo visus, kam pavyko jį regėti. Nefertarė prisiminė savo mergaitišką norą tapti deivei tarnaujančia atsiskyrėle kurioje nors šventykloje, toli nuo pasaulio; argi tada ji galėjo įsivaizduoti didžiosios valdovo sutuoktinės pareigas, kurių našta kasdien darėsi vis sunkesnė!

Džiugiomis dainomis sveikinama eisena pasuko Amono šventyklos link.

– Ar jūsų išvykimo diena jau numatyta, Didenybe? – paklausė Dolantė.

– Mūsų laivas išplaukia rytoj, – atsakė Nefertarė.

– Dvaras nerimauja; šnekama, kad jūsų nebus keletą mėnesių.

– Gali būti ir taip.

– Ar jūs iš tiesų... plauksite iki pat Nubijos?

– Taip nutarė faraonas.

– Jūs taip reikalingi Egiptui!

– Nubija yra mūsų šalies dalis, Dolante.

– Kraštas, kuris kartais toks pavojingas...

– Tai ir nebus pramoginė kelionė.

– Kokia gi pareiga pasirodė esanti tokia svarbi, kad pašaukė jus taip toli nuo sostinės?

Nefertarė svajingai nusišypsojo.

– Meilė, Dolante. Tik meilė.

– Nesuprantu, Didenybe.

– Aš tiesiog balsu mąsčiau, – išsiblaškiusi tarė karalienė.

– Aš taip norėčiau jums padėti... Kokią užduotį galėčiau atlikti, kol jūsų nebus?

– Padėkite Izetei, jei ji to pageidaus. Vienintelis dalykas, dėl kurio aš apgailestauju, – kad neturiu pakankamai laiko pati rūpintis Kha ir Meritamon auklėjimu.

– Tesergsti dievai jus taip, kaip jie sergsti juos.

Pasibaigus šventei, Dolantė perduos Ofirui ką sužinojusi. Ilgam laikui palikdami sostinę, Ramzis su Nefertare darė klaidą, kuria jų priešai mokės pasinaudoti.

Lydimas savo sandalų laikytojo, Meba ketino ilgokai paplaukioti valtimi Pi-Ramzio ežere. Diplomatas jautė poreikį pamąstyti žvelgdamas į ramius vandenis.

Įsuktas į siaubingų įvykių verpetą, Meba nebeatpažino pats savęs. Juk jis troško tik ramaus ir prabangaus gyvenimo, aukštų pareigų kokioje nors garbingoje tarnyboje, kur jis mikliai suregztų vieną kitą gudrią intrigą, siekdamas įtvirtinti savo padėtį... O tapo hetitų šnipinėjimo tinklo nariu, griaunančiu Egiptą... Ne, šito jis nenorėjo.

Bet Meba bijojo. Bijojo Ofiro, jo ledinio žvilgsnio, jo vos sulaikomo smurtingo įniršio. Ne, jis nebeįstengs ištrūkti iš spąstų. Jo ateitis priklausė nuo Ramzio žlugimo.

Sandalų laikytojas pašaukė ant kranto miegojusį valtininką, ir čia prie jų prisigretino Seramana.

– Gal galiu jums padėti, pone Meba?

Diplomatas krūptelėjo.

– Ne, nemanau...

– O aš manau! Man būtų nepaprastai malonu paplaukioti šiame nuostabiame ežere. Ar galėčiau pabūti jūsų irkluotoju?

Trykšte trykštanti sardo jėga gąsdino Mebą.

– Kaip norite.

Seramanai mostelėjus irklais, valtis sparčiai nutolo nuo kranto.

– Kokia nuostabi vieta! Deja, ir jūs, ir aš taip apsikrovę darbais, kad nelabai turime laiko ja gėrėtis.

– Koks šio pokalbio tikslas?

– Nusiraminkite, aš visai neketinu jūsų tardyti.

– Mane tardyti?! Mane?!

– Man paprasčiausiai reikia jūsų didžiai vertingos nuomonės vienu gana kebliu klausimu.

– Nesu tikras, kad galėsiu jums padėti.

– Ar jums teko girdėti apie keistą vagystę? Kažkas pavogė vieną iš Kha teptukų.

Meba vengė sardo žvilgsnio.

– Pavogė... Ar tai nustatyta ir patikrinta?

– Vyresniojo valdovo sūnaus parodymai nenuginčijami.

– Kha dar vaikas.

– Man kyla klausimas, ar tik jūs kartais nenujaučiate, kas galėtų būti tas vagis?

– Tai užgaulus klausimas. Tuoj pat nugabenkite mane į krantą.

Seramana nusišypsojo. Lygiai taip pat būtų atrodęs iššiepęs dantis grobuonis.

– Tai buvo pamokantis pasiirstymas, pone Meba.

29

Stovėdamas karališkojo laivo pirmagalyje, Ramzis švelniai glaudė prie savęs Nefertarę. Karališkoji pora mėgavosi svaigios laimės akimirka, susiliedama sielomis su upės – didžiosios maitintojos, ištryškusios visatos pakraštyje ir nusileidusios į žemę, kad perteiktų jai kuriamąją galią, dvasia.

Kadangi pūtė puikus šiaurės vėjas, vandens lygis buvo aukštas, ir laivas plaukė greitai. Kapitonas visą laiką buvo įsitempęs ir atidžiai stebėjo upės vagą, nes srauni srovė dažnai sūkuriavo pavojingais verpetais, ir nevykęs krypties ar laivo greičio keitimas galėjo baigtis žūtimi.

Nefertarės grožis kasdien vis labiau žavėjo Ramzį. Tai buvo grakštumo ir karališkosios didybės derinys, stebuklinga šviesaus proto ir tobulo kūno vienybė. Ši ilga kelionė į Pietus bus skirta meilei, kurią valdovas jautė prakilniai moteriai, teikusiai šviesą ir ramybę faraonui ir jo tautai. Nuo bendro gyvenimo su Nefertare pradžios Ramzis suprato, kodėl išminčiai reikalavo, kad Egiptą valdytų karališkoji pora, išpažįstanti tas pačias tiesas ir vertybes.

Po devynerių valdymo metų Ramzis su Nefertare, praturtinti įveiktų išbandymų, buvo įsimylėję vienas kitą lygiai taip pat kaip tą akimirką, kai suvokė, kad drauge keliaus gyvenimo ir mirties keliu.

Vėjo plaikstomais plaukais, apsirengusi paprasta balta suknele, Nefertarė susižavėjusi gėrėjosi Vidurio Egipto gamtovaizdžiais; palmių giraitės, pakrančių augmenija, balti kaimų nameliai, nutūpę aplinkinių kalvų viršūnėse, buvo lyg ta ro-

jaus saldybė, kurią teisuoliai atras nužengę anapus, o karališkoji pora turėjo pabandyti sukurti žemėje.

– Ar tu nebijai, kad mums nesant...

– Didžiąją savo valdymo dalį aš paskyriau šalies Šiaurei, atėjo laikas pasirūpinti jos Pietumis. Be Dviejų Žemių sąjungos Egiptas neišgyvens. Be to, tas karas su Hetitų imperija privertė mane pernelyg ilgai būti toli nuo tavęs.

– Jis dar nesibaigė.

– Azija netrukus patirs didelių sukrėtimų; jeigu yra galimybė sudaryti taiką, argi nereikia paskubėti ja pasinaudoti?

– Todėl Aša ir gavo tą slaptą užduotį, tiesa?

– Jis smarkiai rizikuoja. Tačiau kas kitas, išskyrus jį, galėtų sėkmingai atlikti tokią keblią užduotį?

– Mes esame drauge – džiaugsmo ir skausmo, vilties ir baimės valandą; te šios kelionės magija globoja ir saugo Ašą.

Denyje nuaidėjo Setau žingsniai.

– Ar galiu jus sutrukdyti?

– Eikš arčiau, Setau.

– Aš būčiau mieliau likęs su Kha; tas berniukas taps garsiu burtininku. O dėl jo apsaugos būkite ramūs: niekas negalės įveikti mano sukurtų gynybos priemonių.

– Judu su Vandens Lelija tikriausiai norite kuo greičiau vėl išvysti savo brangiąją Nubiją? – paklausė Nefertarė.

– Ten gyvena gražiausios pasaulyje gyvatės... Žinote, kapitonui neramu dėl upės srovės. Jis mano, kad mes artinamės prie pavojingo ruožo, ir ketina pasukti prie kranto, kai praplauksime ana tą žole apžėlusią salelę upės viduryje.

Padaręs keletą vingių, Nilas vilnijo palei stačią krantą, kur suko lizdus grifai, o paskui tolo nuo skardžio. Netrukus akiratyje iškilo pusračiu išlinkusi kalnų grandinė, besidriekianti kokius dvidešimt kilometrų.

Nefertarė pakėlė ranką prie gerklės.

– Kas yra? – sunerimo Ramzis.

– Sunku kvėpuoti... Niekis, praeis.

Smarkus smūgis krestelėjo ir įsiūbavo laivą. Turbūt jis pateko į sūkurį, o gal jam smogė verpeto sukelta banga.

Ant kranto stūksojo apgriuvę apleistosios Echnatono sostinės pastatai.

– Palydėk karalienę į mūsų kajutę, – įsakė Ramzis Setau, – ir pasirūpink ja.

Persigandę upeiviai neteko galvos. Vienas iš jų, mėginęs suvynioti burę, nukrito nuo pagrindinio stiebo ir pargriovė kapitoną. Leisgyvis nuo smūgio, šis nebepajėgė susivokti, ko griebtis, ir įsakinėjo savo pavaldiniams nei šį, nei tą.

– Tylos! – sukomandavo Ramzis. – Visi stokit į savo vietas. Laivą vairuosiu aš pats.

Kelių akimirkų pakako pavojui iškilti. Palydos laivai, nešami priešpriešinės srovės ir nesupratę, kodėl karališkasis laivas blaškosi ir krūpčioja, greit nutolo ir neįstengė jam padėti.

Valdovo laivui aprimus, Ramzis pagaliau pastebėjo dvigubą kliūtį.

Neįveikiamą.

Vidury upės sūkuriavo platus verpetas; jo būtų galima išvengti, praplaukus tarp sūkurio ir Saulės miesto prieplaukos, bet tas tarpas buvo užtvertas plaustais, ant kurių stovėjo gorės su rūkstančiomis žarijomis. Pasirinkimas buvo tik toks: arba laivą nugramzdins į dugną sūkurys, arba jis, visu greičiu atsitrenkęs į plaustus, užsidegs.

Kas paspendė jam tokius spąstus prie apleistojo miesto? Dabar Ramziui paaiškėjo Nefertarės negalavimo priežastis: apdovanota aiškiaregyste, ji nujautė pavojų.

Ilgai mąstyti valdovui nebuvo kada – nebent porą akimirkų. Šįkart niekas, net jo liūtas, negalėjo jam padėti.

– Štai jis! – suriko stebėtojas.

Sviedęs šalin keptos žąsies šlaunelę, kurią gardžiuodamasis

graužė, Šenaras puolė prie lanko ir kalavijo. Jis, aukštas pareigūnas, dievinęs ištaigas, staiga pasijuto turįs kario sielą.

– Ar faraono laivas atskirtas nuo kitų?

– Visiškai taip, kaip jūs ir buvot numatęs... Palydos laivai jau toli.

Samdytam kareiviui kone seilės varvėjo. Jam ir jo sėbrams – nedideliam Ofiro sutelktam būriui, Šenaras pažadėjo šaunų laimikį. Valdovo brolis pasirodė iškalbingas kaip reta ir sodriai nuspalvino savo kalbą neapykanta, kuri ėste ėdė jam širdį. Joks samdinys nedrįs smogti Ramziui, bijodamas, kad jį nutrenks faraono kūne glūdinti dieviškoji energija. Po Ramzio pergalės prie Kadešo visi baiminosi antgamtinės Abiejų Žemių valdovo galios. Šenaras gūžtelėjo pečiais ir pažadėjo pats užmušti faraoną.

– Pusė vyrų – ant plausto, kiti – paskui mane!

Vadinasi, Ramzis žus prie Saulės miesto, tarsi Echnatono mokymas pagaliau būtų įveikęs Amoną ir kitas Egipto valdovo garbinamas dievybes. Nefertarę paėmus įkaite, Šenaras įtikins Ramzio palydą pripažinti jį faraonu – tuo nėra ko nė abejoti. Ramzio mirtis pramuš valstybės hierarchijoje milžinišką spragą, pro kurią negaišdamas nė akimirkos sostan įsibraus jo brolis.

Nemažai samdytų kareivių nušoko nuo prieplaukos ant plausto ir pasiruošė apšaudyti degančiomis strėlėmis karališkąjį laivą, kurį jų sėbrai, vadovaujami Šenaro, turėjo pulti iš užpakalio.

Pergalė negalėjo prasprūsti jiems pro pirštus.

– Visi irkluotojai – į dešinįjį laivo bortą! – įsakė Ramzis.

Pirmoji deganti strėlė įsmigo į medinę pagrindinės kajutės sieną; dailioji Vandens Lelija, lanksti ir greita, užgesino besidedantį gaisrą storo audeklo gabalu.

Ramzis užlipo ant kajutės stogo, įtempė lanką, nusitaikė į vieną iš priešininkų, sulaikė kvapą ir iššovė. Strėlė pervėrė sam-

dinio gerklę; jo bendrininkai sutūpė už gorių su žarijomis, norėdami apsisaugoti nuo mirtį nešančių valdovo šūvių. Jų pačių netaikliai paleistos strėlės nukrito į sūkuriuojantį vandenį, laižantį laivo šonus.

Ūmus įgulos persigrupavimas, kurio pareikalavo Ramzis, pakeitė laivo kryptį: jo pirmagalys stojo piestu kaip nartus arklys, ir laivas, gavęs į kairįjį bortą šėlstančios bangos smūgį, pasisuko skersas. Atsirado vilties, kad upė gali jį nuplukdyti kranto link – jeigu laivo neįtrauks sūkurys ir jei jo nepavys greitaeigės Šenaro vyrų valtys. Jie jau pašovė du upeivius, stovėjusius laivo paskuigalyje; strėlės susmigo jiems į krūtinę, ir nelaimėliai nukrito upėn.

Setau nubėgo į pirmagalį, atsargiai nešdamas molinį kiaušinį. Hieroglifais išrašytas talismanas buvo Hermopolyje esančios didžiosios Toto šventyklos naose saugomo pasaulio kiaušinio kopija. Tik valstybės tarnybą einantiems burtininkams, tokiems kaip Setau, buvo leidžiama naudoti tokius nepaprastai, netgi pavojingai veiksmingus magiškus daiktus.

Setau buvo labai prastai nusiteikęs. Jis buvo numatęs pasinaudoti talismanu Nubijoje, jei karališkajai porai būtų grėsęs netikėtas pavojus. Tai, kad tenka jau dabar prarasti tokį ginklą, jį siutino; betgi reikėjo kaip nors įveikti tą prakeiktą sūkurį.

Plačiai užsimojęs, gyvačių kerėtojas sviedė pasaulio kiaušinį į patį verpeto vidurį. Vanduo sukunkuliavo tarsi užvirintas, įdubo, sukdamasis spirale, ir banga užliejo plaustą, nusinešdama daug gorių su žarijomis ir du samdytus kareivius.

Karališkajam laivui dabar nebegrėsė nei žūtis bangose, nei žarijų sukeltas gaisras, tačiau paskuigalyje padėtis sparčiai blogėjo. Šenaro vyrai metė abordažo kablius ir jau korėsi lynais į laivą; jų vadas pašėlusiai vieną po kitos laidė strėles, neleisdamas egiptiečiams palikti priedangos ir pereiti puoliman.

Dvi degančios strėlės įsmigo į burę ir sukėlė gaisrą, kurį Vandens Lelija vėl užgesino. Nors Ramzio niekas nedengė nuo

priešo ugnies, jis nekeitė padėties ir toliau galabijo samdytus kareivius. Išgirdęs riksmą, kilusį laivo paskuigalyje, jis atsigręžė ir pamatė, kad vienas iš piratų iškėlė kirvį virš beginklio upeivio galvos.

Valdovo strėlė pervėrė užpuoliko riešą. Surikęs iš skausmo, piratas atsitraukė. Nugalėtojas įsmeigė iltis į užšokusio ant denio kito samdinio pakaušį.

Akimirką Ramzio žvilgsnis susidūrė su gaujos vado žvilgsniu. Įšėlęs barzdyla taikėsi į jį iš lanko. Beveik nepastebimai valdovas pasislinko į kairę. Pasiutėlio strėlė prašvilpė prie pat Ramzio skruosto, bet jo nekliudė. Netverdamas apmaudu vadeiva įsakė saviškiams trauktis.

Vėl pasirodžiusi liepsna užklupo Vandens Leliją. Užsidegė jos suknelė. Nubė šoko į vandenį, bet ją įtraukė jau rimstąs sūkurys. Nepajėgdama plaukti, ji iškėlė ranką, šaukdamasi pagalbos.

Ramzis puolė jai iš paskos ir paniro po vandeniu.

Išeidama iš kajutės, Nefertarė pamatė, kaip valdovas dingo Nilo bangose.

30

Laikas bėgo.

Karališkasis laivas ir jį lydėję laivai išmetė inkarą prie Saulės miesto vėl nurimusioje upėje. Trims ar keturiems samdytiems kareiviams pavyko pabėgti, bet jų likimas nedomino nei Nefertarės, nei Setau. Ir jųdviejų, ir Nugalėtojo žvilgsniai buvo įsmeigti į vandenį – ten, kur dingo Ramzis ir Vandens Lelija.

Karalienė atnašavo smilkalų laivybos globėjai Hatorai. Nefertarė pavergė upeivių širdis tuo, kad laukė žinių iš žmonių, pasiųstų ieškoti dingusiųjų, ramiai ir oriai. Dalis ieškotojų raižė upės vandenis, kiti, norėdami apžiūrėti aukšta žole apaugusias pakrantes, pasklido takais, kuriais eidavo lynais tempiamų laivų vilkikai. Be abejo, valdovą su nube srovė nunešė toli į pietus.

Setau liko su karaliene.

– Faraonas sugrįš, – sušnibždėjo ji.

– Didenybe... Kartais upė būna negailestinga.

– Jis sugrįš. Jis išgelbėjo Vandens Leliją.

– Didenybe...

– Ramzis nebaigė savo darbų. Faraonas, kuris nebaigė savo darbų, negali numirti.

Setau suprato, kad jam nepavyks pakeisti tų širdį veriančių karalienės įsitikinimų, tačiau kaip ji elgsis, kai bus priversta pripažinti tai, kas neišvengiama? Gyvačių kerėtojas, persiimdamas Nefertarės skausmu, pamiršo savąjį. Jis jau įsivaizdavo siaubingą sugrįžimą į Pi-Ramzį ir pranešimą dvarui apie Ramzio žūtį.

Prieš leisdami sau atsikvėpti, Šenaras su savo sėbrais, nešami smarkios srovės, nuplaukė ne vieną kilometrą į šiaurę. Tik tada jie nuskandino savo valtį ir leidosi žaliuojančiais laukais į kaimą, kur ametistus iškeitė į asilus.

– Kur mes einame? – pasiteiravo samdytas kareivis iš Kretos.

– Tu keliausi į Pi-Ramzį ir perspėsi Ofirą.

– Išgirdęs, kas nutiko, jis manęs nepagirs.

– Mums nėra ką sau prikišti.

– Ofiras nemėgsta nesėkmių.

– Jis žino, kad mes turime reikalą su stipriu priešu ir kad aš negailiu pastangų. Be to, tu jam praneši dvi geras žinias. Pirmoji: aš mačiau karališkajame laive Setau, tad jis nebesaugo Kha. Antroji: aš vykstu Nubijon, kaip ir buvo numatyta, ir ten užmušiu Ramzį.

– Aš mieliau eičiau su jumis, – tarė kretietis. – Mano bičiulis puikiai tiks į pasiuntinius, o aš moku kautis ir medžioti.

– Sutarta.

Patyręs nesėkmę, Šenaras nė kiek nenusiminė. Įtempta veikla pavertė jį karvedžiu, ir tiek metų slopintas įniršis pagaliau galėjo nevaržomai pratrūkti. Argi jis neužklupo didžiojo Ramzio, turėdamas vos saujelę vyrų ir išradingą sumanymą? Argi jis nebuvo per plauką nuo pergalės?

Reikia tik atkakliai siekti tikslo ir likimas galų gale jam nusišypsos.

Visuose karališkosios flotilės laivuose tvyrojo tyla. Niekas nedrįso šnekučiuotis, nes baiminosi sutrikdyti rymančią karalienę, paskendusią skausminguose apmąstymuose. Artinosi vakaras, o ji nė nekrustelėdama tebestovėjo faraono laivo pirmagalyje.

Setau irgi tylėjo, norėdamas dar nors valandėlę negriauti vilties, siejančios Nefertarę su Ramzio šešėliu. Tačiau saulei nusileidus karalienei teks pripažinti žiaurią tikrovę.

– Aš tai žinojau, – tyliai tarė ji, nustebindama Setau.

– Didenybe...

– Ramzis ten, ant baltų rūmų stogo.

– Didenybe, jau temsta, ir...

– Žiūrėk.

Setau pažvelgė Nefertarės nurodyta kryptimi.

– Ten nieko nėra.

– Mano akys jį regi. Priplaukime arčiau.

Setau nedrįso prieštarauti karalienei. Laivas pakėlė inkarą ir pasuko Saulės miesto link, kurį netrukus turėjo apgaubti tamsa.

Gyvačių kerėtojas vėl pažvelgė į baltų rūmų, kur gyveno Echnatonas su Nefertite, stogą. Akimirką jam pasirodė, kad ten stovi žmogus. Setau pasitrynė akis ir dar kartą net prisimerkęs pažiūrėjo ta kryptimi. Ne, tai buvo ne miražas, ne regos apgaulė.

– Ramzis gyvas, – pakartojo Nefertarė.

– Plaukite greičiau! – pareikalavo Setau.

Ir Ramzio siluetas ėmė artėti, kas akimirką vis didesnis ir ryškesnis besileidžiančios saulės spinduliuose.

Setau nesiliovė pykęs.

– Kodėl Abiejų Žemių valdovas nepabandė kokiu nors ženklu mums pranešti, kur jis yra, ir pasišaukti pagalbon? Juk tai nebūtų nė kiek sumenkinę jo orumo!

– Buvo svarbesnių dalykų, – atsakė Ramzis. – Mudu su Vandens Lelija panirome ir plaukėme po vandeniu, bet ji neteko sąmonės, ir aš pamaniau, kad ji prigėrė. Mes pasiekėme krantą pietiniame apleistojo miesto pakraštyje, ir aš ilgai gaivinau Vandens Leliją, kol ji atsipeikėjo. Tada nuėjome miesto centro link, ir aš ėmiau ieškoti aukščiausio taško, kokio nors virš kitų iškilusio pastato, nuo kurio galėtume duoti jums ženklą, kad esame gyvi. Aš žinojau, kad Nefertarė mintyse seka kiekvieną mūsų žingsnį ir ji pažvelgs reikiama linkme.

Karalienė švytėjo džiaugsmu ir ramybe. Ankstesnį susijaudinimą ir baimę rodė nebent tai, kad ji glaudėsi prie dešiniojo Ramzio peties, o valdovas glostė savo liūtą.

– Aš buvau bemanąs, kad pasaulio kiaušinis neįstengė tavęs išgelbėti, – sumurmėjo Setau. – Jei tu būtum žuvęs, mano geras vardas būtų nukentėjęs.

– Kaip jaučiasi Vandens Lelija? – pasiteiravo karalienė.

– Aš daviau jai migdomojo gėrimo; gerai išsimiegojusi, ji pamirš tą nelemtą nuotykį.

Taurininkas pripylė besišnekučiuojančiųjų taures šviežio baltojo vyno.

– Pačiu laiku, – ištarė Setau, – jau buvau bepradedąs manyti, kad patekome į kažkokį laukinį kraštą, kur nė lūpų nesuvilgysi.

– Ar tu gerai įžiūrėjai užpuolikų vadą? – paklausė Ramzis.

– Visi jie man atrodė vienodai įsiutę; aš net nepastebėjau, ar jie turi kokį vadeivą.

– Tai buvo įniršęs barzdyla neapykanta degančiomis akimis... Man pasirodė, kad tai – Šenaras.

– Šenaras mirė dykumoje, pakeliui į katorgą. Juk ir skorpionai kada nors nusibaigia.

– O gal jis liko gyvas?

– Tokiu atveju jis galvotų tik apie tai, kaip ir kur geriau pasislėpus, ir nepultų tavęs su būriu samdytų kareivių.

– Tie spąstai nebuvo paruošti paskubomis: juk mes vos nežuvome.

– Ar neapykanta gali taip užvaldyti žmogų, kad didžiūnas pavirstų kariu, pasirengusiu viskam, kad tik užmuštų savo tikrą brolį ir užpultų šventą faraono asmenį?

– Jei tai buvo Šenaras, jis pats ką tik tau pateikė atsakymą į tuos klausimus.

Setau paniuro.

– Jeigu tas išgama dar gyvas, mes neturime sėdėti rankų sudėję. Jį apnikusi beprotybė yra tokia pat kaip piktųjų dykumos dvasių.

– Šis pasikėsinimas nebuvo įvykdytas neapgalvotai, – nusprendė Ramzis. – Kuo greičiau sušauk čia iš artimiausių miestų akmenskaldžius.

Vieni atvyko iš dievo Toto miesto Hermopolio, kiti – iš Anubio miesto Asjuto; kelios dešimtys akmenskaldžių įsikūrė palapinių stovykloje ir po kelių valandų, išklausę trumpą, bet aiškią ir ryžtingą Ramzio kalbą, kibo į darbą, vadovaujami dviejų statybų vadovų.

Stovėdamas priešais apleistojo miesto rūmus, faraonas paskelbė savo valią: Saulės miestas, skirtas dievui Atonui, turi išnykti. Horemhebas, vienas iš Ramzio pirmtakų, buvo įsakęs nugriauti kai kurias šventyklas ir panaudoti jų akmenis Karnako pilonams užpildyti. Nugriovęs rūmus, namus, dirbtuves, krantines ir kitus mirusio miesto pastatus, Ramzis užbaigs jo darbą. Akmenis ir plytas bus galima panaudoti kitose gyvenvietėse. Kapavietės, kuriose nėra mumijų, liks nepaliestos.

Karališkasis laivas užtruko Saulės mieste, kol iš pastatų liko tik pamatai. Netrukus vėjai užpustys juos smėliu ir nugramzdins užmirštą sostinę, tapusią piktųjų jėgų prieglobsčiu, į nebūtį.

Juodadarbiai sunešė statybines medžiagas į krovininius laivus. Jos bus paskirstytos atsižvelgiant į aplinkinių gyvenviečių poreikius. Papildomai skiriami mėsos, aliejaus, alaus daviniai ir drabužiai paskatino darbininkus uoliai dirbti.

Ramzis su Nefertare paskutinįkart aplankė Saulės miesto rūmus, kurie taip pat turėjo būti nugriauti. Puošnus grindinys bus perkeltas į karališkuosius rūmus Hermopolyje.

– Echnatonas klydo, – tarė Ramzis. – Tikėjimas, kurį jis stengėsi įdiegti, tas vienintelio Dievo garbinimas baigėsi nepakantumu. Šitaip Echnatonas išdavė pačią Egipto dvasią. Deja, Mozė pasuko tuo pačiu keliu.

– Echnatonas su Nefertite buvo karališkoji pora, – priminė Nefertarė. – Jie gerbė mūsų įstatymus ir išmintingai apribojo

laike ir erdvėje savo bandymą įvesti tikėjimą Atonu. Pastatydinę pasienio stulpus, jie sutelkė Atono garbinimą jo mieste.

– Tačiau Echnatono pažiūros paplito... Aš nesu tikras, kad išnykus tam miestui, kur šviesą nustelbė tamsa, išnyks ir jos padariniai. Šiaip ar taip, ši vietovė vėl taps dykuma, ir daugiau joks maištininkas nepasinaudos ja savo stovyklai.

Kai paskutinis akmenskaldys paliko iki pamatų nugriautą miestą, nuo šiol pasmerktą nugrimzti tylon ir užmarštin, Ramzis įsakė plaukti į Abidą.

31

Artinantis prie Abido, Ramziui suspaudė širdį. Jis žinojo, kaip jo tėvas mylėjo tą miestą, kokią reikšmę skyrė didžiosios Ozirio šventyklos statybai, ir priekaištavo sau, kad taip ilgai nesusiruošė čia sugrįžti. Žinoma, karas su hetitais ir Egipto gynimas reikalavo iš jo daugybės pastangų, bet joks pasiteisinimas neatrodys esąs pakankamai svarus, stojus prieš prisikėlimo dievą paskutiniame teisme.

Setau įsivaizdavo, kad valdovo pasitikti atskubės minia skustagalvių, išsikvėpinusių, vilkinčių baltutėliais rūbais „švarių žynių", glėbius atnašauti skirtų aukų nešančių valstiečių, lyromis bei liutniomis grojančių šventyklos muzikančių, tačiau prieplauka buvo tuščia.

– Čia kažkas ne taip, – pareiškė jis. – Nelipkime iš laivo.

– Ko tu bijai? – paklausė Ramzis.

– Pats pagalvok: ar negali būti taip, kad šventyklą užgrobė kiti samdyti kareiviai ir tyko tavęs naujoje pasaloje.

– Čia, šventojoje Abido žemėje?

– Nereikia tuščiai rizikuoti, plaukime toliau į pietus, o čia atsiųskime kariuomenę.

– Kaip aš galiu pripažinti, kad bent viena mano krašto žemės pėda man neprieinama? Dar daugiau: kad ta neprieinama žemės pėda – Abidas!

Ramzio pyktis smarkumu nenusileido dievo Seto audrai. Net Nefertarė nebandė jo numaldyti.

Flotilė priplaukė prie kranto. Pats faraonas stojo dvirãčių vežimų būrio priekyje. Vežimai buvo paskubomis surinkti iš laivu atgabentų atskirų dalių.

Kelias nuo prieplaukos iki šventyklos kiemo, kuriuo žengdavo šventinės eisenos, taip pat buvo tuščias, tarsi šventasis miestas būtų buvęs apleistas. Priešais piloną riogsojo akmenskaldžių apdoroti klinčių luitai ir dėžėse sukrauti įrankiai. Po tamariskais, teikiančiais pavėsį šventyklos kiemui, stovėjo didelės medinės rogės, prikrautos iš Asuano akmens skaldyklų pristatytų granito luitų.

Apstulbęs Ramzis nuėjo į rūmus, prisišliejusius prie šventyklos. Atsisėdęs ant pagrindinio įėjimo laiptų, kažkoks senis ant duonos riekės dėliojo ožkos sūrio gabalėlius. Nežinia iš kur išdygęs ginkluotas būrys atėmė jam norą valgyti; išsigandęs vargšas metė savo duoną ir bandė bėgti, bet pėstininkas jį sučiupo ir nuvedė pas valdovą.

– Kas tu toks?

Drebančiu balsu senukas vos išlemeno:

– Aš – vienas iš skalbėjų čia, rūmuose.

– Kodėl gi tu nedirbi?

– Na... Tai kad nėr ką veikti, nes visi išvyko. Taip, beveik visi... Liko tik keletas žynių, tokių pat senų kaip aš – ten, prie šventojo ežero.

Nors dar savo valdymo pradžioje Ramzis ėmėsi ryžtingų priemonių, šventykla tebebuvo nebaigta. Praėję pro piloną, valdovas su keliais kariais kirto visiškai tuščią ūkinę dalį, kurią sudarė raštinės, dirbtuvės, skerdykla, kepykla ir alaus darykla, ir nuskubėjo nuolatinių žynių gyvenamųjų patalpų link.

Sėdįs ant akmens suolo skustagalvis senis, atsirėmęs rankomis į apvalią akacijos medžio lazdos rankeną, valdovui artinantis pabandė atsistoti.

– Nesivargink, dievo tarne.

– Jūs esate Faraonas... Man tiek daug pasakojo apie Šviesos Sūnų, kurio galia spinduliuoja kaip saulė! Mano akys menkai bemato, bet aš negalėjau suklysti... Koks aš laimingas, kad pamačiau jus prieš savo mirtį. Sulaukus devyniasdešimt dvejų metų, dievai suteikė man didžiulį džiaugsmą.

– Kas čia dedasi?

– Visus dviem savaitėms paėmė į darbus.

– Į darbus... Kas išdrįso?

– Kaimyninio miesto valdytojas... Jis pamanė, kad šventykloje per daug žmonių ir bus naudingiau, jei jie sutvarkys kanalus, užuot atlikinėję apeigas.

Valdytojas buvo linksmo būdo storulis apvaliais skruostais ir storomis lūpomis. Kadangi storas pilvas trukdė jam vaikščioti, susisiekti jis pasirinko išpuoštus neštuvus, nuo kurių beveik nenulipdavo, tačiau į Abido rūmus karininkas jį pristatė eikliais žirgais pakinkytu kovos vežimu.

Tik didvyriškomis pastangomis valdytojui vargais negalais pavyko parpulti kniūbsčiam prieš valdovą, sėdintį paauksuoto medžio soste su liūto letenų formos kojelėmis.

– Atleiskite man, Jūsų Didenybe, manęs neperspėjo, kad jūs atvykote! Jei būčiau žinojęs, tai būčiau suruošęs jūsų vertą priėmimą, ir aš tikrai...

– Ar tu esi atsakingas už Abido šventyklos žynių ir darbininkų perkėlimą į kitus darbus?

– Taip, bet...

– Gal pamiršai, kad tai griežtai uždrausta?

– Ne, Jūsų Didenybe; aš tik pamaniau, kad visi tie žmonės ne kažin ką veikia, ir verčiau jiems duoti provincijai naudingo darbo.

– Tu atitraukei juos nuo užduočių, kurias jiems buvo skyręs mano tėvas, o aš savo valdymo pradžioje patvirtinęs.

– Aš vis dėlto maniau, kad...

– Tu sunkiai nusižengei; potvarkis už tokį nusižengimą numato bausmę: šimtą lazdos smūgių. Be to, tokiam nusikaltėliui nupjaunama nosis ir ausys.

Perbalęs valdytojas vos įstengė suvapėti:

– Tai neįmanoma, Jūsų Didenybe, tai... nežmoniška!

– Tu žinojai, ką darąs, ir žinojai, kokia bausmė už tai laukia. Šiuo atveju net nereikia kreiptis į teismą.

Būdamas tikras, kad teismas paskelbs kaltinamąjį nuosprendį ir paskirs galbūt dar didesnę bausmę, valdytojas prapliupo skųstis ir dejuoti:

– Aš blogai pasielgiau, tai tiesa, bet juk padariau tai ne savo labui! Pasitelkus darbininkus iš Abido, pavyko greit sutaisyti užtvankas ir nuodugniai išvalyti kanalus.

– Tokiu atveju leidžiu tau pasirinkti: arba jau minėta bausmė, arba tu su savo valdininkais padirbėsite juodadarbiais šventyklos statyboje ligi pat jos pabaigos.

Kiekviena žynė, kiekvienas žynys atliko jiems privalomas apeigas, tad Ozirio šventykla tapo panaši į dangaus skliautą, nutvieskusį visų veidus įstabia šviesa. Ramzis su Nefertare atnašavo aukas Maat įstatymui. Įžengęs pro Libano kedro duris, dengtas aukso ir sidabro lydiniu, ir išvydęs sidabru išklotas grindis, granito slenksčius ir margaspalvius bareljefus, žmogus pasijusdavo patekęs į kitą pasaulį, kurį dieviškosios galios mielai rinkosi kaip buveinę. Ant altorių stovėjo gėlės, smilkalų indeliai ir maistas – visa tai buvo skiriama Neregimajam.

Šventyklos iždas buvo pilnas aukso, sidabro, karališkųjų linų, šventinių aliejų, smilkalų, vyno, medaus, miros ir tepalų. Tvartuose mykė riebūs jaučiai, karvės ir sveiki veršeliai; aruoduose buvo supilti pirmarūšiai grūdai. Kaip skelbė hieroglifų užrašas, „Faraonas gausina Dievui visa tai, kas žemiška“.

Abido rūmų priėmimų salėje susirinkusiems aukštiems provincijos pareigūnams Ramzis paskelbė, kad iš šventyklos jokiu būdu negali būti atimti nei laivai, nei laukai, nei žemės sklypai, nei galvijai, nei asilai, nei kitoks jai priklausąs turtas. Be to, nė vienas iš laukų prižiūrėtojų, paukščių gaudytojų, žvejų, žemdirbių, bitininkų, sodininkų, vyndarių, medžiotojų ir kitų darbininkų, priskirtų Ozirio šventyklos valdoms, kad sa-

vo darbu prisidėtų prie jų klestėjimo, negali būti priverstinai skiriamas į jokius darbus kitoje vietoje.

Kiekvienas, pažeisiantis karališkojo potvarkio nurodymus, susilauks fizinės bausmės, bus atleistas iš visų turimų pareigų ir daugeliui metų nuteistas sunkiesiems darbams.

Ramzio skatinami, darbai greit pajudėjo į priekį. Dievų statulos, įkurdintos jiems skirtose koplyčiose, buvo pašventintos atitinkamomis apeigomis, blogis pašalintas, ir šventykla prisipildė Maat dvasios.

Nefertarė negalėjo atsidžiaugti savo laime. Viešnagė Abide suteikė jai netikėtą progą įgyvendinti savo paauglystės svajonę: būti šalia dievybių, kasdien su jomis bendrauti, susikaupus mąstyti priešais jų atvaizdus, garbinti jų grožį ir suvokti, o gal tik nujausti jų paslaptis atliekant apeigas.

Artinosi valanda, kai reikėjo nakčiai uždaryti šventyklos naoso duris, o Ramzis kažkur dingo. Karalienė nuėjo jo ieškoti ir rado jį protėvių koridoriuje žvelgiantį į anksčiau valdžiusių faraonų sąrašą. Čia buvo išvardyti visi Ramzio pirmtakai, pradedant pirmąja Egipto valdovų dinastija. Hieroglifų galia išlaikys jų vardus amžinai gyvus žmonių atmintyje. Ramzio Didžiojo vardas bus įrašytas po jo tėvo.

– Kaip būti vertam šių didžių vyrų? – garsiai paklausė Ramzis. – Pareigybiniai nusikaltimai, niekšybės, melas... Kokiam faraonui pavyks kada nors išrauti tas ydas iš žmonių širdžių?

– Jokiam, – atsakė Nefertarė. – Bet jie visi stodavo į tą iš anksto pralaimėtą mūšį – ir kartais pasiekdavo pergalę.

– Jei negerbiama net šventoji Abido teritorija, kokia nauda skelbti potvarkius?

– Tokia nevilties akimirka tau nebūdinga.

– Todėl aš ir atėjau pasitarti su savo protėviais.

– Jie galėjo duoti tau vienintelį patarimą: tęsk, ką pradėjęs, pasistenk pasinaudoti tau tekusiais išbandymais, kad sustiprintum savo galią.

– Mums taip gera šioje šventykloje; čia viešpatauja taika, kurios man niekaip nepavyksta įvesti pasaulietiniame gyvenime.

– Aš suprantu, kodėl norėtum čia pasilikti, bet mano pareiga – neleisti tau pasiduoti tai pagundai, net jei man tenka taip kalbėti, užgniaužiant savo didžiausią, karščiausią norą.

Ramzis apkabino karalienę.

– Be tavęs mano darbai būtų beprasmiai. Po poros savaičių bus švenčiamos Ozirio misterijos*. Mes dalyvausime jose, ir aš noriu tau kai ką pasiūlyti, o apsispręsti teks tau pačiai.

Apsiginklavusi lazdomis ir visa gerkle rėkdama, triukšmadarių gauja užpuolė eisenos pradžioje žingsniuojančius jos dalyvius. Užsidėjęs dievo šakalo kaukę, „kelių atvėrėjas" – Abido žynys nuvijo užpuolikus ištaręs prakeiksmą, kad piktavalės tamsybių būtybės pasitrauktų nuo Ozirio laivės.

Įšventintieji į misterijas stojo į pagalbą kelių atvėrėjui ir išvaikė sukilusiuosius prieš šviesą.

Eisena vėl pajudėjo pirmojo ryto salos link, kur lovoje, kurios galvūgalis buvo liūto galvos pavidalo, gulėjo Ramzis, prilygintas brolio Seto nužudytam Oziriui. Nilo vandenys juosė tą pirmapradę kalvelę, į kurią dvi dieviškosios seserys, Izidė ir Neftidė, nusigavo lieptu.

Sala buvo pačiame milžiniško pastato viduryje. Pastatą sudarė dešimt vientisų stulpų, palaikančių lubas, vertas piramidžių laikais dirbusių statytojų. Slaptoji Ozirio šventovė baigėsi pastatą skersai kertančiu dvidešimties metrų ilgio ir šešių metrų pločio kambariu, kuriame stovėjo dievo sarkofagas.

Nefertarė atliko Ozirio žmonos Izidės vaidmenį, o gražioji Izetė – Neftidės, kurios vardas reiškė: „šventovės valdovė". Neftidė buvo Izidės sesuo ir padėjo jai atlikti apeigas, kuriomis Oziris būdavo išvedamas iš mirties valdų.

* Religinės apeigos, skirtos įšventintiesiems (*vert. past.*).

Nefertarė priėmė Ramzio pasiūlymą: ji taip pat norėjo, kad Izetė dalyvautų apeigose.

Abi moterys atsiklaupė: Nefertarė – prie lovos galvūgalio, Izetė – prie kojūgalio. Dešinėje rankoje laikydamos po šviežio vandens ąsotį, o kairiojoje – apvalų duonos kepalėlį, jos ėmė giedoti ilgas ir graudžias litanijas, kurios turėjo sužadinti naują energiją sustingusio kūno gyslose.

Globojant dangaus deivei, kurios milžiniškas žvaigždėtas kūnas driekėsi lubose, virš prisikėlimo guolio, jų balsai susiliejo į vieną kerinčią melodiją.

Ilgai nakčiai baigiantis, Oziris-Ramzis pabudo ir ištarė žodžius, kuriuos tardavo jo pirmtakai, išgyvendavę tas pačias slaptingąsias misterijas: „Tebus man suteikta šviesa danguje, kūrėjo galia žemėje, teisuolio balsas ano pasaulio karalystėje ir galia keliauti žvaigždžių priešakyje; tebus taip, kad aš galėčiau sugriebti pirmagalio virvę nakties laivėje ir paskuigalio virvę dienos laivėje“.

32

Uri-Tešubas netvėrė pykčiu.

Kito žynio Audros dievo šventykloje atliktas būrimas baigėsi tokia pat niūria pranašyste ir draudimu rengti puolimą. Dauguma kareivių buvo tokie prietaringi, kad Uri-Tešubas negalėjo nepaisyti pranašysčių. Be to, joks būrėjas neįstengė nurodyti, kada būtų galima tikėtis palankios pranašystės.

Nors dvaro gydytojai nepajėgė pagerinti Muvatalio sveikatos būklės, imperatorius vis neketino mirti. Tiesą sakant, toji ilga agonija tenkino Uri-Tešubą: niekas neapkaltins jo žmogžudyste. Gydytojai nustatė, kad imperatorių ištiko širdies priepuolis, ir liaupsino kasdien lankančio ligonį sūnaus pasiaukojimą, o Uri-Tešubas nepraleisdavo progos pabrėžti, kad Hatušilis vis negrįžta sostinėn, tarsi jam visai nerūpėtų brolio sveikata.

Susidūręs rūmuose su prakilniąja ir išdidžiąja Putuhepa, Hatušilio žmona, imperatoriaus sūnus neiškentė neįgėlęs:

– Galgi jūsų vyras slapstosi?

– Hatušilis išvyko imperatoriaus įsakymu.

– Tėvas man apie tai nieko nesakė.

– Anot gydytojų, Muvatalis nebegali pratarti nė žodžio.

– O jūs, atrodo, nemažai žinote!

– Bet juk jūs uždraudėte lankyti imperatorių ir pasilikote tą teisę tik sau.

– Muvataliui reikia poilsio.

– Mes visi linkime, kad jis galėtų netrukus vėl eiti savo pareigas.

– Žinoma! Tačiau įsivaizduokite, kas bus, jei toji negalia užtruks ilgai... Juk vis tiek teks apsispręsti.

– Tai neįmanoma, kol čia nėra Hatušilio.

– Priverskite jį grįžti į rūmus.

– Tai – įsakymas ar patarimas?

– Galvokit kaip tinkama, Putuhepa.

Putuhepa su labai nedidele palyda išvyko iš sostinės naktį ir keliskart tikrino, ar Uri-Tešubas nepasiuntė jai įkandin savo seklių.

Išvydusi kraupią tvirtovę, tapusią Hatušilio prieglobsčiu, Putuhepa krūptelėjo: o gal tvirtovės įgula, stengdamasi įtikti vyriausiajam karvedžiui, įkalino jos vyrą? Tokiu atveju ir Hatušilio, ir jos pačios gyvenimas ūmai ir žiauriai baigsis už tų pilkų, niaurių sienų.

Putuhepa neturėjo jokio noro mirti. Ji jautėsi galinti tarnauti savo šaliai, troško išgyventi daugybę kaitrių vasarų, dar šimtus kartų keliauti gūdžiais Anatolijos takais ir regėti Hatušilį Hetitų imperijos valdovu. Tad jeigu yra nors menkiausia galimybė įveikti Uri-Tešubą, ji, Putuhepa, stvers ją abiem rankom.

Pamačiusi, kaip pagarbiai tvirtovės kariai ją pasitinka, žynė nurimo. Ji tučtuojau buvo palydėta į didįjį bokštą, į tvirtovės viršininko kambarius.

Atskubėjo Hatušilis, ir žmona puolė jam į glėbį.

– Putuhepa, pagaliau tu čia! Tau pavyko ištrūkti...

– Uri-Tešubas jau karaliauja sostinėje.

– Čia mudu saugūs; visi įgulos vyrai jo nekenčia. Daugeliui karių teko iškęsti jo žiaurumą, skriaudas ir neteisybes.

Putuhepa pastebėjo vyriškį, ramiai sėdintį prie židinio.

– Kas jis? – tyliai paklausė ji.

– Aša, faraono užsienio reikalų ministras ir nepaprastasis pasiuntinys.

– Jis, šičia?!

– Galbūt jis atneš mums sėkmę.

– Bet... ką gi jis siūlo?

– Taiką.

Vos ištaręs šį žodį, Hatušilis pamatė kai ką neįprasta: tamsiai rudos jo žmonos akys nušvito tarsi nutviekstos vidinės šviesos.

– Taika su Egiptu, – pakartojo ji apstulbusi. – Mes žinome, kad tai neįmanoma!

– Juk privalome kuo geriau pasinaudoti tuo netikėtu sąjungininku, argi ne?

Putuhepa atsitraukė nuo Hatušilio ir priėjo prie Ašos. Diplomatas pakilo ir pasveikino gražiąją hetitę.

– Atleiskite, Aša, man derėjo pasisveikinti su jumis anksčiau.

– Kas liktų abejingas taip ilgai nesimačiusių sutuoktinių susitikimo džiaugsmui?

– Pasilikęs čia, jūs labai rizikuojate.

– Aš ketinau keliauti į sostinę, bet Hatušilis įkalbėjo mane palaukti, kol jūs atvyksite.

– Jūs jau žinote, kad imperatorius serga.

– Vis dėlto aš pabandysiu su juo pasikalbėti.

– Beprasmiška: jis merdi. Imperija jau priklauso Uri-Tešubui.

– Atvykau pasiūlyti taikos, ir savo tikslą aš pasieksiu.

– Gal pamiršote, kad Uri-Tešubas užsibrėžęs vienintelį tikslą: sunaikinti Egiptą? Aš nepritariu atkakliam jo norui, tačiau suprantu, kad mūsų imperijos galia ir vienybė grindžiama karu.

– Ar pagalvojote apie tikrąjį jums gresiantį pavojų?

– Gal apie paties Ramzio vadovaujamos visos Egipto armijos puolimą?

– Nepamirškite ir kitos grėsmės: nuolat stiprėjančios Asirijos galios.

Hatušilis su Putuhepa neįstengė nuslėpti nuostabos: Aša žinojo kur kas daugiau, nei jiedu manė! Iš tiesų Egipto žvalgyba nedykinėja...

– Baigsis tuo, kad Asirija jus užpuls, ir jūs atsidursite tarp dviejų priešininkų, o sėkmingai kariauti dviem frontais neįmanoma. Manyti, kad hetitų armija pajėgs užkariauti ir sunaikinti Egiptą, stačiai kvaila; mes pasimokėme iš praeities ir įrengėme savo protektoratuose stiprią gynybos sistemą. Jums bus nelengva ją įveikti, o kol ji priešinsis, pagrindinės mūsų pajėgos galės labai greit jums suduoti atsakomąjį smūgį. Be to, jūs jau savo kailiu patyrėte, kad Amonas globoja Ramzį, suteikdamas jo rankai tiek galios, kiek jos neturi nė tūkstančiai kareivių.

– Taigi jūs pranašaujate Hetitų imperijos žlugimą!

– Ne, ponia Putuhepa, Egiptas visiškai nenori ir nesiekia, kad jo senas priešas išnyktų. Juk mes pradedame vis geriau pažinti ir suprasti vieni kitus. Priešingai tam, kas apie jį šnekama, Ramzis trokšta taikos, ir tik jau ne didžioji valdovo sutuoktinė Nefertarė ims jį atkalbinėti žengti tuo keliu.

– O ką apie tai galvoja karalienė motina Tuja?

– Ji pritaria mano nuomonei, kad Asirija netrukus sudarys rimtą grėsmę savo kaimynams. Pirmiausia ta grėsmė pakibs virš hetitų, o paskui ateis eilė Egiptui.

– Sąjunga prieš Asiriją... Būtent tai jūs mums siūlote?

– Aš siūlau taiką ir sąjungą, kad galėtume apginti savo tautas nuo užpuolikų; būsimajam hetitų imperatoriui teks apsispręsti, suvokiant, kad jo sprendimas lems ir jo šalies ateitį.

– Uri-Tešubas niekada neatsisakys kovos su Ramziu!

– O ką į mano pasiūlymą atsakytų Hatušilis?

– Mudu su Hatušiliu nebeturime jokios valdžios.

– Ką jūs atsakytumėt? – neatlyžo Aša.

– Mes sutiktume pradėti derybas, – pareiškė Hatušilis, – bet juk visa tai, apie ką mes dabar šnekame, beprasmiška.

– Mane domina tik tai, kas atrodo neįmanoma, – šypsodamasis tarė egiptietis. – Šiandien jūs esate niekas, tačiau, galvodamas apie šviesią savo šalies ateitį, aš noriu derybų kaip

tik su jumis. Hatušiliui tapus imperatoriumi, mūsų pokalbis kaipmat įgaus ir prasmę, ir reikšmę – dargi didžiulę!

– Tai tik svajonė, – paprieštaravo Putuhepa.

– Norint, kad svajonė taptų tikrove, reikia kovoti, o ne bėgti.

Gražiosios hetitės išdidumas plykstelėjo it liepsna.

– Mes nebėgsime!

– Judu su Hatušiliu turite pelnyti – arba nusipirkti – daugumos aukštųjų karininkų pasitikėjimą. Tvirtovių viršininkai pereis jūsų pusėn, nes Uri-Tešubas juos niekina ir nesuteikia paaukštinimų ta dingstimi, kad jų tarnyba susijusi tik su krašto gynimu. Tegu pirkliai, kurie beveik visi jums palankūs, paskleidžia gandą, kad hetitų valstybės ūkis neatlaikys dar vieno karo, o ginkluotas susirėmimas su Egiptu nuskurdins ir sužlugdys šalį. Veikite ta linkme, kol visi ims laikyti Uri-Tešubą nepajėgiu valdyti išsišokėliu ir neramumų kurstytoju, atsakingu už visas nelaimes.

– Tam prireiks daug laiko.

– Ką padarysi... Tokia jūsų sėkmės – ir taikos – kaina.

– O ką ketinate daryti jūs pats? – paklausė Putuhepa.

– Tiesą sakant, tai bus šiek tiek rizikinga, bet aš ketinu apvynioti Uri-Tešubą aplink pirštą.

Aša žvelgė į grėsmingas Hatušo sienas, ir tas niūrus vaizdas jam visai nepatiko. Jis pabandė įsivaizduoti hetitų sostinę išpuoštą vėliavomis, o prie ryškiomis spalvomis išdažytų namų ir ant dantytų tvirtovės sienų – šokančias jaunas, nuostabiai grakščias moteris. Bet šis žavus regėjimas bemat išsisklaidė, ir prieš Ašos akis vėl stūksojo kraupi tvirtovė, prisišliejusi prie stačių, atšiaurių kalnų.

Faraono užsienio reikalų ministrą lydėjo tik pora tėvynainių: ginklanešys ir sandalų laikytojas. Kiti bendražygiai grįžo į Egiptą. Kai Aša parodė savo antspaudą pirmajame žemutinio miesto sargybos poste, puskarininkis išpūtė akis.

– Malonėkite pranešti imperatoriui, kad aš atvykau jo sostinėn.

– Bet... juk jūs – egiptietis!

– Nepaprastasis pasiuntinys. Prašom paskubėti.

Sutrikęs puskarininkis įsakė savo pavaldiniams nenuleisti nuo Ašos akių ir nusiuntė vieną sargybinį su pranešimu į rūmus.

Aša visai nenustebo, pamatęs atžygiuojantį ietimis ginkluotų pėstininkų būrį, vadovaujamą vieno iš tų storžievių, kurių makaulėje telpa vienintelė mintis: bet kokį vyresnybės įsakymą privalu vykdyti nedelsiant ir nesvarstant.

– Vyriausiasis karvedys nori matyti pasiuntinį.

Aša pasveikino Uri-Tešubą ir išvardijo savo titulus bei pareigas.

– Šauniausias Ramzio pareigūnas – Hatuše... Kokia staigmena!

– Jūs ėmėte vadovauti milžiniškai armijai; leiskite jus pasveikinti.

– Egiptas turėtų manęs bijoti.

– Mes žinome, kad jūs – narsus ir gabus karvedys. Be abejo, mes bijome – todėl aš ir įsakiau sutelkti apsaugines pajėgas mūsų protektoratuose.

– Aš jas sunaikinsiu.

– Jos rengiasi atlaikyti smūgį, kad ir koks smarkus jis būtų.

– Gana plepėti. Kokiu tikslu jūs atvykote?

– Girdėjau, kad imperatorius Muvatalis serga.

– Tai tik gandai. Mūsų valdovo sveikata – valstybės paslaptis.

– Hetitų imperijos valdovas – mūsų priešas, tačiau mes gerbiame jo didybę. Kaip tik todėl aš ir atvykau į Hatušą.

– Ko jums čia reikia, Aša?

– Aš turiu vaistų, kurie būtini imperatoriui Muvataliui gydyti.

33

Septynerių metų berniukas šventai vykdė iš tėvo girdėtą priesaką, kurį šis buvo girdėjęs iš savo tėvo: užuot davęs alkanam žuvį, verčiau išmokyk jį žuvauti.

Todėl vaikas stengėsi parodyti, kaip mikliai jis sugeba, plakdamas vandenį lazda, nukreipti būsimą laimikį į tinklą, kurį prie aukštų papirusų užmetė toks pat alkanas jo bičiulis.

Staiga berniūkštis pastebėjo iš šiaurės atplaukiančią flotilę. Jos priekyje Nilo vandenis skrodė laivas, kurio pirmagalyje puikavosi auksinis sfinksas. Taip, tai iš tiesų buvo faraono laivas!

Pamiršęs tinklą ir žuvis, mažasis žvejas šoko vandenin ir nuplaukė į krantą, norėdamas perspėti kaimo gyventojus. Šventė tikrai užtruks keletą dienų.

Milžiniška Karnako šventyklos kolonų salė plytėjo prieš akis visa savo didybe ir grožiu. Dvylika dvidešimt penkių metrų aukščio kolonų, išsirikiavusių pagrindinėje navoje, akivaizdžiai liudijo iš pirmapradžio vandenyno gimstančio pasaulio galybę.

Kaip tik šičia didysis Amono žynys Nebu, pasiramsčiuodamas paauksuota lazda, pasitiko karališkąją porą. Nors senuką kamavo sąnarių skausmai, jam pavyko nusilenkti valdovui. Ramzis padėjo jam atsitiesti.

– Esu laimingas vėl jus matydamas, Didenybe, ir džiaugiuosi gavęs progą pasigėrėti karalienės grožiu.

– Ar tik neketini tapti tobulu dvariškiu, Nebu?

– Na, to man nėra ko nė tikėtis, Didenybe; aš visada sakiau ir sakysiu, ką galvoju – kaip pasielgiau ką tik.

– Kaip tavo sveikata?

– Reikia tenkintis tuo, ką turi, ir pratintis prie senatvės, nors anksčiau man sąnarių taip neskaudėdavo. Bet šventyklos gydytojas duoda man iš gluosnio pagamintų vaistų, kurie labai padeda. Tiesą sakant, man nelabai yra kada galvoti apie savo sveikatą ar gerovę... Jūs patikėjote man tokią sunkią užduotį!

– Apsidairęs aplink matau, kad visai pagrįstai galiu džiaugtis, pasirinkęs tave tai užduočiai.

Aštuoniasdešimt tūkstančių darbininkų ir tarnautojų, kuriems didysis žynys skirstė darbus; kone milijonas galvų naminių gyvulių; geras šimtas krovininių laivų; penkiasdešimt statybos aikštelių, kuriose nuolat triūsė daugybė žmonių; didžiuliai dirbamosios žemės, giraičių, vaismedžių sodų ir vynuogynų plotai – toks buvo Karnakas, turtingoji Amono valda.

– Sunkiausia, Jūsų Didenybe, yra sužiūrėti raštininkų darbą: tų, kurie atsakingi už aruodus, apskaitą, už kitų valdos tarnybų veiklą... Jei aukštesnioji valdžia jų neprižiūrėtų ir netikrintų, tame mažame pasaulėlyje kiltų sumaištis, nes kiekvienas galvotų tik apie savo naudą.

– Tu visada puikiai mokėjai paskirti žmogų į jam tinkamiausią vietą!

– Aš pripažįstu tik dvi dorybes: paklusnumą ir darbštumą. Visa kita tėra tušti plepalai. O mano amžiaus sulaukus plepėti nebėra kada.

Ramzis su Nefertare pasigrožėjo kiekviena iš šimto trisdešimt keturių kolonų, išpuoštų dievybių vardais. Čia pat buvo pavaizduota, kaip faraonas kiekvienai iš jų atnašauja aukas. Šie akmenyje įamžinti medžių kamienai jungė grindis – pirmapradžio raisto simbolį – ir mėlynai dažytas lubas, kuriose tviskėjo aukso žvaigždės.

Kaip Setis kitados ir pageidavo, didžiulė Karnako kolonų salė turėjo per amžių amžius byloti apie Neregimojo šlovę ir drauge atskleisti jo paslaptis.

– Jūs ketinate tik trumpai stabtelėti Tėbuose? – pasiteiravo Nebu. – O gal šis miestas galės pasidžiaugti ilga karališkosios poros viešnage?

– Norėdamas vesti Egiptą taikos link, – atsakė Ramzis, – privalau pamaloninti dievus, suteikdamas jiems šventyklų, kur jiems patiktų būti, ir užbaigdamas manosios ir Nefertarės amžinųjų buveinių statybą. Atėjus laikui, dievai atsiims gyvybę, kurią buvo įkvėpę mūsų širdims; mes turime būti pasirengę stoti jų akivaizdon, kad Egipto liaudis nenukentėtų dėl mūsų mirties.

Ramzis sužadino dieviškąją galią slaptingame Karnako naose ir pasveikino ją tardamas:

– Būki pasveikintas, gyvybės, dievų ir žmonių, manosios šalies ir tolimųjų kraštų kūrėjau, dovanojąs mums žaliuojančias pievas ir potvynius. Kiekviena būtybė pilna tavosios tobulybės.

Karnakas budo.

Dienos šviesa nustelbė aliejaus lempų šviesą, apeigų atlikėjai pylė į apsivalyti skirtus indus šventojo ežero vandenį, nešė į koplyčias naujas svaigiai kvepiančių smilkalų atsargas, dėliojo ant aukurų gėles, vaisius, daržoves ir ką tik iškeptos duonos paplotėlius. Rikiavosi eisenos, turėjusios išnešioti aukas. Visos jos kils aukštyn, Maat link. Ji viena prikeldavo įvairias gyvybės formas, ji viena atgaivindavo pasaulį savo kvapia rasa, užliejančia žemę tekant saulei.

Drauge su Nefertare Ramzis pasuko Luksoro šventyklon vedančiu keliu, kuriuo žengdavo šventinės eisenos. Abiejuose kelio pakraščiuose išdidžiai stūksojo sfinksai.

Priešais šventyklos piloną karališkosios poros laukė vyriškis – tvirtas, kresnas, kampuoto veido. Buvęs karalystės arklidžių prižiūrėtojas, buvęs Ramzio mokytojas, ugdęs karalaičio gebėjimą valdyti ginklą.

– Kai buvau dar visai jaunas, mudviem teko susiremti, ir aš labai didžiavausi prieš jį atsilaikęs, – priminė valdovas žmonai.

Pasitraukęs iš karo tarnybos, storžievis Bakhenas labai pasikeitė. Dabar jis buvo pakilęs jau į ketvirtą Karnako žynių hierarchijos pakopą. Vėl išvydęs faraoną, jis taip apsidžiaugė, kad susijaudino ligi ašarų ir nebežinojo nė ką sakyti, tad pasirinko kitą būdą: užuot pats kalbėjęs ir aiškinęs, leido byloti savo kūriniui. Jis nuvedė Ramzį pasigėrėti įspūdingu Luksoro šventyklos fasadu, priešais kurį kilo du aukštyn besiveržią obeliskai ir kelios didžiulės statulos, vaizduojančios Ramzį. Puikiame smiltainyje buvo iškaltos scenos, atkuriančios Kadešo mūšio akimirkas ir Egipto valdovo pergalę.

– Didenybe, pastatas baigtas! – įsikarščiavęs paskelbė Bakhenas.

– Tačiau darbas neturi sustoti.

– Aš pasirengęs jį tęsti.

Karališkoji pora su Bakhenu įėjo į už pilono plytintį didįjį kiemą. Iš abiejų kiemo pusių kilo portikai su kolonomis, tarp kurių stovėjo Ramzio statulos. Jose slypėjo jo *ka*: nemari energija, suteikianti jam valdovo galią.

– Akmentašiai ir skulptoriai puikiai padirbėjo, Bakhenai, bet aš negaliu leisti jiems ilsėtis. Priešingai: ketinu išsigabenti juos į darbą kitoje vietovėje. Ten dirbti bus sunku, net pavojinga.

– Ar galiu sužinoti, ką jūs ketinate pastatydinti, Didenybe?

– Keletą šventyklų Nubijoje. Viena iš jų turės būti labai didelė. Sukviesk amatininkus ir pasikalbėk su jais. Į tuos darbus aš priimsiu tik savanorius.

Ramezėjus, didžiojo Ramzio milijonų metų šventykla, sukurta pagal paties valdovo brėžinius, dabar buvo milžiniškas statinys, didžiausias ir erdviausias vakariniame Nilo krante. Pilonams, kiemams ir koplyčioms buvo panaudotas granitas, smiltainis ir bazaltas; įvairias pastato dalis vieną nuo kitos skyrė paauksuotos bronzos durys, o visą šventyklą juosė apsauginė siena, sumūryta iš plytų.

Temstant Šenarui pavyko įsigauti į tuščią sandėlį. Apsiginklavęs Ofiro parūpintu įrankiu, kuris, kaip jis tikėjosi, bus lemiamas siekiant tikslo, Ramzio brolis palaukė, kol visai sutemo, ir ryžosi įsmukti pro šventyklos aptvarą.

Jis nusėlino palei statomų rūmų sieną ir perėjo kiemą. Likus keliems žingsniams ligi Sečiui skirtos koplyčios, Šenaras stabtelėjo: jį apniko dvejonės.

Juk Setis buvo jo tėvas...

Taip, bet tasai tėvas išdavė jį, Šenarą, ir pasirinko savo įpėdiniu Ramzį! Tėvas, kuris jį, vyresnįjį savo sūnų, paniekino ir atstūmė, atvėręs kelią į faraono sostą Ramziui.

Įvykdęs tai, ką jis ketino padaryti, Šenaras nebebus Sečio sūnus. Na ir kas? Priešingai nei teigia susipažinusieji su paslaptimis, niekas negali sugrįžti atgalios, peržengęs mirties slenkstį, skiriantį jos pasaulį nuo gyvųjų. Nebūtis prarijo Setį, ji praris ir Ramzį. Vienintelė gyvenimo prasmė – valdžia; tad reikia bet kokiomis priemonėmis sutelkti savo rankose didžiausią valdžią ir nevaržomai ja naudotis, trypiant tuos, iš kurių nėr jokios naudos.

O tūkstančiai kvailių buvo bepradedą laikyti Ramzį dievu – tik pamanykite! Kai Šenaras pargriaus tą stabą, atsivers kelias naujai santvarkai. Jis panaikins pasenusias apeigas ir valdys atsižvelgdamas tik į dvi vertas dėmesio kryptis: erdvės užkariavimą ir šalies ūkio vystymą. Vos atsisėdęs sostan, Šenaras įsakys ligi pamatų nugriauti Ramezėjų ir sunaikinti visus Ramzio atvaizdus...

Nors milijonų metų šventykla buvo dar nebaigta, ji jau spinduliavo energiją, su kuria Šenarui darėsi vis sunkiau kovoti. Hieroglifai bei nutapytos ir iškaltos akmenyje scenos alsavo gyvybe, skelbdamos ir įtvirtindamos Ramzio galią. Ne, tai – tik nakties pagimdyta akių ir jausmų apgaulė!

Šenaras atsikratė beapimančio jį sąstingio. Jis atliko visa tai, ką jam buvo liepęs Ofiras, ir išėjo iš Ramezėjaus.

Ji įgavo aiškų pavidalą, ji augo kaip pilna jėgų būtybė, toji milijonų metų šventykla, kurios padedamas augo ir tvirtėjo Ramzio valdymas. Valdovas pagerbė pastatą, į kurį nuo šiol jis ateis pasisemti jėgų, teikiančių peno jo mintims ir darbams.

Kaip Karnake bei Luksore, statybų vadovai, akmentašiai, skulptoriai, tapytojai, piešėjai ir čia padarė stebuklą. Jau buvo baigta pati šventykla, kelios koplyčios su priestatais, nedidelė kolonų salė, taip pat Sečiui garbinti skirtas pastatas. Visus kitus šventovės pastatus dar gaubė pastoliai – išskyrus iš plytų sumūrytus sandėlius, bibliotekas ir žynių gyvenamąsias patalpas.

Pasodinta antraisiais Ramzio valdymo metais, Ramezėjaus akacija išaugo taip pat pasakiškai greit kaip pati šventykla. Nors kamienas buvo dar liaunutis, medelio lapija jau teikė malonų šešėlį. Nefertarė paglostė akacijos kamieną.

Karališkoji pora perėjo didįjį kiemą. Padėję į šalį savo medinius plaktukus ir kaltus, akmentašiai nulydėjo ją pagarbos ir susižavėjimo kupinais žvilgsniais.

Pasikalbėjęs su jų viršininku, Ramzis paklausinėjo kiekvieną apie patirtus sunkumus. Valdovas nepamiršo smagių valandų, praleistų Gebel Zilzilės akmens skaldyklose. Tuomet jis troško tapti akmentašiu. Dabar valdovas pažadėjo amatininkams dosnų priedą prie atlyginimo: jie gausią vyno ir pirmarūšių drabužių.

Karališkajai porai einant Sečio koplyčios link, Nefertarė pridėjo ranką prie širdies ir sustingo vietoje.

– Pavojus... visai čia pat – pavojus.

– Čia, šioje šventykloje? – nustebo Ramzis.

Nerimas atslūgo. Karališkoji pora prisiartino prie šventovės, kur bus amžinai garbinama Sečio siela.

– Neliesk šios šventovės durų, Ramzi. Pavojus tyko ten, už jų. Leisk veikti man.

Nefertarė atvėrė paauksuoto medžio duris.

Ant slenksčio – į šipulius sudaužyta akis iš raudonojo chalcedono; koplyčios gilumoje, priešais Sečio statulą – raudonas kamuoliukas iš dykumos gyvūnų vilnų.

Apdovanota Izidės galia, didžioji kerėtoja karalienė sudėliojo į vietą sudaužytosios akies gabaliukus. Jei valdovo koja būtų palietusi išniekintąjį simbolį, Ramzį būtų ištikęs paralyžius. Paskui Nefertarė neliesdama rankomis apgaubė raudonąjį kamuoliuką savo ilgos suknelės apačia, išnešė jį laukan ir įsakė sudeginti.

Pikta akis – štai ką išdrįso panaudoti iš tamsybių atslinkusios būtybės, trokštančios nutraukti ryšį, siejantį Setį su sūnumi, ir paversti Abiejų Žemių valdovą paprasčiausiu savavaliu vienvaldžiu, netekusiu antgamtinės savo pirmtako paramos.

„Kas kitas, išskyrus Šenarą, būtų taip toli nuėjęs piktadarystės keliu? – pagalvojo Ramzis. – Kas kitas, išskyrus jį, trokšta man atkeršyti, pasitelkęs pagalbon hetitams parsidavusį burtininką? Kas kitas, išskyrus Šenarą, atkakliai siekia sugriauti tai, ko negali sutalpinti jo surembėjusi širdis?“

34

Mozė dvejojo.

Žinoma, jis privalo įvykdyti Dievo jam skirtą užduotį, tačiau ar būsimosios kliūtys nepranoksta jo jėgų? Dabar jis nebesiguodė apgaulingomis viltimis: jis žinojo, kad Ramzis nenusileis. Mozė pakankamai gerai pažinojo Egipto valdovą, tad jam buvo nesunku suvokti, jog Ramzis nesišvaistė žodžiais ir laikė hebrajus sudėtine Egipto gyventojų dalimi.

Tačiau mintis apie visuotinį išsikėlimą iš Egipto po truputį skverbėsi į žmonių sąmonę, ir priešinimasis pranašui diena iš dienos silpo. Daugelis manė, kad ypatingi Mozės santykiai su Ramziu padės gauti faraono leidimą iškeliauti. Genčių vadai vienas po kito pripažino Mozės pranašumą, ir per paskutinę seniūnų tarybą jau niekas neprieštaravo, kai Aaronas pristatė Mozę kaip bendro tikėjimo ir bendros valios suvienytos hebrajų tautos vadą.

Numaldžius tarpusavio rietenas, pranašui liko vienintelis priešas, kurį reikėjo nugalėti: Ramzis Didysis.

Mozės apmąstymus nutraukė Aaronas:

– Su tavimi nori susitikti vienas plytų dirbėjas.

– Pasikalbėk su juo pats.

– Jis nori kalbėtis tik su tavimi.

– Apie ką?

– Apie pažadą, kurį jis iš tavęs neva gavęs praeityje. Jis tiki tavimi.

– Atvesk jį.

Užsidėjęs trumpą juodą peruką, perrištą baltu raiščiu, den-

giančiu kaktą, bet ne ausis, įdegusiu veidu, kurį puošė trumpa barzdikė ir nelygiai pakirpti ūsai, prašytojas buvo panašus į bet kurį plytų dirbėją hebrają.

Tačiau jo stotas ir laikysena sukėlė Mozei neaiškių įtarimų. Jam pasirodė, jog pažįsta tą vyriškį.

– Ko tu iš manęs nori?

– Kitados mūsų siekiai sutapo.

– Ofiras!

– Tai iš tiesų aš, Moze.

– Tu labai pasikeitei.

– Manęs ieško Ramzio tvarkos sergėtojai.

– Tikriausiai jie tam turi pagrindą? Jei neklystu, tu – hetitų šnipas.

– Aš jiems dirbau, tai tiesa, bet mano pavaldinių tinklas sunaikintas, o hetitai nebepajėgūs kenkti Egiptui.

– Vadinasi, tu man melavai! Tu stengeisi panaudoti mane prieš Ramzį!

– Ne, Moze. Mudu tikime vienintelį ir visagalį Dievą. Bendravimas su hebrajais mane įtikino, kad tas Dievas yra Jahvė, ir joks kitas.

– Ar tik nemanai, kad esu tiek kvailas, jog leisiuosi užliūliuojamas tų gražių žodžių?

– Net jei tu ir nepatikėsi mano nuoširdumu, aš vis tiek tarnausiu tavo reikalui, nes jis yra vienintelis to vertas. Įsidėmėk: aš nesitikiu jokios asmeninės naudos, tik noriu, kad mano siela būtų išganyta.

Mozė sutriko.

– Tai tu atsisakei savo ankstesnio tikėjimo? Juk tu tikėjai Atoną!

– Aš supratau, kad Atonas – tiktai tikrojo Dievo pirmavaizdis. Aš atsisakau savo paklydimų, kadangi man nušvito tiesa.

– Kas nutiko tai jaunai moteriai, kurią tu norėjai atvesti į valdžią?

– Ji buvo žiauriai nužudyta, ir tai man sukėlė didžiulį sielvartą; Egipto tvarkos sergėtojai kaltina mane įvykdžius tą siaubingą nusikaltimą, nors aš čia niekuo dėtas. Šią nelaimę aš palaikiau lemties ženklu. Šiandien tik tu gali pasipriešinti Ramziui. Kaip tik todėl aš tave remsiu iš visų jėgų.

– Ko tu nori, Ofirai?

– Padėti tau įvesti tikėjimą Jahve – daugiau nieko.

– Jahvė reikalauja, kad mano tauta iškeliautų iš Egipto. Ar tu tai žinai?

– Aš pritariu šiam puikiam sumanymui. Būsiu nepaprastai laimingas, jei jo įgyvendinimą lydės Ramzio žlugimas ir tikrojo tikėjimo įsitvirtinimas Egipte.

– Šnipas lieka šnipu, argi ne?

– Aš nebepalaikau jokių ryšių su hetitais, jie dabar paskendę kivirčuose dėl sosto paveldėjimo. Šis mano gyvenimo puslapis seniai užverstas. Ateitis ir viltis – tu, Moze.

– Kaip tu manai man padėti?

– Kovoti su Ramziu bus nelengva; manoji slaptosios kovos patirtis bus tau naudinga.

– Mano tauta nori iškeliauti iš Egipto, o ne maištauti prieš Ramzį.

– Koks skirtumas, Moze? Tavo ketinimai ir elgesys Ramziui atrodys maištingi, ir jis stengsis nuslopinti tą maištą.

Širdies gilumoje hebrajui teko pripažinti, kad Libijos magas teisus.

– Man reikia pagalvoti, Ofirai.

– Tavo valia, Moze. Tik leisk man duoti tau vieną patarimą: nesiimk nieko, kol Ramzis negrįžo. Su juo tu gal ir galėsi susitarti, bet jo parankiniai – Amenis su Seramana, ką jau kalbėti apie karalienę motiną Tują, tikrai nebus atlaidūs tavo tautai. Norėdami išsaugoti tvarką ir ramybę, jie įsakys susidoroti su hebrajais, nebijodami pralieti kraują. Pasinaudokime karališkosios poros kelione, kad sustiprintume mūsų bendradarbia-

vimą, įtikintume abejojančiuosius ir pasirengtume neišvengiamam susirėmimui su valdžia.

Ofiro ryžtas paliko Mozei gilų įspūdį. Nors jis ir neišdrįso sudaryti sąjungos su magu, hebrajas negalėjo nepripažinti, kad jo žodžiai – pagrįsti ir teisingi.

Tėbų tvarkos sergėtojų viršininkas prisiekinėjo, kad jo vyrai negailėjo jėgų ieškodami Šenaro ir galimų jo bendrininkų. Ramzis pateikė jiems užpuoliko, bandžiusio iš valties perverti jį strėle, požymius, bet tvarkos sergėtojų pastangos nuėjo veltui: jie nieko nerado.

– Jis pasitraukė iš Tėbų, – nusprendė Nefertarė.

– Kaip ir aš, tu įsitikinusi, kad jis gyvas.

– Aš jaučiu pavojų, piktavalę jėgą... gal tai – Šenaras, gal – magas, o gal – kuris nors iš jų ištikimų pagalbininkų?

– Tai jis, – nutarė Ramzis. – Jis pabandė visiems laikams nutraukti ryšį, siejantį mane su Sečiu: jis siekia, kad aš netekčiau tėvo globos.

– Pikta akis neturės jokio poveikio, ugnis sunaikino jos kenksmingas savybes. Pasinaudoję medžių sakų klijais, mes atkūrėme gerąją akį, pavogtą iš Seto šventyklos iždinės Pi-Ramzyje.

– Dykumos gyvūnai, iš kurių vilnos buvo pagamintas raudonasis kamuoliukas, buvo sukurti Seto... Šenaras ketino panaudoti jo pavojingąją energiją savo piktadarystėms.

– Jis nesugebėjo teisingai įvertinti tavo ryšių su Setu.

– Darna, kurią reikia palaikyti ir kasdien kurti iš naujo... Menkiausia klaida, menkiausias neatidumas – ir Seto liepsna praryja tą, kuris manė tapęs jos valdovu.

– Kada mes iškeliausime į Pietus?

– Po to, kai susitiksime su savo mirtimi.

Karališkoji pora pasuko Tėbų kalno link. Jo pietuose driekėsi slėnis, vadinamas „atgaivinimo vieta“ ir „lotosų vieta“. Čia, šiame Karalienių slėnyje, amžinojo poilsio atguls Tuja,

Ramzio motina, ir Nefertarė, didžioji valdovo sutuoktinė. Jų kapai buvo iškasti netoli viršūnės, tylos deivės valdose. Šioje saulės išdegintoje dykumoje viešpatavo besišypsanti dangaus deivė Hatora, priverčianti žėrėti žvaigždes ir šokinėti iš džiaugsmo ja tikinčiųjų širdis.

Hatora, kurią Nefertarė išvydo ant savo kapavietės sienų, buvo pavaizduota kaip burtininkė, teikianti prisikėlimo energiją amžinai jaunai didžiajai valdovo sutuoktinei, užsidėjusiai auksinį grifo pavidalo galvos apdangalą. Šitaip ji simbolizavo dieviškąją motiną. Tapytojams pavyko tobulai perteikti „švelniausios mylimosios“ grožį.

– Ar ši buveinė tau patinka, Nefertare?

– Tiek prabangos... Aš jos neverta.

– Tokios amžinosios buveinės niekada nebuvo ir nebus; tu, kurios meilė – gyvybės dvelksmas, amžinai viešpatausi dievų ir žmonių širdyse.

Žaliaveidis Oziris, apgaubtas baltu apsiaustu; spindulingasis Ra, vainikuotas didžiule saule; Hepris – dievas skarabėjo galva, simbolizuojąs vienų pavidalų virsmą kitais; Maat, Visuotinis Įstatymas – graži ir liekna jauna moteris, kurios vienintelė emblema – stručio plunksna, lengvutė kaip tiesa... Galingosios dievybės susirinko atgaivinti Nefertarės, prikelti ją laike ir už jo ribų. Netrukus dar tuščią kolonų paviršių Gyvybės Namo raštininkas išmargins hieroglifais iš „Išėjimo į šviesą knygos“* ir „Vartų knygos“, kurie leis karalienei keliauti puikiaisiais ano pasaulio keliais, išvengiant pavojų.

Tai buvo nebe mirtis, o besišypsanti paslaptis.

Keletą dienų Nefertarė apžiūrinėjo dievybes, įsikūrusias amžinybės buveinėje, kurios laimingąja šeimininke ji taps, peržengusi žemiškojo gyvenimo slenkstį. Ji apsiprato su būsimuoju

* Ji labiau žinoma kaip „Mirusiųjų knyga“ (*vert. past.*).

pomirtiniu gyvenimu ir persiėmė tyla, kuri žemės gelmėje buvo dangaus skonio.

Kai Nefertarė pagaliau ryžosi palikti „lotosų vietą“, Ramzis nusivedė ją į „didžiąją pievą“ – Karalių slėnį, kur ilsėjosi Egipto faraonai, pradedant aštuonioliktąja dinastija. Karališkoji pora praleido daug valandų Ramzio Pirmojo ir Sečio kapavietėse. Kiekvienas piešinys buvo tobulo grožio. Nepraleisdama nė vienos skilties, karalienė perskaitė „Slaptojo kambario knygą“, atskleidžiančią, kaip mirštanti saulė virsta jauna ir kokie yra to virsmo tarpsniai. Saulės prisikėlimas tapo pavyzdžiu faraono prisikėlimui.

Nefertarė jaudindamasi apžiūrinėjo amžinąją Ramzio Didžiojo buveinę. Ruošdamiesi išpuošti kapavietės sienas simbolinėmis figūromis, turinčiomis saugoti amžinąjį valdovo gyvenimą, tapytojai maišė mažuose puodeliuose smulkiai sutrintas spalvotas mineralines medžiagas, atskiesdami jas vandeniu ir akacijos sakais. Tokie dažai leido jiems tapyti nepaprastai tiksliai.

„Aukso buveinė“, aštuonių kolonų kambarys, kuriame turėjo stovėti valdovo sarkofagas, buvo beveik baigtas. Mirtis galėjo priimti Ramzį.

Faraonas pasišaukė statybų vadovą.

– Kaip buvo padaryta kai kurių mano protėvių kapavietėse, tu iškirsi koridorių, kuris įsirems į uolą. Paliksi ten netašytą akmenį. Jis primins paskutinę paslaptį, kurios negali pažinti nė vienas žmogus.

Nefertarė ir Ramzis pasijuto ką tik įveikę lemiamą savo gyvenimo tarpsnį; dabar prie jųdviejų meilės prisidėjo suvokimas, kad jų laukia mirtis – bet ne kaip visko pabaiga, o kaip pabudimas.

35

Seramanai teko apsišarvuoti kantrybe.

Daugiau kaip prieš valandą Meba išėjo iš namų į puotą, kurią surengė karalienė motina Tuja. Kol sostinėje nebuvo karališkosios poros, Tuja stengėsi palaikyti dvaro vienybę. Sečio našlė laiškais su Ramziu palaikė nuolatinį ryšį. Ji buvo patenkinta kruopščiu Amenio darbu ir tvarką palaikančio Seramanos griežtumu. Hebrajai taip pat atrodė aprimę.

Tačiau buvęs piratas, pasikliaudamas savo nuojauta, buvo tikras, kad toji ramybė – tik tyla prieš audrą. Žinoma, Mozė tenkinosi pokalbiais su žymiais savo tautos žmonėmis, bet jis tapo neginčijamu hebrajų vadu. Be to, nemažai aukštų Egipto pareigūnų, žinodami, koks ištikimas Ramzis savo draugams, manė, kad kurią nors dieną buvęs jo bendramokslis gaus naują svarbų postą ir pamirš savo miglotus samprotavimus apie naują tikėjimą.

Be abejo, Seramana turėjo daugybę rūpesčių, bet labiausiai jam rūpėjo Meba. Sardas buvo tikras, kad diplomatas pavogė Kha teptuką, tačiau – kokiu tikslu? Buvęs piratas apskritai nekentė diplomatų, o Mebos – ypač: šis buvo pernelyg elegantiškas, pernelyg pasinėręs į aukštuomenės gyvenimą ir pernelyg sukalbamas; toks šaunuolis iš prigimties buvo linkęs meluoti.

O gal Kha teptukas paslėptas Mebos namuose? Tuomet Seramana apkaltintų jį vagyste, ir didikas būtų priverstas paaiškinti teismui, kas jį paskatino taip pasielgti.

Mebos sodininkas nuėjo gulti, tarnai susirinko nakčiai į jiems skirtą pastatą. Sardas įsigavo į užpakalinę namo dalį ir pateko

terason. Tykindamas lengvai kaip katinas, jis rado dangtį, slepiantį įėjimą į pastogę. Iš ten jam buvo vienas juokas nulipti į svarbiausius kambarius.

Didžioji nakties dalis Seramanai buvo dar prieš akis, tad jis tikėjosi sėkmingai baigsiąs paieškas.

– Ničnieko, – pranešė susiraukęs ir prastai nusiskutęs sardas.

– Tavo paieškos buvo neteisėtos, – priminė jam Amenis.

– Jeigu man būtų pavykę rasti tai, ko aš ieškojau, tas Meba liautųsi kenkęs.

– Ko tu prie jo taip prikibai?

– Todėl, kad jis – pavojingas.

– Meba – pavojingas? Juk jam rūpi tik karjera! Per tą jį apsėdusį rūpestį jis neturi kada užsiimti dar kuo nors.

Sardas godžiai sukirto gabalą džiovintos žuvies, pamirkydamas ją į aštrų padažą.

– Gal tu ir teisus, – sumurmėjo jis pilna burna, – bet nuojauta man tvirtina, kad Meba – tikras nenaudėlis. Liepsiu savo vyrams nuolat jį sekti; galų gale jis ką nors iškrės, ir mes jį sučiupsime.

– Tavo valia... Bet žiūrėk, kad viskas būtų kaip pridera!

– Mozę irgi reikėtų nuolat stebėti.

– Jis buvo mano bendramokslis, – priminė Amenis, – ne tik mano, bet ir Ramzio.

– Tas hebrajas – pavojingas neramumų kurstytojas! Tu – faraono tarnas, o Mozė sukils prieš faraoną.

– Ne, šito jis nepadarys.

– Dar ir kaip! Laivų įgulose, kurioms man teko vadovauti, aš bemat pastebėdavau tokius tipelius... Ir tavo Mozė toks pat: tikrų tikriausias neramumų kurstytojas. Bet judu su faraonu nenorite manęs nė klausytis!

– Mes pažįstame Mozę ir juo pasitikime.

– Kada nors jūs to pasigailėsite.

– Eik numigti ir pasistenk nesielgti šiurkščiai su hebrajais. Mes privalome palaikyti tvarką, o ne kelti sumaištį.

Aša buvo apgyvendintas rūmuose, gaudavo paprastą, bet pakenčiamą valgį, gerdavo vidutinišką vyną ir mėgavosi labai profesionaliomis meilės paslaugomis, kurias jam teikė sumanaus rūmininko atsiųsta šviesiaplaukė hetitė. Kuo jau kuo, o drovumo pertekliumi ji tikrai nesiskundė ir troško pati patikrinti, ar iš tiesų egiptiečiai yra tokie nuostabūs meilužiai, kaip apie juos šnekama. Aša mielai sutiko dalyvauti tame bandyme, imdamasis tai aktyvaus, tai pasyvaus vaidmens, bet niekada negailėdamas nei jėgų, nei įkarščio.

Argi galėjo būti malonesnis būdas laikui leisti?

Uri-Tešubas, nustebintas Ašos atvykimo, o dar labiau – to apsilankymo tikslų, vis dėlto jautėsi pamalonintas, kad Hatušo rūmuose vieši faraono užsienio reikalų ministras: argi tai nereiškė, kad Ramzis jau pripažįsta būsimuoju imperatoriumi jį, Muvatalio sūnų?

Uri-Tešubas įsiveržė Ašos kambarin kaip tik tuo metu, kai šviesiaplaukė hetitė godžiai bučiavo egiptietį.

– Užeisiu vėliau, – mestelėjo Uri-Tešubas.

– Pasilikite, – paprašė Aša. – Ši jauna būtybė supras, kad valstybės reikalai kartais svarbiau už malonumą.

Žavioji hetitė dingo. Aša apsivilko prašmatnią palaidinę.

– Kaip jaučiasi imperatorius? – pasiteiravo jis Uri-Tešubo.

– Jo būklė nesikeičia.

– Aš vėl siūlau jums savo pagalbą: leiskite man prisidėti jį gydant.

– Kodėl jums rūpi padėti savo pikčiausiam priešui?

– Man keblu atsakyti į jūsų klausimą.

– Tačiau jūs privalote tai padaryti – tučtuojau, – šiurkščiai pareikalavo Uri-Tešubas.

– Diplomatai nelabai mėgsta taip paprastai atskleisti savo

paslaptis... Argi jūsų netenkina grynai žmoniškos mano apsilankymo priežastys?

– Aš reikalauju tiesaus atsakymo.

Aša atrodė nepatenkintas tokiu pašnekovo atkaklumu.

– Na ką gi... Ramzis jau pažįsta Muvatalį. Jis jaučia jam didelę pagarbą, gal net juo žavisi. Jo liga faraoną labai nuliūdino.

– Ką jūs čia man paistote!

– Manau, – atsargiai tęsė Aša, – kad jums nepatiktų, jei kas jus apkaltintų nužudžius savo tėvą.

Nors Uri-Tešubas jau virė pykčiu, jis nepuolė prieštarauti. Aša pasistengė įtvirtinti savo pranašumą.

– Mus labai domina ir jaudina visa, kas vyksta hetitų sostinėje. Mes žinome, kad armija pageidauja ramaus valdžios perdavimo. Be to, kariškiai nori, kad imperatorius pats nurodytų savo įpėdinį. Todėl aš ir noriu padėti jam atgauti sveikatą, naudodamasis mūsų gydytojams žinomomis paslaptimis.

Uri-Tešubas niekaip negalėjo pritarti šiam prašymui. Jei Muvatalis atgautų žadą, jis įmestų sūnų į kalėjimą ir atiduotų valdžią Hatušiliui.

– Iš kur jūs viską taip gerai žinote? – paklausė jis Ašos.

– Man sunku jums...

– Atsakykite!

– Man labai gaila, bet privalau apie tai tylėti.

– Jūs ne Egipte, Aša, o mano sostinėje!

– Juk aš – savo valdovo įpareigotas pasiuntinys, ko gi man bijoti?

– Aš karys, o ne diplomatas, ir mūsų valstybės kariauja viena su kita.

– Ar turėčiau suprasti jūsų žodžius kaip grasinimą?

– Aša, aš nežinau, kas yra kantrybė. Paskubėkite man atsakyti.

– Nejaugi jūs ryšitės... imtis kankinimų?

– Nedvejodamas nė akimirkos.

Drebėdamas visu kūnu, Aša susisupo vilnone antklode.

– Jei aš viską pasakysiu, ar jūs manęs pasigailėsite?

– Mudu liksime geri draugai.

Aša nuleido akis.

– Turiu jums prisipažinti, kad tikroji mano užduotis – pasiūlyti imperatoriui Muvataliui paliaubas.

– Paliaubas! Kuriam laikui?

– Kaip galima ilgesniam...

Uri-Tešubas netvėrė džiaugsmu. Vadinasi, faraono kariuomenė išsikvėpė! Ne kažin kiek jai užteko jėgų ir ryžto kariauti su hetitais... Kai tik tos prakeiktos pranašystės taps palankios, naujasis Hetitų imperijos valdovas paskubės pulti Deltą.

– Be to... – dvejodamas tęsė Aša.

– Be to?

– Mes žinome, kad imperatorius abejoja, ką paskirti savo įpėdiniu: jus ar savo brolį Hatušilį.

– Kas teikia jums tas žinias, Aša?

– Ar jūs sutiksite su paliaubomis, jei ateisite į valdžią?

„Kodėl gi man nesigriebus klastos, kurią taip vertina mano tėvas?“ – pamanė Uri-Tešubas.

– Aš – karys, Aša, bet neatmetu tokios galimybės: su sąlyga, kad tos paliaubos nepakenks Hetitų imperijai.

Aša lengviau atsiduso.

– Aš sakiau Ramziui, kad jūs – valstybės vyras, ir neklydau. Jei jūs to norėsite, mes pasieksime taiką.

– O, žinoma... Bet jūs neatsakėte man: kas teikia jums žinias?

– Vyriausieji karininkai, apsimetantys, kad yra jūsų pusėje, o iš tikrųjų jus išduoda ir remia Hatušilį.

Išgirdęs Ašos žodžius, Uri-Tešubas pasijuto it perkūno trenktas.

– Su Hatušiliu, – tęsė Aša, – mes nesusitarsime nei dėl taikos, nei dėl paliaubų; vienintelis jo tikslas – stoti plačios są-

jungos priešakyje, kaip Kadeše, ir sutriuškinti mūsų kariuomenę.

– Aš noriu sužinoti jų vardus, Aša.

– Ar mes sudarysime sąjungą prieš Hatušilį?

Uri-Tešubas ūmai pajuto, kaip įsitempė jo raumenys, tarsi artėjant kautynių valandai. Pasinaudoti egiptiečiu, norint atsikratyti savo varžovo, – koks keistas likimo vingis! Bet jis nepaleis iš rankų tokios progos.

– Padėkite man sunaikinti išdavikus, Aša, ir gausite savo paliaubas, o gal ir kai ką daugiau...

Diplomatas prabilo.

Kiekvienas iš jo paminėtų vardų Uri-Tešubui buvo it durklo smūgis. Tarp išvardytųjų buvo kai kurie karvedžiai, karščiausiai palaikę imperatoriaus sūnų, – bent jau žodžiais, ir net vyriausieji karininkai, kovęsi su Uri-Tešubu petys į petį ir tvirtinę, kad jau laiko jį naujuoju Hetitų imperijos valdovu.

Mirtinai išblyškęs Uri-Tešubas sunkiai nužingsniavo durų link.

– Dar viena smulkmenėlė, – susizgribo Aša. – Ar negalėtumėte pasakyti mano jaunajai draugužei, kad ji gali grįžti?

36

Vaikštinėdamas su Bakhenu Asuano granito skaldyklose, Ramzis tarsi regėjo savo tėvą renkantis obeliskams ir statuloms tinkamus akmens luitus. Septyniolikmetis Sečio sūnus džiaugėsi galėdamas patekti į tą slaptingą erdvę ir faraono vadovaujamas ieškoti čia tobulos kokybės granito. Šiandien vadovauti toms paieškoms teko jam, Ramziui. Jis turėjo įrodyti, kad taip pat gali neklysdamas nurodyti, kur žemės gelmėse glūdi didžiosioms statyboms būtino granito gyslos.

Ramzis naudojosi dar Sečiui priklausiusia vandens išteklių ieškotojo lazdele, padėjusia jo rankoms jausti slaptas žemės gelmių sroves. Žmonių pasaulis tebuvo per „pirmąjį kartą" iš energijos vandenyno ištryškęs pliūpsnis. Jis ir vėl grįš į tą vandenyną, kai dievai sukurs naują gyvybės ciklą. Žemės gelmėse, kaip ir danguje, nuolat vyko pokyčiai, kurių aidą galėjo pagauti aštrus protas.

Iš pažiūros akmens skaldyklos buvo lyg sustingusi, uždara ir priešiška visata, kur didžiąją metų dalį tvyrojo nepakenčiamas karštis; tačiau žemės įsčios čia buvo nepaprastai dosnios ir atsivėrusios palikdavo paviršiuje neprilygstamo grožio granito luitų. Kaip tik jis buvo ta tobuliausia, per amžius nesenstanti ir nedūlėjanti medžiaga, kuri leido amžinybės buveinėms nepastebėti skriejančio virš jų laiko.

Ramzis sustojo.

– Liepk kasti šičia, – įsakė jis Bakhenui. – Tu rasi didžiulį vientisą luitą, iš kurio iškalsi milžinišką statulą Ramezėjui. Ar kalbėjaisi su amatininkais?

– Jie visi nori vykti į Nubiją; man teko atrinkti uoliausius ir ištvermingiausius. Didenybe... Aš nepratęs taip elgtis, bet noriu jus kai ko paprašyti.

– Sakyk, Bakhenai.

– Ar galėčiau dalyvauti tame žygyje?

– Aš turiu labai rimtą priežastį atmesti tavo prašymą: juk tu paskirtas trečiuoju Amono žyniu Karnako šventykloje, todėl privalai likti Tėbuose.

– Aš... aš nenorėjau ir nesiekiau to paskyrimo.

– Žinau, Bakhenai, bet ir didysis žynys Nebu, ir aš pats manėme, kad galim užkrauti ant tavo pečių dar sunkesnę naštą. Tu padėsi didžiajam žyniui, rūpinsiesi jo valdų klestėjimu ir prižiūrėsi manosios milijonų metų šventyklos statybą. Tavo padedamas, Nebu lengvai įveiks visus kasdienybės sunkumus.

Pridėjęs sugniaužtą kumštį prie širdies, Bakhenas prisiekė, kad uoliai eis savo naująsias pareigas.

Neapgadinęs nei užtvankų, nei kanalų, nei pasėlių, bet labai smarkus potvynis lengvino karališkosios poros, jos palydos ir akmentašių kelionę. Pirmojo krioklio uolos dingo po šėlstančiu vandeniu; dėl sūkuriuojančių srovių laivyba tapo pavojinga. Ypač reikėjo saugotis ligi paskutinės akimirkos nepastebimo vandens lygių skirtumo ir stiprių bangų, galinčių apversti bet kurį netikusiai prikrautą laivą.

Todėl buvo imtasi gal net perdėtų atsargumo priemonių: upeiviai apžiūrėjo ir sutvarkė kanalą, kuriuo karališkoji flotilė galėjo niekuo nerizikuodama aplenkti krioklį.

Paprastai ramus ir abejingas žmonių triūsui bei šurmuliui, Nugalėtojas dabar aiškiai nerimavo. Didžiulis liūtas troško kuo greičiau atsidurti gimtojoje Nubijoje. Ramzis ramino savo ištikimą bičiulį, glostydamas jo tankius karčius.

Du vyrai paprašė leisti jiems įlipti į laivą ir pasikalbėti su valdovu. Pirmasis savo pranešimą pateikė raštininkas, įpareigotas stebėti nilometro parodymus.

– Didenybe, potvynis pasiekė dvidešimt vieną uolektį ir tris sprindžius su trečdaliu*.

– Man atrodo, tai puiku.

– Visai pakankamas lygis, Didenybe; šiemet Egiptas neturės jokių sunkumų su laukų drėkinimu.

Antrasis atvykėlis buvo Elefantinos tvarkos sergėtojų viršininkas. Jo pranešimas buvo toli gražu ne toks raminamas:

– Didenybe, muitininkai pranešė apie žmogų, kurio išvaizda atitinka jūsų nupasakoto piktadario požymius.

– Kodėl jis nebuvo apklaustas?

– Kadangi viršininko tuo metu nebuvo, niekas nepanoro imtis atsakomybės, juoba kad nebuvo pažeisti jokie įstatymai.

Ramzis sulaikė pyktį.

– Kas dar?

– Tas žmogus išsinuomojo greitaeigį laivą, ketindamas plaukti į Pietus. Jis pareiškė esąs prekeivis.

– Kokį krovinį jis išsigabeno?

– Ąsočių su džiovinta jautiena, skirta antrojo krioklio tvirtovėms.

– Kada jis išvyko?

– Prieš savaitę.

– Perduok jo požymių aprašymą tvirtovių viršininkams ir įsakyk jį suimti, jeigu kartais atvyktų prie jų vartų.

Nudžiugęs, kad išvengė bausmės, tvarkos sergėtojas palengvėjusia širdimi nubėgo vykdyti faraono įsakymo.

– Šenaras mus aplenkė; jis jau Nubijoje, – pasakė Nefertarė. – Ar tau neatrodo, kad tęsti mūsų kelionę būtų neatsargu?

– Kodėl mes turėtume bijoti bėglio?

– Jis viskam pasiryžęs... Neapykanta prives jį prie beprotybės.

– Šenaras nesutrukdys mums keliauti. Aš žinau, Nefertare, kaip jis moka kenkti, bet to nebijau. Kada nors mudu susitik-

* Maždaug 11,275 metro.

sime akis į akį, ir jis nusilenks savo valdovui, o paskui susilauks dievų bausmės.

Jiedu apsikabino, ir ši suartėjimo akimirka sustiprino Ramzio ryžtą.

Nepatiklusis Setau šokinėjo nuo vieno laivo paskuigalio į kito pirmagalį, pereidavo laivą, liuoktelėdavo į gretimą, visur apžiūrinėdamas krovinius, tikrindamas laivavirves, čiupinėdamas bures, bandydamas, ar tvirti vairiniai irklai. Laivyba tikrai nebuvo jo mėgstamiausias darbas, ir jis nė kiek nepasikliovė pernelyg savimi pasitikinčiais upeiviais. Laimė, laivybos valdybos įsakymu buvo įrengtas saugus kanalas, kuriame nebuvo jokių povandeninių uolų. Juo buvo galima ramiai plaukti net per potvynį. Bet gyvačių kerėtojas pasijus esąs tikrai saugus tik tada, kai vėl pajus po kojomis tvirtą žemę.

Grįžęs į karališkąjį laivą, kur jam buvo skirta kajutė, Setau patikrino, ar nieko nepamiršo. Dėžėse ir krepšiuose buvo filtravimo ąsotėliai, indeliai su kietais ir skystais vaistais, pintinės įvairaus dydžio gyvatėms, trupintuvai, grūstuvės su piestomis, bronziniai skustuvai, maišeliai su švino oksidu ir vario pjuvenomis, raudonoji ochra, gydomasis molis, maišeliai su svogūnais, kompresai, puodynėlės medaus, gertuvės... Berods nieko netrūko.

Niūniuodama seną Nubijos dainą, Vandens Lelija lankstė klubjuostes bei palaidines ir dėliojo jas į medines skrynias. Kadangi svilino karštis, ji buvo visai nuoga, ir jos grakštūs, lankstūs judesiai sužavėjo Setau.

– Atrodo, tie laivai gana tvirti, – tarė jis apkabindamas žmoną per liemenį.

– O tu gerai juos apžiūrėjai?

– Aš gi rimtas žmogus ir viską darau tik gerai.

– Nagi, keliauk ir iš arčiau apžiūrėk stiebus – aš dar nebaigiau tvarkytis.

– Argi tai taip skubu?

– Nepakenčiu netvarkos.

Setau klubjuostė nukrito ant kajutės grindų.

– Nejau tu būsi tokia žiauri, kad atstumsi geismo apimtą mylimąjį?

Karštos, atkaklios Setau glamonės trukdė Vandens Lelijai tęsti kruopštų darbą.

– Tu naudojiesi mano silpnybe net tuo metu, kai aš tuoj vėl išvysiu Nubiją!

– Mylėdamiesi mudu dar geriau atšvęsime tą nuostabią akimirką.

Į Pietus išplaukiančią laivų vilkstinę sveikino gausi minia. Keli bebaimiai berniūkščiai, pasigriebę nendrines plūdes, puolė iš paskos flotilei ir lydėjo ją, kol laivai įsuko į kanalą. O likusi ant kranto minia dar ilgai nesiskirstė, minėdama karališkąją porą, surengusią po atviru dangumi gyventojams puotą, per kurią alus liejosi upeliais.

Kelionei į Nubiją pastatyti laivai, tikri plaukiantys namai, buvo tvirti ir patogūs. Jie turėjo vienintelį stiebą laivo viduryje ir labai didelę burę, pritvirtintą daugybe laivavirvių. Kiekvienas laivas buvo valdomas dviem vairiniais irklais: vienas jų buvo prie kairiojo, kitas – prie dešiniojo borto. Erdvių ir puikiais baldais apstatytų kajučių langai buvo įrengti taip, kad užtikrintų oro apytaką.

Įveikusi krioklį, flotilė ėmė plaukti įprastu greičiu.

Nefertarei kilo noras pakviesti Setau su Vandens Lelija išgerti ceratonijos sulčių, tačiau, išgirdusi sklindančius iš jų kajutės palaimingus atodūsius, ji apsigalvojo. Nejučia šyptelėjusi, karalienė atsirėmė alkūnėmis į borto apvadą laivo pirmagalyje šalia Nugalėtojo, virpančiomis šnervėmis traukiančio į savo galingą krūtinę Nubijos orą.

Didžioji valdovo sutuoktinė širdyje padėkojo dievams už tai,

kad jie suteikė jai tiek laimės – laimės, kurios spinduliais ji privalėjo sušildyti savo liaudį. Ji, kukli ir santūri muzikantė, kuriai buvo skirtas nuošalus, bet ramus gyvenimo kelias, tapusi Ramzio žmona, pasinėrė į svaigulingą įvykių, reikalų ir žmonių sūkurį.

Kasryt ji vėl tai suvokdavo, ir kasryt augo jos meilė Ramziui, virsdama šviesiu ir galingu magišku ryšiu, kurio niekas niekada nepajėgtų nutraukti. Žinoma, jei Ramzis būtų buvęs žemdirbys ar amatininkas, iš kieto akmens gaminęs daug kruopštaus darbo reikalaujančias vazas, Nefertarė būtų jį mylėjusi taip pat karštai; bet vaidmuo, kurį lemtis skyrė karališkajai porai, draudė jai aklai ir savanaudiškai džiaugtis savo laime. Jiedu su Ramziu turėjo nuolat galvoti apie pirmtakų jiems patikėtą kraštą, kurį jie privalėjo perduoti savo įpėdiniams dar gražesnį.

Juk faraonų Egiptas buvo ne kas kita, kaip iš amžių glūdumos išnyranti meilės, tikėjimo ir pareigos įkvėptų būtybių grandinė – būtybių, paniekinusių vidutinybę, niekšybę, tuštybę ir pasiryžusių įžiebti žmonių širdyse dieviškajai šviesai tarnaujančią ugnį.

Kai Ramzis apglėbė Nefertarę, didžiąją valdovo sutuoktinę, ir priglaudė sau prie krūtinės, ji pajuto, kiek jėgos ir švelnumo glūdi jo rankose. Tą švelnumą ji jautė ir tada, per pirmąjį jųdviejų susitikimą; tą švelnumą ji ir įsimylėjo – visam gyvenimui. Prieš Nefertarės akis žaibu praskriejo kartu nugyventi metai ir visi jų atnešti džiaugsmai bei išbandymai: džiaugsmai, kuriuos jiedu su Ramziu dalijosi perpus, ir išbandymai, kuriuos jie įveikė, nes buvo tikri, kad bet kokiu atveju, bet kokiomis aplinkybėmis jiedu jaučia, galvoja ir veikia išvien.

Vos tik glustelėjusi prie Ramzio, Nefertarė suprato, kad jo širdyje liepsnoja tokia pat ugnis ir neša juodu tais neregimojo keliais, kur meilės deivė groja žvaigždžių muziką.

37

Vietomis sraunus ir išdidus, jis veržėsi pirmyn, o vietomis tingiai raibuliavo viliojančiais akį ir širdį vingiais, nepraleisdamas progos paglamonėti savo vilnimi vaikų juoku aidintį kaimelį: toks buvo vandeningasis Nilas toli pietuose. Būdamas žemiškąja dangiškos upės tąsa, jis niekad neprarado jos didybės. Tekėdamas tarp dykų kalvų ir granito salelių, jis maitino siaurą pakrantės juostą, nusėtą žaliuojančiomis palmėmis. Karūnuotosios gervės, ibiai, rausvieji flamingai ir pelikanai skraidė virš karališkosios flotilės, ir keliautojai kaip užburti grožėjosi žydrynėje nardančiais sparnuočiais ir už mėlynojo Nilo plytinčios dykumos auksu.

Laivams išmetus inkarą, vietinės gentys ateidavo pašokti aplink valdovo palapinę; Ramzis kalbėdavosi su vadais, o Setau su Vandens Lelija užrašydavo jų skundus ir pageidavimus. Susėdus vakare prie laužo, nepritrūkdavo kalbos apie upės maitintojos paslaptis, apie išganinguosius potvynius ir apie Ramzį Didįjį – visų šlovinamą Nubijos sutuoktinį.

Nefertarė pastebėjo, kad garsas apie faraoną sklido vis plačiau, jo šlovė augo, o kai kas jį jau laikė tolygiu dievui. Nuo pergalės prie Kadešo pasakojimas apie tą mūšį skriejo iš lūpų į lūpas, pasiekdamas net nuošaliausius kaimus. Galimybė regėti Ramzį su Nefertare buvo laikoma dievų malone; juk Amonas užvaldė faraono sielą ir suteikė stebuklingą jėgą jo rankai, o Hatora – karalienės sielą, kad ši skleistų meilę it brangakmenių spindesį.

Pučiant švelniam šiaurės vėjui, laivai plaukė lėtai; Neferta-

rė su Ramziu mėgavosi tomis ilgomis valandomis ir didžiąją laiko dalį leido ant denio po saugančiu nuo kaitrios saulės skėčiu. Nugalėtojo nerimas atslūgo, ir liūtas saldžiai miegojo čia pat, stengdamasis atsigulti arčiau šeimininko.

Argi aukso smėlis ir dykumos tyrumas nebuvo kito pasaulio atgarsiai? Kuo labiau karališkasis laivas artėjo prie Hatoros viešpatijos, prie to visų užmiršto krašto, kur deivė saugojo stebuklingą akmenį, tuo labiau Nefertarė jautėsi atliekanti nepaprastai svarbų veiksmą, susiejantį ją su visa ko pradžia.

O naktys buvo tikra palaima.

Karališkosios poros kajutėje stovėjo mėgstamiausia Ramzio lova; jos dugnas buvo iš tobulai supintų ir pritvirtintų prie rėmo kanapių sruogų, laikomų dviejų plačių juostų, todėl lovos pagrindas buvo labai lankstus. Rėmo lentas jungė tvirtai į išpjovas įkalti kaiščiai. Siekiant patvarumo, rėmai buvo papildomai sutvirtinti iš apačios. Ant paminos nutapyti papirusai, rugiagėlės ir mandragoros juosė papiruso ir lotoso atvaizdus, simbolizuojančius Šiaurę ir Pietus. Net miegodamas, faraonas buvo tarpininkas tarp dviejų Egiptų: Žemutinio ir Aukštutinio.

Naktys buvo tikra palaima, nes kaitrią Nubijos vasarą Ramzio meilė buvo tokia pat neaprėpiama kaip žvaigždėtas dangus.

Turėdamas Ofiro duotas sidabro plokšteles, sudariusias nemenką turtą, Šenaras apmokėjo penkiasdešimties žvejų nubių paslaugas. Jie džiaugėsi galėsią paskanauti šio to geresnio nei atsibodęs kasdienis valgis, nors tai, ko iš jų reikalavo egiptietis, buvo neįprasta ir pavojinga. Dauguma juodaodžių pamanė, kad užgaidus turtuolis tiesiog kuoktelėjo, todėl ir panoro pasilepinti nematytu reginiu. Iš tiesų, kodėl gi to nepadarius? Juk jis dosniai atsilygino, tokiu būdu užtikrinęs pasiturimą jų šeimų gyvenimą daugeliui metų.

Šenaras nemėgo Nubijos. Jis nekentė saulės ir karščio, nes kiaurą dieną prakaituodavo. Priverstas gerti daug vandens ir

prastai maitintis, jis vis dėlto džiūgavo, nes sugalvojo, kaip nužudyti Ramzį.

Toji nepakenčiama Nubija parūpino jam būrį negailestingų žudikų, kurių puolimo Ramzio kareiviai nepajėgs atremti. Tas būrys nepripažino drausmės, tačiau jo kovingumas ir žiaurumas neturėjo sau lygių.

Teliko sulaukti Ramzio laivo.

Nubijos vietininkas ramiai leido dienas savo patogiuose rūmuose Buheno tvirtovėje, netoli nuo antrojo krioklio, kurį saugojo daug įtvirtinimų, užkertančių kelią bet kokiam nubių bandymui užpulti kraštą. Praeityje kai kuriems genčių vadams buvo kilusi pagunda užgrobti Egiptą. Egiptiečiai nusprendė padaryti galą tam pavojui ir pastatė įspūdingas tvirtoves, kurių įgulos buvo nuolat aprūpinamos maistu bei ginklais ir gaudavo gerą atlyginimą.

Nubijos vietininkui, taip pat turėjusiam „karališkojo Kušo sūnaus“ titulą (Kušas buvo viena iš Nubijos provincijų), iš esmės rūpėjo tik viena: užtikrinti aukso gavybą ir pristatyti jį į Tėbus, Memfį bei Pi-Ramzį. Auksakaliai naudojo brangųjį metalą, „dievų kūną“, šventyklų sienoms, durims ir statuloms puošti, o faraonui jis buvo reikalingas diplomatiniams santykiams palaikyti: auksu Egipto valdovas apmokėdavo geranorišką daugelio šalių nesikišimą.

Nubijos vietininko postas buvo pavydėtina tarnyba, nors šias pareigas einąs preigūnas turėdavo ilgai gyventi toli nuo Egipto. Jis valdė didžiulį kraštą ir rėmėsi patyrusiais kariškiais, kurių gretose buvo daug vietinių gyventojų. Kadangi Nubijos vietininkas jau nesibaimino nė menkiausio atėjusių į protą genčių maišto, jis atsidėjo malonumams. Garbusis didikas mėgo skaniai pavalgyti, be to, dievino muziką ir poeziją. Jo žmona, padovanojusi jam ketvertą vaikų, siaubingai pavyduliavo ir draudė jam gėrėtis gundančiomis jaunomis nubėmis, tokio-

mis patyrusiomis meilės žaidimuose. O skirtis vietininkas nesiryžo, nes žmona būtų prisiteisusi didžiulę pašalpą sau ir nė kiek ne menkesnę sumą vaikams išlaikyti, tad vargšas sužlugdytas vyras, nors ir atgavęs laisvę, tikrai nebeturėtų iš ko plačiai gyventi.

Vietininkas klaikiai bijojo bet kokių įvykių, galinčių sujaukti jo ramybę... O čia – še kad nori! – oficialus pranešimas, kad atvyksta karališkoji pora! Tačiau dokumente nebuvo paminėtas nei kelionės tikslas, nei atvykimo į Buheną diena. Kitame pranešime buvo įsakoma suimti Šenarą, vyresnįjį Ramzio brolį, kuris jau seniai laikomas mirusiu ir kurio išvaizda esą labai pasikeitusi! Vietininkas dvejojo, ar verta siųsti laivą valdovo pasitikti; kadangi faraonui niekas negresia, verčiau sutelkti visą dėmesį į valdovo sutiktuves ir puotų bei priėmimų karališkosios poros garbei parengimą.

Su kasdieniu pranešimu pas vietininką atėjo Buheno tvirtovės viršininkas.

– Įtariamojo pėdsakų mūsų apylinkėje nerasta, bet pastebėta kai kas keista.

– Viršininke, aš nepakenčiu jokių keistenybių!

– Tai ar man vis dėlto jums apie tai pranešti, ar galiu nutylėti?

– Na, jei jau taip norite...

– Daug žvejų porą dienų kažkur buvo dingę iš savo kaimo, – ėmė pasakoti karininkas. – Sugrįžę jie pasigėrė ir susipešė. Vienas iš jų per muštynes žuvo, o jo lūšnoje aš radau luitelį sidabro.

– Juk tai – visas turtas!

– Žinoma; tačiau mūsų apklausa buvo nesėkminga: niekas nepasakė, iš kur tas sidabras atsirado. Esu tikras, jog kažkas sumokėjo žvejams, kad jie pavogtų kariuomenei skirtas žuvis.

Jei vietininkas pradėtų tuščias paieškas, faraonas apkaltintų jį nemokšiškumu; tad geriausia buvo nieko nesiimti ir tikėtis, kad Jo Didenybė nieko nesužinos.

Vėjelis buvo toks silpnas, kad neturį ką veikti upeiviai miegojo arba lošė kauliukais. Jiems labai patiko ta rami kelionė ir linksmi sustojimai, teikę puikių progų susitikti su lipšniomis nubėmis.

Paskutinio flotilės laivo kapitonas nemėgo leisti savo įgulai dykinėti ir jau ketino įsakyti griebtis didžiųjų denio valymo ir blizginimo darbų, kai laivas sudrebėjo nuo stipraus smūgio – tokio stipraus, kad daug upeivių sunkiai žnektelėjo ant denio.

– Uola! Mes kliudėme uolą!

Stovėjęs karališkojo laivo pirmagalyje, Ramzis išgirdo traškant laivo korpusą. Visi laivai tuoj pat nuleido bures ir sustingo vidury toje vietoje nelabai plačios upės.

Pirmoji viską suprato Vandens Lelija.

Iš drumzlino vandens vos kyšojo keliasdešimt pilkų uolų, tačiau atidi akis galėjo nesunkiai įžvelgti jų paviršiuje styrančias mažytes auseles ir mirksinčias akytes.

– Čia juk hipopotamai, – tarė ji Ramziui. – Visa jų kaimenė.

Dailioji nubė mikliai įsiropštė į stiebo viršūnę ir pamatė, kad flotilė pateko į spąstus. Vandens Lelija greit nulipo ir nieko neslėpdama papasakojo valdovui, ką jai teko regėti:

– Aš niekada nesu mačiusi jų tiek daug, Didenybe! Mes negalime plaukti nei pirmyn, nei atgal. Labai keista... Galėtum prisiekti, kad kažkas juos privertė čia susirinkti.

Faraonas žinojo, kuo tai gresia. Suaugę hipopotamai svėrė daugiau kaip tris tonas ir turėjo pavojingą ginklą: keliasdešimties centimetrų ilgio geltonas iltis, galinčias pramušti laivo korpusą. Tie upės valdovai buvo labai irzlūs ir nepaprastai greit įniršdavo. Jie puikiai jautėsi vandenyje ir nuostabiai vikriai plaukiodavo. Įpykę plačiai pražiodavo nasrus – tai buvo tarsi grėsmingas žiovulys.

– Jeigu svarbiausi patinai pasiryžo kautis dėl patelių, jie viską nušluos sau iš kelio ir paskandins mūsų laivus, – tarė Vandens Lelija. – Daugelis mūsų nuskęs ar bus sudraskyti.

Dešimtys ausų suvirpėjo, primerktos akys atsivėrė, vandens paviršiun iškilo šnervės, prasižiojo milžiniški nasrai, ir pasigirdo toks kraupus kriuksėjimas, kad iš akacijų purptelėjo pulkai ten tupėjusių baltųjų gervių. Patinų kūnus buvo išvagoję randai – įnirtingų kautynių pėdsakai. Daugelis tų mūšių baigdavosi kurio nors priešininko mirtimi.

Išvydę baisingas geltonas iltis, upeiviai suakmenėjo iš siaubo. Jie kaipmat pastebėjo keletą didžiulių patinų, kurie aiškiai vadovavo grupėms, susidedančioms iš kokių dvidešimties vis labiau nerimstančių hipopotamų. Jeigu jie puls, tai pirmiausia vienu krimstelėjimu sutrupins laivų vairinius irklus ir visu kūnu smogs į netekusius galimybės manevruoti, bejėgius laivus, kol galiausiai juos paskandins. Šokti vandenin ir bandyti išplaukti į krantą buvo rizikinga: kaip prasiskinti kelią tarp įniršusių pabaisų?

– Reikia griebtis žeberklų, – pasiūlė Setau.

– Jų per daug, – paprieštaravo Ramzis. – Mes užmušime vos keletą ir dar labiau įsiutinsime likusius.

– Juk nesileisime išgalabijami, nepakrutinę nė piršto!

– Argi aš taip elgiausi prie Kadešo? Mano tėvas Amonas – vėjo viešpats. Patylėkime: tenuskamba jo balsas.

Ramzis su Nefertare iškėlė rankas delnais į dangų, tarsi atnašaudami auką. Tvirtai įsirėmęs letenomis į denį, įsmeigęs žvilgsnį į tolį, didžiulis liūtas oriai stovėjo savo šeimininkui iš dešinės.

Įsakymas nuskriejo iš laivo į laivą, ir flotilėje įsivyravo tyla.

Hipopotamų nasrai lėtai užsičiaupė. Jautriaodžiai Nilo valdovai paniro į vandenį, palikę kyšoti tik šnervių ir ausų galiukus. Atrodė, kad jie snūduriuoja pusiau primerkę akis.

Slinko laikas, bet niekas nesikeitė.

Staiga Vandens Lelijos skruostą gaiviai paglostė švelnus vėjelis, atskriejęs iš šiaurės. Šiaurės vėjas, gyvybės dvelksmas! Karališkasis laivas lėtai pajudėjo į priekį; netrukus juo pasekė kiti laivai ir praplaukė tarp ūmai nurimusių hipopotamų.

Įsitaisęs palmės viršūnėje, iš kur ketino stebėti karališkosios flotilės žūtį, Šenaras tapo ką tik Ramzio įvykdyto naujo stebuklo liudininku. Stebuklas... Ne! Pašėlusiai laimingas atsitiktinumas, netikėtas vėjo gūsis, padvelkęs vidury dienos, per patį karštį!

Iš įniršio kone grieždamas dantimis, Šenaras sutraiškė pirštais saulės pritvinkusias datules.

38

Karštuoju metų laiku plytų dirbėjai hebrajai atostogavo. Vieni naudojosi tomis dienomis, ilsėdamiesi kartu su šeima, kiti papildydavo savo uždarbį, parsisamdydami sodininkais pas stambius žemvaldžius. Vaisių derlius žadėjo būti labai gausus; garsieji Pi-Ramzio obuoliai papuoš ne vieną puotos stalą.

Gražuolės snūduriavo medinėse pavėnėse, kurias žaliu šilku gaubė jas apraizgę vijokliniai augalai, arba maudėsi baseinuose. Čia pat nardė ir plaukiojo jaunuoliai, lenktyniaudami tarpusavyje ir nerdamiesi iš kailio, kad tik patrauktų gražuolių dėmesį ir susilauktų pasigėrėjimo kupino žvilgsnio. Senoliai kvėpavo grynu oru vynuogienojų pavėsyje, ir visi minėjo paskutinį Ramzio žygdarbį, kai valdovas savo magiškąja galia nuramino didžiulę įniršusių hipopotamų kaimenę. Ir visur skambėjo žinomas priedainis: „Koks džiaugsmas gyventi Pi-Ramzyje, kur rūmai žėri auksu ir turkiu, kur dvelkia švelnus vėjelis, o aplink tvenkinius žaidžia paukščiai". Tą priedainį niūniavo net plytų dirbėjai hebrajai.

Atrodė, kad sumanymas išvykti iš Egipto seniai pamirštas. Tačiau Amenis, išvydęs žengiantį jo raštinėn Mozę, iškart sunerimo ir pabūgo, kad toji palaiminga ramybė tuoj bus sutrikdyta.

– Ar tu taip niekad ir nepailsėsi, Ameni?

– Sakoma: darbas darbą veja, o mano raštinėje papirusas veja papirusą, dokumentas – dokumentą. Ramziui išvykus, jų dar padaugėjo. Valdovas išsprendžia kokį nors klausimą per keletą akimirkų, o man rūpi menkiausios smulkmenos.

– Ar nemanai vesti?

– To dar trūko! Žmona man priekaištautų, kad per daug dirbu, sujauktų mano raštus ir trukdytų deramai tarnauti faraonui.

– Faraonui, mūsų draugui...

– Ar tu tikrai tebelaikai jį savo draugu, Moze?

– Gal tuo abejoji, Ameni?

– Matant, kaip tu elgiesi, galima būtų ir suabejoti.

– Hebrajų reikalas – teisingas.

– Išvykimas iš Egipto... Kokia nesąmonė!

– Jei tavo tauta būtų nelaisvėje, argi tu nenorėtum jos išvaduoti?

– Kokia nelaisvė, Moze?! Egipte visi laisvi, ir tu, ir bet kuris kitas žmogus!

– Tikroji mūsų laisvė – galimybė skelbti savo tikėjimą Jahve, tikruoju Dievu, vieninteliu Dievu.

– Mano darbas – karalystės reikalų tvarkymas, o ne tikyba.

– Ar gali man pasakyti, kada grįžta Ramzis?

– Aš to nežinau.

– O jei žinotum, ar pasakytum?

Amenis pavartė prirašytą lentelę.

– Aš nepritariu tavo siekiams, Moze; kadangi esu tavo draugas, turiu pasakyti, kad Seramana tave laiko pavojingu žmogumi. Nesugalvok kurstyti neramumų, nes jis tvirta ranka atstatys tvarką, ir tu gali nukentėti.

– Aš pasikliauju Jahve ir nieko nebijau.

– Vis dėlto patariu tau pasisaugoti Seramanos; jei tu pažeisi viešąją tvarką, jis su tavimi susidoros.

– Argi tu man nepadėsi, Ameni?

– Mano tikėjimas – Egiptas. Jei tu išduosi savo šalį, pereisi tamsybių pusėn.

– Bijau, kad mudu nebeturime nieko bendra.

– Kas gi dėl to kaltas, Moze?

Išeinantį iš Amenio raštinės hebrają apniko niūrios mintys. Ofiras buvo teisus: reikia sulaukti Ramzio ir pamėginti jį įtikinti, viliantis, kad žodis bus pakankamai veiksmingas ginklas.

Apsigyvenęs viename hebrajų kvartalo name, magas Ofiras baigė įsirengti laboratoriją. Jis jau pradėjo kerėjimo seansus, naudodamasis vyresniojo Ramzio sūnaus Kha teptuku, tačiau kol kas jie buvo visiškai nesėkmingi. Daikčiukas gulėjo ant stalo ramiai, nė nevirptelėdamas, tarsi jo nebūtų lietusi jokio žmogaus ranka.

Kha ginanti magiškoji apsauga veikė tiesiog tobulai; taip tobulai, kad Libijos magas net sunerimo: kažin ar jis tikrai turi priemonių, padėsiančių įveikti tą kliūtį? Tik vienas žmogus galėjo jam padėti: diplomatas Meba.

Tačiau atvykęs pas jį pareigūnas niekuo nebepriminė ankstesnio savimi pasitikinčio, tviskančio didiko: drebantis, susigūžęs, apsimuturiavęs apsiaustu su veidą slepiančiu gobtuvu, Meba panėšėjo į bėglį.

– Jau tamsu, – pastebėjo Ofiras.

– Ir vis dėlto kas nors galėjo mane atpažinti... Man labai pavojinga čia lankytis! Argi neturėtume vengti tokių susitikimų?

– Šįkart susitikti buvo būtina.

Meba gailėjosi susidėjęs su šiuo hetitų šnipu, tačiau kaip sutraukyti jį apraizgiusius pančius?

– Ką jūs norite man pranešti, Ofirai?

– Hetitų imperijoje gali įvykti svarbių pokyčių.

– Kokių gi?

– Mums palankių. O ką sužinojote jūs?

– Aša – labai atsargus žmogus. Tik Amenis žino, kas rašoma jam skirtuose diplomatiniuose pranešimuose, kurių esmę jis vėliau perteikia Ramziui. Aša rašo slaptaraščiu, kurio rakto aš nežinau. Pernelyg domėtis Ašos pranešimais taip pat negaliu – išsyk užsitraukčiau įtarimą.

– Aš noriu žinoti, ką Aša praneša savo laiškuose.

– Rizika...

Ledinis Ofiro žvilgsnis privertė Mebą liautis atsikalbinėjus.

– Padarysiu viską, kas įmanoma.

– Ar esate tikras, kad jūsų pavogtas teptukas iš tiesų priklausė Kha?

– Be abejo!

– Magiškąją apsaugą Ramzio sūnui sukūrė Setau, juk taip?

– Visiškai teisingai.

– Setau išvyko į Nubiją kartu su Ramziu, bet jo magija veikia geriau, nei aš maniau. Kokių būtent priemonių jis ėmėsi?

– Man atrodo, jis naudojo kažkokius talismanus... Bet aš nebegaliu prisiartinti prie Kha!

– Kodėl?

– Seramana įtaria, kad tai aš pavogiau teptuką. Jei padarysiu ką nors ne taip, jis įmes mane į kalėjimą!

– Nesikarščiuokite, Meba; Egipte teisingumas – ne tuščias žodis. Sardas neturi prieš jus jokių įkalčių, taigi jūs niekuo nerizikuojate.

– Aš esu tikras, kad Kha taip pat mane įtaria!

– Ar jis turi artimą draugą, o gal – patikėtinį?

Diplomatas susimąstė.

– Be abejo, tai – jo mokytojas, Nedžemas, žemdirbystės ministras.

– Paklausinėkite jį ir pasistenkite sužinoti, kokie gi tie Kha talismanai.

– Tai nepaprastai pavojinga.

– Jūs tarnaujate Hetitų imperijai, Meba.

Didikas nuleido akis.

– Padarysiu, ką galėsiu, pažadu jums.

Seramana smagiai pliaukštelėjo per užpakaliuką dvidešimtmetei libei, kuri ką tik uoliai stengėsi jį pradžiuginti. Teisybė, patirties jai dar trūko, užtat įkarščio buvo per akis. Sardas jau-

tė, kad jo rankos neįstengs pamiršti jos krūtų, o kaitinančios vyro kraują šlaunys buvo tikras šauksmas, į kurį padorus vyriškis tiesiog negalėjo neatsiliepti – o buvęs piratas dabar didžiavosi priklausąs kaip tik šitai vyrijos rūšiai.

– Aš mielai pradėčiau viską iš pradžių, – sukuždėjo ji.

– Nešdinkis, manęs laukia darbas!

Jauna moteris išsigando ir nebedrįso siūlyti sardui meilės malonumų.

Seramana šoko ant žirgo ir nušuoliavo prie sargybos posto, kur pakaitomis budėjo jo vyrai. Paprastai jie lošdavo kauliukais arba pasinerdavo į gyvatės žaidimą; be to, negailėdami laiko ginčydavosi dėl atlyginimo ar paaukštinimo. Karališkajai porai išvykus, Seramana įsakė sargybiniams budėti dvigubai ilgiau, norėdamas užtikrinti karalienės motinos ir karališkosios šeimos narių apsaugą.

Būstinėje tvyrojo tyla.

– Gal kartais netekot žado? – pasiteiravo Seramana, nujausdamas, kad nutiko kažkas negera.

Aiškiai sutrikęs, atsistojo posto viršila:

– Visų pirma, vade, mes vykdėme, kas įsakyta.

– Ir kas?

– Mes vykdėme įsakymus, bet hebrajų kvartalo sargybiniui nepasisekė... Jis nepamatė ten einančio Mebos.

– Vadinasi, jis užmigo!

– Galima būtų pasakyti ir taip, vade.

– Ir tu tai vadini įsakymų vykdymu?

– Šiandien taip karšta...

– Aš tau įsakiau sekti įtariamąjį, nė iš pėdos jo nepaleidžiant, ypač jei jis įeis į plytų dirbėjų hebrajų kvartalą, o tu man sužlugdei visą reikalą!

– Vade, tai daugiau nepasikartos.

– Dar vienas toks nusižengimas, ir aš jus visus išgrūsiu lauk – į Graikijos salas ar dar kur nors!

Įniršęs Seramana trankiu, sunkiu žingsniu išskubėjo iš sargybos posto. Nuojauta jam tvirtino, kad Meba yra išvien su hebrajų maištautojais ir pasirengęs padėti Mozei. Nemažai tokių pat kvailų dvaro didžiūnų visai nesuvokė to pranašo keliamo pavojaus.

Ofiras uždarė laboratorijos duris. Dviem pas jį atėjusiems beduinams, Amosui ir Baduchui, nebuvo reikalo ką nors žinoti apie jo bandymus. Ir magas, ir jo svečiai buvo užsiauginę ūsus ir apsirengę kaip hebrajai.

Abiejų vyriškių valdomos klajoklių gentys padėjo Ofirui palaikyti ryšį su hetitų sostine Hatušu. Beduinai pareikalavo didelio užmokesčio; tuo geriau: norėdami ilgai gauti tokį dosnų atlygį, jie ilgai bus ištikimi.

– Imperatorius Muvatalis vis dar gyvas, – pranešė Amosas. – Jo įpėdiniu turėtų tapti sūnus, Uri-Tešubas.

– Ar kariškiai ketina pulti Egiptą?

– Artimiausiu laiku – ne.

– Ar mes gausime ginklų?

– Taip, ir pakankamai, tačiau gana keblu juos atgabenti. Jeigu nenorime patraukti Egipto valdžios dėmesio, mums reikės įvežti ginklus labai nedideliais kiekiais, kad aprūpintume jais hebrajus. Tai užims daug laiko, bet mes negalime leisti sau elgtis neatsargiai. Ar gavote Mozės sutikimą?

– Aš jį gausiu. Jūs sukrausite ginklus hebrajų, pasiryžusių kautis su faraono kariuomene ir tvarkos sergėtojais, namų rūsiuose.

– Mes sudarysime patikimų žmonių sąrašą.

– Kada prasidės ginklų tiekimas?

– Jau kitą mėnesį.

39

Karininkas, atsakingas už hetitų sostinės saugumą, buvo vienas iš ištikimausių Uri-Tešubo šalininkų. Kaip ir daugelis kitų kariškių, jis nekantriai laukė imperatoriaus Muvatalio mirties ir jo sūnaus atėjimo į valdžią: juk jaunasis valdovas pagaliau paskelbs žygį į Egiptą!

Asmeniškai patikrinęs, ar jo vyrai tinkamai išsidėstė strategiškai svarbiuose taškuose, karininkas pasuko į kareivines, norėdamas ten pasimėgauti pelnytu poilsiu. Rytoj jis privers šaulius gerokai pasimankštinti, surengęs jiems ilgalaikes pratybas, ir nubaus vieną kitą areštu: drausmei palaikyti.

Hatušas iš tiesų atrodė niūriai: tos pilkos sienos, įtvirtinimai... Niekis! Po pergalės hetitų armija puotaus turtinguose Egipto kaimuose ir linksmai leis laiką Nilo pakrantėse.

Karininkas atsisėdo ant lovos, nusiavė ir įtrynė pavargusias kojas nebrangiu dilgėlių tepalu. Jis jau buvo beužmiegąs, kai kažkas visu smarkumu atlapojo kambario duris, ir pro jas įsiveržė du kareiviai, švytuodami nuogais kalavijais.

– Kas jums darosi?! Lauk iš čia!

– Išdavike! Tu bjauresnis už grifą – tu išdavei mūsų vadą Uri-Tešubą!

– Ką jūs čia paistot?!

– Štai tavo atpildas!

Ir abu kariai, riktelėję it mėsininkai skerdykloje, suvarė kalavijus į išdaviko pilvą.

Patekėjo blyški saulė. Po nemigo nakties Uri-Tešubas jautėsi išalkęs. Jis graužė ožkos sūrį, užsigerdamas jį šiltu pienu, kai – pagaliau! – pas jį atvyko abu bausmių vykdytojai.

– Užduotis atlikta.

– Ar iškilo sunkumų?

– Jokių. Visi išdavikai buvo užklupti netikėtai.

– Liepkite sukrauti laužą priešais Liūtų vartus ir suguldykite ant jo lavonus. Rytoj aš pats uždegsiu ugnį, paversiančią juos pelenais. Visi pamatys, kas laukia tų, kurie bandys smogti man į nugarą.

Sužinojus iš Ašos išdavikų vardus, susidorojimas su jais buvo greitas ir žiaurus. Dabar tarp Uri-Tešubo artimųjų nebeliko nė vieno Hatušilio šnipo.

Vyriausiasis karvedys nuėjo pas tėvą. Du slaugytojai buvo pasodinę imperatorių į krėslą ir išnešę jį į rūmų terasą, iškilusią virš aukštutinio miesto.

Muvatalio žvilgsnis tebebuvo įsmeigtas į vieną tašką. Rankomis ligonis tvirtai laikėsi alkūnramsčių.

– Ar galite kalbėti, tėve?

Muvatalis pravėrė lūpas, tačiau pro jas neprasiveržė joks garsas. Uri-Tešubas nusiramino.

– Dėl imperijos nesibaiminkite, tam nėra jokio pagrindo – ja rūpinuosi aš. Hatušilis slapstosi provincijoje, jis nebeturi jokios įtakos nei reikšmės; man net nėra reikalo jo atsikratyti. Tas bailys pats supus, paskendęs baimėje ir užmarštyje.

Muvatalio akys blykstelėjo neapykanta.

– Jūs neturite teisės manęs peikti, tėve; kai valdžia pati neina į rankas, argi nereikia jos užgrobti bet kokiomis priemonėmis?

Uri-Tešubas išsitraukė durklą.

– Argi jūs nepavargote kankintis, tėve? Didis imperatorius laiko savo gyvenimą prasmingu tik tada, kai yra visagalis valdovas. Dabartinė būklė nepalieka jums vilties, kad kada nors

vėl būsite imperijos šeimininkas. Tad pasistenkite ir prisiverskite žvilgsniu manęs paprašyti sutrumpinti jums tas siaubingas kančias.

Uri-Tešubas prisiartino prie Muvatalio. Imperatorius neužmerkė akių.

– Pritarkite mano poelgiui, pritarkite jam ir suteikite man teisėtai priklausantį sostą.

Muvatalis atkakliai priešinosi visa savo esybe. Jo nejudąs žvilgsnis tarsi metė piktadariui iššūkį.

Uri-Tešubas iškėlė ranką, pasirengęs smogti.

– Nusileiskit gi, po galais!

Imperatorius taip spustelėjo pirštais alkūnramstį, kad šis sprogo it prinokęs vaisius. Apstulbęs sūnus paleido iš rankų durklą ir jis nukrito ant plokštėmis išklotų grindų.

Šiaurės rytų Hetitų imperijos sostinės dalyje, ant kalvos šlaito pastatytos Jazilikajos šventyklos viduje, žyniai nuprausė Audros dievo statulą, kad dievybės galia nemažėtų; paskui jie atliko apeigas, kurios turėjo padėti atremti sumaištį ir įkalinti blogį žemės gelmėse. Todėl pirma jie įkalė septynias geležines, septynias bronzines ir septynias varines vinis, o paskui paaukojo paršelį, kuris simbolizavo tamsybių jėgas, gresiančias pusiausvyrai valstybės viduje.

Apeigoms pasibaigus, žyniai praėjo pro dvylikos dievų frizą, sustojo priešais akmens stalą ir išgėrė stipraus vyno, turėjusio išsklaidyti jų sielose užsilikusį apmaudą ir nepasitenkinimą. Tada uoloje iškirstais laiptais užkopė pasimelsti į akmens gelmėje slypinčią koplyčią.

Vienas žynys su žyne atsiskyrė nuo eisenos ir nulipo į požemio kambarį, apšviestą aliejaus lempų. Ten Hatušilis su Putuhepa nusimetė veidus dengiančius gobtuvus.

– Ši taikos ir ramybės valandėlė mane atgaivino, – prisipažino ji.

– Čia mes saugūs, – tarė Hatušilis. – Nė vienas Uri-Tešubo kareivis nedrįs įžengti į šią šventą vietą. Vis dėlto atsargumo dėlei aš liepiau aplink šventyklą pastatyti sargybą. Na, ar tu patenkinta savo kelione?

– Tai, ką man pavyko sužinoti, pranoko lūkesčius. Daugelis karininkų mažiau atsidavę Uri-Tešubui, nei mes manėme. Juos labai vilioja galimybė praturtėti, nerizikuojant savo gyvybe. Kai kurie taip pat suvokia pavojų, kurį kelia Asirija, ir jaučia būtinybę sustiprinti mūsų gynybos sistemą, o ne veltis į beprotišką karą su Egiptu.

Hatušilis gerte gėrė žmonos žodžius.

– Ar aš sapnuoju, Putuhepa, ar tu iš tikrųjų atnešei mums viltį?

– Ašos auksas daro stebuklus. Jis atrišo ne vieną liežuvį. Aukšto rango kariškiai nepakenčia Uri-Tešubo pasipūtimo, žiaurumo ir garbėtroškos. Jie nebetiki nei jo kalbomis apie būsimus užkariavimus, nei sugebėjimu nugalėti Ramzį. Be to, jie negali jam atleisti elgesio su imperatoriumi. Žinoma, jis neišdrįso jo nužudyti, bet atvirai trokšta jo mirties. Jei mes pasirinksime teisingą veiklos būdą, Uri-Tešubas valdys neilgai.

– Mano brolis merdi, o aš negaliu jam padėti...

– Gal nori, kad mes pabandytume įvykdyti perversmą?

– Tai būtų didelė klaida, Putuhepa. Muvatalio likimo jau niekas nepakeis...

Gražioji žynė pažvelgė į vyrą su pasigėrėjimu.

– Tau užtenka drąsos paaukoti savo jausmus, kad taptum Hetitų imperijos valdovu?

– Kadangi to reikia... Tačiau jausmai, sieją mane su tavimi, amžini.

– Mudu kartu kovosime ir kartu nugalėsime, Hatušili. Kaip tave priėmė pirkliai?

– Jų pasitikėjimas manimi nesumažėjo, jis net sustiprėjo – dėl Uri-Tešubo klaidų. Jų nuomone, jis sužlugdys imperiją. Provincija mūsų pusėje, tačiau mums trūksta sostinės paramos.

– Ašos aukso atsargos dar toli gražu neišseko; aš keliausiu į Hatušą ir įtikinsiu aukštuosius karininkus pereiti mūsų pusėn.

– O jei tu pateksi į rankas Uri-Tešubui?

– Hatuše mes turime draugų, jie mane paslėps. Aš rengsiu trumpus susitikimus įvairiose vietose – taip manęs tikrai nesuseks.

– Vis dėlto tai per daug pavojinga, Putuhepa.

– Neleiskime Uri-Tešubui atsikvėpti ir negaiškime laiko.

Jaunos šviesiaplaukės hetitės liežuvis lėtai lyžčiojo pusiau snūduriuojančio Ašos nugarą, kildamas pakaušio link. Kai malonumas pasiekė kone aukščiausią lygį, diplomatas nubudo iš sąstingio, pasivertė ant šono ir apglėbė meilužę, kurios krūtys virpčiojo nuo trumpų susijaudinimo atodūsių. Jis jau ketino atsilyginti gražuolei dar niekad jos nepatirta glamone, kai į kambarį įsiveržė Uri-Tešubas.

– Jums tik meilė galvoje, Aša!

– Pasirodo, jūsų sostinė pilna kvapą gniaužiančių atradimų.

Uri-Tešubas griebė merginą už plaukų ir išmetė ją lauk. Egiptietis apsirengė ir pasikvėpino.

– Aš puikiai nusiteikęs, – pareiškė hetitas, kurio raumenys atrodė išsipūtę labiau nei visuomet.

Ilgi plaukai ir vešliais gyvaplaukiais apžėlusi krūtinė pabrėžė, kad imperatoriaus sūnus ir kūnu, ir siela yra negailestingas karys.

– Visi mano priešininkai sunaikinti, – pranešė Ašai Uri-Tešubas. – Nebeliko nė vieno išdaviko. Dabar kariuomenė paklus man besąlygiškai.

Prieš pradėdamas susidorojimą, Uri-Tešubas daug ir ilgai mąstė. Jei Aša sakė jam tiesą, dabar atsirado galimybė išgalabyti nususėles avis; jeigu jis melavo, Uri-Tešubui atsirado proga atsikratyti galimų varžovų. Šiaip ar taip, tas kruvinas susidorojimas, apie kurį mintį jam pakišo Egipto pasiuntinys, galų gale bus tik naudingas.

– Jūs vis dar nenorite leisti man gydyti jūsų tėvo?

– Imperatorius nebepagydomas, Aša. Beprasmiška kankinti jį vaistais, kurie nepagerins jo būklės, o kančias gali tik padidinti.

– Kadangi jis nebeįstengia valdyti, imperija liks be valdovo?

Uri-Tešubas pergalingai nusišypsojo.

– Karvedžiai netrukus išrinks mane imperatoriumi.

– Ir mes sudarysime ilgalaikes paliaubas, tiesa?

– Nejaugi jūs tuo abejojate?

– Jūs davėte man žodį.

– Tačiau lieka viena didžiulė kliūtis: imperatoriaus brolis Hatušilis.

– Argi jis dar turi kokią nors įtaką?

– Kol gyvas, jis stengsis man pakenkti! Pirklių remiamas, jis rengs sąmokslus, norėdamas atimti iš manęs išteklius, pirmiausia man būtinai reikalingus maistą ir ginklus: juk aš privalau deramai aprūpinti kariuomenę!

– Argi negalite jo sučiupti?

– Hatušilis – tikras ungurys. Jis moka slėptis ir prasprūsti pro pirštus.

– Apmaudu, – pripažino Aša. – Tačiau yra viena išeitis.

Uri-Tešubui sužibo akys.

– Kokia, Aša?

– Paspęsti jam spąstus.

– Ir... jūs padėsite man jį sučiupti?

– Argi ne tokios užduoties turi imtis Egipto pasiuntinys, trokštąs įteikti vertingą dovaną naujajam hetitų imperatoriui?

40

Pasitelkusi į pagalbą savąją aiškiaregystės dovaną, Nefertarė patvirtino Ramzio nuojautą: įniršę hipopotamai, pasirengę nuožmioms tarpusavio kautynėms, kurios būtų pražudžiusios Egipto flotilę, neatsitiktinai susibūrė kaip tik toje Nilo dalyje. Varovai ir žvejai privertė tuos milžinus susirinkti ten, kur buvo nurodyta.

– Šenaras... Tai jis juos pasamdė, – tarė Ramzis. – Jis niekada neatsisakys savo ketinimo mus sunaikinti, tai vienintelis jo gyvenimo tikslas. Nefertare, ar sutinki plaukti toliau į Pietus?

– Faraonui nedera atsisakyti savo sumanymo.

Nilas ir Nubijos gamtovaizdžiai buvo tokie kerintys, kad privertė pamiršti Šenarą ir jo neapykantą. Laivui sustojus prie kranto, Vandens Lelija su Setau pagavo keletą nuostabių kobrų. Juoda vienos iš jų galva buvo išmarginta raudonais dryželiais. Galima buvo spėti, kad pavyks surinkti daug nuodų.

Setau jautėsi laimingas: viliojantis dailiosios auksaodės nubės grožis, stiprus palmių vynas ir meilės džiaugsmas šiltomis, švelniomis naktimis pavertė jo kelionę geismo švente.

Kai aušros šviesa atgaivindavo žaliuojančias palmes ir rusvus kalvų šlaitus, šimtai paukščių sveikindavo tą prisikėlimą savo džiugiomis giesmėmis, o Nefertarė mėgaudavosi atgimstančia diena. Kiekvieną rytą, vilkėdama tradicinę baltą suknelę su petnešėlėmis, ji garbino dangaus, žemės bei tarpinio pasaulio dievus ir dėkojo jiems už Egipto liaudžiai suteiktą gyvybę.

Tą rytą prie smėlėtos salelės upeiviai pastebėjo pakrantėn bangų išmestą prekinį laivą.

Karališkasis laivas sustojo netoliese. Apleistame laive nebuvo matyti jokių gyvybės ženklų.

Ramzis, Setau ir pora upeivių šoko į valtį, norėdami iš arčiau apžiūrėti sudužusį laivą. Nefertarė bandė atkalbėti valdovą, bet Ramzis buvo tikras, kad tai – Šenaro laivas, ir tikėjosi ten rasiąs jo pėdsakų.

Ant denio – nė gyvos dvasios.

– Triumas, – mostelėjęs ranka, parodė vienas iš upeivių. – Ten kažkas yra, bet durys uždarytos.

Setau padedamas, jis suskaldė medinę velkę.

Keista... Kodėl tas laivas sudužo čia, tokioje upės vietoje, kur nebuvo jokio pavojaus? Kodėl įgula taip skubėjo palikti laivą, kad net neišgabeno krovinio?

Upeivis šoko į triumą.

Kraupus riksmas perskrodė gaivaus ankstyvo ryto tylą. Setau atšoko atatupstas. Jis, be kruopelytės baimės stodavęs akis į akį su pavojingiausiais ropliais, dabar sustingo it suakmenėjęs.

Keli krokodilai, įlindę į triumą pro žiojinčią laivo šone skylę, pastvėrė upeivį už kojų ir dabar rijo jo kūną, atsiplėšdami didžiulius gabalus. Žmogus jau neberėkė.

Ramzis norėjo pulti nelaimingajam į pagalbą, bet Setau jį sulaikė.

– Tu žūsi... Niekas nebegali jo išgelbėti.

Dar vieni spąstai, parengti taip pat sumaniai ir žiauriai kaip ankstesnieji. Žinodamas, koks narsus jo brolis, Šenaras buvo numatęs, kad Ramzis puls padėti nelaimėliui ir pats taps reptilijų auka.

Tramdydamas įniršį, valdovas pasuko atgal, lydimas Setau ir antrojo upeivio. Jie nušoko nuo sudužusio laivo ant smėlio seklumos.

Tarp jų ir valties tysojo milžiniškas – daugiau nei aštuonių metrų ilgio ir per toną svorio – krokodilas. Jis stebėjo juos, įsmeigęs akis ir plačiai pražiojęs nasrus, aiškiai pasirengęs pulti.

Nors dabar siaubūnas kiūtojo kaip akmuo, nė nekrustelėdamas, jis galėjo judėti nepaprastai greit ir mikliai. Hieroglifų raštas turėjo krokodilo ženklą, kuris reiškė žaibišką veiksmą, nuo kurio niekas negalėjo apsisaugoti.

Setau apsižvalgė. Jie buvo apsupti iš visų pusių: iš laivo triumo atrėpliojo ten tūnoję krokodilai. Pabėgti nebuvo jokios galimybės.

Kai kurie krokodilai, iš kurių net sučiauptų nasrų kyšojo aštresni už durklą dantys, rodos, šypsojosi iš anksto gardžiuodamiesi tokiu puikiu laimikiu.

Iš karališkojo laivo nebuvo matyti, kas darosi salelės pakrašty. Po kurio laiko ten esantieji pradės nerimauti, kodėl mažasis būrelis negrįžta, bet bus jau per vėlu.

– Aš nenoriu mirti va šitaip, – sumurmėjo Setau.

Ramzis lėtai ištraukė iš makšties durklą; be kovos jis nepasiduos. Kai pabaisa jį puls, jis slystelės po krokodilo pilvu ir pabandys perrėžti jam gerklę. Žinoma, tai bus beviltiška kova, o nugalėtojas liks Šenaras, kuriam net neprireiks pasirodyti iš savo slėptuvės, iš kurios jis, be abejo, stebi viską, kas dabar vyksta prie sudužusio laivo.

Krokodilas sparčiai nuropojo porą metrų į priekį ir vėl sustingo. Upeivis puolė ant kelių ir užsidengė veidą rankomis.

– Mes kartu suriksime, puldami tuos bjaurybes, – tarė Ramzis Setau. – Galbūt esantieji laive mus išgirs. Na! Tu – į kairę, aš – į dešinę.

Paskutinė Ramzio mintis buvo skirta Nefertarei, kuri taip arti – ir jau taip toli. Paskui jis sukaupė visas jėgas, visą valią ir įsmeigė akis į milžinišką krokodilą, ruošdamasis lemtingai dvikovai.

Valdovas buvo besurinkąs, kai pastebėjo virpant šakas palei upę augančioje spygliuočių giraitėje. Tą pat akimirką nuaidėjo griausmingas trimitavimas, toks šaižus, kad išgąsdino net krokodilus.

Trimitavo didžiulis dramblys. Jis bėgte įbrido į vandenį ir beregint atsidūrė salelėje. Straubliu sugriebęs milžinišką krokodilą už uodegos, dramblys nusviedė jį tiesiai ant kitų baisūnų. Krokodilai grūsdamiesi puolė į vandenį ir dingo iš akių.

– Tu! Tu, mano ištikimas drauge! – atpažino seną bičiulį Ramzis.

Dramblys, kurio kiekviena iltis svėrė mažiausiai aštuoniasdešimt kilogramų, straubliu švelniai suspaudė Egipto valdovo liemenį, kilstelėjo Ramzį aukštyn ir pasodino jį sau ant pakaušio.

– Kadaise aš išgelbėjau tau gyvybę; šiandien tu gelbsti manąją.

Ramzis su Setau kitados suteikė pagalbą sužeistam drambliui ir išgydė gilią žaizdą nuo įsmigusios į straublį strėlės. Jaunas dramblys užaugo ir tapo puikiu patinu, o jo nedidelės akutės žaižaravo guviu protu ir nuovoka.

Kai Ramzis paglostė jam kaktą, dramblys vėl sutrimitavo, šįkart iš džiaugsmo.

Žemdirbystės ministras Nedžemas ką tik baigė savo ataskaitą. Kadangi potvynis buvo puikus, aruodai bus pilni, ir abu Egiptai, Aukštutinis bei Žemutinis, galės džiaugtis derliaus gausa. Iždo raštininkai taip griežtai ir tiksliai tvarko visus išteklius, kad bus galima netgi palengvinti mokesčių naštą. Sugrįžęs savo sostinėn, Ramzis įsitikins, kad kiekvienas aukštas valdininkas uoliai ėjo savo pareigas, prižiūrimas dėmesingo ir reiklaus Amenio.

Baigęs darbą, Nedžemas nuskubėjo į rūmų sodą, tikėdamasis rasti ten Kha, žaidžiantį su seseria Meritamon, bet pamatė tik grojančią liutnia mergytę.

– Ar tavo brolis seniai išėjo?

– Jis nė nebuvo atėjęs.

– Mudu turėjome susitikti šičia...

Nedžemas pasuko į biblioteką, kur tuoj po pusryčių buvo palikęs mažąjį Kha, užsimaniusį perrašyti „Išmintingus patarimus“, iškilių mąstytojų parašytus dar piramidžių laikais.

Paauglys iš tiesų tebebuvo ten. Atsisėdęs raštininko poza, jis greitai rašė labai plonu teptuku papiruso lakšte, kurį buvo pasidėjęs ant kelių.

– Tu vis dar čia! Nejaugi nepavargai?

– Ne, Nedžemai; tos mintys tokios nuostabios, kad jas perrašinėdamas pasijunti atsigavęs, o ranka nepraranda lankstumo.

– Vis dėlto tau reikėtų pailsėti.

– Ak ne, ne dabar! Aš dar taip norėčiau pavartyti geometrijos traktatą – žinai, to statybų vadovo, kuris pastatė Sakaroje Uno piramidę.

– Pietūs...

– Aš nenoriu valgyti, Nedžemai, aš visai neišalkau; na, tu neprieštarauji? Sakyk!

– Gerai jau, gerai, leidžiu tau dar truputį čia pabūti, bet...

Kha pašoko ir išbučiavo savo šaunųjį mokytoją į abu skruostus, o paskui vėl atsisėdo raštininko poza ir godžiai įniko skaityti piramidžių statytojo veikalą.

Eidamas iš bibliotekos, Nedžemas lingavo galvą. Jį ir vėl nustebino bei sužavėjo nepaprasti vyresniojo Ramzio sūnaus gabumai. Stebuklingas vaikas tapo nė kiek ne mažiau žadančiu paaugliu; jei Kha ir toliau taip uoliai semsis išminties, tai faraonas tikrai turės savęs vertą įpėdinį.

– Kaip mūsų žemdirbystės reikalai, brangusis Nedžemai? Viskas gerai?

Elegantiško, besišypsančio Mebos balsas atitraukė ministrą nuo apmąstymų.

– Kas, žemdirbystė? Ak, taip: viskas gerai, labai gerai.

– Mudu jau seniai neturėjome progos pasišnekučiuoti... Ar nepavakarieniautumėte kartu su manimi?

– Deja, dėl daugybės reikalų esu priverstas atsisakyti.

– Gaila, labai gaila...

– Man taip pat, Meba, bet juk darbas karalystės labui svarbesnis už pramogas.

– Tuo įsitikinę visi faraono tarnai; argi ne tokiu įsitikinimu mes vadovaujamės kiekviename žingsnyje?

– Deja, žmonės tėra žmonės: jie dažnai pamiršta savo pareigas.

Meba nekentė to naivaus ir įmantriakalbio darbo jaučio, tačiau privalėjo elgtis su juo pagarbiai ir lipšniai, norėdamas išgauti reikalingų žinių.

Diplomato padėtis buvo nepavydėtina: daugybę kartų nesėkmingai bandęs, jis įsitikino, jog sužinoti užkoduotų Ašos laiškų turinio jam niekaip nepavyks, nes Amenis buvo nepaprastai atsargus.

– Gal pavėžėti jus namo? Turiu naują vežimą, pakinkytą dviem labai ramiais arkliais.

– Ne, man maloniau pasivaikščioti, – niurzgliai atsakė Nedžemas.

– Ar turėjote progą pasimatyti su Kha?

Žemdirbystės ministro veidas nušvito.

– Taip, man tai pavyko.

– Koks nuostabus berniukas!

– Daugiau nei nuostabus. Jis turi duomenų tapti puikiu valdovu.

Meba surimtėjo.

– Tik toks žmogus kaip jūs, Nedžemai, gali apsaugoti jį nuo blogos įtakos ir pikto poveikio. Gabumai, kuriais Kha apdovanotas, neišvengiamai užtrauks jam kitų žmonių pavydą ir įvairių pinklių.

– Galite būti ramus: Setau ėmėsi priemonių, kurios patikimai saugo Kha nuo piktos akies.

– Jūs esate tikras, kad tų priemonių pakaks?

– Kha turi papiruso stiebo pavidalo amuletą, užtikrinantį

stiprybę ir klestėjimą. Be to, jis ryši juostelę, kurioje nupiešta visa akis. Argi tai nėra puikūs magiški ginklai prieš pavojingąsias jėgas, kad ir iš kur jos sklistų?

– Taip, jie iš tiesų įspūdingi.

– Dar daugiau: Kha kasdien kartoja užkeikimus, iškaltus Amono šventyklos laboratorijos sienose, – pridūrė Nedžemas. – Patikėkite manimi, tas vaikas gerai apsaugotas.

– Jūs mane nuraminote. Gal galiu šia proga priminti jums savo kvietimą pavakarieniauti?

– Atvirai kalbant, aš nelabai mėgstu aukštuomenės pramogas.

– Aš jus puikiai suprantu, mano mielas! Deja, tarnaujant diplomatu neįmanoma jų išvengti.

Nedžemas atsisveikino ir nuėjo. Likęs vienas, Meba būtų mielai leidęsis šokinėti iš džiaugsmo: Ofiras bus juo patenkintas!

41

Kai laivas priplaukė prie Abu Simbelio kranto ir išmetė inkarą, didžiulis dramblys, atėjęs čia dykumos keliu, džiugiai sutrimitavo, sveikindamas atvykėlius. Nuo uolos viršaus jis stebėjo ir saugojo Ramzį, kuris susižavėjęs lyg iš naujo atrado į aukso smėlį įsirėžusią įlankėlę, kur kalnas prasiskyrė ir vėl susijungė. Valdovas prisiminė tą dieną, kai jis pirmąkart pamatė šią kerinčio grožio vietovę ir kai Vandens Lelija surado deivės akmenį, turintį gydomąją galią.

Gražioji nubė neatsispyrė pagundai liuoktelėti į vandenį: ji nuoga paniro į upės vilnis ir mikliai nuplaukė saulės nutvieksto kranto link. Jos pavyzdžiu pasekė daug upeivių, netveriančių džiaugsmu, kad sėkmingai įveikė pirmąją kelionės pusę – dabar belieka taip pat sėkmingai sugrįžti namo!

Visus pavergė įstabus vietovės grožis: lyg pakibęs virš lygumos stūksojo uolėtas ragas, atstojąs upeiviams gairę, o Nilas, išsilenkęs grakščiu lanku, plukdė savo vandenis palei uolą, suskilusią į du kyšulius, tarp kurių vingiavo rusvo smėlio juosta.

Kai Vandens Lelija juokdamasi kopė į uolos viršūnę, jos kūnas žaižaravo sidabriniais vandens lašeliais. Setau, vilkįs antilopės kailio palaidinę, prisisunkusią vaistinių tirpalų, neiškentęs nusivijo savo gražuolę.

– Kokias mintis ir jausmus tau kelia ši vieta? – paklausė Ramzis Nefertarės.

– Aš jaučiu, kad deivė Hatora tikrai yra čia; akmenys panašūs į žvaigždes, jie švyti dangaus auksu.

– Šiaurėje dalis smiltainio uolos sminga stačiu šlaitu žemyn

ir liečia vandenį; pietuose kalnas prasiskiria, palikdamas vietos erdviai aikštei. Svarbiausia, kad ją įrėmina du kyšuliai, sudarydami lyg neperskiriamą porą. Čia aš pašlovinsiu mūsų meilę, pastatęs dvi šventyklas, neatskiriamas viena nuo kitos, kaip faraonas ir didžioji valdovo sutuoktinė. Tavo atvaizdas bus visiems laikams iškaltas akmenyje ir žvelgs į saulę, kasdien įkvepiančią tau naują gyvybę.

Nors dvaro etiketas nelabai pritarė tokiam elgesiui, Nefertarė švelniai apvijo rankomis Ramzio kaklą ir karštai pabučiavo savo mylimąjį.

Kai iš laivo jau buvo matyti Abu Simbelis, Nubijos vietininkas pasitrynė akis, pamanęs, kad regi miražą.

Ant aukšto, stataus upės kranto dešimtys akmentašių triūsė statybos aikštelėje, kurios matmenys liudijo, kad čia bus erdvus pastatas. Kai kurie laipiodami mediniais pastoliais jau kirto smiltainio uoloje būsimos šventyklos kontūrus, o kiti tašė ir gludino akmens luitus. Krovininiai laivai buvo atgabenę visus reikalingus įrankius, ir dešimtininkai, kuriems rūpėjo palaikyti būtiną drausmę, suskirstė amatininkus nedideliais būreliais ir kiekvienam nurodė tikslią užduotį.

Statybai vadovavo pats Ramzis. Aikštėje prieš būsimą pastatą buvo išdėlioti brėžiniai ir šventyklos maketas; valdovas rūpestingai prižiūrėjo, kad jo svajonė būtų tobulai įkūnyta akmenyje, ir vertė taisyti klaidas, prieš tai pasitaręs su architektu ir skulptorių viršininku.

Kaip čia pranešus apie savo atvykimą ir nesutrukdžius valdovo? Keblus atvejis... Nubijos vietininkas nutarė verčiau palaukti, kol Ramzis pats jį pastebės. Juk buvo šnekama, kad valdovas esąs sunkaus būdo ir nepakenčiąs, kad jį kas atitrauktų nuo darbo.

Kažkas nuslydo kairiąja aukšto pareigūno pėda – kažkas glotnaus ir vėsaus... Nubijos vietininkas pažvelgė žemyn ir sustingo it suakmenėjęs.

Tai buvo kokio metro ilgio raudonai juoda gyvatė. Ji nuvingiavo per smėlį ir susirangė ant vietininko pėdos.

Vos krustelėjus koją, gyvatė kirs. Net riktelėjimas galėjo paskatinti ją įgelti.

Per kelis žingsnius nuo apmirusio iš siaubo aukšto valdininko stovėjo jauna nuogakrūtė moteris, dėvinti trumpą klubjuostę, plaikstomą lengvo vėjelio, ne tiek slepiančią, kiek atidengiančią jos grožybes.

– Gyvatė, – suvapėjo Nubijos vietininkas, pašiurpęs kaip per spiginantį šaltį, nors buvo baisiai karšta.

Vandens Lelija nė nemirktelėjo.

– Ko gi jūs bijote?

– Betgi... šita gyvatė...

– Kalbėkite garsiau, aš jūsų negirdžiu.

Šliužas lėtai rangėsi aplink blauzdą ir palengva kilo aukštyn. Vietininkas nebepajėgė išspausti nė žodžio.

Vandens Lelija priėjo arčiau.

– Tai jūs perėjote jai skersai kelio?

Aukštajam pareigūnui pasidarė kone bloga.

Dailioji nubė stvėrė raudonai juodą gyvatę ir apvyniojo ją sau aplink kairiąją ranką. Kodėl tas suglebęs riebuilis bijo gyvatės, iš kurios ji ką tik paėmė nuodus?

Vietininkas nukūrė tolyn nuo Vandens Lelijos, kol neteko kvapo, užkliuvo už akmens ir kiek ilgas išsitiesė ant žemės prie pat valdovo. Ramzis smalsiai nužvelgė įspūdingąjį didiką, įsiraususį nosimi į smėlį.

– Na jau, na! Ar tai – ne pernelyg pagarbus būdas pasisveikinti su valdovu?

– Atleiskite man, Didenybe, bet gyvatė, ji... Aš ką tik išvengiau mirties!

Didikas atsistojo.

– Ar suėmei Šenarą?

– Būkite tikras, Didenybe, kad aš negailėjau pastangų! Norint įvykdyti jūsų įsakymą, buvo padaryta viskas, kas įmanoma.

– Tu neatsakei į mano klausimą.

– Mums tik laikinai nepavyko; mano kariai skersai ir išilgai šukuoja Aukštutinę bei Žemutinę Nubiją. Neramumų kurstytojas nuo mūsų nepaspruks.

– Kodėl tu taip ilgai neatvykai pas mane?

– Vietinis saugumas reikalavo, kad...

– Tavo galva, jis svarbesnis už karališkosios poros saugumą?

Vietininkas tirštai nuraudo.

– Žinoma, ne, Jūsų Didenybe! Aš visai ne tai norėjau pasakyti, ir...

– Eik paskui mane.

Aukštasis pareigūnas baiminosi faraono pykčio, bet Ramzis liko ramus.

Vietininkas nuėjo paskui valdovą į vieną iš didelių palapinių, pastatytų statybos aikštelės pakraštyje. Setau buvo čia įrengęs ligoninę ir dabar kaip tik baigė tvarstyti vienam akmentašiui blauzdą, kurią jis įsidrėskė į smiltainio luitą.

– Setau, tu myli Nubiją? – pasiteiravo Ramzis.

– Argi reikia dar klausti!

– Man atrodo, kad tavo žmona taip pat ją įsimylėjusi.

– Čia ji mane tiesiog sekina; sakytum Nubija teikia Vandens Lelijai dvigubai daugiau jėgų, ir meilėje ji darosi nepasotinama.

Vietininkas nustėro. Kaip galima tokiu tonu kalbėtis su Dviejų Žemių valdovu?

– Tu pažįsti šį aukštą pareigūną, kuris teikėsi pas mus atvykti?

– Nekenčiu pareigūnų, – atkirto Setau. – Jie pertekę privilegijų, bet jos kada nors juos pribaigs.

– Ką gi, man tavęs gaila.

Setau nustebęs žvilgtelėjo į valdovą.

– Ką tu nori tuo pasakyti?

– Nubija – erdvus kraštas, ir jį valdyti labai sunku. Ar ne taip, vietininke?

– Taip, taip, Didenybe!

– Vien tik gražiajai Kušo provincijai reikia tvirtos rankos, o ką jau kalbėti apie kitas! Juk tu taip pat manai, vietininke?

– Žinoma, Didenybe!

– Kadangi aš labai vertinu tavo nuomonę, tai nutariau paskirti savo draugą Setau „valdovo sūnumi" ir patikėti jam Kušo provincijos valdymą.

Setau ramiausiai tebetvarkė tepalus ir tvarsliavą, tarsi valdovas būtų ką tik šnekėjęs visai ne apie jį. O vietininkas stūksojo it statula, kuriai skulptorius pamiršo įkvėpti gyvybę.

– Didenybe, atsiras daugybė sunkumų; mano santykiai su Setau...

– Bus atviri ir nuoširdūs, esu tuo tikras. Grįžk į Buheno tvirtovę ir paskubėk suimti Šenarą.

Visiškai priblokštas vietininkas žemai nusilenkė ir dingo.

Setau sukryžiavo rankas ant krūtinės.

– Tikiuosi, Didenybe, kad tai – tik pokštas.

– Šiose apylinkėse knibždėte knibžda gyvačių; judu surinksite daug nuodų, Vandens Lelija bus laiminga, ir jūs galėsite džiaugtis gyvenimu pasakiškoje vietovėje. Tu man reikalingas, mano drauge. Man reikia, kad vadovautum darbams ir prižiūrėtum, kaip kyla abi Abu Simbelio šventyklos. Šios dvi šventovės turės įamžinti karališkosios poros paveikslą. Čia, Nubijos širdyje, bus garbinama pagrindinė mūsų civilizacijos paslaptis. Tačiau jei mano sprendimas tau nepatinka, palieku tau laisvę atsisakyti šių pareigų.

Setau lyg atsikrenkštė, lyg urgztelėjo.

– Turbūt judu su Vandens Lelija jau seniai susigiedojot... Be to, kas gi galėtų pasipriešinti faraono valiai?

Magiškomis apeigomis valdovas perkėlė pietinių priešų sielas į šiaurę, šiaurinių – į pietus, vakarinių priešininkų sielas – į rytus, o rytinių – į vakarus. Šitaip sukeitus keturias pasaulio šalis, Abu Simbelio vietovė atsidūrė už įprasto pasaulio ribų ir

turėjo būti apsaugota nuo žmonių sielose siaučiančių audrų, o jėgos laukas, karalienės sukurtas aplink būsimuosius pastatus, apsaugos juos nuo pasikėsinimų iš išorės.

Koplytėlėje, pastatytoje priešais didžiosios šventovės fasadą, Ramzis atnašavo deivei Maat meilę, jungiančią jį su Nefertare, ir susiejo karališkosios poros vienybę su šviesa. Valdovo ir jo didžiosios sutuoktinės santuoka, nuolat garbinama Abu Simbelyje, kaups dieviškąją energiją, amžiną šaltinį, maitinantį ir palaikantį Egipto liaudį.

Valdovo ir karalienės šventyklos augo Ramzio ir Nefertarės akivaizdoje. Amatininkai prasiskverbė į pačias uolos gelmes, iškirsdami ten naosą. Smiltainyje išskobta šventovė bus trisdešimt trijų metrų aukščio, trisdešimt aštuonių metrų pločio ir šešiasdešimt trijų metrų gylio.

Kai Ramzio ir Nefertarės vardai buvo pirmąkart iškalti Abu Simbelio akmenyje, Ramzis įsakė ruoštis išplaukti.

– Tu grįžti į Pi-Ramzį? – paklausė Setau.

– Dar ne. Aš ketinu parinkti Nubijoje daug kitų vietų ir pastatyti ten šventoves. Dievai ir deivės apsigyvens šioje ugnies šalyje, o tu vadovausi mūsų statytojams. Pagrindinis šviesulys tebus Abu Simbelis, apsuptas kilnios šventyklų kariaunos, padėsiančios stiprinti taiką. Šiam sumanymui įgyvendinti prireiks daugybės metų, bet mes įveiksime laiką.

Sujaudinta ligi širdies gelmių ir susikaupusi, Vandens Lelija žiūrėjo, kaip tolsta valdovo laivas. Nuo uolos viršaus ji gėrėjosi Ramziu ir Nefertare, stovinčiais baltaburio laivo pirmagalyje, skrodžiančiame Nilo vandenį, mėlyną kaip Nubijos dangus.

Šiandien Vandens Lelija jau galėjo išreikšti žodžiais tai, ką seniai nujautė: Ramzis tapo didžiu faraonu todėl, kad mylėjo Nefertarę ir sugebėjo pelnyti jos meilę.

Nefertarė, Abu Simbelio valdovė, atvėrė dangaus ir žemės kelius.

42

Šenaras niršo.

Niekas nesiklostė taip, kaip jis buvo numatęs. Žlugus bandymams nužudyti Ramzį ir padaryti nepataisomą žalą jo flotilei, Šenaras buvo priverstas sprukti tolyn į pietus.

Jo sėbrai viename kaimelyje pavogė valtį. Kaimelio gyventojams šovė į galvą tuo pasiskųsti, ir Šenarą ėmė vytis Nubijos vietininko kariai. Jei ne faraono brolio ir upeivių miklumas, tvarkos sergėtojai tikrai būtų jį sučiupę. Atsargumo dėlei teko palikti valtį ir leistis į dykumą, tikintis sumėtyti pėdas. Samdytas kareivis iš Kretos, dešinioji Šenaro ranka, nepaliovė plūstis ir koneveikti svilinantį karštį ir nuolatinius gyvačių, liūtų ir kitų plėšrūnų keliamus pavojus.

Bet Šenaras atkakliai skverbėsi per dykumą. Jis norėjo pasiekti Iremo kraštą ir ten sukurstyti gentis, galinčias užpulti Abu Simbelį ir sugriauti statybas. Kai Nubijoje įsiviešpataus sumaištis, faraonas neteks autoriteto, o tada valdovo priešai susivienys, siekdami jo pražūties.

Šenaro vadovaujamas būrelis atsidūrė netoli tos vietovės, kur buvo plaunamas auksas. Čia buvo draudžiamoji zona; joje triūsė specialiai apmokyti darbininkai, prižiūrimi Egipto kariuomenės. Kaip tik šitą vietovę turėjo užgrobti Šenaro sukurstyti maištininkai, kad brangiojo metalo tiekimas į Egiptą nutrūktų.

Nuo kopos viršūnės Šenaras matė, kaip darbininkai nubiai plauna rūdą, norėdami ją atskirti nuo žemės ir uolienos priemaišų. Tačiau tai buvo ne taip lengva net susmulkinus ir sugrūdus auksingojo mineralo gabalus. Vidury dykumos iškasto

šulinio vanduo buvo semiamas ir pilamas į didelį kubilą, iš kur jis tekėjo rūda nubertu nuolydžiu. Toji nuožulnuma baigėsi baseinu, į kurį subėgdavo vanduo su priemaišomis. Auksui atskirti nuo priemaišų pakakdavo ir nedidelės, nestiprios srovės; tačiau norint, kad jis būtų visai švarus, darbą tekdavo kartoti keletą kartų.

Egipto karių buvo daug, ir jie buvo gerai ginkluoti. Paprastam smogikų būriui nebuvo ko nė galvoti su jais susidoroti. Vadinasi, Šenarui reikės sukurstyti stambų maištą, apimsiantį šimtus karių, kilusių iš įvairių Nubijos genčių.

Kaip tik Iremo krašte Šenaras savo vadovo nubio patarimu susitiko su vienu genties vadu – aukštaūgiu juodaodžiu, kurio kūną vagojo daugybė randų. Vadas priėmė jį erdvioje trobelėje pačiame savo kaimo viduryje, tačiau kalbėjosi su juo labai šaltai.

– Tu juk egiptietis.

– Taip, egiptietis, bet nekenčiu Ramzio.

– O aš nekenčiu visų faraonų, kurie engia mano kraštą. Kas tave čia atsiuntė?

– Galingi Ramzio priešai, gyvenantys į šiaurę nuo Egipto. Jei mes jiems padėsime, jie nugalės faraoną ir grąžins tau tavo žemę.

– Jei mes sukilsime, faraono kareiviai mus išžudys.

– Tavo genties karių nepakaks, aš su tuo sutinku; todėl būtina sudaryti sąjungą su kitomis gentimis.

– Sąjungą sudaryti sunku, labai sunku... Reikia susitikinėti su vadais ir derėtis, postringauti, aiškintis – ilgai, labai ilgai, mėnesių mėnesius.

Iš visų dorybių Šenarui labiausiai trūko kantrybės; bet jis užgniaužė pyktį ir širdyje prisiekė būsiąs atkaklus, kad ir kiek laiko pareikalautų tos nelemtos derybos.

– Ar padėsi man? – paklausė jis genties vadą.

– Aš turiu likti čia, savo kaime; o norint tartis su kitais vadais, reikėtų vykti į kitą kaimą, tik jis toli nuo mūsų.

Samdytasis kretietis padavė Šenarui plokštelę sidabro.

– Turėdamas šį lobį, – tarė egiptietis, – tu galėsi išmaitinti savo gentį daugelį mėnesių. Aš dosniai moku man padedantiesiems.

Nubis neapsakomai nudžiugo.

– Jei aš susitarsiu su vadais, tu man atiduosi šį turtą?

– Šį ir dar daugiau – jei tau pavyks sudaryti sąjungą.

– Bet tai vis tiek užtruks ilgai, labai ilgai...

– Pradėkime rytoj pat.

Sugrįžusi į Pi-Ramzį, gražioji Izetė dažnai prisimindavo nendrinę trobelę, kurioje ji susitikinėdavo su Ramziu, kol jis dar nepažinojo Nefertarės. Vienu metu Izetė tikėjosi ištekėti už vyriškio, kurį mylėjo ligi šiolei, tačiau kaip varžytis dėl jo su ta nuostabia moterimi, pelnytai tapusia didžiąja valdovo sutuoktine?

Kartais, kai meilė imdavo skausmu deginti jos sielą, gražioji Izetė nebesidažydavo, vilkėdavo senas sukneles, pamiršdavo pasikvėpinti... Bet švelnumas, kurį ji jautė Kha ir Merenptahui, dviem Ramzio pradėtiems jos įsčiose sūnums, ir Meritamon, valdovo ir Nefertarės dukrai, padėdavo Izetei išsivaduoti iš nevilties, ir ji imdavo galvoti apie trijų vaikų ateitį: Merenptahas – toks gražus, tvirtas ir jau protingas berniukas; Meritamon – daili, svajinga mergytė, puiki muzikantė, o Kha – būsimasis išminčius ir mokslininkas. Į tuos vaikus Izetė buvo sudėjusi visas savo viltis; jie buvo jos ateitis.

Rūmininkas atnešė Izetei keturių eilių vėrinį iš ametistų ir karneolių, sidabrinius auskarus ir spalvingą suknelę, siuvinėtą aukso siūlais. Jam iš paskos ėjo Ramzio sesuo Dolantė.

– Jūs atrodote pavargusi, Izete.

– Niekai, tai tik trumpalaikis nuovargis. Betgi... kam skirti tie stebuklai?

– Ar priimsite iš manęs šias kuklias dovanas?

– Jūs mane labai sujaudinote, aš net nežinau, kaip jums ir dėkoti.

Aukšta, stambi tamsiaplaukė, įkvepianti pasitikėjimą ir globėjiškai besielgianti su Izete, buvo nutarusi pereiti į puolimą, tad ilgai nelaukusi jį ir pradėjo:

– Jūsų gyvenimas – sunki našta, argi ne taip, mieloji Izete?

– Ne, visai ne, kadangi man teko laimė auginti didžiojo Ramzio vaikus.

– Kodėl jūs turėtumėte tenkintis tokiu kukliu likimu?

– Aš myliu valdovą, myliu jo vaikus: argi dievai galėjo suteikti man didesnę laimę?

– Dievai... dievai – tik apgaulė, Izete!

– Ką jūs kalbate!

– Tėra vienintelis Dievas: tas, kurį garbino Echnatonas, tas, kuriam meldžiasi Mozė su hebrajais. Jį, tik Jį mes privalome priimti savo sielon.

– Elkitės kaip tinkama, Dolante; ženkite tuo keliu, jei norite, bet tai – ne mano kelias.

Ramzio sesuo suprato, kad jai nepavyks įpiršti gražiajai Izetei naujo tikėjimo: tam ji per daug lengvabūdė ir per daug baikšti. Tačiau buvo kitas būdas panaudoti Izetę savo tikslams, ir tas būdas žadėjo Dolantei sėkmę.

– Tai, kad jums skirtas tik antrosios žmonos vaidmuo, man atrodo labai neteisinga.

– Aš taip nemanau, Dolante. Nefertarė gražesnė ir protingesnė už mane; jokia moteris neįstengtų jai prilygti.

– Netiesa. Be to, ji turi šlykštų trūkumą.

– Kokį gi?!

– Nefertarė nemyli Ramzio.

– Kaip jūs drįstate manyti...

– Aš ne manau – aš žinau. Juk jums ne paslaptis, kad labiausiai mėgstu leisti laiką klausydamasi dvariškių šnekų ir išpažinčių. Todėl ir galiu jums tvirtinti, kad Nefertarė – apsimetėlė ir intrigantė. Kas ji buvo iki susitikimo su Ramziu? Niekam nežinoma, neturinti ateities žyniukė, vidutiniška muzikantė, kurios vienintelė paskirtis būtų buvusi tarnauti šventykloje die-

vams... Ir staiga ji krito į akį Ramziui! Juk tai buvo stebuklų stebuklas, ir tas sukrėtimas pavertė drovią merginą nepasotinama karjeriste.

– Atleiskite, Dolante, bet aš negaliu tuo patikėti.

– O ar jūs žinote tikrąją karališkosios poros kelionės į Nubiją priežastį? Nefertarė pareikalavo, kad jos garbei būtų pastatyta didžiulė šventykla, įamžinsianti jos vardą! Ramzis nusileido jos norui ir pradėjo dievaižin kiek kainuosiančias ir daugybę metų truksiančias statybas. Akivaizdžiai išryškėjo garbėtroškos Nefertarės kėslai: užimti faraono vietą ir pačiai valdyti šalį. Norint užkirsti kelią tai beprotybei, tiks bet koks būdas.

– Nejaugi jūs drįstate manyti, kad...

– Kartoju: tiks *bet koks* būdas. Tik vienas žmogus gali išgelbėti Ramzį: jūs, Izete.

Jaunoji moteris buvo sukrėsta. Žinoma, ji nepasitikėjo Dolante, bet argi Ramzio sesuo nepateikė keliančių nerimą argumentų? Nors... juk Nefertarė atrodė esanti nuoširdi... Tačiau ne veltui gi sakoma, kad valdžia gimdo nepasotinamą garbės troškimą! Ir staiga Izetės susikurtas mylinčios, ištikimos, Ramzį garbinančios Nefertarės paveikslas subyrėjo į šipulius. Suvilioti Dviejų Žemių valdovą – apie puikesnį tikslą toji intrigantė nebūtų galėjusi nė svajoti!

– Ką jūs man patartumėte, Dolante?

– Ramzis buvo apgautas. Jam reikėjo vesti jus. Jūs esate jo vyresniojo sūnaus motina, o dvaras jau pripažįsta Kha faraono įpėdiniu. Jeigu jūs mylite valdovą, Izete, jeigu jūs mylite Egiptą ir linkite jam laimės, atsikratykite Nefertarės.

Gražioji Izetė užsimerkė.

– Dolante, tai neįmanoma.

– Aš jums padėsiu.

– Nusikaltimas – siaubingas poelgis, sunaikinąs protą, sielą ir vardą... Tas, kuris pasikėsina į didžiąją valdovo sutuoktinę, pražudo save amžinybėje.

– O kas gi apie tai sužinos? Kai jūs pasiryšite smogti, reikės veikti paslapčia ir nepalikti jokių pėdsakų.

– Ar to nori jūsų dievas, Dolante?

– Nefertarė – nedora moteris, bjaurojanti Ramzio širdį. Jos skatinamas, jis gali pridaryti rimtų klaidų. Mudviejų pareiga – susivienyti, kad neleistume jai kenkti valdovui. Kaip tik tokiu būdu mes įrodysime jam savo ištikimybę.

– Man reikia pagalvoti.

– Savaime aišku. Aš jus labai gerbiu, Izete, ir žinau, kad jūs apsispręsite teisingai. Kad ir ką nutartumėte, aš vis tiek jus mylėsiu.

Gražioji Izetė šyptelėjo taip gailiai, kad prieš išeidama Dolantė išbučiavo ją į abu skruostus.

Antrajai Ramzio žmonai trūko oro; netvirtais žingsniais ji priėjo prie lango, išeinančio į vieną iš rūmų sodų, ir atsuko veidą į saulę, gaudydama jos šiltus spindulius, bet ir jie neišsklaidė Izetės sąmyšio.

Iš jos sielos išsiveržė malda, skirta danguje slypinčioms jėgoms – toms jėgoms, kurios lėmė žmonių likimą, jų gyvenimo trukmę ir mirties valandą. Ar ji turi teisę veikti už jas? Ar ji turi teisę nutraukti Nefertarės gyvybės siūlą, nes didžioji valdovo sutuoktinė esą kenkia Ramziui?

Varžovė! Pirmąkart gyvenime gražioji Izetė galvojo apie Nefertarę kaip apie savo varžovę. Nebyli jųdviejų sutartis nutrūko, ir į paviršių visu smarkumu plūstelėjo tiek metų slėptas priešiškumas. Izetė buvo dviejų Ramzio sūnų motina, pirmoji moteris, kurią jis mylėjo, toji, kuri turėjo sėdėti šalia jo soste ir kartu valdyti karalystę. Dolantė atskleidė jai tiesą, kurią Izetė ligi šiol bandė užgniaužti savo širdyje.

Pašalinus Nefertarę, Ramzis pagaliau suvoks, kad ta meilė buvo tik trumpalaikis reiškinys. Išvaduotas iš tos klastingos kerėtojos apžavų, jis grįš pas gražiąją Izetę, pas savo jaunystės aistrą, pas tą, kurios niekada nenustojo mylėjęs.

43

Nors niūrusis Ofiras jautė hebrajams didelę panieką, jis puikiai suprato, kad plytų dirbėjų kvartalas teikia jam patikimą prieglobstį. Tiesa, jis turi dažnai kraustytis iš vienos buveinės į kitą, norėdamas jaustis visiškai saugus. Išgirdęs keletą gudriai paskleistų melagingų liudijimų, Seramana pagaliau patikėjo, kad Libijos magas išvyko iš Egipto, ir ryžosi nutraukti nuodugnias burtininko paieškas. Gatvėmis vaikštinėjo tik įprasti patruliai, įpareigoti neleisti jokių neramumų naktį.

Tačiau kerėtojas neskubėjo džiūgauti. Padėtis nesikeitė jau daug mėnesių; penkioliktaisiais Ramzio, kuriam suėjo trisdešimt septyneri, valdymo metais Egipto karalystė įžūliai klestėjo.

Naujienos, gaunamos iš Hetitų imperijos, buvo keistos ir menkai teguodė. Žinoma, Uri-Tešubas vis dar šaukė į pergalingą karą prieš Egiptą, bet nesurengė nė vieno puolimo. Dar daugiau: apsaugos zoną, kurią sudarė Pietų Sirija ir Kanaanas, buvo užėmusi mūšiuose užgrūdinta Egipto kariuomenė, pajėgi atlaikyti stambaus masto puolimą. Kodėl gi ūmusis Uri-Tešubas taip delsė? Pernelyg trumpuose pranešimuose, kuriuos Ofirui perduodavo beduinai, nebuvo jokių paaiškinimų.

Pietuose Šenarui niekaip nesisekė sukurstyti nubių genčių maišto. Vadai vis tarėsi, vis derėjosi; toms deryboms nebuvo matyti nei galo, nei krašto, o konkrečių rezultatų vis nebuvo.

Dvare Dolantė stengėsi palaikyti draugiškus santykius su gražiąja Izete, kad paskatintų ją veikti; bet antroji valdovo žmona atrodė nepajėgianti apsispręsti. Iš Mebos, taip ir nesuge-

bėjusio sužinoti, ką gi Aša slaptaraščiu pranešinėja Ameniui savo laiškuose, suvis nebuvo jokios naudos; tiesa, jis gavo tikslių žinių apie magiškąją Kha apsaugą, bet vyresnysis Ramzio sūnus taip uoliai mokėsi ir gyveno taip pavyzdingai, jog Ofiras nerado jokios kliauties, kuri suteiktų jam progą paleisti į darbą kerus.

Ramzis grįžo savo sostinėn po ilgos kelionės, pastatydinęs daugybę šventyklų. Nefertarė švytėjo laime. Nors grėsė karas, karališkoji pora buvo nepaprastai mylima; visi buvo įsitikinę, kad ji atneš kraštui ilgalaikį klestėjimą ir įstengs jį apginti nuo bet kokio priešų puolimo.

Apsvarstęs esamą padėtį, Ofiras visai paniuro. Metai bėgo, o viltys parblokšti Ramzį geso. Jis, prityręs šnipas, niekada neabejojęs sėkmingai atliksiąs savo užduotį, dabar ėmė nerimauti dėl jos baigties. Nedaug trūko, kad jis visai nusimintų ir nuleistų rankas.

Ofiras sėdėjo tamsoje skendinčio priimamojo gilumoje, kai pas jį atėjo kažkoks vyriškis.

– Norėčiau su jumis pasikalbėti.

– Moze...

– Jūs užsiėmęs?

– Ne, apmąstinėjau šį bei tą.

– Ramzis pagaliau sugrįžo, o aš turėjau kantrybės jo sulaukti, kaip jūs man buvote pataręs.

Tvirtas Mozės balsas suteikė Ofirui jėgų ir pasitikėjimo. Gal hebrajas pagaliau ryžosi veikti?

– Aš sušaukiau seniūnų tarybą, – tęsė pranašas, – ir jie nusprendė įgalioti mane kalbėtis jų vardu su faraonu.

– Vadinasi, jūs dar neatsisakėte ketinimo išvykti iš Egipto?

– Hebrajų tauta išvyks iš Egipto, nes tokia Jahvės valia. Ar jūs įvykdėte savo įsipareigojimus?

– Mūsų bičiuliai beduinai pristatė ginklų; jie sukrauti rūsiuose.

– Mes nesigriebsime smurto, bet pageidautina turėti gynybos priemonių, jei kartais būtume persekiojami.

– Jus persekios, Moze, jus tikrai persekios! Ramzis nesitaikstys su visos tautos sukilimu.

– Mes nenorime sukilti. Mes norime tik palikti šią šalį ir pasiekti mums pažadėtą žemę.

Širdyje Ofiras džiūgavo. Pagaliau jis iš tiesų sulaukė progos pasidžiaugti! Sukėlęs neramumus, Mozė sudarys palankias aplinkybes įsiveržti Uri-Tešubui.

Ilgi žynės Putuhepos plaukai buvo susukti ant pakaušio, susmeigti ir pridengti kepuraite. Ji gulėjo kaip negyva akmeniniame guolyje Jazilikajos šventykloje veidu į frizą, kur buvo pavaizduota dvylika dievų.

Putuhepa išgėrė pavojingo gėrimo, trims dienoms ir trims naktims nugramzdinsiančio ją į gilų miegą. Tai buvo patikimiausias būdas užmegzti ryšį su lemties galiomis ir sužinoti jų valią.

Norint ryžtis žingsniui, nuo kurio turėjo priklausyti ir Hatušilio, ir jos pačios likimas, paprastų būrėjų pranašysčių, vis dar nepalankių Uri-Tešubui, tikrai nepakako; todėl Putuhepa nusprendė pasinaudoti veiklia, bet pavojinga priemone.

Žinoma, visas pirklių luomas ir nemenka kariuomenės dalis – ypač po to, kai armijos viduje buvo atitinkamai padirbėta – stojo Hatušilio pusėn, bet ar jiedu su Putuhepa neapsigauna dėl savo ateities? Sutviskus Egipto pasiuntinio Ašos auksui, daugelis vyresniųjų karininkų pasisakė už šalies vidaus bei pasienio gynybos stiprinimą ir nepritarė ketinimui pulti Egiptą. Bet ar jie nepakeis savo nuomonės, jei Uri-Tešubui atsivers akys ir jis atskleis rezgamą prieš jį sąmokslą?

Varžybos su Uri-Tešubu dėl valdžios anksčiau ar vėliau baigsis pilietiniu karu; o kas gali pasakyti, kuo baigsis pilietinis karas? Todėl Hatušilis, nors ir remiamas daugelio šalininkų, vis dar dvejojo ir nesiryžo leistis į pragaištingą avantiūrą, per kurią žūtų tūkstančiai hetitų.

Kaip tik dėl to Putuhepa panoro pasikliauti pranašingu sapnu, kuris turėjo ją aplankyti tik per tam tikrą priverstinio miego tarpsnį.

Kartais žmogus išvis nebepabusdavo iš tokio miego, o kartais netekdavo proto; tad Hatušilis priešinosi žmonos norui, nors ji primygtinai prašė leisti jai išbandyti tą priemonę. Putuhepa niekaip neatlyžo ir tol nedavė Hatušiliui ramybės, kol jis pagaliau sutiko.

Ir štai ji išgulėjo nė nekrustelėdama ir vos kvėpuodama jau tris dienas ir tris naktis. Pasak būrimo knygų, dabar ji turėjo atverti akis ir atskleisti tai, ką jai pranešusios lemties galios.

Hatušilis nervingai sugniaužė savo vilnonio apsiausto skvernus.

Miegui skirtas laikas baigėsi.

– Putuhepa... Būk gera, pabusk!

Ji krūptelėjo. Ne, jis suklydo... Ji nesujudėjo. Nagi, taip, ji tikrai krūptelėjo! Putuhepa atmerkė akis ir įsmeigė žvilgsnį į uolą, kurioje buvo iškalti dvylikos dievų atvaizdai.

Tada iš jos lūpų pasigirdo balsas, kurio Hatušilis neatpažino: ji kalbėjo lėtai ir žemu balsu.

– Aš regėjau Audros dievą ir deivę Ištarę... Ir jis, ir ji man pasakė: „Aš palaikau tavo vyrą, ir visa šalis stos jo pusėn, o jo priešas bus panašus į kiaulę savo guolyje“.

Švelni ranka – tokia švelni, kad jis nejučia prisiminė medaus skonį ir pavasario rasą; glamonės – tokios audringos, kad kėlė jam vis naujų pojūčių ir teikė begalinį malonumą, užliejantį jo kūną ir sielą. Penktoji Ašos meilužė hetitė buvo tokia pat puiki kaip ir ankstesniosios, bet jis jau ėmė ilgėtis Egipto gražuolių, Nilo krantų ir palmių giraičių.

Slegiančioje ir nuobodžioje hetitų sostinės aplinkoje meilė buvo vienintelė pramoga. Tiesa, prie to būdo prasiblaškyti reikėjo pridėti dažnus pokalbius su svarbiausiais pirklių luomo

atstovais ir keliais santūriais aukšto rango kariškiais, bet apie tuos susitikimus niekas nežinojo. Oficiali Ašos veikla buvo ilgos derybos su Uri-Tešubu, naujuoju Hetitų imperijos šeimininku, perėmusiu valdžią iš Muvatalio, kurio agonija atrodė niekad nesibaigsianti; bet senojo imperatoriaus jėgos pamažu seko. Egiptietis turėjo ir neoficialią užduotį: susekti Hatušilį, rasti jo slėptuvę ir išduoti Muvatalio brolį Uri-Tešubui. Kai imperatoriaus sūnus grįždavo iš nuolatinėje kovinėje parengtyje laikomų kovos vežimų, raitelių ir pėstininkų pratybų, Aša kaskart pateikdavo jam smulkią savo veiklos ataskaitą.

Tris kartus Uri-Tešubo kareiviai vos nesučiupo Hatušilio, bet paskutinę akimirką kuris nors iš slaptųjų sąjungininkų vis spėdavo pranešti jam apie gresiantį pavojų.

Kai šį kartą Uri-Tešubas įėjo į Ašos kambarį, diplomatas su savo meiluže jau buvo pasisotinę meilės žaidimais.

Karvedys įsmeigė į egiptietį aštrų žvilgsnį.

– Turiu gerų naujienų, – tarė Aša, trindamasis rankas kvapiuoju aliejumi.

– Aš irgi, – pergalingai pareiškė Uri-Tešubas. – Muvatalis, mano tėvas, pagaliau mirė, ir dabar aš esu vienintelis Hetitų imperijos šeimininkas!

– Sveikinu... Tačiau yra dar Hatušilis.

– Nors mano imperija plati, jam nebepavyks ištrūkti. Jūs minėjote kažkokias geras naujienas?

– Jos susijusios kaip tik su Hatušiliu. Patikimas žmogus man pranešė, kur yra Muvatalio brolis. Bet...

– Kas „bet“, Aša?

– Ar pažadate, kad po to, kai Hatušilis bus suimtas, mes pasirašysime taiką?

– Jūs teisingai pasirinkote, bičiuli; būkite tikras: Egipto lūkesčiai nebus apvilti. Kur slepiasi tas išdavikas?

– Jazilikajos šventovėje.

Uri-Tešubas stojo pats vadovauti mažam – vos dešimties vyrų – būreliui, nes nenorėjo patraukti galimų šventyklos sargybinių dėmesio. Stambesnės pajėgos sukeltų jiems įtarimą, ir Hatušilis spėtų pabėgti.

Vadinasi, Putuhepos vadovaujami žyniai suteikė prieglobstį velionio imperatoriaus broliui; ką gi, Uri-Tešubas skirs jiems pelnytą bausmę.

Hatušilis pasielgė labai neapdairiai ir neatsargiai, pasirinkęs lengvai prieinamą būstinę prie pat sostinės; šįkart jis nebepaspruks. Uri-Tešubas dar dvejojo, kaip pasielgti su Hatušiliu: iškart užmušti ar atiduoti jį teismui (aišku, žinančiam, koks turi būti nuosprendis). Vis dėlto, nelinkęs į net gerai parengtas teismines procedūras, jis pasirinko pirmąją išeitį. Atsižvelgdamas į savo padėtį, jis, deja, turės atsisakyti malonumo savo ranka perrėžti Hatušiliui gerklę: teks patikėti tą darbelį kuriam nors iš vyrukų. O grįžęs į Hatušą, Uri-Tešubas surengs iškilmingas Muvatalio laidotuves; tada jis, mylimas velionio imperatoriaus sūnus, iš tiesų taps jo neginčytinu įpėdiniu.

Hetitų kariuomenė pasiryžusi kautis. Turėdamas ją, jis užgrobs Pietų Siriją, sujungs savo ir beduinų pajėgas, užims Kanaaną, pereis Egipto sieną ir susirems su Ramziu, padariusiu lemtingą klaidą: patikėjusiu taika, kurią jam žadėjo jo pasiuntinys Aša.

Jis, Uri-Tešubas – Hetitų imperijos valdovas! Jo svajonė tapo tikrove, o juk jam net neprireikė tos Hatušilio sudarytos ir taip brangiai kainavusios sąjungininkų paramos. Uri-Tešubas jautėsi esąs pakankamai stiprus, kad galėtų užkariauti Asiriją, Egiptą, Nubiją ir visą Aziją; jo šlovė užtemdys kitų hetitų imperatorių šlovę.

Būrelis prisiartino prie šventosios Jazilikajos uolos, kurioje buvo įrengtos kelios koplyčios. Buvo sakoma, kad čia gyvena aukščiausia dieviškoji pora: Audros dievas su savo žmona. O juk antroji naujojo imperatoriaus vardo dalis buvo kaip tik šio

grėsmingo, visiems keliančio baimę dievo vardas! Taip, jis, Uri-Tešubas, pats buvo dieviškoji Audra, ir jo rūstybė it žaibas kris ant priešų galvų.

Ant šventovės slenksčio stovėjo vyras, moteris ir vaikas.

Na, taip – tai Hatušilis, jo žmona Putuhepa ir jųdviejų dukrelė. Berods jai aštuoneri. Tie nevispročiai pasiduoda, tikėdamiesi, kad Uri-Tešubas jų pasigailės!

Jis įsakė savo raiteliams sustoti ir ėmė gardžiuotis pergale. Aša iš tiesų suteikė jam progą atsikratyti paskutinių priešininkų. Kai ta prakeikta šeimynėlė bus išžudyta, jis įsakys pasmaugti Egipto pasiuntinį – juk Aša jam nebereikalingas. Tik pamanykit: tas naivuolis patikėjo, kad jis, Uri-Tešubas, trokšta taikos! Kiek metų prabėgo kantriai laukiant, įveikiant įvairiausius išbandymus, ir štai – pagaliau! – jis įkopė į absoliučios valdžios viršūnę...

– Užmuškite juos, – įsakė Uri-Tešubas savo kareiviams.

Kai jie įtempė lankus, Uri-Tešubas pajuto neapsakomą malonumą. Klastingasis Hatušilis ir pasipūtėlė Putuhepa – perverti strėlių, jų lavonai pleška ant laužo... Koks reginys galėtų būti mielesnis akiai ir širdžiai?

Bet strėlės nenuskriejo ramiai stovinčios trijulės link.

– Užmuškite juos! – susierzinęs pakartojo Uri-Tešubas.

Lankai su uždėtomis ant templių strėlėmis atsigręžė į jį.

Išdavystė!.. Jį išdavė – jį, naująjį imperatorių! Štai kodėl Hatušilis, jo žmona ir duktė buvo tokie ramūs.

Muvatalio brolis žengtelėjo į priekį.

– Tu – mūsų belaisvis, Uri-Tešubai. Pasiduok. Tu būsi teisiamas.

Tūžmingai riktelėjęs, Uri-Tešubas pastatė piestu savo žirgą; to nesitikėję lankininkai sutriko ir atsitraukė. Prityręs karys, matęs kautynėse šilto ir šalto, velionio imperatoriaus sūnus prasiveržė pro Hatušilio kareivių žiedą ir nurūko sostinės link.

Strėlės švilpė Uri-Tešubui pro ausis, bet nė viena jo nekliudė.

44

Uri-Tešubas įjojo į miestą pro Liūtų vartus ir nušuoliavo iki rūmų pašėlusiai ragindamas žirgą, kol šis krito negyvas pačioje akropolio viršūnėje, iš kur Hetitų imperijos valdovas mėgdavo grožėtis savo sostine.

Atbėgo asmens sargybos viršininkas.

– Kas atsitiko, Didenybe?

– Kur egiptietis?

– Savo kambaryje.

Šįkart Aša nesimėgavo meilės malonumais su šviesiaplauke gražuole hetite. Jis buvo vienas, įsisupęs į storą apsiaustą, slepiantį prisegtą prie šono durklą.

Uri-Tešubas netramdė pykčio:

– Pasala... Tai buvo pasala! Manosios armijos kariai sukilo prieš mane!

– Reikia bėgti, – nutarė Aša.

Egiptiečio žodžiai apstulbino hetitą.

– Bėgti... Ką jūs šnekat! Bėgti! Mano kariuomenė ligi pamatų nugriaus tą prakeiktą šventyklą ir išgalabys visus maištininkus!

– Jūs nebeturite kariuomenės.

– Nebeturiu kariuomenės... – suglumęs kartojo Uri-Tešubas. – Ką tai reiškia?

– Jūsų karvedžiai tiki pranašystėmis, atskleidžiančiomis Putuhepos dievų valią, todėl jie ir perėjo Hatušilio pusėn. Jums liko tik asmens sargyba ir pora pulkų, kurie neįstengs ilgai priešintis. Netrukus jūs tapsite belaisviu nuosavuose rūmuose, kol į sostinę pergalingai atvyks Hatušilis.

– Tai netiesa, tai neįmanoma...

– Pripažinkite tikrąją padėtį, Uri-Tešubai. Hatušilis pamažu perėmė visus imperijos valdymo svertus.

– Aš kausiuos ligi galo!

– Savižudiškas ketinimas. Yra geresnė išeitis.

– Sakykite!

– Jūs puikiai žinote hetitų kariuomenės būklę: armijos pajėgas, ginkluotę, veikimo būdą, jos silpnybes...

– Tai tiesa. Bet...

– Jei ryšitės nedelsdamas išvykti, aš turiu galimybę padėti jums ištrūkti iš Hetitų imperijos.

– Kurgi aš turėčiau keliauti?

– Į Egiptą.

Uri-Tešubas nustėro.

– Jūs kliedite, Aša!

– O kokioje dar šalyje jūs būsite apsaugotas nuo Hatušilio? Žinoma, dėl teisės į prieglobstį teks derėtis; todėl jums teks papasakoti Ramziui viską apie hetitų kariuomenę – mainais už išgelbėtą gyvybę.

– Jūs siūlote man išdavystę.

– Jūs turite spręsti.

Uri-Tešubui kilo noras užmušti Ašą. Argi ne tas prakeiktas egiptietis surietė jį, Uri-Tešubą, į ožio ragą? Taip, bet jis jam suteikė vienintelę galimybę likti gyvam – žinoma, užsitraukus nešlovę, tačiau likti gyvam... Ir ne tik likti gyvam, bet ir pakenkti Hatušiliui, atskleidus jo karines paslaptis.

– Aš sutinku.

– Tai vienintelis teisingas sprendimas.

– Ar jūs vyksite kartu su manimi, Aša?

– Ne, aš lieku čia.

– Tai rizikinga.

– Mano užduotis dar nebaigta; gal pamiršote, kad aš siekiu taikos ir turiu sudaryti sutartį?

Vos pasklidus žiniai apie Uri-Tešubo pabėgimą, paskutiniai dar jam ištikimi kareiviai prisidėjo prie imperatoriumi paskelbto Hatušilio. Pirmąja savo pareiga naujasis valdovas laikė būtinybę pagerbti brolį Muvatalį, kurio palaikai per įspūdingas iškilmes buvo sudeginti ant didžiulio laužo. Paskui prasidėjo karūnavimo šventės, kurios truko visą savaitę.

Per baigiamąją vainikavimo iškilmių puotą Aša sėdėjo garbingiausio svečio vietoje – imperatoriaus Hatušilio kairėje.

– Leiskite man, Didenybe, palinkėti jums ilgų ir ramių valdymo metų.

– Uri-Tešubas dingo kaip į vandenį... Jokių pėdsakų. Jūs gi vadovaujate žvalgybos tarnybai, Aša; gal kartais ką nors apie jį žinote?

– Nieko, Didenybe. Neabejoju, kad jūs daugiau apie jį nebeišgirsite.

– Būčiau tuo labai nustebintas. Uri-Tešubas – atkaklus ir pagiežingas. Jis nesiliaus keršijęs.

– Tam reikia turėti priemonių.

– Toks energingas, ryžtingas karys neatsisako savo ketinimų.

– Aš nepritariu jūsų būgštavimams.

– Labai įdomu, Aša... Kažkokia nuojauta man kužda, kad jūs nemažai apie jį žinote.

– Tai tik apgaulingas įspūdis, Didenybe.

– Ar tik jūs nepadėjote Uri-Tešubui išvykti iš šalies?

– Ateitis tikriausiai žada mums netikėtumų, tačiau aš už juos neatsakau. Juk vienintelė mano užduotis – įtikinti jus pradėti taikos derybas su Ramziu.

– Jūs žaidžiate labai pavojingą žaidimą, Aša; tarkime, kad aš pakeičiau nuomonę ir ketinu tęsti karą su Egiptu.

– Jūs pernelyg gerai žinote dabartinę padėtį, kad ryžtumėtės nepaisyti pavojaus, gresiančio iš asirų; be to, jums taip rūpi savo tautos gerovė, kad jūs nesate linkęs jos sužlugdyti ginkluotu susidūrimu, neatnešiančiu jokios naudos.

– Jūsų samprotavimai pakankamai pagrįsti, jiems netrūksta tiesos; tačiau argi aš privalau su jais sutikti ir pripažinti juos esant tinkamiausia politikos kryptimi? Iš tiesos valdovui nedaug naudos; užtat karas suteikia galimybę užgniaužti bet kokį nepasitenkinimą valstybės viduje ir sutelkti liaudį, o tada daug kas tampa įmanoma.

– Nejaugi būsimų žuvusiųjų skaičius nė kiek jūsų nejaudina?

– O kaipgi išvengti tu netekčių?

– Sudarius taiką.

– Jūsų atkaklumas, Aša, kelia pasigėrėjimą.

– Aš myliu gyvenimą, Didenybe, o karas negailestingai naikina džiaugsmą.

– Mūsų gyvenimas turi jums nepatikti.

– Egipte viešpatauja nuostabi deivė Maat, kuri visus, net faraoną, verčia gerbti visatos Įstatymą ir laikytis teisingumo. Toks gyvenimas man patinka.

– Pasaka graži, bet juk tai – tik pasaka.

– Klystate, Didenybe. Jei jūs ryšitės pulti Egiptą, susidursite su Maat. O jei nugalėsite, tai sunaikinsite neprilygstamą civilizaciją.

– Bene tai kam nors rūpi, kai hetitai įsiviešpataus pasaulyje!

– O va šitai, Didenybe, visiškai neįmanoma: jau per vėlu sutrukdyti Asirijai tapti galinga valstybe. Jūsų šalį apsaugos tik sąjunga su Egiptu.

– Jei neklystu, Aša, jūs nesate mano patarėjas... Jūs – Egipto pasiuntinys ir nesiliaujate man gynęs jo interesus!

– Taip tik atrodo, Didenybe. Nors jūsų kraštas ir nėra toks kerintis kaip manasis, aš pamėgau jį ir nenorėčiau, kad jis nugrimztų į pražūtingą sumaištį.

– Nejaugi jūs kalbate nuoširdžiai?

– Pripažįstu, kad diplomato nuoširdumas visada kelia abejonių... Ir vis dėlto tikėkite manimi. Ramzis tikrai siekia taikos.

– Jūs man tai laiduojate savo valdovo vardu?

– Nedvejodamas. Mano lūpomis kalba jis.
– Turbūt judu sieja tvirta draugystė...
– Taip ir yra, Didenybe.
– Ramziui pasisekė, labai pasisekė.
– Taip sako visi jo priešininkai.

Jau penkeri metai Kha kasdien ateidavo į Amono šventyklą ir bent valandą praleisdavo laboratorijoje, kurioje saugomus rankraščius jis jau mokėjo atmintinai. Metams bėgant jis susipažino su astronomijos, geometrijos, simbolikos ir kitų šventųjų mokslų žinovais; jų padedamas, jis rado raktą į išminties lobyną ir tvirtai žengė pažinimo keliu.

Nors Kha buvo dar labai jaunas, jau buvo rengiamasi jį įšvęsti į pirmąją šventyklos paslapčių pakopą. Išgirdę šią naujieną, Pi-Ramzio dvariškai buvo sužavėti; be abejo, vyresniojo valdovo sūnaus laukė aukščiausio rango pareigos tarnaujant dievams.

Kha nusiėmė kabojusį jam ant kaklo amuletą ir juostelę, apvyniotą aplink kairiosios rankos riešą. Nuogas ir užsimerkęs jis buvo nuvestas į šventyklos kriptą ir paliktas ten medituoti priešais sienose pavaizduotas pasaulio sukūrimo paslaptis. Keturios varlės – patinai ir keturios gyvatės – patelės sudarė pirmaprades poras, suteikusias pasauliui formą; banguotos linijos reiškė pirmapradį vandenį, kuriame nubudo Pradžiapatis – visatos kūrėjas, o dangiškoji karvė gimdė žvaigždes.

Paskui jaunuolis buvo atvestas ant kolonų salės slenksčio, kur du žyniai, užsidėję ibio Toto ir sakalo Horo kaukes, užpylė jam ant galvos ir pečių gaivaus vandens. Abu dievai apjuosė Kha balta klubjuoste ir paskatino garbinti ant kolonų pavaizduotus dievus.

Jaunuolį apsupo dešimt skustagalvių žynių. Kha teko atsakyti į begalę klausimų apie slaptojo dievo Amono prigimtį, apie sudėtines kūrimo dalis, sutalpintas pasaulio kiaušinyje,

apie pagrindinių hieroglifų prasmę, apie aukų atnašavimą lydinčių posakių turinį ir dar apie daugybę dalykų, kuriuos neklysdamas apibrėžti ir paaiškinti galėjo tik prityręs raštininkas.

Egzaminuotojai nei kaip nors atsiliepė apie Kha atsakymus, nei padarė jam kokių nors pastabų. Tylioje koplyčioje jaunuolis ilgai laukė jų nuosprendžio.

Vidury nakties pagyvenęs žynys paėmė jį už rankos ir nuvedė ant šventyklos stogo. Jis liepė Kha atsisėsti ir žvelgti į žvaigždėtą dangų, deivės Nut kūną. Ji viena galėjo paversti mirtį gyvybe.

Pakeltas į Įstatymo atstovo rangą, Kha galvojo tik apie tas džiaugsmingas dienas, kurias jis leis šventykloje, uoliai mokydamasis visų apeigų. Be galo susijaudinęs, jis pamiršo vėl užsidėti prieš įšventinimą nusiimtus amuletą ir juostelę, sergėjusius jį nuo piktos valios.

45

Abu Simbelyje Setau su įkarščiu triūsė statybos aikštelėje, nuolat kruopščiai prižiūrėdamas ir ragindamas darbininkus, kad galėtų pradžiuginti karališkąją porą pastatu, neturėsiančiu sau lygių; Tėbuose Bakhenas spartino Ramzio milijonų metų šventyklos statybą; o turkio fasadais besipuikuojanti sostinė kasdien ėjo vis gražyn.

Kai tik faraonas grįžo į Pi-Ramzį, Amenis beveik nesitraukė nuo valdovo darbo kambario durų. Netverdamas savam kailyje iš nerimo, kad galėjo dėl ko nors suklysti, Ramzio asmens sekretorius ir jo sandalų laikytojas dirbo dieną naktį, neleisdamas sau atsikvėpti ar nors akimirką pailsėti. Beveik visai nuplikęs ir dar labiau sulysęs, nors apetitu tikrai nesiskundė, slaptasis Egipto valdytojas miegojo mažai, žinojo viską, kas dedasi dvare, nors niekada ten nesirodydavo, ir atkakliai atsisakinėjo garbės titulų, kuriais buvo norima jį apdovanoti. Amenis, nors skundėsi kaulų ir nugaros skausmais, pats nešiodavo slaptus dokumentus, kuriuos turėdavo svarstyti su Ramziu, ir visiškai nekreipė dėmesio į papirusų ar medinių lentelių svorį.

Amenis nesiskyrė su paauksuoto medžio teptukų dėklu, gautu dovanų iš valdovo. Raštininkas buvo siela ir kūnu atsidavęs Ramziui, su kuriuo jis jautėsi susijęs nematomais, tačiau nenutraukiamais ryšiais. Kaip būtų galima nesigėrėti darbais, kuriuos jau nuveikė Šviesos Sūnus, įsiliejęs į ilgą dinastijų virtinę kaip vienas iš įstabiausių faraonų? Amenis kasdien džiaugdavosi, kad jam pavyko gimti Ramzio laikais.

– Ar tau teko susidurti su dideliais sunkumais, Ameni?

– Ne, tai nebuvo kas nors neįveikiama. Man labai padėjo karalienė motina Tuja: jei kai kurie valdininkai imdavo dirbti per daug aplaidžiai, ji ryžtingai įsikišdavo ir kaipmat juos sudrausmindavo. Mūsų Egiptas klesti, Didenybe, bet atsipalaiduoti nevalia. Pakaks kelias dienas suvėlinti įprastus kanalų priežiūros darbus, nepakankamai atidžiai skaičiuoti galvijus, pro pirštus pažvelgti į raštininkų tinginiavimą, ir šalies gerovei iškils žlugimo grėsmė.

– Ką savo paskutiniame laiške rašo Aša?

Amenis išdidžiai atstatė krūtinę:

– Šiandien aš galiu teigti, kad mūsų bendramokslis – tikras genijus.

– Kada jis grįžta?

– Na... jis lieka sostinėje.

Ramzis nustebo:

– Kodėl? Hatušilis tapo imperatoriumi, tad Ašos užduotis baigta!

– Jis priverstas ją pratęsti, bet parengė mums didžiulę staigmeną!

Matydamas, kaip Amenis švyti, vos užsiminęs apie Ašą, Ramzis suprato, kad diplomatas vėl nuveikė kažką nepaprasta. Kitaip sakant, nors sunkumai atrodė neįveikiami, jam pavyko sėkmingai įgyvendinti kartu su Ramziu sukurtą planą.

– Didenybe, ar galiu atverti darbo kambario duris ir įleisti aukštą svečią?

Ramzis pritariamai linktelėjo, rengdamasis pasitikti tą keistą apsukriojo užsienio reikalų ministro pelnytą pergalę.

Seramana pirma savęs stumtelėjo į kambarį aukštą, raumeningą, ilgaplaukį vyriškį su rudais gyvaplaukiais apžėlusia krūtine. Įsižeidęs dėl tokio sardo elgesio, Uri-Tešubas atsigręžė į milžiną, iškėlęs kumštį:

– Nedrįsk šitaip elgtis su teisėtu Hetitų imperijos valdovu!

– O tu, – įsiterpė Ramzis, – nekelk balso karalystėje, laikančioje tave savo svečiu.

Uri-Tešubas pabandė atlaikyti faraono žvilgsnį, bet įstengė tai padaryti tik keletą akimirkų. Hetitų karys pajuto, kaip skaudžiai jį slegia pralaimėjimas. Stovėti priešais Ramzį štai šitaip, kaip apgailėtinam bėgliui... Priešais Ramzį, kurio galia jį ir užbūrė, ir gniuždė.

– Aš prašau Jūsų Didenybę suteikti man prieglobstį ir žinau, kokią kainą privalau už jį sumokėti. Aš atsakysiu į visus jūsų klausimus apie hetitų kariuomenės stipriąsias ir silpnąsias puses.

– Pradėkime tuoj pat, – pareikalavo Ramzis.

Kaisdamas iš gėdos dėl tokio pažeminimo, Uri-Tešubas pakluso.

Rūmų sodas klestėjo, žydėjo ir kvepėjo. Čia grožiu varžėsi granatmedis, kadagys, figmedis ir smilkalų medis. Gražioji Izetė labai mėgo vaikštinėti šiame sode su Merenptahu. Nors berniukui buvo tik devyneri, jo tvirtas sudėjimas stebino mokytojus ir auklėtojus. Jaunesnysis Ramzio sūnus mėgo žaisti su Budriumi, auksaspalviu faraono šunimi. Kad ir sulaukęs garbaus amžiaus, Budrius mielai paklusdavo visiems vaiko įgeidžiams. Jiedu drauge vaikydavosi drugelius, kurių, žinoma, niekada nepagaudavo. Paskui Budrius ilgai rąžydavosi ir nugrimzdavo į jėgas grąžinantį miegą. O Nubijos liūtas Nugalėtojas leisdavosi Merenptaho glostomas. Iš pradžių berniukas kiek baiminosi didžiulio oraus plėšrūno, bet netrukus apsiprato su juo ir ėmė jausti pagarbų pasitikėjimą keturkoju Ramzio bendražygiu.

Izetei buvo gaila tų dabar jau tolimų dienų, kai Meritamon, Kha ir Merenptahas pramogaudavo šiame arba kaimyniniame sode ir niekieno netrukdomi mėgaudavosi nerūpestinga vaikyste. Šiandien Kha ėjo mokslus šventykloje, o dailioji Meritamon, kuriai jau piršosi aukšti pareigūnai, atsidėjusi mokėsi švento-

sios muzikos. Gražioji Izetė dar taip gyvai prisiminė pernelyg rimtą berniūkštį, nepaleidžiantį iš rankų rašymo reikmenų, ir žavingą mergytę, grojančią aiškiai jai per didele arfa. Visa tai buvo vakar – visa toji laimė, šiandieną jau nebepasiekiama.

Kiek dar kartų Izetė buvo susitikusi su Dolante, kiek valandų jos praleido drauge, kalbėdamosi apie Nefertarę, apie jos veidmainystę ir garbės troškimą? Galvojant apie tai, antrajai valdovo sutuoktinei svaigo galva. Nuvarginta atkaklių Dolantės raginimų, nebepajėgdama jiems atsispirti, Izetė nutarė veikti.

Ant žemo staliuko, pagaminto iš figmedžio ir ištapyto mėlynais lotosais, Izetė pastatė dvi taures su ceratonijos sultimis. Taurėje, kurią ji ketino pasiūlyti Nefertarei, buvo lėtai veikiančių nuodų. Kai po keturių ar penkių savaičių didžioji valdovo sutuoktinė mirs, niekam neateis į galvą apkaltinti gražiosios Izetės. Neregimą nusikaltimo įrankį jai parūpino Dolantė, tvirtindama, kad atsakomybė už Nefertarės mirtį atiteksianti dievams.

Jau buvo arti saulėlydžio, kai į sodą įžengė karalienė. Nusiėmusi diademą, ji pabučiavo Merenptahą ir Izetę.

– Kokia varginanti buvo diena, – prisipažino ji.

– Ar matėte valdovą, Didenybe?

– Deja, ne. Amenis nė per žingsnį jo nepaleidžia, o man taip pat teko tvarkyti begalę skubių reikalų.

– Argi jūsų nevargina tas viešojo gyvenimo sūkurys ir apeigos?

– Labiau nei tu manai, Izete. Kokia aš buvau laiminga ten, Nubijoje! Mudu su Ramziu nesiskyrėme net trumpai valandėlei, ir kiekviena akimirka prilygo stebuklui.

– Tačiau...

Izetės balsas drebėjo. Nefertarė susirūpino:

– Kas tau? Gal nesveikuoji?

– Ne, ne, bet... bet aš...

Gražioji Izetė nebepajėgė valdytis; ji uždavė klausimą, ugnimi deginusį jai lūpas ir širdį:

– Didenybe, ar jūs tikrai mylite Ramzį?

Akimirką Nefertarės veidą aptemdė susierzinimo šešėlis, kurį išsklaidė švystelėjusi šypsena.

– Kodėl tu tuo abejoji?

– Dvare kuždamasi, kad...

– Ar dvaras plepa, ar šarka čerškia – abu be paliovos! Ir niekas niekada neįstengs nutildyti tų, kurių vienintelis rūpestėlis – skleisti paskalas ir šmeižti. Argi tu ligi šiolei to dar nežinojai?

– Taip, žinoma, bet...

– Bet aš nesu aukštos kilmės, o ištekėjau už Ramzio Didžiojo: štai kodėl sklando tie gandai. Tai buvo neišvengiama.

Nefertarė pažvelgė Izetei tiesiai į akis.

– Aš pamilau Ramzį pirmąkart su juo susitikusi, iš pirmo žvilgsnio, bet nedrįsau nė pati sau to pripažinti. Ta meilė vis augo ir stiprėjo iki mūsų vedybų; ji ir dabar nepaliauja augusi. Aš žinau, kad ji neužges nė mudviem mirus ir gyvuos amžinybėje.

– O argi ne jūs pareikalavote pastatyti jūsų garbei šventyklą Abu Simbelyje?

– Ne, Izete. Faraonas, o ne aš, pageidavo įamžinti akmenyje nesugriaunamą karališkosios poros vienybę. Kas gi kitas galėtų sumanyti tokį didingą dalyką?

Gražioji Izetė pakilo ir pasuko prie žemo staliuko, ant kurio stovėjo dvi taurės.

– Mylėti Ramzį – begalinė laimė, didžiulė privilegija, – tęsė Nefertarė. – Visa savo esybe aš priklausau jam. Man jis yra viskas.

Izetė keliu užkliudė stalą; abi taurės apvirto, jose buvusios sultys išsiliejo ant žolės.

– Atleiskite, Didenybe, aš taip susijaudinau. Malonėkite pamiršti mano kvailas ir niekingas abejones.

Imperatorius Hatušilis įsakė nuimti karo trofėjus, puošusius jo rūmų priėmimų salę. Pilką ir šaltą sienų akmenį, kuris jam atrodė pernelyg rūstus, uždengs ryškiaspalviai kilimai, išmarginti geometriniais raštais.

Apsigaubęs plačiu margaspalvio audeklo apsiaustu, papuošęs kaklą sidabro vėriniu, o kairiosios rankos žastą – apyranke, suveržęs plaukus plačiu raiščiu, prilaikančiu juos virš kaktos, Hatušilis užsidėjo vilnonę kepuraitę, priklausiusią jo velioniui broliui. Taupus ir menkai tesirūpinąs savo išvaizda, jis tvarkys piniginius valstybės išteklius taip griežtai, kaip ligi jo atėjimo į valdžią niekada nebuvo daroma.

Svarbiausi pirklių luomo atstovai vienas po kito ėjo į priėmimų salę, norėdami drauge su imperatoriumi nutarti, kokioms šalies ūkio kryptims bus teikiama pirmenybė. Imperatorienė Putuhepa, paskirta vadovauti žynių luomui, dalyvavo tuose pokalbiuose ir kovojo už lėšų, skiriamų kariuomenei išlaikyti, mažinimą. Nors pirkliai džiūgavo atgavę privilegijas, toks elgesys juos stebino: juk Hetitų imperija vis dar kariavo su Egiptu!

Sėkmingai naudodamasis jau išbandytu veiklos būdu, Hatušilis žengė į priekį pamažu ir atsargiai. Jis vis dažniau asmeniškai susitikinėdavo su pirkliais ir vyresniaisiais karininkais. Kalbėdamasis su jais, Hatušilis pabrėždavo ilgų paliaubų naudą, bet niekada neištardavo žodžio „taika“. Putuhepa veikė ta pačia linkme tikėjimo tarnų sluoksniuose, o Egipto pasiuntinys Aša buvo gyvas įrodymas, kad abiejų priešiškų valstybių santykiai gerėja. Jeigu jau Egiptas atsisakė pulti Hetitų imperiją, argi pastarajai nederėjo imtis iniciatyvos švelninant padėtį, kad konfliktas būtų nutrauktas?

Tačiau netikėtas įvykis išblaškė tas gražias viltis it iš giedro dangaus trenkęs perkūnas.

Hatušilis pasikvietė Ašą.

– Noriu jums pranešti savo nutarimą, kurį jūs savo ruožtu pranešite Ramziui.

– Jūs nutarėte sudaryti su Egiptu taiką, Didenybe?

– Ne, Aša. Aš skelbiu, kad karas turi būti tęsiamas.

Diplomatas buvo priblokštas.

– Kodėl jūsų ketinimai taip staigiai pasikeitė?

– Aš ką tik sužinojau, kad Uri-Tešubas paprašė Egipte prieglobsčio ir jį gavo.

– Nejaugi ta smulkmena taip jus papiktino, kad privertė suabejoti mūsų sutartimi?

– Tai jūs, Aša, padėjote jam išvykti iš Hetitų imperijos ir rasti prieglaudą jūsų šalyje.

– Bet juk visa tai jau liko praeityje, Didenybe!

– Aš noriu Uri-Tešubo galvos. Tas išdavikas turi būti nuteistas ir nubaustas mirtimi. Kol mano brolio žudikas negrįš į Hatušą, nebus jokių taikos derybų.

– Kadangi Uri-Tešubas privalo gyventi Pi-Ramzyje ir niekur negali iš ten išvykti, ko jums bijoti?

– Aš noriu pamatyti jo lavoną ant laužo čia, savo sostinėje.

– Mažai tikėtina, kad Ramzis sutiks išsižadėti duoto žodžio ir leis išduoti hetitų valstybei žmogų, kuriam jis suteikė savo globą.

– Tuoj pat keliaukite į Pi-Ramzį, įtikinkite savo valdovą ir atgabenkite man Uri-Tešubą. Jei to nebus padaryta, mano kariuomenė įsiverš į Egiptą, ir aš pats sučiupsiu išdaviką.

46

Gegužės mėnesį prasidėjo smarkūs karščiai, ir atėjo laikas nuimti derlių. Žemdirbiai pjautuvais kirto auksines varpas nuo stiebo, ir laukai bemat pasišiaušė ražienomis. Šaunūs asiliukai nenuilsdami gabeno javus į kluonus. Javapjūtė buvo sunkus darbas, bet pjovėjams netrūko nei duonos, nei vaisių, nei gaivaus vandens, ir nė vienas prižiūrėtojas nedrįsdavo neleisti jiems popietės poilsio.

Kaip tik tokiu metu Homeras nusprendė liautis rašęs. Kai Ramzis atėjo jo aplankyti, poetas neberūkė savo pypkės, kurios galvutė, pagaminta iš stambios sraigės kriauklės, būdavo prikimšta susmulkintų šalavijo lapų. Nors tvyrojo kaitra, jis buvo apsivilkęs vilnone palaidine ir gulėjo lovoje po savo mėgstamiausiu citrinmedžiu. Poeto galva patogiai ilsėjosi ant pagalvės.

– Didenybe... Aš nebesitikėjau jūsų pamatyti.

– Kas jums atsitiko?

– Nieko; tiesiog susidarė tokia virtinė nugyventų metų... Nenuostabu, kad ir ranka, ir širdis pavargo.

– Kodėl jūs nepakvietėte rūmų gydytojų?

– Aš nesergu, Didenybe. Juk mirtis yra visuotinės harmonijos dalis, tiesa? Hektoras, mano juodai baltas katinas, mane paliko. Aš nesiryžau paimti jo vieton kitą.

– Jums reikia dar daug ką parašyti, Homerai.

– Visa, ką turėjau geriausia, aš sudėjau į *Iliadą* ir *Odisėją*. Kadangi išmušė paskutinės kelionės valanda, kodėl turėčiau jai priešintis?

– Mes imsime jus gydyti, ir jūs pasveiksite.

– Kiek laiko jūs valdote Egiptą, Didenybe?

– Penkiolika metų.

– Jums dar nepakanka patirties, kad galėtumėte vykusiai pameluoti seniui, kuris matė mirštant tiek vyrų. Mirtis palengvėle įsigavo į mano gyslas, ji stingdo man kraują, ir joks gydymas neįstengs užkirsti kelio jos pergalei. Bet yra kai kas svarbiau, kai kas daug svarbiau: jūsų protėviai sukūrė stebuklingą kraštą; reikia, kad jūs jį išsaugotumėt. Kas girdėti apie karą su hetitais?

– Aša atliko savo užduotį: mes tikimės pasirašyti sutartį, padarysiančią galą priešiškumui.

– Kaip lengva palikti žemę, kurion atėjo taika, po to, kai tiek prirašiau apie karą... Vienas iš mano veikėjų sako:

Saulės žibintas skaistus, Okeano gelmėn pasinėręs,
Tamsiąją naktį užvilko ant motinos žemės derlingos.
Saulės mielos gailėjo trojėnai, tuo tarpu achajai
Laukė nekantriai visi nakties juodosios ateinant. *

Achajai laukė nakties, nes buvo nugalėti... Šiandien ir aš esu nugalėtas, ir aš laukiu nakties.

– Aš įsakysiu pastatyti jums puikią amžinybės buveinę.

– Ne, Didenybe... Aš likau graikas, o mano tautai anas pasaulis tėra užmarštis ir kančia. Sulaukus mano metų, per vėlu atsisakyti savo tikėjimo. Nors tokia ateitis tikriausiai atrodo jums nelabai linksma, aš pasiruošiau kaip tik jai.

– Mūsų išminčiai sako, kad didžių rašytojų kūriniai gyvuos ilgiau nei piramidės.

Homeras šyptelėjo.

– Ar suteiksite man paskutinę malonę, Didenybe? Paimkite mane už rankos – už dešiniosios, kuri rašė... Jūsų jėga padės man lengviau pereiti anapus.

Ir poetas romiai užgeso.

* Homeras. „Iliada“, VIII giesmė, p. 124. Vilnius, „Vaga“, 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

Homeras atgulė amžinojo poilsio po žemės kauburėliu, supiltu šalia savojo citrinmedžio. Įkapių drobulėn buvo įvynioti *Iliados* ir *Odisėjos* rankraščių nuorašai ir papirusas, bylojąs apie Kadešo mūšį. Laidotuvėse dalyvavo tik labai susisieloję Ramzis, Nefertarė ir Amenis.

Kai valdovas grįžo į darbo kambarį, Seramana pateikė jam savo ataskaitą.

– Jokių mago Ofiro pėdsakų, Didenybe; be abejo, jis išvyko iš Egipto.

– O gal jis slapstosi pas hebrajus?

– Galimas daiktas – jeigu jis pakeitė išvaizdą ir pelnė jų pasitikėjimą.

– Ką sako tavo slaptieji agentai?

– Nuo to laiko, kai Mozė buvo pripažintas hebrajų vadu, jie tyli.

– Vadinasi, tu nežinai, ką jie rezga.

– Ir taip, ir ne, Didenybe.

– Kalbėk aiškiau, Seramana.

– Kalba gali suktis tik apie Mozės ir Egipto priešų parengtą maištą.

– Mozė paprašė manęs pasikalbėti su juo akis į akį.

– Nesutikite, Jūsų Didenybe!

– Ko tu bijai?

– Kad jis bandys jus nužudyti.

– Ar tik tavo būgštavimai neperžengia ribų?

– Iš maištininko galima tikėtis visko.

– Mozė yra mano vaikystės draugas.

– Tą draugystę, Didenybe, jis jau seniai pamiršo.

Ramzio darbo kambarį užliejo gegužės šviesa, sklindanti į jį pro tris didelius grotuotus langus, vienas iš jų išėjo į vidaus kiemą, kur stovėjo keletas dviračių vežimų. Baltos sienos, krėslas su tiesiu atlošu – valdovui, kėdės pintomis šiaudų sėdynėmis –

lankytojams, spinta papiruso ritinėliams sudėti ir didelis stalas sudarė santūrią, rūstoką aplinką, tokios nebūtų išpeikęs nė pats Setis. Setis, į kurio statulą Ramzis žvelgdavo dažnai ir ilgai.

Įėjo Mozė.

Aukštas, plačiapetis, vešliais plaukais ir tankia barzda, ryškių, lyg akmenyje iškaltų veido bruožų, hebrajas buvo tiesiog tobulas brandžios jėgos įsikūnijimas.

– Sėskis, Moze.

– Aš geriau pastovėsiu.

– Ko tu nori?

– Manęs ilgai nebuvo. Tuo daugiau laiko aš galėjau skirti apmąstymams ir tuo giliau į juos pasinėriau.

– Ar tie apmąstymai atskleidė tau išmintį?

– Aš buvau išmokytas visos Egipto išminties, bet ką ji reiškia, palyginti su Jahvės valia!

– Vadinasi, tu neatsisakei savo beprotiškų ketinimų!

– Priešingai: aš įtikinau didžiąją savo tautos dalį sekti paskui mane, o netrukus prie manęs prisidės visi likusieji.

– Aš prisimenu savo tėvo, didžiojo Sečio, ištartus žodžius: „Faraonas neturi būti pakantus nei maištininkui, nei neramumų kurstytojui, antraip Maat viešpatavimui ateis galas ir prasidės sumaištis, o ji neša nelaimę visiems, dideliems ir mažiems“.

– Įstatymas, kurio laikosi Egiptas, hebrajams nebegalioja.

– Kol jie gyvens šiame krašte, tol privalės jam paklusti.

– Leisk mano tautai iškeliauti į dykumą trijų dienų kelio atstumu, kad ten mes galėtume atnašauti aukas Jahvei.

– Saugumo sumetimais, kuriuos aš tau jau minėjau, esu priverstas nesutikti.

Mozė tvirčiau suspaudė savo šakotą lazdą.

– Aš negaliu pasitenkinti tokiu atsakymu.

– Prisimindamas mūsų draugystę, pamiršiu tavo įžūlumą.

– Aš suprantu, kad kreipiuosi į faraoną, Dviejų Žemių valdovą, ir visai neketinu elgtis su juo nepagarbiai. Tačiau Jahvės reikalavimai tebegalioja; aš juos skelbsiu kaip skelbęs.

– Jei tu sukurstysi hebrajus, būsiu priverstas numalšinti jų maištą.

– Tai aš taip pat suprantu. Todėl Jahvė naudosis kitomis priemonėmis. Jei tu atkakliai atsisakinėsi suteikti hebrajams laisvę, Dievas atsiųs Egiptui baisių nelaimių.

– Tikiesi mane išgąsdinti?

– Aš ginsiu savo reikalą tavo didžiūnų ir tavo tautos akivaizdoje, ir begalinė Jahvės galia juos įtikins.

– Egiptui nėra ko tavęs bijoti, Moze.

Kokia graži buvo Nefertarė! Ramzis ja grožėjosi, kai ji vadovavo apeigoms šventinant naują koplyčią, skirtą tolimajai deivei.

Ji, švelnioji meilė, ji, kurios balsas teikė džiaugsmą ir netarė jokio nereikalingo žodžio, ji, pripildanti rūmus savo grakštumo ir aromato, ji, mokanti atskirti gėrį nuo blogio ir niekada jų nepainiojanti, tapo visų garbinama Dviejų Žemių valdove. Pasipuošusi šešių eilių auksiniu vėriniu ir karūna, virš kurios kilo dvi ilgos plunksnos, ji atrodė priklausanti deivių pasauliui, kur jaunystė ir grožis niekada nenublanksta.

Ramzis pastebėjo savo motinos Tujos akyse švytint laimę. Tuja džiaugėsi būdama tikra, kad ją pakeitusi valdovė yra verta Egipto. Niekada nekrintanti į akis, bet veiksminga Tujos pagalba leido Nefertarei atskleisti savo gabumus ir rasti teisingą elgesio ir bendravimo su žmonėmis būdą, kuriuo pasižymi didieji valdovai.

Po apeigų Tujos garbei buvo surengtas pobūvis. Kiekvienas dvariškis stengėsi pasveikinti karalienę motiną, kuri išsiblaškiusi klausėsi įprastų liaupsių. Diplomatui Mebai pagaliau pavyko prisiartinti prie Tujos ir faraono. Plačiai šypsodamasis, jis apipylė Sečio našlę sveikinimais ir pagyrimais.

– Aš laikau tavo darbą Užsienio reikalų ministerijoje nepakankamu, – pertraukė jo gražbyliavimą Ramzis. – Kol nėra Ašos, tu privalai kur kas dažniau rašyti laiškus mūsų sąjungininkams.

– Didenybe, jų žadamos duoklės kiekis ir kokybė tiesiog pasakiški. Būkite tikras, aš išsiderėjau labai brangią kainą už Egipto paramą. Daugelis ambasadorių primygtinai prašosi priimami, kad galėtų pareikšti pagarbą Jūsų Didenybei, nes faraono autoritetas dar niekad nebuvo toks didelis!

– Ar daugiau nieko neturi man pranešti?

– O kaipgi, Didenybe: Aša ką tik pranešė netrukus grįšiantis į Pi-Ramzį. Aš ketinu surengti jo garbei puikų pobūvį.

– Ar savo laiške jis nurodo to sugrįžimo priežastis?

– Ne, Didenybe.

Valdovas su motina per kelis žingsnius pasitraukė nuo Mebos.

– Ar derybos dėl taikos tęsiasi, Ramzi?

– Jeigu Aša viešai atsiuntė laišką Mebai ir staiga išvyko iš Hatušo, tai, be abejo, ne tam, kad praneštų man gerą žinią.

47

Po kokių dešimties ilgų pokalbių su Uri-Tešubu Ramzis sužinojo apie hetitų kariuomenę viską: kokius kovos būdus ji labiausiai mėgsta, kuo ir kaip ji ginkluota, kokios jos stipriosios ir silpnosios pusės. Nušalintasis karvedys taip troško pakenkti Hatušiliui, kad buvo pasirengęs mielai bendradarbiauti su egiptiečiais. Mainais už teikiamas žinias Uri-Tešubas gavo sodybą, du tarnus sirus ir maistą, kurį jis kaipmat pamėgo. Savaime suprantama, jis pateko griežtų griežčiausion priežiūron: tvarkos sergėtojai dieną naktį nepaleido jo iš akių.

Dabar Ramzis suvokė, su kokiu milžinišku ir žiauriu priešininku jis, pilnas jaunatviško įkarščio, išdrįso susiremti. Jei Amonas su Sečiu nebūtų suteikę jam savo globos ir pagalbos, jo neatsargumas būtų įstūmęs Egiptą į pražūtį. Net nusilpninta, Hetitų imperija išliko pavojinga karine valstybe. Nors Egipto sąjunga su Hetitų imperija būtų ir ribota, ir nelabai tvirta, ji vis tiek atneštų ilgalaikę taiką didžiulėje teritorijoje gyvenantiems žmonėms, nes jokia tauta nedrįstų kariauti su dviem tokiom galybėm.

Sėdėdamas figmedžio šešėlyje, Ramzis svarstė tokios sąjungos galimybę su Nefertare, kai uždusęs Amenis pranešė, kad atvyko Aša.

Ilga Egipto diplomatijos vadovo tremtis nė kiek jo nepakeitė. Pailgo, subtilių bruožų veido, išpuoselėtais ūsiukais, protu švytinčiomis akimis, Aša galėjo atrodyti pasipūtęs, išpuikęs, į visus ir viską žiūrįs su panieka ar bent jau su didžiausia ironija; daugelis nuoširdžiai manė, kad jis toks ir yra.

Aša nusilenkė karališkajai porai.

– Teatleidžia man Jūsų Didenybės, bet man nebuvo kada nei išsimaudyti, nei pasikvėpinti... Jums drįsta pasirodyti keliautojas, panašus į purviną klajoklį, tačiau žinios, kurias atgabenau, pernelyg svarbios, kad būtų galima jas paaukoti mano asmeninių patogumų paisymui.

– Vadinasi, sveikinimus atidėsime vėlesniam laikui, – šypsodamasis tarė Ramzis, – nors tavo sugrįžimas suteikia mums ilgam išliksiantį atmintyje džiaugsmą.

– Jeigu aš drįsčiau leistis mano valdovo apkabinamas dabar toks, koks esu, tai prilygtų Jo Didenybės įžeidimui. Koks gražus Egiptas, Ramzi! Tik tas, kuris daug keliavo ir ilgai čia nebuvo, gali įvertinti jo žavesį.

– Netiesa, – atkirto Amenis, – kelionės iškraipo suvokimą. Užtat nė kojos nekeldamas iš savo raštinės ir žvelgdamas pro langą į metų laikų kaitą, aš tikrai galiu pasidžiaugti laime gyventi šičia.

– Atidėkime vėlesniam laikui ir tą ginčą, – pareikalavo Ramzis. – Aša, tave ištrėmė iš Hetitų imperijos?

– Ne, bet imperatorius Hatušilis panoro, kad jo reikalavimus perduotų Egipto pasiuntinys.

– Tai gal tu įpareigotas pranešti man apie taikos derybų pradžią?

– To aš norėčiau labiausiai už viską... Deja, turiu įteikti tau ultimatumą.

– Bene Hatušilis pasirodė esąs toks pat karingas kaip Uri-Tešubas?

– Hatušilis pripažįsta, kad taika, sudaryta su Egiptu, užkirstų kelią Asirijos keliamai grėsmei; visi sunkumai atsirado kaip tik dėl Uri-Tešubo.

– Tavo gudrybė nuostabiai pavyko! Dabar aš žinau visiškai viską apie hetitų kariuomenę.

– Sutinku, kad ginkluoto susidūrimo atveju tai būtų labai

naudinga. Jei mes neatiduosime Hatušiliui Uri-Tešubo, imperatorius tęs karą.

– Uri-Tešubas – mūsų svečias.

– Hatušilis nori pamatyti jo lavoną, degantį ant laužo.

– Aš suteikiau Muvatalio sūnui prieglobstį ir nelaužysiu duoto žodžio. Antraip Maat liausis viešpatavusi Egipte, ir vietoj jos įsigalės melas bei niekšybė.

– Būtent tai aš ir pasakiau Hatušiliui, bet jo požiūris nepasikeis: arba Uri-Tešubas perduodamas Hetitų imperijai, ir prasideda taikos derybos, arba karas bus tęsiamas.

– Mano požiūris taip pat nepasikeis: Egiptas nepamins po kojom teisės į prieglobstį, Uri-Tešubas nebus atiduotas Hatušiliui.

Aša susmuko į krėslą su žema atkalte.

– Kiek metų prarasta, kiek pastangų nuėjo niekais... Ką gi, juk mes iš pat pradžių žinojome, kuo ir kodėl rizikuojame. Didenybe, tu teisus: verčiau karas nei priesaikos laužymas. Dabar, norėdami stoti į kovą su hetitais, mes bent jau daugiau apie juos žinome.

– Ar faraonas leistų man įsiterpti? – paklausė Nefertarė.

Švelnus didžiosios valdovo sutuoktinės balsas, rimtai ir neskubriai ištaręs tuos kelis žodžius, pakerėjo faraoną, ambasadorių ir raštininką.

– Kadaise moterys išvadavo Egiptą iš grobikų jungo, – priminė Nefertarė. – Moterys derėdavosi dėl taikos su karališkaisiais svetimšalių dvarais; pati Tuja tęsė šią tradiciją, tapusi man sektinu pavyzdžiu.

– Ką gi tu siūlai? – pasiteiravo Ramzis.

– Aš parašysiu imperatorienei Putuhepai. Jei man pavyktų įtikinti ją pradėti derybas, tai gal ji įtikintų ir savo vyrą?

– Kliūties, kuri yra Uri-Tešubas, neįmanoma pašalinti, – paprieštaravo Aša. – Tačiau imperatorienė Putuhepa – išmintinga moteris, jai labiau rūpi Hetitų imperijos didybė, o ne savi

interesai. Jei į ją kreipsis Egipto karalienė, ji neturėtų tam likti abejinga. Kadangi Putuhepa daro nemenką įtaką Hatušiliui, gali būti, kad šis žingsnis turės teigiamų padarinių. Bet neslėpsiu nuo didžiosios valdovo sutuoktinės, kad įgyvendinti šį sumanymą bus labai nelengva.

– Atleiskite, kad jus palieku, – pasakė Nefertarė. – Juk suprantate, kad manęs laukia sudėtinga užduotis.

Susijaudinęs, kone susigraudinęs, Aša žavėdamasis žvelgė į tolstančią karalienę, lengvutę ir šviesią.

– Jei Nefertarei pavyktų nors iš dalies palaužti Hatušilio atkaklumą, – tarė Ramzis savo pasiuntiniui, – tu grįši Hetitų imperijon. Aš niekada neatiduosiu Uri-Tešubo, bet tu sudarysi taiką.

– Tu reikalauji to, kas neįmanoma; kaip tik todėl man taip patinka tau dirbti.

Valdovas kreipėsi į Amenį:

– Ar tu paprašei Setau skubiai grįžti?

– Taip, Didenybe.

– Kas čia dabar dedasi? – sunerimo Aša.

– Mozė manosi esąs savo vienintelio Dievo, to Jahvės, valios skelbėjas. Esą Jahvė įsakęs jam išvesti hebrajus iš Egipto, – paaiškino Amenis.

– Ką tu nori tuo pasakyti? Išvesti hebrajus – *visus* hebrajus?

– Jo akimis žiūrint, kalbama apie tautą, turinčią teisę į nepriklausomybę.

– Gryna beprotybė!

– Mozės ne tik neįmanoma atvesti į protą – jis dargi ėmė grasinti.

– Tu jo bijai?

– Labiausiai aš bijau, jog mūsų draugas Mozė taps pavojingu priešu, – pareiškė Ramzis, – o aš išmokau nemenkinti savo priešų. Kaip tik todėl būtina, kad Setau būtų čia.

– Kaip gaila, – tarė Aša. – Mozė buvo toks stiprus ir doras žmogus.

– Jis toks ir yra, tik dabar kūnu ir siela tarnauja dogmai ir aukščiausiai, galutinei tiesai.

– Tu mane gąsdini, Ramzi; ar tik šis karas nebus pavojingesnis už karą su hetitais?

– Arba mes jį laimėsime, arba pražūsime.

Setau uždėjo savo stambias rankas ant trapių Kha pečių.

– Prisiekiu visomis pasaulio gyvatėmis, tu jau beveik tikras vyras!

Ko gero, ir norėdamas nerastum dviejų tokių skirtingų žmonių: Kha, vyresnysis Ramzio sūnus, buvo jaunas, blyškiaveidis, gležnas raštininkas, o kresnas, vyriškas, raumeningas, kampuota galva, prastai nusiskutęs, vilkįs antilopės kailio palaidinę su daugybe kišenių Setau buvo panašus į nuotykių ar aukso ieškotoją.

Juos matydamas, niekas net neįtartų, kad tą vyriškį ir vaikinuką galėtų sieti koks nors draugiškas ryšys, tačiau Kha laikė Setau mokytoju, supažindinusiu jį su neregimuoju, o Setau buvo tikras, kad Kha – nepaprastai gabus jaunuolis, trokštąs atskleisti slėpiningiausias pasaulio paslaptis ir galįs tai padaryti.

– Bijau, kad man išvykus tu prikrėtei aibę kvailysčių, – tarė Setau.

Kha šyptelėjo.

– Na... Vis dėlto tikiuosi, kad jūsų neapvyliau.

– Tu buvai paskirtas į aukštesnes pareigas!

– Tiesa, aš atlieku šventykloje kai kurias pareigas... Bet neturėjau galimybės pasirinkti. Na, ir... aš labai tuo džiaugiuosi.

– Puiku, puiku, mano berniuk! Betgi... aš nematau nei amuleto ant kaklo, nei juostelės aplink riešą. Kur jie?

– Aš nusiėmiau juos per apvalymo apeigas šventykloje, o paskui jų neberadau. Kadangi jūs grįžote, man nebėra ko bijoti, juoba kad mane saugo apeigų magija.

– Vis dėlto tau reikėtų turėti amuletą.

– O jūs jį ar turite, Setau?

– O kaipgi: savąjį antilopės kailį!

Jiems besišnekučiuojant, strėlė įsmigo į pat taikinio vidurį – Setau su Kha vos neaiktelėjo iš nuostabos. Jiedu stovėjo ant slenksčio, žvilgčiodami į šaudyklos, kur rinktiniai lankininkai miklino akį ir ranką, vidų. Valdovas buvo jiems paskyręs pasimatymą kaip tik šičia.

– Ramzis vis toks pat taiklus, – pastebėjo Setau.

Kha žiūrėjo, kaip jo tėvas deda į šalį lanką, kurį tik jis pajėgdavo įtempti ir kuriuo naudojosi per Kadešo mūšį. Valdovo stotas atrodė tapęs dar didingesnis. Kiekvienas iš pirmo žvilgsnio suvokdavo, kad Ramzis įkūnija aukščiausią valdžią.

Kha krito kniūbsčias prieš tą žmogų, kuris buvo kur kas daugiau nei jo tėvas.

– Kodėl pasikvietei mus čia? – paklausė Setau.

– Todėl, kad judu su mano sūnumi turėsite padėti man kautis, ir reikės nusitaikyti kuo tiksliausiai.

Kha atsakė tiesiai ir atvirai:

– Bijau, kad nesu įgudęs šaulys.

– Nusiramink, sūnau: kautis teks ne ginklu, o protu ir magija.

– Aš priklausau Amono šventyklos žynių draugijai, ir...

– Žyniai vienu balsu išrinko tave savo bendrijos viršininku.

– Bet... man dar nėra dvidešimties!

– Bene amžius svarbu! Tačiau aš atmečiau jų pasiūlymą.

Kha net atsiduso iš palengvėjimo.

– Mane pasiekė negera žinia, – prisipažino Ramzis. – Memfyje visai neseniai dingo didysis Ptaho žynys. Jo įpėdiniu aš pasirinkau tave, sūnau.

– Aš – didysis dievo Ptaho žynys? Bet juk tai...

– Tokia mano valia. Todėl galėsi būti tarp žymių žmonių, prieš kurių teismą nori stoti Mozė.

– Ką jis dar sugalvojo? – paklausė Setau.

– Kadangi aš neleidau hebrajams iškeliauti į dykumą, Mozė grasina, kad Egiptą ištiks jo Dievo atsiųstos nelaimės, ir mūsų šaliai teks iškęsti Jahvės skirtas bausmes. Ar naujasis dievo Ptaho žynys ir geriausias iš mano burtininkų įstengs išsklaidyti apgaulę?

48

Aarono lydimas, Mozė atėjo prie Pi-Ramzio rūmų priėmimų salės durų, saugomų Seramanos ir garbės sargybos. Hebrajui žengiant pro duris, sardas sviedė į jį piktą žvilgsnį; valdovo vietoje jis įsakytų įmesti tą maištininką į giliausią požemio kalėjimo užkaborį arba – dar geriau – išsiųstų jį į tolimiausią dykumos pakraštį. Buvęs piratas pasikliovė savo nuojauta, o ji jam sakė, kad tasai Mozė neturi kitų užmačių, kaip tik kenkti Ramziui.

Žengdamas į priekį pagrindiniu perėjimu tarp dviem eilėm išsirikiavusių kolonų, hebrajų tautos vadas ir įgaliotinis, nemenkam savo pasitenkinimui, pastebėjo, kad priėmimų salė apypilnė.

Valdovo dešinėje stovėjo jo sūnus Kha, užsimetęs aukso žvaigždėmis puoštą panteros kailį. Nors buvo dar visai jaunas, Kha jau gavo labai aukštas pareigas. Atsižvelgiant į jo išmintį ir plačias žinias, joks žynys nebandė užginčyti šio paskyrimo. Vyresniajam faraono sūnui teks įrodyti savo gebėjimą suvokti dievų valią ir išreikšti ją hieroglifais; visi atidžiai stebės jo elgesį, kadangi jam teks saugoti tradicijas, susiklosčiusias dar piramidžių laikais, tame aukso amžiuje, kai buvo apibrėžtos didžiosios Egipto civilizacijos vertybės.

Šis paskyrimas nustebino Mozę; tačiau, pažvelgęs į Kha iš arčiau, jis suvokė, kad jaunuolio ryžtingumas ir branda neturi sau lygių. Be abejo, jis bus pavojingas priešininkas.

O ką besakyti apie stovintįjį faraono kairėje? Setau, gyvačių kerėtojas ir vyriausiasis karalystės magas! Setau, kuris kartu

su Ramziu buvo Mozės mokslo draugas – kaip ir Amenis, atsisėdęs nuošalyje ir jau pasirengęs užrašinėti svarbiausius būsimo ginčo teiginius.

Mozė nebenorėjo galvoti apie tuos metus, kai dirbo Egipto labui ir didybei. Mozės praeitis mirė tą dieną, kai Jahvė patikėjo jam užduotį, ir hebrajas neturėjo teisės graudintis dėl to, kas jau seniai praėjo.

Faraonas su aukštaisiais pareigūnais užkopė laipteliais ant pakylos ir užėmė savo vietas, Mozė su Aaronu sustojo laiptelių papėdėje.

– Kokį klausimą jūs norite svarstyti susirinkusiųjų akivaizdoje? – paklausė Amenis.

– Aš neketinu nieko svarstyti, – atsakė Mozė. – Aš atėjau pareikalauti to, kas man priklauso Jahvės valia: kad Faraonas leistų man ir mano tautai pasitraukti iš Egipto.

– Leidimas nesuteikiamas valstybės saugumo sumetimais.

– Neduoti man to leidimo reiškia įžeisti Jahvę.

– Kiek man žinoma, Egipto Jahvė nevaldo.

– Tačiau Jo pyktis bus baisus! Dievas mane globoja, ir Jis įvykdys stebuklus, norėdamas parodyti savo galią.

– Aš gerai tave pažinojau, Moze, mudu net buvome draugai. Kai kartu mokėmės, tu neapgaudinėjai nei savęs, nei kitų tuščiais pramanais.

– Tu – Egipto raštininkas, Ameni, o aš – hebrajų tautos vadas. Ne kas kitas, o Jahvė man bylojo, ir štai įrodymas!

Aaronas metė ant žemės savo lazdą, Mozė įsmeigė į ją įtemptą žvilgsnį. Šakota lazda krustelėjo, suvinguriavo ir pavirto gyvate.

Daugelis dvariškių išsigando ir pasitraukė atatupsti; gyvatė nušliaužė Ramzio link, tačiau jis stovėjo kaip stovėjęs, nerodydamas jokios baimės. Prišokęs Setau stvėrė šliužą už uodegos. Kai kurie persigandę dvariškiai net suriko, pamatę, ką jis daro, o kiti ėmė šaukti, kai Setau laikoma gyvatė vėl pavirto lazda.

– Aš pats labai seniai, dar Mer-Uro hareme, išmokiau Mozę šio burtininkų pokšto. Norint apstulbinti faraono patarėjus ir Egipto valdovo dvarą, reikia šio to daugiau!

Mozė su Setau išdidžiai pažvelgė vienas kitam į akis. Tą akimirką jiedu tapo priešais.

– Po savaitės Egipto liaudį apstulbins kitas stebuklas! – išpranašavo hebrajas.

Prižiūrima eglūno šešėlyje išsitiesusio Budriaus, nuoga Nefertarė maudėsi arčiausiai rūmų esančiame baseine. Jo vanduo visada buvo švarus: jį valė prie akmenų pritvirtintos vario plokštelės, bakterijomis mintą augalai ir vamzdžių sistema, tolygiai tiekianti naują vandenį. Be to, tvenkinių ir baseinų prižiūrėtojas nustatytu laiku suberdavo į vandenį vario druskų miltelių.

Artinantis potvyniui, saulė tiesiog šutino, ir karštis darėsi nepakenčiamas. Prieš pradėdama priiminėti prašytojus, karalienė mėgavosi tomis nuostabiomis akimirkomis, kada palaimingos vėsos atgaivintas kūnas nebevaržė minties polėkio, ir ji skriejo kur panorėjusi, lengvutė it baltoji gervė. Plaukiodama ir nardydama, Nefertarė galvojo apie tai, kokius žodžius – kartais drąsinančius, kartais griežtus – ji turės ištarti savo pašnekovams, kurių visi prašymai – vienas už kitą skubesni ir svarbesni.

Vilkinti suknelę su petnešėlėmis, nedengiančia nuogų krūtų, palaidais plaukais, Izetė tylutėliai priėjo prie baseino. Ji, praminta „gražiąja“, gėrėdamasi Nefertare, jautėsi esanti tik šiaip sau – apveidi, ir tiek. O Nefertarė buvo nuostabi. Kiekvienas karalienės judesys buvo neprilygstamo grakštumo, tarsi jį būtų nutapęs nepaprastai talentingas dailininkas, sugebėjęs moters kūnui suteikti tobulą grožį.

Ilgai dvejojusi ir dar kartą – jau paskutinį – pasikalbėjusi su Dolante, kuri vis taip pat karštai ją įkalbinėjo, ragino ir drąsino, Izetė pagaliau pasiryžo.

Šįkart ji įvykdys savo sumanymą.

Vydama šalin bet kokią galinčią jai sutrukdyti baimę, Izetė žengė dar vieną žingsnį baseino link. Taip, dabar... Ji jau nebegali atsisakyti savo tikslo.

Nefertarė pastebėjo Izetę.

– Eikš maudytis!

– Aš nekaip jaučiuosi, Didenybe.

Karalienė vikriai priplaukė prie baseino pakraščio ir išlipo iš jo akmeniniais laipteliais.

– Kuo gi tu sergi?

– Nežinau...

– Gal tave kas nors slegia? Merenptahas pridarė tau rūpesčių?

– Ne, ne! Jis puikiai jaučiasi; jis toks stiprus ir sveikas, kad aš kasdien tuo stebiuosi.

– Eikš, išsitiesk šalia manęs ant tų saulės įšildytų akmens plokščių.

– Atleiskite, aš nepakenčiu saulės.

Nefertarės kūnas kerėte kerėjo akį ir sielą; jis buvo panašus į Vakarų deivės – įstabiosios Vakarų deivės, kurios šypsena nutvieskė savo spinduliais abu pasaulius: šiapus ir anapus. Išsitiesusi ant nugaros, užsimerkusi, ji atrodė tokia artima – ir sykiu nepasiekiama.

– Kas tave taip kamuoja, Izete?

Antrąją Ramzio žmoną vėl apniko dvejonės. Kaip jai pasielgti: atlikti tai, kam ji buvo pasiryžusi, ar pabėgti, nors karalienė tikriausiai palaikytų ją kvaištelėjusia? Laimė, Nefertarė į ją nežiūrėjo. Ne, tokia puiki proga daugiau nepasitaikys. Izetė privalo jos nepraleisti.

– Didenybe... Didenybe, aš norėčiau...

Gražioji Izetė atsiklaupė prie pat Nefertarės veido. Užlieta saulės, karalienė nė nekrustelėjo.

– Didenybe, aš norėjau jus nužudyti.

– Netikiu, Izete.

– Taip, tikrai taip! Aš privalėjau jums prisipažinti... Ta našta darėsi nepakeliama. Dabar jūs žinote.

Karalienė atmerkė akis, atsisėdo ir paėmė gražiąją Izetę už rankos.

– Kas mėgino paversti tave nusikaltėle?

– Aš patikėjau, kad jūs nemylite Ramzio ir trokštate tik garbės ir valdžios. Aš buvau akla ir kvaila! Kaip aš galėjau klausytis tokio niekingo šmeižto?

– Kiekvienas išgyvena tam tikro silpnumo akimirkų, Izete. Tada blogis bando užvaldyti žmogaus sąžinę ir sutrypti jo širdį. Tu atsispyrei, tu atlaikei tą baisų puolimą – argi ne tai svarbiausia?

– Man gėda dėl savęs, gėda... Kai jūs perduosite mane teismui, aš sutiksiu su bet kokiu jo nuosprendžiu.

– Kas tau primelavo apie mane?

– Aš norėjau prisipažinti klydusi, Didenybe, o ne įskundinėti kitus.

– Siekusieji sunaikinti mane iš tikrųjų tikėjosi smogsią Ramziui. Izete, jei tu myli valdovą, privalai pasakyti man tiesą.

– Jūs... jūs nejaučiate man neapykantos?

– Tu ne garbėtroška, ne intrigantė; tau užtenka drąsos pripažinti savo klaidas – aš ne tik nejaučiu tau neapykantos: aš tave gerbiu.

Izetė pravirko ir lengvindama sau širdį ėmė kloti viską iš eilės.

Mozei paliepus, Nilo pakrantėje susirinko tūkstančiai hebrajų, kuriuos atlydėjo tiek pat smalsuolių, subėgusių čia iš visų sostinės kvartalų. Sklido gandai, kad karingasis hebrajų Dievas ketina įvykdyti didelį stebuklą ir įrodyti esąs galingesnis už visus Egipto dievus kartu paėmus. Galgi faraonui reikėjo patenkinti pranašo reikalavimus?

Priešingai, nei manė Amenis su Seramana, Ramzis nutarė nesikišti ir netrukdyti Mozei. Atsiųsti kariuomenę ir tvarkos sergėtojus sambūriui išvaikyti reikštų tikrai perlenkti lazdą: juk nei Mozė, nei hebrajai nepažeidė viešosios tvarkos, o keliaujantys prekeiviai džiūgavo, zuidami su savo pigiomis prekėmis po knibždančią minią.

Nuo rūmų terasos faraonas žvelgė į upę, kurios pakrantėje susibūrė nekantraujanti minia; tačiau jis galvojo ne apie ją, o apie Nefertarės jam atskleistą baisią paslaptį.

– Gal tuo dar galima abejoti?

– Ne, Ramzi. Izetė buvo nuoširdi, ji sakė tiesą.

– Turėčiau ją griežtai nubausti.

– Maldauju: būk jai atlaidus. Iš meilės ji vos neįvykdė baisaus nusikaltimo, bet juk nieko nepataisoma neatsitiko! Užtat dabar Izetės dėka mes žinome, kad tavo sesuo Dolantė taip tavęs nekenčia, jog įmanytų nužudyti.

– Aš tikėjausi, kad ji įveikė piktąsias dvasias, jau tiek metų darkančias jos sielą... Bet aš klydau. Ji niekada nepasikeis.

– Tu patrauksi Dolantę atsakomybėn? Perduosi ją teismui?

– Ji viską neigs ir apkaltins gražiąją Izetę prasimanymais. Ko gero, teismas baigsis skandalu, ir tiek.

– Nejaugi nusikaltimo kurstytoja liks nenubausta?

– Ne, Nefertare; Dolantė pasinaudojo Izete – mes pasinaudosime Dolante.

Ant kranto šurmuliuojanti minia sujudo ir ėmė rėkti.

Mozė metė į Nilą savo lazdą, ir vanduo įgavo rausvą atspalvį.

Pranašas pasėmė taure truputį vandens ir išpylė jį ant žemės.

– Visi paliudykite šį stebuklą! Jahvės valia Nilo vanduo virto krauju... Jeigu Jahvės noras nebus įvykdytas, šis kraujas pasklis po visus šalies kanalus, ir žuvys nugaiš. Tai bus pirmoji Egiptą ištiksianti nelaimė.

Kha savo ruožtu pasėmė iš upės truputį keisto, aitraus kvapo vandens.

– Neatsitiks nieko panašaus į tai, ką tu išpranašavai, Moze; šis vanduo – tik raudonoji potvynio banga. Keletą dienų to vandens negalima gerti; negalima nė valgyti sugautų žuvų. Jeigu rausvas Nilo vanduo – iš tikrųjų stebuklas, tai jį įvykdė gamta, ir mes privalome gerbti jos įstatymus.

Jaunutis ir trapus Kha nejautė jokios baimės prieštaraudamas milžinui Mozei. Hebrajas sutramdė pyktį.

– Gražiai šneki, betgi kuo tu paaiškinsi tai, kad mano lazda, įmesta į Nilą, sukėlė kruviną potvynį?

– Argi kas neigia pranašingą Mozės galią? Tu nujautei vandens pokytį, iš pietų sklindančią jėgą ir dieną, kai atvilnys raudonoji banga. Tu pažįsti šį kraštą taip pat puikiai kaip ir aš; tau žinomos visos jo paslaptys.

– Ligi šiolei, – sugriaudėjo Mozė, – Jahvė tenkinosi įspėjimais! Kadangi Egiptas atkakliai abejoja Jo galia, Jis atsiųs kitų nelaimių, kur kas skaudesnių.

49

Aša pats nunešė laišką didžiajai valdovo sutuoktinei, besikalbančiai su Ramziu apie grūdų sandėlių tvarkymą.

– Štai atsakymas, kurio jūs laukėte, Didenybe; jį atsiuntė pati imperatorienė Putuhepa. Tikiuosi, kad jo turinys jūsų neapvils.

Į brangų audinį įvyniota lentelė buvo užantspauduota Putuhepos antspaudu.

– Ar neperskaitytumėte mums to laiško, Aša? Viena vertus, jūs puikiai mokate hetitų kalbą; antra – naujienos, gautos iš Hatušo, domina ir jus.

Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas pakluso.

Mano seseriai, karalienei Nefertarei, Saulės Sūnaus Ramzio Didžiojo sutuoktinei.

Kaip jaučiasi mano sesuo? Ar jos šeima sveika? Ar sveiki ir stiprūs jos žirgai? Hetitų žemėn atėjo vasara. Ar Egipte bus geras potvynis?

Aš gavau ilgą mano sesers Nefertarės laišką ir labai atidžiai jį perskaičiau. Imperatoriui Hatušiliui labai apmaudu, kad niekingasis Uri-Tešubas įsikūrė Pi-Ramzyje. Uri-Tešubas – blogas žmogus, žiaurus ir bailus. Jis vertas to, kad būtų išsiųstas iš Egipto ir sugrąžintas į Hatušą, kur stotų prieš teismą. Šiuo klausimu imperatorius Hatušilis yra tvirtai apsisprendęs ir nepalenkiamas.

Bet argi taika tarp mūsų šalių nėra tokia didelė vertybė, kad dėl jos būtų gaila kai ką paaukoti? Žinoma, Uri-Tešubo klausimu negali būti jokių nuolaidų, ir imperatorius visiškai pagrįstai reikalauja grąžinti jį į Hatušą. Vis dėlto aš primygtinai raginau jį

pripažinti, kad Faraonas teisus, laikydamasis duoto žodžio. Kaip mes galėtume pasitikėti valdovu, kuris jo nepaiso?

Taigi, nors dėl išdaviko Uri-Tešubo tartis ir derėtis neįmanoma, kodėl mums nepalaikius šio klausimo išspręstu, kad būtų galima pereiti prie taikos sutarties sudarymo? Šio dokumento parengimas pareikalaus daug laiko, tad būtų išmintinga pradėti derybas.

Ar Egipto karalienė, mano sesuo, pritaria mano mintims? Jei taip, tai būtų gerai kuo greičiau atsiųsti pas mus aukšto rango diplomatą, kuriuo Faraonas pasitiki. Aš siūlyčiau Ašą.

Mano seseriai, karalienei Nefertarei – su mano draugyste.

– Mes priversti atsisakyti šio pasiūlymo, – apgailestaudamas tarė Ramzis.

– Kodėl turėtume jo atsisakyti?! – stojo piestu Aša.

– Todėl, kad tai – spąstai, į kuriuos Hatušilis nori tave įvilioti, ketindamas atsikeršyti. Imperatorius negali tau atleisti, kad padėjai Uri-Tešubui paspukti iš Hetitų imperijos. Jeigu ten nukeliausi, atgal nebesugrįši.

– Aš kitaip suprantu tą laišką, Didenybe. Karalienė Nefertarė sugebėjo rasti įtikinamų argumentų: imperatorienė Putuhepa patvirtina, kad nori taikos, o tai ir yra svarbiausia, nes ji turi įtakos imperatoriui!

– Aša teisus, – pritarė diplomatui Nefertarė. – Mano sesuo Putuhepa puikiai suprato laiško, kurį aš jai nusiunčiau, prasmę. Nebekalbėkime apie Uri-Tešubą ir imkimės rengti taikos sutartį.

– Tačiau Uri-Tešubas niekur nedingo, jis tebėra čia, Egipte! – paprieštaravo Ramzis.

– Gal man reikia išsamiau paaiškinti savąjį ir sesers Putuhepos požiūrį? Štai kaip yra: Hatušilis reikalauja grąžinti Uri-Tešubą į Hatušą, Ramzis atsisako tai padaryti. Tegu ir vienas, ir kitas tuo klausimu lieka tvirtas ir nesukalbamas, o derybos tegu juda į priekį. Argi ne tai vadinama... diplomatija?

– Aš pasitikiu Putuhepa, – pridūrė Aša.

– Jeigu judu su karaliene einate išvien prieš mane, tai kaip aš galiu jums atsispirti? Taigi mes nusiųsime į Hatušą diplomatą, bet ne tave.

– Tai neįmanoma, Didenybe. Aišku, kad imperatorienės pageidavimas yra įsakymas. Be to, kas gi geriau už mane pažįsta hetitus ir jų šalį?

– Nejaugi tu pasirengęs taip rizikuoti, Aša?

– Praleisti tokią progą sudaryti taiką būtų nusikaltimas. Šiai užduočiai mes privalome skirti visas savo jėgas. Įveikti tai, kas neįveikiama, – argi ne tuo pasižymi tavo viešpatavimas?

– Nedažnai man teko matyti, kad tu taip karščiuotumeisi.

– Aš mėgstu malonumą – ir malonumus, o karas jiems nepalankus.

– Aš nelinkęs sudaryti taikos bet kokia kaina; Egiptas jokiu būdu nebus pralaiminčioji pusė.

– Aš buvau numatęs keletą sunkumų, bet mano amato žmogui jie yra įprasti. Norint parengti tinkamą sutartį, mums teks paplušėti ne vieną dieną; aš aplankysiu keletą savo mielų draugužių, o paskui išvyksiu į Hatušą, ir man pavyks sudaryti taiką – kadangi tu to reikalauji.

Iš pradžių ji netikėtai liuoktelėjo į priekį, paskui sustingo vietoje vos per metrą nuo Setau, ramiai sėdinčio ant upės kranto. Gyvačių kerėtojas džiaugėsi pamatęs, kaip pakito Nilo vanduo: jį vėl buvo galima gerti.

Antra, o anava trečia – vikri, linksma ir taip pat kaip jos bičiulė marguliuojanti kone visais žalios spalvos atspalviais: guvios varlės viena per kitą šokčiojo iš dumblo, kurio sluoksniu upė apklojo Egipto žemę, patręšdama ją ir užtikrindama puikų faraono tautos pasėlių derlių.

Atžygiavęs įspūdingos eisenos priekyje, Aaronas ištiesė savo lazdą Nilo link ir prabilo:

– Kadangi faraonas atsisako leisti hebrajams iškeliauti iš Egipto, štai antroji Jahvės engėjui siunčiama nelaimė: varlės, tūkstančiai varlių, milijonai varlių užplūs kraštą; jos įsigaus visur: į dirbtuves, į namus, į turtuolių buveines!

Nespartindamas žingsnio, Setau ramiai grįžo savo laboratorijon, kur Vandens Lelija gamino naujus vaistus iš Abu Simbelio apylinkėse sugautų puikių kobrų nuodų. Beje, iš Abu Simbelio buvo gauta gerų žinių: šventyklos statytojai nedykinėjo, darbai sparčiai stūmėsi į priekį. Gyvačių kerėtojas su žmona norėjo kuo greičiau ten sugrįžti – žinoma, kai tik Ramzis jiems tai leis.

Setau nusišypsojo. Nei jam pačiam, nei Kha neteks kovoti su Aaronu ir šia neganda: Mozės pavaduotojui derėjo pasitarti su savo viršininku prieš skelbiant nelaimę, kuri neišgąsdins nė vieno egiptiečio.

Šiuo metų laiku aibė varlių buvo įprastas dalykas, ne tik nestebinęs žmonių, bet dargi laikomas gera lemiančiu ženklu. Hieroglifų rašte ženklu „varlė“ buvo žymimas skaičius „šimtas tūkstančių“, taigi beveik nesuskaitoma daugybė, siejama su potvynio teikiama gausa.

Stebėdami varliagyvių vystymąsi, pirmųjų dinastijų žyniai jame įžvelgė nepaliaujamus gyvybės pokyčius; todėl varlė žmonių sąmonėje ėmė simbolizuoti ir sėkmingą gimdymą, užbaigiantį daugelį vystymosi pakopų – nuo embriono iki kūdikio, ir amžinybę, slypinčią laike ir už jo ribų.

Kitą dieną Kha įsakė nemokamai išdalyti žmonėms fajansinius varlės pavidalo amuletus. Susižavėję šia netikėta dovana, miesto gyventojai audringai sveikino Ramzį ir jautėsi esą dėkingi Aaronui su hebrajais: jų išsišokimas padėjo daugeliui paprastų žmonių įsigyti vertingą daiktą.

Aša baigė taikos sutarties projektą, parengtą kartu su karališkąja pora. Prireikė daugiau nei mėnesio įtempto darbo, no-

rint apgalvoti kiekvieną žodį. Paskui Nefertarė dar kartą perskaitė visą tekstą, ir tai buvo labai naudinga, nes vėl atsirado ką taisyti ir tobulinti. Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas spėjo, kad faraono reikalavimai apsunkins derybas; tačiau Ramzis kreipėsi į hetitų imperatorių ne kaip į nugalėtą priešą, o kaip į partnerį, kuriam ta sutartis suteiktų daug privalumų. Jei Putuhepa tikrai nori taikos, galima tikėtis, kad derybos pavyks.

Amenis atnešė nuostabų gintaro spalvos papirusą, kuriame Ramzis ketino pats surašyti savo pasiūlymus.

– Pietinio kvartalo gyventojai pasiskundė, jog juos apniko uodai.

– Šiuo metų laiku, Ameni, jų knibždėte knibžda, jei nesilaikoma griežtų švaros taisyklių. Gal miestelėnai pamiršo nusausinti po potvynio likusias balas?

– Pasak Aarono, Didenybe, tai esanti trečioji Jahvės Egiptui siunčiama nelaimė. Mozės mokinys ištiesė savo lazdą, smogė ja į žemę ir sukėlė dulkes, kad jos virstų uodais. Esą tu privalai įžvelgti čia Dievo keršytojo pirštą.

– Mūsų bičiulis Mozė visada buvo užsispyręs, – priminė Aša.

– Tuoj pat nusiųsk švaros tarnybos žmones į pietinį kvartalą, – įsakė Ramzis Ameniui, – ir išvaduok jo gyventojus iš tos nelaimės.

Aukštas Nilo potvynis žadėjo laimingą ateitį. Ramzis atliko aušros apeigas Amono šventykloje ir leido sau malonumą pasivaikščioti prieplauka, lydimas Nugalėtojo, ištikimo Nubijos liūto. Paskui faraonui reikėjo grįžti į rūmus ir parašyti Hatušiliui laišką, kurį šis turėjo gauti kartu su taikos pasiūlymais.

Staiga į grindinio plokštes trinktelėjo Mozės lazda. Didžiulis liūtas įsmeigė į hebrają akis, bet nesuriaumojo.

– Leisk mano tautai išvykti, Ramzi, kad ji galėtų pagarbinti Jahvę taip, kaip Jis to iš jos tikisi.

– Argi mudu dar ne viską vienas kitam pasakėme, Moze?

– Stebuklai ir nelaimės atskleidė tau Jahvės valią.

– Nejaugi šiuos keistus žodžius taria mano draugas?

– Aš tau nebe draugas! Aš – Jahvės pasiuntinys, o tu – bedievis faraonas.

– Kaip pagydyti tave nuo apakimo?

– Tai tu – aklas!

– Eik savo keliu, Moze, o aš, kad ir kas nutiktų, eisiu savuoju.

– Suteik man vieną malonę: ateik pažvelgti į mano broliams hebrajams priklausančias gyvulių kaimenes.

– Kas gi ten ypatinga?

– Prašau tavęs – eime.

Valdovą saugojo Nugalėtojas, Seramana ir samdytų kareivių skyrius. Mozė liepė suvaryti hebrajų kaimenes į pelkėtą vietovę už dešimties kilometrų nuo sostinės. Aplink gyvulius spiečiais sūkuriavo tūkstančiai sparvų, neduodančių jiems ramybės. Vargšai galvijai net baubė iš skausmo.

– Štai ketvirtoji Jahvės atsiųsta nelaimė, – pareiškė Mozė. – Man pakaks išvaikyti tuos gyvulius, ir sparvos apniks tavo sostinę.

– Nekoks sumanymas... Nejaugi buvo būtina laikyti tuos gyvulius tokiam purve ir versti juos taip kankintis?

– Mes privalome atnašauti Jahvei karves, avinus ir kitus gyvulius, kuriuos egiptiečiai laiko šventais. Jei mes atliksime savo apeigas tavo šalyje, tai papiktinsime valstiečius. Leisk mums išeiti dykumon, arba sparvos apniks tavo pavaldinius.

– Seramana su kariuomenės būriu palydės tave, jūsų žynius ir sergančius gyvulius į dykumą, kur jūs galėsite atnašauti savo aukas. Kita kaimenės dalis bus apkuopta ir grąžinta į ganyklas. Paskui jūs grįšite į Pi-Ramzį.

– Tai – tik laikina priemonė, Ramzi, tik trumpas atokvėpis. Rytoj tu būsi priverstas leisti hebrajams pasitraukti iš Egipto.

50

– Reikia smogti smarkiau, – iškošė pro dantis Ofiras, – kur kas smarkiau.

– Argi mums nepavyko atnašauti aukas Jahvei dykumoje, kaip Jis to reikalavo? – tarė Mozė. – Kartą nusileidęs, Ramzis nusileis ir vėl.

– Betgi jo kantrybė baigia išsekti, ar ne?

– Jahvė saugo mus ir gina.

– Man šovė galvon kita mintis, Moze. Kitas sumanymas, tapsiantis penktąja nelaime. O ji giliai įskaudins faraoną!

– Apie tai dera spręsti ne mums, o Jahvei.

– O gal kartais reikia jam padėti? Ramzis – atkaklus, užsispyręs valdovas, jį paveikti, o juoba priversti atsitraukti gali tik ano pasaulio atsiųsti ženklai. Leiskite man jums padėti.

Mozė sutiko.

Ofiras išėjo iš pranašo namų ir susitiko su savo bendrininkais, Amosu ir Baduchu. Abu beduinų vadai tebekaupė ginklus hebrajų namų rūsiuose. Jiedu ką tik grįžo iš Šiaurės Sirijos, kur buvo susitikę su hetitų pasiuntiniais. Magas nekantravo sužinoti paskutines naujienas, o gal ir nurodymus.

Amosas buvo įtrynęs savo nuplikusią galvą aliejumi.

– Imperatorius Hatušilis niršta, – pranešė jis, – nes Ramzis atsisako grąžinti Uri-Tešubą. Hatušilis pasirengęs tęsti karą.

– Puiku! Ko jis tikisi iš mano žmonių?

– Įsakymai labai paprasti: ir toliau kurstykite Egipto hebrajų neramumus; kelkite sumaištį visoje šalyje, kad Ramzio valdžia susvyruotų; parenkite Uri-Tešubo pabėgimą ir atgabenkite jį į Hatušą. Arba užmuškite jį.

Valstietis, pramintas Kreivapirščiu, buvo įsimylėjęs savo žemės lopinėlį ir nedidelę karvių bandą. Ak, kokios tai buvo karvutės – viena gražesnė už kitą, meilios ir linksmos; tik seniausioji buvo niršaus būdo ir ne kiekvieną prisileisdavo artyn. Kreivapirštis galėdavo plepėti su ja valandų valandas.

Rytais jį pažadindavo Rudžiukė: išdykėlė imdavo laižyti jam kaktą. Kreivapirštis veltui mėgindavo sugriebti ją už ausies: galų gale jam vis tiek tekdavo keltis.

Tą rytą saulė jau buvo aukštai danguje, kai Kreivapirštis išėjo iš sodybos.

– Rudžiuke... Kur dingai, Rudžiuke?

Pasitrynęs akis, Kreivapirštis paėjėjo lauku ir pamatė savo karvę, gulinčią ant šono.

– Kas tau, Rudžiuke?

Iškorusi liežuvį, padėrusiomis akimis, išsipūtusiu pilvu, dailioji karvutė aiškiai buvo begaištanti. Truputį toliau dar dvi kitos jau tysojo nebegyvos.

Pasibaisėjęs Kreivapirštis nubėgo iki kaimo aikštės, ieškodamas gyvulių gydytojo, nes ketino šauktis jo pagalbos, bet jį jau buvo apspitę kokie dešimt gyvulių augintojų, kuriuos ištiko ta pati bėda.

– Epidemija! – suriko Kreivapirštis. – Reikia tučtuojau pranešti rūmų pareigūnams.

Kai Ofiras nuo savo namų terasos pamatė plūstančią rūmų link sunerimusių ir piktų valstiečių minią, suprato, kad jo įsakymai buvo įvykdyti kuo tiksliausiai. Nunuodiję keletą karvių, beduinų vadai Amosas su Baduchu sukėlė šaunų sąmyšį.

Mozė sustabdė vidury plačios gatvės dar nespėjusią prisiartinti prie rūmų minią.

– Jūs esate penktosios Egipto Jahvės atsiųstos nelaimės aukos! Jo ranka smogs visoms kaimenėms, maras išguldys ir stambiuosius, ir smulkiuosius naminius gyvūnus! Bus pasigailėta tik tų, kurie priklauso mano tautai.

Seramana su nemažu kareivių būriu buvo besirengiąs išvaikyti valstiečius, kai atšuoliavusi Vandens Lelija prie pat jų sustabdė juodą žirgą.

– Nesikraustykite iš proto, – ramiai pasakė ji. – Tai visai ne epidemija: karvės buvo nunuodytos. Aš jau išgelbėjau dvi pieningas karves. Jei gyvulių gydytojai man padės, aš imsiu gydyti tuos galvijus, kurie dar nenugaišo.

Sąmyšį bemat nuslopino sužibusi viltis, o kai žemdirbystės ministras pranešė, kad faraonas valstybės lėšomis vietoj kritusiųjų nupirks valstiečiams kitus gyvulius, sugrįžo ramybė.

Ofirui ir jo bendrininkams dar liko užtektinai nuodų, kad jie galėtų ir toliau padėti Mozei, tik šįkart nieko jam apie tai nesakydami. Pasinaudojęs senu magijos receptu, Jahvei įsakius, pranašas rieškučiomis pasisėmė viryklės suodžių ir švystelėjo juos aukštyn, idant jų dulkelės nukristų ant žmonių bei gyvulių ir taip suerzintų jiems odą, kad atsirastų pūlinių. Ši, šeštoji, nelaimė būsianti tokia pasibaisėtina, kad faraonas bus pagaliau priverstas nusileisti Mozės reikalavimams.

Ofirui kilo kitas sumanymas. Kas labiausiai įbaugins valdovą, jei ne jo artimųjų ligos? Plikis Amosas, kurį pusę kaktos dengiąs perukas padarė neatpažįstamą, virėjui, ruošusiam valgį Ameniui ir jo pavaldiniams, pristatė sugedusių maisto produktų.

Kai valdovo sandalų laikytojas atnešė įprastas jam ataskaitas ir kitus dokumentus, Ramzis ant bičiulio skruosto pastebėjo rausvą išbėrimą.

– Tu susižeidei?

– Ne, bet tie spuogai darosi visai nemalonūs ir ima skaudėti.

– Tuoj pašauksiu daktarą Pariamakų.

Lydimas žavios merginos, atbėgo uždusęs rūmų gydytojas.

– Didenybe, jūs negaluojate?

– Mielas daktare, jūs gerai žinote, kad su ligomis aš neturiu nieko bendra. Malonėkite apžiūrėti mano asmens sekretorių.

Pariamakus apėjo aplink Amenį, pačiupinėjo jo rankų odą, paskaičiavo pulsą ir pridėjo ausį prie raštininko krūtinės ląstos.

– Iš pirmo žvilgsnio viskas tvarka... Man reikia pagalvoti.

– Jei kalbama apie išopėjimą, kurį sukėlė skrandžio sutrikimai, – droviai įsiterpė mergina, – tai ar nereikėtų pagaminti vaistų iš įpjautų figmedžio vaisių, anyžiaus, medaus, medžio sakų, krapų ir gerti juos kaip mikstūrą, taip pat tepti ja odą?

Daktaras Pariamakus reikšmingai krenkštelėjo.

– Gal ir neblogai sugalvota... Pabandykime; pamatysime, kas iš to išeis. Eikite laboratorijon, vaikeli, ir liepkite paruošti tuos vaistus.

Mergina drebėdama nusilenkė valdovui ir dingo.

– Kuo vardu jūsų padėjėja? – paklausė Ramzis.

– Neferetė, Didenybe. Nekreipkite į ją dėmesio, ji tik pradeda savo darbą.

– Ji atrodo jau gerai jį išmananti.

– Ji tik pakartojo receptą, kurio aš ją išmokiau. Paprasta praktikantė, ir tiek, be didesnės ateities.

Ofiras sėdėjo giliai susimąstęs.

Vaistai įveikė išbėrimus, o Ramzis nė negalvojo keisti savo nutarimo. Mozė su Aaronu kol kas pajėgė palaikyti ramybę ir suvaldyti hebrajus, nes bet koks jų bruzdėjimas tik paskatintų Seramaną ir tvarkos sergėtojus griebtis smurto.

Prie šios nesėkmės prisidėjo dar viena: nutrūko ryšys su valdovo seserimi Dolante. Be abejo, jai nepavyko įgyvendinti Ofiro sumanymo: Nefertarė buvo gyva ir sveika. Nujausdama gresiantį pavojų, Dolantė nebedrįso net naktį ateiti į hebrajų kvartalą, tokiu būdu palikusi Ofirą be tiesioginių žinių apie mažytes dvaro paslaptis.

Tačiau tai netrukdė hetitų šnipui kurstyti hebrajų nepasitenkinimo; Mozės ir Aarono vadovaujama, susidarė ryžtinga ir arši grupuotė, kasdien vis grėsmingesnė.

O va surengti Uri-Tešubo pabėgimą bus sunku. Hetitas buvo apgyvendintas sodyboje, kurią dieną naktį saugojo Seramanos vyrai. Žuvęs žmogus tas Uri-Tešubas, ką ir sakyti, ir baisiai neparankus... Užuot neapdairiai lindus į pavojų, ar ne geriausia būtų jį nudaigoti ir kuo greičiau susilaukti už tai padėkos iš Hatušilio? Protingas, gudrus ir negailestingas, naujasis imperatorius buvo tinkamas savo brolio Muvatalio įpėdinis.

Ofirui dar liko vienas sąjungininkas, kurio išdavystės niekas nė neįtarė: diplomatas Meba. Jis, žinoma, menkystė, bet kaip tik jis ir padės Ofirui nužudyti Uri-Tešubą.

Ašos palyda buvo sumažinta iki minimumo, nes Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas, priešingai nei buvo sakęs Ramziui, visai nesitikėjo susilauksiąs šilto priėmimo hetitų sostinėje. Naujasis imperatorius laikė jį įtartina asmenybe, padėjusia Uri-Tešubui išvengti bausmės. Kaip pasielgs Hatušilis? Kaip kerštingas žmogus ar kaip išmintingas valdovas? Jei jis paklus neapykantos balsui, tai įsakys suimti, o gal net nubausti mirtimi visus diplomatinės atstovybės narius su Aša priešakyje ir privers Ramzį pradėti puolimą, siekdamas krauju nuplauti įžeidimą.

Žinoma, Putuhepa atrodė norinti taikos ir net dėl jos kovojanti; tačiau ar ji ryšis prieštarauti savo vyrui? Imperatorienė – praktiška moteris, visai nenusiteikusi lakstyti padebesiais; jeigu derėtis pasirodys pernelyg keblu, ji pasisakys už ginkluotą susidūrimą.

Smarkus vėjas, dažnai skriejąs virš Anatolijos plynaukščių, lydėjo Ašą ligi pat hetitų sostinės vartų. Hatušas tebebuvo panašus į neįveikiamą tvirtovę, ir jo atšiaurumas pasirodė Ašai dar baugesnis nei per ankstesnes keliones.

Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas įteikė savo įgaliojamuosius raštus sargybos posto karininkui ir gerą valandą lau-

kė prie miesto sienos, kol jam buvo leista įeiti į Hatušą pro Liūtų vartus. Priešingai, nei Aša tikėjosi, jį nuvedė ne į rūmus, o į kažkokį pastatą iš pilkšvo tašyto akmens. Ten jam skyrė kambarį, kurio vienintelis langas nuo pasaulio buvo atitvertas geležinėmis grotomis.

Net optimistiškai nusiteikusiam žmogui tokia vieta primintų kalėjimą.

Norint sulošti su hetitais savo žaidimą, reikėjo apsukrumo, mokėjimo elgtis ir – laimės. Daug laimės. Ar tik Aša nebus jau išeikvojęs likimo jam skirtų jos atsargų?

Atėjo vakaras. Netrukus kariškis, užsidėjęs šalmą ir sunkius šarvus, paprašė Ašą sekti paskui jį. Šįkart jis pasuko gatvele, vedančia į akropolį, kur kilo imperatoriaus rūmai.

Atrodė, kad artinasi tiesos valanda – jei tik ji būna diplomatijos pasaulyje.

Kilimais išpuoštõs priėmimų salės židinyje degė ugnis. Imperatorienė Putuhepa mėgavosi malonia šiluma.

– Tesiteikia Egipto pasiuntinys atsisėsti šalia manęs, priešais židinį: naktis veikiausiai bus vėsi.

Netaręs nė žodžio ir net nepadėkojęs, Aša įsitaisė ant kėdės per pagarbų atstumą.

– Man labai patiko karalienės Nefertarės laiškai, – pareiškė imperatorienė. – Jos mintys aiškios, žodžiai – įtikinami, o ketinimai – dori.

– Ar tai reiškia, kad imperatorius sutinka pradėti derybas?

– Mudu su imperatoriumi tikimės konkrečių pasiūlymų.

– Aš atvežiau sutarties projektą, kurį parengė Ramzis su Nefertare. Jį parašė pats Faraonas. Tai, kas jame išdėstyta, galės būti mūsų derybų pagrindas.

– Kaip tik šito aš ir norėjau. Žinoma, Hetitų imperija turi savų reikalavimų.

– Aš esu atsiųstas čia jų išklausyti ir esu tvirtai nusiteikęs siekti bendros nuomonės.

– Jūsų žodžiai, Aša, šildo taip pat maloniai kaip šio židinio ugnis. Gal jūs nerimavote dėl tokio... santūraus priėmimo?

– Taip elgtis man netiktų, tiesa?

– Hatušilis peršalo ir kurį laiką nesikėlė iš lovos, o mano dienos labai įtemptos, todėl ir teko versti jus laukti. Rytoj imperatorius jau pajėgs pradėti derybas.

51

Diena dar neišaušo. Ramzis ėjo į Amono šventyklą, kai staiga kelią jam pastojo Mozė. Valdovas sulaikė jį lydėjusio asmens sargybinio ranką.

– Aš turiu tau kai ką pasakyti, Faraone!

– Kalbėk trumpai.

– Ar tu nesupranti, kad ligi šiolei Jahvė buvo tau atlaidus? Jei Jis būtų panorėjęs, ir tu, ir tavo tauta būtumėte sunaikinti! Jis paliko tave gyvą, siekdamas akivaizdžiai parodyti, kad yra visagalis, nors visi žino, kad Jam nėra lygių nei varžovų. Leisk hebrajams iškeliauti iš Egipto, arba...

– Arba – kas?

– Septintoji nelaimė atneš tavo šaliai nepakeliamų kančių: iškris tokia smarki kruša, kad bus daugybė aukų! Kai aš iškelsiu savo lazdą dangaus link, trenks perkūnas ir sušvis žaibai.

– Nejaugi tu nežinai, kad viena iš pagrindinių šio miesto šventyklų skirta Setui, audrų valdovui? Jis yra dangaus rūstybė, ir aš sugebėsiu nuraminti jį apeigomis.

– Šį kartą tau nepavyks. Žus ir žmonės, ir gyvuliai.

– Traukis man iš kelio.

Tos pačios dienos popietę valdovas apsilankė pas „valandos žynius“, kurie stebėdavo dangų, tyrinėdavo planetų judėjimą ir pranašaudavo orus. Jie iš tiesų buvo numatę, kad netrukus prapliups smarki liūtis, galinti sunaikinti dalį linų derliaus.

Kai tik prasidėjo audra, Ramzis užsidarė Seto šventovėje ir liko vienas dievo akivaizdoje. Raudonos akys didingos statulos veide degė kaip žarijos.

Valdovas neturėjo galios užkirsti kelią Seto valiai ir liūtingų debesų šėlsmui; tačiau bendraudamas su jo dvasia jis sušvelnins audros padarinius ir ją sutrumpins. Setis buvo išmokęs sūnų, kaip kalbėtis su Setu ir nukreipti reikiama kryptimi jo griaunamąją energiją, pačiam išliekant jos nepaliestam. Faraonui teko išeikvoti marias savo energijos, norint atlaikyti akistatą su dievybe ir neatsitraukti nė per pėdą, nepabūgus nematomos Seto liepsnos, bet Ramzio žygį vainikavo sėkmė.

Diplomatas Meba tirtėjo iš baimės. Nors buvo užsidėjęs trumpą peruką ir užsimetęs storą, prastai sukirptą apsiaustą, jis mirtinai bijojo, kad kas nors jį atpažins. Tačiau kas galėjo jį atpažinti toje uosto aludėje, kur numalšinti troškulio ateidavo tik jūreiviai ir krovikai?

Priešais Mebą atsisėdo nuplikėlis Amosas, apžėlęs barzda.

– Kas... kas jus atsiuntė?

– Burtininkas. Ar jūs tikrai esate...

– Neminėkite vardo! Jūs perduosite jam šitą lentelę. Čia yra žinių, galinčių jį sudominti.

– Burtininkas nori, kad jūs imtumėtės Uri-Tešubo.

– Bet... jo buveinė nuolat saugoma!

– Ofiras griežai įsako: užmuškite Uri-Tešubą, kitaip mes išduosime jus Ramziui.

Hebrajus pamažu ėmė kankinti abejonės. Egiptą ištiko jau septynios nelaimės, o faraonas nė neketino nusileisti. Tačiau, susirinkus seniūnų tarybai, Mozei vis dėlto pavyko išsaugoti jų pasitikėjimą.

– Ką tu dabar ketini daryti?

– Užtraukti aštuntą nelaimę, tokią baisią, kad egiptiečiai pajus, jog jų dievai juos apleido.

– Kokia bus ta nelaimė?

– Pažvelkite į dangų rytuose ir sužinosite.

– Ar mes pagaliau iškeliausime iš Egipto?

– Būkite tokie pat kantrūs ir ištvermingi, koks buvau aš per tuos ilgus metus, praleistus dykumoje, ir pasikliaukite Jahve: Jis nuves mus į Pažadėtąją žemę.

Vidury nakties Nefertarė krūptelėjusi pabudo.

Šalia jos ramiai miegojo Ramzis. Karalienė patyliukais išėjo iš kambario ir žengė keletą žingsnių terasa. Gardžiakvapis nakties oras glostė veidą, mieste buvo tylu ir ramu, bet didžiosios valdovo sutuoktinės nerimas vis augo. Ją kamavęs regėjimas neišsisklaidė, jo sukeltas siaubas neatlėgdamas gniaužė jai širdį.

Ją švelniai apkabino negirdimai priėjęs Ramzis.

– Tave aplankė blogas sapnas, Nefertare?

– Jei tai būtų tik sapnas...

– Ko tu baiminiesi?

– Pavojaus, atskriejančio iš rytų kartu su baisiu vėju.

Ramzis pažvelgė ta kryptimi.

Jis ilgai stovėjo susikaupęs, tarsi būtų tamsoje ką matęs. Valdovo mintis tapo dangumi ir naktimi; ji nuskrido į žemės pakraštį, ten, kur gimsta vėjai.

Tai, ką Ramzis įžiūrėjo, buvo taip siaubinga, kad jis paskubomis apsirengė, pažadino rūmų tarnautojus ir liepė pakviesti Amenį.

Nešamas smarkaus rytų vėjo, Egipto link skriejo milžiniškas debesis skėrių. Jų ten buvo milijonai, o gal milijardai. Skėriai puolė šalį ne pirmą kartą, bet šįkart jų antplūdis baugino savo mastu.

Faraono perspėti Deltos valstiečiai užkūrė laužus, į kurių ugnį mėtė kvapnias medžiagas, turėjusias nubaidyti skėrius; kai kurie augalai buvo uždengti dideliais šiurkštaus lininio audeklo apklotais.

Kai Mozė paskelbė, kad vabzdžiai suris visus Egipto medžius, nepalikdami nė vieno vaisiaus, valdovo pasiuntiniai greit paskleidė tą žinią po kaimus, ir dabar visi džiūgavo, kad nedelsdami ėmėsi Ramzio nurodytų atsargumo priemonių.

Nuostoliai buvo nedideli – mažesnių nebuvo galima nė tikėtis. Žmonės prisiminė, kad skėrys buvo vienas iš simbolinių pavidalų, kurį įgaudavo faraono siela, kad vienu milžinišku šuoliu pasiektų dangų. Nedidelis skėrių skaičius buvo laikomas netgi naudingu; gąsdino ir kėlė pavojų tik jų daugybė.

Karališkoji pora dviračiu vežimu apvažiavo sostinės apylinkes, sustodama daugelyje kaimų, kurių gyventojai baiminosi naujo skėrių antplūdžio; bet Ramzis su Nefertare pažadėjo, kad toji neganda netrukus išnyks.

Kaip didžioji valdovo sutuoktinė ir nujautė, rytų vėjas nurimo, ir beveik tuoj pat ėmė dvelkti gūsiai, nunešę skėrių debesį į nendrynus, už dirbamosios žemės plotų.

– Jūs nesergate, – tarė daktaras Pariamakus Mebai, – tačiau jums vis dėlto reikėtų keletą dienų pailsėti.

– Tas negalavimas...

– Širdis puikios būklės, kepenys dirba gerai. Nesibaiminkite: jūs numirsite sulaukęs kokio šimto metų, ne anksčiau!

Meba apsimetė sergąs, tikėdamasis, kad Pariamakus lieps jam keletą savaičių likti namuose, o per tą laiką Ofiras ir jo bendrininkai galbūt bus suimti.

Iš to vaikiško ketinimo nieko neišėjo... O išduoti juos tvarkos sergėtojams reiškė išduoti save patį!

Jam neliko nieko kita, tik įvykdyti užduotį. Tačiau kaip patekti pas Uri-Tešubą nesukėlus ant kojų Seramanos su jo rinktiniais sargybiniais?

Galų gale geriausias jo ginklas – diplomatija. Susidūręs su sardu viename iš rūmų koridorių, Meba jį užkalbino.

– Aša ką tik atsiuntė man laišką, kuriame įsako apklausti

Uri-Tešubą ir užrašyti jo parodymus apie Hetitų imperijos valdymą, – pareiškė Meba. – Tai, ką man atskleis Uri-Tešubas, turi likti paslaptyje, todėl mudu turėsime kalbėtis akis į akį. Aš užrašysiu jo parodymus ant papiruso lakšto, suvyniosiu jį, užantspauduosiu ir įteiksiu valdovui.

Seramana atrodė nepatenkintas.

– Kiek jums prireiks laiko?

– Nežinau.

– Ar jums skubu tai padaryti?

– Taip, tai skubi užduotis.

– Gerai jau... Eime.

Uri-Tešubas pasitiko Mebą nepatikliai, bet diplomatas sugebėjo įsiteikti hetitui. Jis neskubėjo užversti Uri-Tešubo klausimais, o pirmiausia padėkojo jam už bendradarbiavimą ir užtikrino, kad jo laukianti šviesi ateitis.

Uri-Tešubas ėmė pasakoti apie savo šauniausius mūšius ir net keliskart pajuokavo.

– Ar jūs patenkintas tuo, kaip su jumis šičia elgiamasi? – pasiteiravo Meba.

– Būstas ir maistas visai malonūs, aš mankštinuosi, tad viskas lyg ir gerai, bet man trūksta moterų.

– Galbūt aš galėčiau tai sutvarkyti?

– Kokiu būdu?

– Pareikalaukite leidimo pasivaikščioti sode po saulėlydžio, nes norite pasidžiaugti vėsa. Eglūnų giraitėje prie slaptojo įėjimo durelių jūsų lauks moteris.

– Man atrodo, kad mudu tapsime gerais draugais.

– Tai mano karščiausias noras, Uri-Tešubai.

Oras gedo, dangus niaukėsi. Dievas Setas vėl rodė savo galią. Tas tvankus karštis, kurio nesklaidė nė menkiausias vėjo dvelktelėjimas, suteikė Uri-Tešubui progą pareikalauti pasi-

vaikščiojimo sode. Du hetitą lydėję sargybiniai leido jam klaidžioti tarp gėlynų, nes Uri-Tešubas neturėjo jokios galimybės pabėgti. Beje, kodėl jis turėtų bėgti? Kam jam bandyti ištrūkti iš paauksuoto kalėjimo, kuriame jis saugus?

Pasislėpęs po eglūnų šakomis, Meba drebėjo visu kūnu. Apsvaigęs nuo išgerto mandragoros užpilo ir jau beveik nesusigaudąs, kur jis yra ir ką daro, diplomatas persirito per sodybą juosiančią sieną ir rengėsi smogti.

Kai Uri-Tešubas pasilenks prie jo, Meba perrėš jam gerklę trumpaašmeniu durklu, pavogtu iš pėstininkų karininko. Jis paliks ginklą prie lavono, ir nužudymu bus apkaltinti kariškiai, surezgę sąmokslą prieš Uri-Tešubą, kad atkeršytų priešui, atsakingam už daugybės egiptiečių žūtį.

Mebai dar niekada neteko žudyti. Jis žinojo, kad nužudęs užsitrauks sau prakeiksmą ir bus amžiams pasmerktas pragariškoms kančioms, bet jis ketino gintis, stojęs prieš ano pasaulio teisėjus, ir aiškinti, kad buvęs priverstas užmušti žmogų. Tačiau dabar jis turi galvoti tik apie durklą ir Uri-Tešubo gerklę.

Žingsniai.

Lėti, atsargūs žingsniai. Jo auka artinosi, priėjo, sustojo, pasilenkė...

Meba iškėlė ranką ketindamas smogti, bet stiprus kumščio smūgis per galvą nugramzdino jį į nebūtį.

Seramana kilstelėjo Mebą, sugriebęs jį už palaidinės apykaklės.

– Išdavike, kvaily, menkyste... Stokis, Meba!

Šis nė nekrustelėjo.

– Liaukis apsimetinėjęs!

Mebos galva buvo kažkaip keistai nulinkusi... Seramana suvokė, kad jo smūgis buvo per stiprus.

52

Prasidėjo neišvengiamas smurtinės Mebos mirties tyrimas, ir Seramanai teko atvykti pas Amenį, kuris ėmėsi griežto tardymo. Sardas jautėsi labai nejaukiai ir baiminosi būsiąs nubaustas.

– Byla aiški, – padarė išvadą raštininkas. – Tu įtarei, ir visiškai pagrįstai, kad diplomatas Meba tau pamelavo ir nori nužudyti Uri-Tešubą. Tu mėginai suimti Mebą nusikaltimo vietoje, bet jis ėmė priešintis, sukėlė pavojų tavo gyvybei ir buvo nukautas.

Buvęs piratas lengviau atsikvėpė:

– Puikiai pasakyta!

– Nors Meba ir mirė, jis vis tiek bus perduotas teismui. Kadangi jo kaltumas nekelia jokių abejonių, Mebos vardas bus išbrauktas, išskustas ir ištrintas iš visų oficialių dokumentų. Tačiau lieka klausimas: kieno įsakytas jis veikė?

– Jis man sakėsi gavęs įsakymą iš Ašos.

Amenis krimstelėjo savo teptuką.

– Priversti nužudyti hetitą, norint išvaduoti Ramzį nuo neparankaus ir keliančio daugybę keblumų Uri-Tešubo... Bet Aša niekada nebūtų patikėjęs tokios užduoties aukštuomenės dabišiui ir bailiui! Ir svarbiausia – Aša niekada nepasipriešintų Ramzio valiai, o Ramzis gerbia teisę į prieglobstį ir jos laikosi. Meba dar kartą pamelavo, ir tiek. O gal jis priklausė Egipte įkurdintam hetitų šnipinėjimo tinklui? Gal jis buvo vienas iš jo narių?

– Bet argi jie nebuvo palankūs Uri-Tešubui?

– Šiandien hetitus valdo imperatorius Hatušilis. Uri-Tešubas – tik atskalūnas ir išdavikas. Nužudę aršų Hatušilio priešą, šnipai galėjo tikėtis naujojo Hetitų imperijos valdovo malonių.

Sardas paglostė savo ilgus ūsus.

– Kitaip sakant, Ofiras su Šenaru ne tik gyvi ir sveiki, bet dar ir šiandien slapstosi čia, Egipte.

– Šenaras dingo Nubijoje; apie Ofirą ničnieko negirdėti jau daug metų.

Seramana sugniaužė kumščius.

– Tas prakeiktas burtininkas yra galbūt visai šalia mūsų! Liudijimai apie jo pabėgimą į Libiją taip pat buvo melagingi. Jie turėjo nuslopinti mano nepasitikėjimą.

– Argi Ofiras neįrodė, kad moka rasti tokią vietą, kur būtų nepasiekiamas?

– Tik ne man, Ameni, tik ne man...

– O kas, jei tu – bent vieną kartą! – atgabentum mums jį gyvą?

Tris be galo ilgas dienas saulę virš Pi-Ramzio slėpė tiršti juodi debesys. Egiptiečių nuomone, prie dievo Seto sukelto sąmyšio prisidėjo pavojai, atsklidę su deivės Sechmetės pasiuntiniais, pranašaujančiais ligas ir nelaimes.

Vienintelė būtybė galėjo neleisti padėčiai pablogėti: didžioji valdovo sutuoktinė, žemiškasis amžinojo Įstatymo, kuriam faraonas atnašavo aukas, įsikūnijimas. Tai buvo metas, kai kiekvienas žvelgė į save ir bandė atsikratyti savo trūkumų, nenuolaidžiaudamas silpnybėms. Prisiimdama savo liaudies ydas bei trūkumus, Nefertarė leidosi į Tėbus, į deivės Mut šventyklą, padėti aukų grėsmingosios deivės Sechmetės statulų papėdėje ir tokiu būdu paversti tamsą šviesa.

Sostinėje Ramzis sutiko priimti Mozę, skelbusį, kad miestą gaubianti tamsa esanti devintoji nelaimė, Jahvės atsiųsta Egipto liaudžiai.

– Ar tu pagaliau įtikėjai Jahvės galybe, Faraone?

– Tu tik savaip aiškini gamtos reiškinius, priskirdamas juos savo Dievui; tu matai tikrovę būtent tokią, ir aš gerbiu tavo pažiūras. Bet nepakęsiu, kad dėl tikėjimo kurstytum liaudyje nesantaiką. Toks elgesys prieštarauja Maat įstatymui ir gali įstumti šalį į sumaištį ir pilietinį karą.

– Jahvės reikalavimai lieka kaip buvę.

– Keliauk iš Egipto su savo šalininkais, Moze, ir melskis savo Dievui kur tik tu nori.

– Jahvė nori ne šito; kartu su manimi turi iškeliauti visa hebrajų tauta.

– Tu paliksi čia naminius gyvulius, stambiuosius ir smulkiuosius, nes didžioji jų dalis jums tik išnuomota, o ne priklauso nuosavybės teisėmis. Tie, kas atsisako Egipto, negali naudotis jo gėrybėmis.

– Mūsų kaimenės iškeliaus kartu su mumis. Nė vienas jų gyvulys neliks tavo šalyje, nes visi jie bus panaudoti šlovinti Jahvei. Mes privalome atnašauti aukas, kol pasieksime Pažadėtąją žemę, todėl mums reikia galvijų.

– Nejaugi tu pasielgsi kaip vagis?

– Tik Jahvė gali mane teisti.

– Koks tikėjimas galėtų pateisinti tokią piktadarybę?

– Tu nesugebi jo suprasti. Bus gana, jei tu jam nusilenksi.

– Faraonams pavyko užkirsti kelią fanatizmui ir nepakantumui, tiems mirtiniems nuodams, graužiantiems žmogaus širdį. Vienintelės ir galutinės tiesōs, kurią vieni žmonės primeta kitiems, padariniai mane baugina. O tu jų nebijai?

– Įvykdyk Jahvės valią.

– Moze, nejaugi nebemoki kitų žodžių, išskyrus grasinimus ir plūdimąsi? Kur dingo mudviejų draugystė, vedusi mus pažinimo keliais?

– Man rūpi tik ateitis, o ta ateitis – mano tautos pasitraukimas iš Egipto.

– Eik iš rūmų, Moze, ir daugiau nesirodyk man į akis, kitaip aš laikysiu tave maištininku, ir teismas skirs tau bausmę, taikomą neramumų kurstytojams.

Liepsnodamas pykčiu, Mozė žengė pro rūmų vartus, nesiteikęs pasisveikinti su dvariškiais, kurie būtų mielai persimetę su juo pora žodžių, ir grįžo į savo namus hebrajų kvartale, kur jo laukė Ofiras.

Mago sėbrai jau pranešė jam apie Mebos nesėkmę ir mirtį. Bet paskutiniame diplomato pranešime buvo įdomi žinia: per apeigas Ptaho šventykloje, esančioje Memfyje, Meba pastebėjo, kad Kha nusiėmė amuletą, taigi neteko Setau sukurtos magiškosios apsaugos. Žinoma, gautos didžiojo žynio pareigos gynė jaunuolį nuo piktųjų jėgų, tačiau kodėl Ofirui nepasinaudoti tokia proga ir neišbandyti laimės?

– Ar Ramzis sutiko? – paklausė magas.

– Jis niekad nesutiks! – atsakė Mozė.

– Ramzis nežino, kas yra baimė. Ši padėtis taip ir liks be išeities, kol mes nesigriebsime smurto.

– Maištas...

– Mes turime ginklų.

– Hebrajai bus išžudyti.

– Kas gi kalba apie atvirą sukilimą! Mirtis: štai kas turi tapti dešimtąja – ir paskutine – nelaime, atsiųsta Egiptui.

Mozės įniršis vis neatslūgo. Klausantis grėsmingų Ofiro žodžių, jam atrodė, kad girdi Jahvės balsą.

– Tu teisus, Ofirai; reikia smogti taip skaudžiai, kad Ramzis būtų priverstas išlaisvinti hebrajus. Vidurnaktį, mirties naktį, Jahvė pereis Egiptą, ir mirs visi pirmagimiai.

Ofiras taip ilgai laukė tos akimirkos! Pagaliau jis atkeršys už pralaimėjimus, kuriuos faraonas privertė jį patirti.

– Svarbiausias pirmagimis – Kha, vyresnysis Ramzio sūnus ir galimas jo įpėdinis. Ligi šiol jis naudojosi magiškąja apsauga, kurios aš niekaip neįstengiau įveikti. Tačiau dabar...

– Jahvės ranka jo neaplenks.

– Mes turime apdumti jiems akis, – pasiūlė Ofiras. – Tegu hebrajai broliaujasi su egiptiečiais, kaip tai buvo dar visai neseniai, ir tepasinaudoja tais ryšiais, kad galėtų iškeliaudami pasiimti daug vertingų daiktų. Mums jų prireiks.

– Mes atšvęsime savo Velykas, – paskelbė Mozė, – ir pažymėsime savo namus raudona spalva: kiekvieną iš jų papuošime juozažolės puokšte, apšlakstyta šventės proga paaukotų naminių gyvulių krauju. Mirties naktį Naikintojas pasigailės tų buveinių.

Ofiras nuskubėjo į savo laboratoriją. Pasinaudojus iš Kha pavogtu teptuku, magui galbūt pavyks paralyžiuoti vyresnįjį Ramzio sūnų ir priversti jį iškeliauti nebūtin.

Šviesos ir šešėlių žaismas pagyvino sodą, o jo nutvieksta Nefertarė atrodė dar gražesnė. Iškilni ir paslaptinga, grakščiai kaip deivė vaikštinėjanti tarp medžių ir gėlių, ji buvo gyvas laimės įsikūnijimas. Tačiau bučiuodamas jos ranką Ramzis pajuto, kad ji suirzusi.

– Mozė vis nesiliauja mums grasinęs, – sušnibždėjo ji.

– Jis buvo mano draugas, ir aš niekaip negaliu patikėti, kad jo siela piktavalė.

– Ir aš jį gerbiu, bet jo širdyje įsiliepsnojo ugnis naikintoja; jos aš ir bijau.

Prie karališkosios poros priėjo susirūpinęs Setau.

– Atleiskite man, bet aš įpratęs viską sakyti tiesiai: Kha serga.

– Liga sunki? – paklausė Nefertarė.

– Bijau, kad – taip, Didenybe; mano vaistai nepadeda.

– Tu turi galvoje, kad tai...

– Neapgaudinėkime savęs: tai kerai.

Izidės duktė, burtininkė iš prigimties, didžioji valdovo sutuoktinė, nuskubėjo pas vyresnįjį Ramzio sūnų.

Nors jį kankino skausmai, didysis Ptaho žynys laikėsi nepaprastai oriai. Nupilkusiu veidu, įdubusiais skruostais, Kha gulėjo ant žemos lovos ir trūksmingai alsavo.

– Nebejuda nei rankos, nei kojos, – pasakė jis Nefertarei.

Karalienė uždėjo delnus ant jaunuolio smilkinių.

– Aš atiduosiu tau visą savo energiją, – pažadėjo ji, – ir mudu drauge kovosime su mirtimi pasalūne. Aš atiduosiu tau visą gyvenimo man dovanotą laimę, ir tu nemirsi.

Hetitų sostinėje derybos judėjo į priekį labai lėtai. Hatušilis ginčijosi dėl kiekvieno Ramzio surašytos taikos sutarties straipsnio, siūlė kitas formuluotes, atkakliai prieštaravo Ašai, galų gale sutikdamas su abiem pusėms priimtinu variantu, kurio kiekvieną žodį būdavo pasvėręs šimtą kartų. Putuhepa pridėdavo savo pastabų, ir ginčai vėl įsiliepsnodavo ne vienai dienai.

Ašos kantrybė buvo geležinė. Jis suprato, kad rengia taiką, nuo kurios priklausė visų Artimųjų Rytų ir nemenkos dalies Azijos laimė.

– Nepamirškite, – priminė Hatušilis, – kad aš reikalauju grąžinti mums Uri-Tešubą.

– Tai bus paskutinis spręstinas klausimas, – atsakė Aša, – kai mes prieisime prie bendros nuomonės dėl sutarties visumos.

– Nuostabus optimizmas... Bet ar jūs esate tikras, kad hetitų imperatorius visiškai jumis pasitiki?

– Jeigu jis leistų sau elgtis taip neapdairiai, tai ar jis būtų tapęs hetitų imperatoriumi?

– Priskirdamas man slaptas mintis, ar tik nestumiate į pavojų derybų baigties?

– Jūs neišvengiamai turite slaptų minčių, Didenybe, ir bandote sudaryti sutartį, kuri būtų palankesnė Hetitų imperijai, o ne Egiptui... Mano vaidmuo – atkurti svarstyklių pusiausvyrą.

– Kebli užduotis, galbūt pasmerkta nesėkmei.

– Pasaulio ateitis... Štai ką man patikėjo Ramzis, štai kas yra jūsų rankose, Didenybe.

– Aš kantrus, įžvalgus ir užsispyręs, mano mielas Aša.

– Aš taip pat, Didenybe.

53

Seramana nė kojos nebekėlė iš sargybos būstinės, skirtos jo samdytiems kareiviams, daugių daugiausia leisdamas sau tik šiek tiek papramogauti su mergina iš geriausios aludės; bet ir malonumas nepajėgdavo atitraukti sardo nuo jį apsėdusios įkyrios minties: priešininkas neišvengiamai padarys klaidą, o jis, Seramana, turi būti budrus, kad spėtų ja pasinaudoti.

Kha liga nugramzdino sardą į gilų liūdesį; visa, kas buvo susiję su valdovu ir jo artimaisiais, jaudino Seramaną taip, tarsi valdančioji šeima būtų tapusi jo paties šeima, ir jis nesitvėrė iš įniršio, kad negali sunaikinti Ramzio priešų.

Įėjo vienas iš samdytų kareivių:

– Hebrajų kvartale dedasi keisti dalykai...

– Kokie?

– Ant jų namų durų žymu raudonų dažų pėdsakai. Nežinau kodėl, bet pamaniau, kad jums būtų įdomu tai sužinoti.

– Gerai padarei. Atvesk man Abnerą – bet kokia dingstimi.

Po to, kai plytų dirbėjas Abneras, linkęs apiplėšinėti savo brolius hebrajus, šantažu reikalaudamas sau dalies jų atlyginimo, davė parodymus teisme Mozės naudai, apie jį nieko nebebuvo girdėti.

Nunėręs galvą, Abneras aiškiai jautėsi kaip nesavam kaily.

– Bene vėl kuo nors prasikaltai? – rūsčiai paklausė Seramana.

– Vai ne, pone! Mano gyvenimas švarut švarutėlis, be menkiausios dėmelės, kaip baltas žynio apdaras.

– Tai kodėl tu drebi?

– Aš – tik vargšas plytų dirbėjas, ir...

– Gana, Abnerai; kodėl ištepei savo namo duris raudonais dažais?

– Netyčia, pone!

– Netyčia? Ir lygiai taip pat netyčia jas ištepė daugybės kitų namų gyventojai? Liaukis laikęs mane kvailiu!

Milžinas sardas trakštelėjo pirštų sąnariais. Hebrajas krūptelėjo.

– Taip... taip dabar įprasta!

– Šit kaip... O jei aš imčiau ir iš įpročio nupjaučiau tau ausis ir nosį?

– Jūs neturite teisės, teismas jus apkaltins ir nuteis.

– Mane verčia taip pasielgti ypatingas atvejis: aš tiriu bylą dėl vyresniojo Ramzio sūnaus apkerėjimo, ir nė kiek nenustebčiau sužinojęs, kad tu į tai įsivėlęs.

Teisėjai būdavo labai griežti tiems, kas vertėsi juodąja magija; Abneras rizikavo užsitraukti sunkią bausmę.

– Aš niekuo nekaltas!

– Prisimenant tavo praeitį, bus sunku tuo patikėti.

– Nedarykite šito, pone, – juk aš turiu šeimą, vaikų...

– Arba tu man viską pasakysi, arba aš tave apkaltinsiu.

Abneras neilgai dvejojo, ką pasirinkti: savo paties saugumą ir ramybę ar – Mozės.

– Mozė užkerėjo visus pirmagimius, – atskleidė jis baisiąją paslaptį. – Nelaimės naktį Jahvė juos nužudys. Tam, kad Jis pasigailėtų hebrajų, reikėjo pažymėti jų namus kokiu nors skiriamuoju ženklu: kad ir raudonais dažais.

– Prisiekiu visomis piktosiomis jūros dvasiomis, tas Mozė – tikras pabaisa!

– Jūs... jūs mane paleisite, pone?

– Išplepėsi mane perspėjęs, gyvačiūkšti; kalėjime tu būsi saugus ir nekelsi man grėsmės.

Aiškiai patenkintas tokiu sprendimu, Abneras linktelėjo galvą.

– Kada aš iš ten išeisiu?

– Kada turi ateiti ta nelaimės naktis?

– Nežinau tiksliai, bet visai netrukus.

Seramana puolė pas Ramzį, šis jį priėmė, baigęs kalbėtis su žemdirbystės ministru. Labai sielvartaudamas dėl Kha ištikusios ligos ir žinodamas, kad tik Nefertarės magija palaiko jaunuolio gyvybę, Nedžemas vos įstengė eiti savo pareigas, bet Ramzis jį įtikino, kad tarnavimas šaliai ir egiptiečių bendruomenei yra svarbiau už viską, net už asmeninę nelaimę.

Sardas persakė Abnero žodžius.

– Tas žmogus meluoja, – nutarė valdovas. – Mozė niekada nesumanytų tokios niekšybės.

– Abneras – bailys; bijodamas manęs, jis pasakė tiesą.

– Visa virtinė nusikaltimų, šaltakraujiškas pirmagimių išžudymas... Toks siaubingas sumanymas galėjo kilti tik nesveiko proto žmogui, bet jokiu būdu ne Mozei.

– Siūlau sukelti ant kojų tvarkos palaikymo pajėgas ir neleisti žudikams įgyvendinti savo sumanymo.

– Įtrauk ir kaimo vietovių tvarkos sergėtojus.

– Atleiskite man, Didenybe, bet... ar nereikėtų suimti Mozės?

– Jis neįvykdė jokio nusikaltimo, teismas jį išteisintų. Man reikia rasti kitą sprendimą.

– Norėčiau pasiūlyti vieną priemonę, kuri pasirodys jums kraupi, bet ji gali būti labai veiksminga...

– Labai jau atsargus pasidarei! Sakyk, Seramana.

– Paskleiskime žinią, kad Kha neišgyvens nė trijų dienų.

Toji taip paprastai nusakyta niūri ateitis privertė Ramzį suvirpėti.

– Aš žinojau, kad sukrėsiu jus savo žodžiais, Didenybe, bet ši žinia neišvengiamai paskatins žudikus veikti labai greitai, o aš ketinu pasinaudoti jų skuba.

Valdovas svarstė tą galimybę vos keletą akimirkų.

– Sėkmės tau, Seramana.

Dolantė, Ramzio sesuo, skėlė antausį savo kirpėjai, per stipriai truktelėjusiai jos puikių tamsių plaukų sruogą.

– Dink iš čia, vėpla!

Tarnaitė verkdama išbėgo. Ją tuoj pat pakeitė kita – kojų nagų prižiūrėtoja.

– Nukarpyk negyvą odą ir nudažyk nagus raudonai... Tik neįkirpk man!

Pedikiūrininkė pasirodė besanti labai patyrusi.

– Tu gerai dirbi, – pagyrė ją Dolantė. – Aš tau dosniai atsilyginsiu ir rekomenduosiu tave savo draugėms.

– Ačiū, karalaite; nors aplink tvyro liūdesys, jūs teikate man tiek džiaugsmo.

– Kodėl tu kalbi apie liūdesį?

– Mano pirmoji šio ryto klientė, aukštuomenės moteris, buvojanti dvare, ką tik sužinojo baisią naujieną: vyresnysis valdovo sūnus tuoj mirs.

– Ar tai nėra paprasčiausi gandai?

– Deja, ne! Pasak rūmų gydytojo, Kha išgyvens daugių daugiausia tris dienas.

– Paskubėk užbaigti savo darbą, aš turiu reikalų.

Neatidėliotinas, skubus atvejis. Vienintelis atvejis, kai Dolantė jautėsi privalanti pažeisti saugumo taisykles. Užmiršusi pasidažyti, ji užsidėjo paprastą peruką ir užsimetė ant pečių rudą apsiaustą. Niekas jos neatpažins.

Dolantė įsimaišė tarp žioplinėjančių praeivių ir pasuko hebrajų plytų dirbėjų kvartalo link. Ji prasmuko tarp vandennešio ir sūrių pardavėjo, irzliai nustūmė sau iš kelio dvi mergytes, žaidusias su lėle gatvelės vidury, pastūmė pernelyg lėtai kėblinantį senį ir penkiskart pabeldė į tamsiai žalia spalva nudažytas dureles.

Jos girgždėdamos prasivėrė.

– Kas jūs? – pasiteiravo plytų dirbėjas.

– Burtininko draugė.

– Įeikite.

Plytų dirbėjas, eidamas pirma Dolantės, nuvedė ją laiptais žemyn į rūsį, apšviestą aliejine lempa, kurios menka šviesa krito ant bauginančio mago Ofiro veido. Plėšraus paukščio profilis, išsišovę skruostikauliai, atsikišusi nosis – toks buvo tasai paslaptingas veidas, pakerėjęs Ramzio seserį.

Ofiras spaudė rankoje Kha teptuką, išmargintą keistais ženklais. Nemaža jo dalis buvo sudeginta.

– Kas skubaus nutiko, Dolante?

– Kha mirs artimiausiu laiku.

– Negi rūmų gydytojai nebeturi vilties jį išgydyti?

– Pariamakus mãno, kad mirtis neišvengiama.

– Puiki žinia, bet ji šiek tiek keičia mūsų sumanymą. Jūs gerai padarėte mane perspėjusi.

Vadinasi, nelaimės naktis sutems anksčiau, nei buvo numatyta. Pirmagimiai mirs, pradedant Ramzio sūnumi, ir Egipto liaudį užgrius neviltis. Įbauginti Jahvės galios ir rūstybės, egiptiečiai atsigręš prieš Ramzį. Sukilimas bus milžiniškas.

Dolantė puolė burtininkui į kojas.

– Kas dabar bus, Ofirai?

– Ramzis bus nušluotas, nugalės Mozė ir tikrasis Dievas.

– Mūsų svajonė bus įgyvendinta... Ji taps tikrove...

– Tad apie tikrovę ir pakalbėkime, mieloji Dolante. Kokia jūs buvote teisi, taip atkakliai laikydamasi mūsų sumanymo!

– Ar nebūtų galima išvengti... bereikalingo smurto?

Ofiras pakėlė Dolantę ir pridėjo delnus prie aukštos, tamsiaplaukės, beveik netekusios jėgų moters skruostų.

– Sprendžia Mozė, o Mozę įkvepia Jahvė. Mes neturime svarstyti jo įsakymų, kad ir kokie būtų jų padariniai.

Atlapotų durų trenksmas, nuslopintas riksmas, staigių žingsnių dundesys laiptuose, ir į rūsį įsiveržė milžinas sardas!

Atgalia ranka Seramana nustūmė Dolantę, pãskui kurią jis sekė ligi pat mago buveinės, ir smogė Ofirui – bet ne iš visos

jėgos, o apgalvotai. Krisdamas hetitų šnipas nepaleido iš rankų suspausto saujoje Kha teptuko. Buvęs piratas primygo koja burtininko plaštaką ir privertė jį atgniaužti pirštus.

– Pagaliau aš tave nutvėriau, Ofirai!

54

Setau įėjo į Kha kambarį, numetė užkerėtą teptuką ant plokštėmis išklotų grindų ir ėmė jį nirtulingai trypti, kol iš jo teliko mažyčiai gabalėliai.

Nefertarė, be atvangos palaikiusi gyvybines Ramzio sūnaus jėgas, dėkinga pažvelgė į Setau.

– Apžavai sunaikinti, Didenybe; Kha greit pasveiks.

Nefertarė nuėmė rankas nuo jaunuolio pakaušio ir susmuko netekusi jėgų.

Daktarui Pariamakui paskyrus Nefertarei nekenksmingų stiprinamųjų vaistų, Setau davė karalienei tikrų vaistų, turėjusių grąžinti jos kraujui prarastąją energiją.

– Didžioji valdovo sutuoktinė peržengė nuovargio ribas, – pasakė gyvačių kerėtojas Ramziui.

– Aš reikalauju, kad pasakytum man visą tiesą, Setau.

– Atidavusi savo energiją Kha, Nefertarė atėmė iš savęs daugelį gyvenimo metų.

Ramzis liko prie karalienės lovos galvūgalio, stengdamasis perteikti Nefertarei iš savęs sklindančią jėgą, kuria rėmėsi jo valdymas. Jis buvo pasirengęs paaukoti ją, kad Nefertarė patirtų ilgą ir laimingą senatvę ir savo grožiu nutviekstų abu Egiptus: Aukštutinį ir Žemutinį.

Ameniui prireikė paleisti į darbą visą savo sugebėjimą įkalbinėti ir įtikinėti, kad grąžintų Ramzį prie valstybės reikalų. Valdovas sutiko svarstyti juos su savo bičiuliu tik išgirdęs raminantį Nefertarės balsą. Karalienė patvirtino jaučianti, kad naktis nuo jos tolsta.

– Seramana įteikė man ilgą ataskaitą, – pranešė Amenis. – Magas Ofiras suimtas ir bus teisiamas už šnipinėjimą, juodąją magiją, pasikėsinimą į karališkosios šeimos narių gyvybę ir vargšės Litos bei jos tarnaitės nužudymą. Tačiau jis nėra vienintelis kaltininkas: Mozė toks pat pavojingas kaip Ofiras. Tardomas Ofiras prabilo ir atskleidė, kad Mozė ketino nužudyti visus Egipto pirmagimius. Jei Seramana nebūtų įsikišęs ir užkirtęs kelią tam siaubingam sumanymui, kiek aukų mes dabar būtume turėję apraudoti?

Visi hebrajai – nuo seniausio ligi jauniausio, nuo skurdžiausio ligi turtingiausio, nuo gudriausio ligi patikliausio, visi buvo apstulbinti. Niekas nesitikėjo išvysti patį faraoną, lydimą karių pulko, kuriam vadovavo Seramana. Gatvės žaibiškai ištuštėjo, ir gyventojai tenkinosi tuo, kad stebėjo valdovą, susispietę už pusiau uždarų langinių.

Ramzis nuvyko tiesiai prie Mozės buveinės.

Perspėtas atskriejusio gando, šis su lazda rankoje stovėjo ant namo slenksčio.

– Mes nebeturėjome pasimatyti, Didenybe.

– Tai bus paskutinis mūsų susitikimas, Moze, gali būti tuo tikras. Kodėl bandei sėti mirtį?

– Manyje gyvena tik paklusnumas Jahvei.

– Ar ne per daug žiaurus tas tavo Dievas? Aš gerbiu tavo tikėjimą, mano drauge, bet niekada nesutiksiu, kad jis taptų nesantarvės šaltiniu žemėje, kurią man paliko protėviai. Pasitrauk iš Egipto, Moze, pasitrauk iš jo drauge su hebrajais. Keliaukite kitur tarnauti savo tiesai. Ne tu prašai leidimo palikti Egiptą – aš reikalauju, kad tu iš čia išvyktum.

Užsimetęs ilgą vilnonį, raudonai juodą apsiaustą, imperatorius Hatušilis žvelgė į savo sostinę nuo akropolio, kurio viršūnėje kilo jo rūmai. Hatušilio žmona Putuhepa švelniai paėmė jį už rankos.

– Mūsų kraštas gana atšiaurus, bet jam netrūksta grožio. Kodėl reikėtų paaukoti jį kerštui ir pagiežai?

– Uri-Tešubas turi būti nubaustas, – atkakliai pasakė imperatorius.

– Argi jis dar nenubaustas? Tik įsivaizduok tą negailestingą karį, gyvenantį pas savo didžiausią priešą, kur sargyba nuo jo dieną naktį nenuleidžia akių! Juk Uri-Tešubo išdidumas sužeistas mirtinai.

– Aš neturiu teisės nusileisti Ramziui šiuo klausimu.

– Asirija neleis mums ilgai spyriotis; jos kariuomenė darosi vis grėsmingesnė ir ji nedvejodama mus užpuls, jei sužinos, kad mūsų derybos dėl taikos su Egiptu žlugo.

– Tos derybos – slaptos.

– Nejaugi hetitų imperatorius toks negudrus ir nepatyręs, kad taip mano? Pasiuntiniai be paliovos zuja iš Hetitų imperijos į Egiptą, o iš Egipto – Hetitų imperijon, ir tai, kas buvo slapta, šiandien jau žinoma visiems. Jeigu mes kuo greičiau nesudarysime taikos sutarties su Egiptu, asirai ims laikyti mus lengvu grobiu, nes Ramzis tik stebės mūsų žlugimą, nė negalvodamas ateiti į pagalbą.

– Hetitai įstengs apsiginti.

– Pradėjus tau valdyti, Hatušili, tavo tauta labai pasikeitė. Net kareiviai trokšta taikos. O tu pats? Argi tavo tikslas – kitoks?

– Ar tik ne Nefertarė daro tau įtaką?

– Mano sesuo, Egipto karalienė, yra tokios pat nuomonės kaip ir aš. Jai pavyko įtikinti Ramzį nebekariauti su hetitais, bet ar mes pateisinsime jos viltis?

– Uri-Tešubas...

– Uri-Tešubas priklauso praeičiai. Tegu jis veda egiptietę, įsilieja į faraono tautą ir dingsta iš mūsų ateities!

– Tu daug iš manęs nori.

– Argi tai nėra imperatorienės pareiga?

– Ramzis palaikys mano nuolaidą silpnybės ženklu.

– Nei Nefertarė, nei aš nepriskirsime tavo didžiadvasiškumo kažkokiai silpnybei.

– Bene moterys ims vadovauti Hetitų imperijos ir Egipto užsienio politikai?

– Kodėl gi ne, – atsakė Putuhepa, – jei mes susitarsime dėl taikos?

Per teismą magas Ofiras daug ką pasakė. Jis gyrėsi buvęs hetitų šnipinėjimo tinklo Egipte viršininkas ir pasikėsinęs į Kha gyvybę. Kai jis papasakojo, kaip nužudė vargšę Litą ir jos tarnaitę, teisėjai suprato, kad Ofiras nejautė jokių sąžinės priekaištų ir nedvejodamas vėl žudytų – lygiai taip pat šaltakraujiškai.

Dolantė raudojo. Apkaltinta bendrininkavimu, ji ničnieko neneigė ir tik maldavo brolio – Egipto valdovo malonės. Ji kaltino Šenarą, kurio piktavalė įtaka privertusi ją išsukti iš tiesaus kelio.

Svarstymas užtruko ilgai. Viziris paskelbė nuosprendį. Ofiras buvo nuteistas mirti ir turėjo pats įvykdyti sau bausmę: išgerti nuodų. Dolantė, kurios vardas turėjo būti ištrintas iš visų oficialių dokumentų, buvo visam laikui ištremiama į Pietų Siriją, kur privalėsianti dirbti žemės ūkio darbus vieno žemdirbio sodyboje ir laukuose. Šenaras buvo už akių nuteistas mirti, o jo vardas taip pat turėjo nugrimzti nebūtin.

Tą pačią dieną, kai Aša grįžo į Egiptą, Setau su Vandens Lelija išvyko atgal į Abu Simbelį. Jie vos spėjo pasisveikinti ir pasidžiaugti susitikę prieš vėl išsiskirdami.

Ašą iškart priėmė karališkoji pora. Nefertarė, nors jautėsi labai pavargusi ir išsekusi, nenutraukė susirašinėjimo su Putuhepa. Nugalėtojas, Nubijos liūtas, ir jo bičiulis Budrius, auksaspalvis šuo, vis toks pat išdykėlis, nors jau nebejaunas, nesitraukė nuo karalienės, tarsi būtų žinoję, kad jų kaimynystė ir išdai-

gos teikia Nefertarei jėgų. Ramzis, kai tik galėdavo atsitraukti nuo valdoviškų rūpesčių, skubėdavo pas žmoną. Juodu vaikštinėdavo rūmų soduose, jis skaitydavo jai piramidžių laikų išminčių raštus; abu vis labiau suvokė, kokia beribė meilė juos sieja – gili ir slėpininga meilė, kurios neįmanoma nusakyti žodžiais, kaitri kaip vasaros dangus ir švelni kaip saulėlydis virš Nilo.

Nefertarė pati versdavo Ramzį ją palikti ir grįžti prie darbų, susijusių su Egiptu, prie būtinybės kreipti valstybės laivą derama linkme ir atsakinėti į begalę klausimų, kuriuos valdovui kasdien užduodavo ministrai ir aukšti pareigūnai. Gražiosios Izetės, Meritamon ir jau atgavusio jėgas Kha pastangomis Nefertarės sveikata gerėjo, o sveikdama karalienė atgavo džiaugsmą ir jaunystę. Ją taip pat labai džiugino mažojo Merenptaho apsilankymai – berniukas jau buvo toks išvaizdus! Ne mažiau malonumo Nefertarei teikė ir Tujos vizitai – o Ramzio motina sumaniai slėpė nuo visų savo pačios nuovargį...

Aša puolė kniūbsčias prieš Nefertarę.

– Hatuše man taip trūko jūsų išminties ir grožio, Didenybe.

– Ar tu atgabenai gerų žinių?

– Puikiausių!

– Nejaugi Hatušilis sutinka pasirašyti taiką? – nepatikliai paklausė Ramzis.

– Egipto karalienės ir imperatorienės Putuhepos pastangomis klausimas dėl Uri-Tešubo beveik išspręstas: tegu hetitas lieka Egipte, teįsilieja į mūsų visuomenę ir joje ištirpsta. Taigi sutarčiai pasirašyti kliūčių nebelieka.

Nefertarės veidą nutvieskė plati šypsena:

– Ar tik mes nebūsime laimėję gražiausios iš visų galimų pergalių?

– Pagrindinė mūsų rėmėja buvo imperatorienė Putuhepa. Didžiosios valdovo sutuoktinės laiškai ją sujaudino ir rado atgarsį jos širdyje. Nuo Hatušilio valdymo pradžios hetitai bai-

minasi Asirijos kariuomenės keliamo pavojaus. Jie žino, kad mes, vakarykščiai jų priešai, rytoj būsime geriausia jų parama.

– Pasistenkime kuo greičiau pasinaudoti šia palankia aplinkybe, – patarė Nefertarė.

– Aš atvežiau Hatušilio siūlomą taikos sutarties variantą. Atidžiai jį išnagrinėkime, ir aš vėl leisiuos į kelionę pas hetitus, vos gavęs jūsų ir valdovo sutikimą.

Karališkoji pora drauge su Aša ėmėsi darbo. Ramzis nustebo pamatęs, kad Hatušilis sutiko su dauguma Egipto jam iškeltų sąlygų.

Aša atliko didžiulį darbą, ištikimai įvykdęs Ramzio valią. Tuja savo ruožtu atidžiai perskaitė sutartį, ir ji jai pritarė.

– Kas čia dedasi? – paklausė Nubijos vietininkas, kurio vežimas, traukiamas dviejų arklių ir vadeliojamas patyrusio vadeliotojo, riedėjo Pi-Ramzio rūmų link triukšmingomis ir perpildytomis gatvėmis.

– Hebrajai palieka Egiptą, – atsakė vadeliotojas. – Vadovaujami savo pranašo Mozės, jie iškeliauja į Pažadėtąją žemę.

– Kodėl faraonas leido šitokią kvailystę?

– Ramzis išveja juos už viešosios tvarkos pažeidimą.

Nubijos vietininkas, atvykęs į sostinę oficialaus vizito, buvo priblokštas pamatęs tūkstančius vyrų, moterų ir vaikų, iškeliaujančių iš Pi-Ramzio. Varydami pirma savęs gyvulių bandas, hebrajai traukė vežimėlius, prikrautus maisto ir drabužių. Kai kurie dainavo, kiti atrodė nuliūdę. Kraustymasis į kažin kokias tolybes daugumai kėlė sielvartą, bet niekas nedrįso pasipriešinti Mozei.

Nubijos vietininką pasitiko Amenis ir nulydėjo jį į Ramzio darbo kambarį.

– Kokia šio apsilankymo priežastis? – paklausė valdovas.

– Aš privalėjau perspėti jus kaip galima greičiau, Didenybe, todėl nedvejodamas pasinaudojau greitaeigiu laivu, noréda-

mas pats jums pranešti apie kraupius įvykius, nugramzdinusius į gedulą man patikėtą kraštą... Jie buvo tokie netikėti, tokie žiaurūs! Aš nepajėgiau įsivaizduoti...

– Liaukis tuščiai plepėjęs, – pareikalavo Ramzis, – ir sakyk tiesą.

Nubijos vietininkas nurijo seiles.

– Maištas, Didenybe. Baisus susivienijusių genčių maištas.

55

Šenaras pasiekė savo tikslą.

Ištisus mėnesius diena iš dienos jis įkalbinėjo genčių vadus; nerdamasis iš kailio stengėsi vieną po kito įtikinti juos sudaryti sąjungą ir užgrobti pagrindinę Nubijos aukso kasyklą. Nors jis žadėjo dosniai jiems sumokėti sidabro plokštelėmis, juodaodžiai kariai neatrodė linkę lengvai mesti iššūkį Ramziui Didžiajam. Argi ne beprotybė – stoti prieš Egipto kariuomenę, kuri Sečio valdymo pradžioje vienąkart jau buvo sutriuškinusi maištininkus?

Nors Šenarą dažnai lydėjo nesėkmė, jis atkakliai tęsė pradėtą veiklą. Paskutinė galimybė nužudyti Ramzį buvo įvilioti jį į pasalą, o tam Šenarui reikėjo užsitikrinti užgrūdintų karių pagalbą – tokių karių, kurie būtų pasiryžę užgrobti nemažą turtą ir nebijotų drąsiai stoti prieš faraono kareivius.

Šenaro atkaklumas susilaukė atlygio. Nusileido vienas vadas, paskui antras, trečias ir daug kitų... Tada prireikė naujų derybų išrinkti maišto vadui.

Ginčas peraugo į muštynes, per kurias buvo užmušti du genčių vadai ir samdytas kareivis kretietis. Visus sutaikė Šenaro kandidatūra: žinoma, jis nebuvo nubis, užtat geriausiai pažinojo Ramzį ir jo kariuomenę.

Sargybiniai, įpareigoti prižiūrėti kasyklos darbininkus, menkai tepasipriešino užplūdusiai juos lankais ir ietimis ginkluotų juodaodžių karių ordai. Per keletą valandų užpuolikai tapo aplinkinės vietovės šeimininkais, o po kelių dienų nuvijo kariuomenę, atžygiavusią iš Buheno tvirtovės įvesti tvarkos.

Maištas įgavo tokį mastą, kad Nubijos vietininkui neliko kitos išeities, kaip tik viską pranešti Ramziui.

Šenaras žinojo, kad jo brolis atvyks pats tramdyti nepaklusniųjų ir taip padarys lemtingą klaidą.

Plynos kalvos, granito salelės; siaura žalumos juosta, besipriešinanti dykumos puolimui; tobulai mėlynas dangus, kurį raižė pelikanai, rausvieji flamingai ir karūnuotosios gervės; dvikamienės palmės... Tokia buvo nuostabioji Nubija, kurią Ramzis taip mylėjo. Jos kerai veikė jį kiekvieną akimirką, nepaisant rimtų rūpesčių, privertusių valdovą skubiai leistis su kariuomene toli į pietus.

Pasak vietininko pranešimo, maištaujančios nubių gentys užgrobė pagrindinę aukso kasyklą. Aukso gavybos pertrūkių padariniai visada būdavo katastrofiški: juk, viena vertus, brangiojo metalo reikėjo šventyklas puošiantiems auksakaliams, kita – auksas buvo reikalingas valdovui kaip dovana vasalinių valstybių pareigūnams, siekiant palaikyti puikius diplomatinius santykius.

Nors buvo gaila skirtis su Nefertare, Ramzis suvokė, kad privalo smogti skubiai ir stipriai, juoba kad buvo tikras, jog to maišto kurstytojas galėjo būti tik Šenaras. Didžiosios valdovo sutuoktinės nuojauta patvirtino Ramzio spėjimą.

Jo vyresnysis brolis nedingo dykumos toliuose, kaip buvo manyta, ir įsigudrino sukelti neramumus. Turėdamas galimybę apsirūpinti auksu, jis įstengs suburti gaujas samdytų kareivių, puls Egipto tvirtoves ir leisis į beprotišką nuotykį: užkariauti faraonų krašto. Nesėkmių subrandinta neapykanta ir pavydas įstūmė Šenarą karalystėn, iš kurios jis nebesuras kelio atgal: beprotybės karalystėn.

Visi giminystės jausmai ir ryšiai, sieją Ramzį su Šenaru, dabar buvo nutraukti. Net Tuja neprieštaravo, kai faraonas atskleidė, ką jis ketinąs daryti. Šis brolžudiškas susidūrimas bus paskutinis.

Ramzį lydėjo daug „karališkųjų sūnų", nekantraujančių įrodyti jam savo narsą. Užsidėję perukus su dengiančiomis pečius ilgomis sruogomis, vilkėdami smulkiai klostytomis plačiarankovėmis palaidinėmis ir sijonais, sujuostais plačiais diržais, kurių galai krito priekyje kaip trumpa prijuostė, jie išdidžiai laikė rankose dievo šakalo – „kelių atvėrėjo" ženklą.

Kai didžiulis dramblys pastojo jiems kelią, net patys drąsiausieji kone pasileido bėgti; bet Ramzis priėjo prie gyvojo kalno ir leidosi užkeliamas straubliu ant milžino pakaušio, tarp linksmai plakančių orą didelių ausų. Kaipgi buvo galima dar abejoti dieviškąja apsauga, sergstinčia faraoną?

Ramzio liūtas Nugalėtojas, vis krestelėdamas savo puikiuosius karčius, žingsniavo dramblio dešinėje kasyklos link. Lankininkai ir pėstininkai buvo tikri, kad faraonas pralauš priešų gretas smarkiu puolimu; tačiau Ramzis įsakė įrengti stovyklą ir išskleisti palapines tolokai nuo žygio tikslo. Virėjai tučtuojau ėmė plušėti prie ugniakurų ir prikaistuvių, o kariai valė ginklus, galando kalavijų bei durklų ašmenis ir šėrė asilus bei jaučius.

Vienas iš „karališkųjų sūnų", dvidešimtmetis jaunuolis, išdrįso paprieštarauti:

– Kam laukti, Didenybe? Keletas maištaujančių nubių neįstengs pasipriešinti mūsų pajėgoms!

– Tu prastai pažįsti šį kraštą ir jo gyventojus. Nubiai puikiai šaudo iš lanko ir kaunasi taip įnirtingai, kad šiuo atžvilgiu yra neprilygstami. Jei mes jau dabar, net nepradėję kautynių, laikysime save nugalėtojais, tai žus daug vyrų.

– Toks jau karo dėsnis...

– Mano dėsnis – išsaugoti kaip galima daugiau gyvybių.

– Bet... juk nubiai nepasiduos!

– Iš tiesų ne – jei mes jiems grasinsime.

– Tai negi mes derėsimės su tais laukiniais, Didenybe!

– Reikia juos apstulbinti. Ne ginklas, o pranašumas teikia pergalę. Nubiai įpratę rengti pasalas ir pulti iš užnugario. Mes

nesuteiksime jiems tokios galimybės ir priblokšime juos tuo, ko jie visiškai nesitiki.

Taip, Šenaras gerai pažinojo Ramzį. Valdovas puls tiesiai į priekį, vieninteliu keliu, vedančiu į kasyklą. Iš abiejų kelio pusių kylančios uolos ir saulės nudegintos kalvos bus puikus prieglobstis nubių lankininkams. Jie iššaudys karininkus, Egipto kariuomenė pakriks, ir Šenaras savo rankomis nužudys sutrikusį, nusiminusį Ramzį, maldaujantį jo pasigailėti.

Nė vienas Egipto kareivis neištrūks gyvas iš šitų spąstų.

O tada Šenaras pakabins Ramzio lavoną savo laivo pirmagalyje ir pergalingai įžengs į Elefantiną; paskui jis užims Tėbus, Memfį, Pi-Ramzį ir visą Egiptą. Liaudis stos jo pusėn, ir Šenaras pagaliau taps valdovu, atkeršijęs visiems tiems, kurie nesugebėjo jo įvertinti.

Valdovo brolis išėjo iš akmeninio namelio, kuriame anksčiau gyveno meistras, įpareigotas prižiūrėti, kaip gryninamas auksas, ir užkopė į aikštelės, kur buvo plaunama auksingoji rūda, viršūnę. Tik vanduo, tekantis žemyn nuožulnia plokštuma į dekantavimo baseiną, pajėgdavo atskirti brangųjį metalą nuo gyslinės uolienos. Grunto dalelytės likdavo plūduriuoti vandenyje, o sunkesnis mineralas grimzdavo gilyn ir krisdavo ant baseino dugno. Nuobodi procedūra, reikalaujanti beribės kantrybės. Šenaras pagalvojo apie savo paties gyvenimą: kiek begalinių metų jam prireikė, kol jis atsikratė Ramzio magijos ir įstengė jį nugalėti bei įtvirtinti savo didybę! Dabar, triumfo valandą, jis jautėsi toks apsvaigęs, lyg būtų girtas.

Staiga vienas iš sargybinių ėmė pašėlusiai mojuoti rankomis, duodamas kažkokius ženklus; ligi tol tvyrojusią tylą perskrodė šūksniai. Juodaodžiai kariai, prisismaigstę į garbanotus plaukus plunksnų, pasileido lakstyti į visas puses.

– Kas čia dabar dedasi?! Liaukitės blaškęsi!

Šenaras nulipo nuo pakylos ir stvėrė už peties kažkurios

genties vadą, kuris, visai netekęs nuovokos, sukosi ratu kaip vilkutis.

– Nusiramink! Nusiramink, sakau tau! Čia aš įsakinėju!

Karys bakstelėjo ietimi aplinkinių kalvų ir uolų link:

– Visur... Jie visur!

Šenaras paėjėjo į aikštės vidurį, pažvelgė aukštyn ir pamatė juos.

Aukso kasyklą buvo apsupę tūkstančiai Egipto kareivių.

Aukščiausios kalvos viršūnėje dešimt vyrų pastatė baldakimą, o po juo – sostą, į kurį atsisėdo Ramzis su mėlyna karūna ant galvos. Liūtas atsigulė prie jo kojų.

Nė vienas nubis negalėjo atplėšti akių nuo to keturiasdešimt dvejų metų valdovo, kuris dvidešimtaisiais valdymo metais pasiekė galios viršūnę. Juodaodžiai kariai, nors buvo labai drąsūs, suprato, kad pulti faraoną būtų savižudybė. Spąstai, kuriuos Šenaras tarėsi parengęs Ramziui, užsitrenkė, tik įkliuvo į juos ne Ramzis, o jis pats. Faraono kareiviai išžudė nubių sargybinius ir nepaliko maištininkams jokios galimybės pasprukti.

– Mes nugalėsim! – suriko Šenaras. – Visi paskui mane!

Nubių vadai atsipeikėjo. Taip, reikia kautis.

Vienas iš jų su kokiais dvidešimčia stūgaujančių ir mosuojančių ietimis vyrų ėmė ropštis kalvos šlaitu valdovo link.

Strėlių papliūpa išguldė juos ant žemės. Miklesnis už savo gentainius, jaunas karys, bėgdamas vingiais, beveik pasiekė sosto papėdę. Liūtas liuoktelėjo pirmyn ir suleido nagus į užpuoliko galvą.

Laikydamas rankoje karvedžio skeptrą, Ramzis nė nekrustelėjo. Liūtas pakapstė smėlį, papurtė karčius ir vėl atsigulė prie savo šeimininko kojų.

Beveik visi nubių kariai metė ginklus ir puolė kniūbsti prieš faraoną, rodydami savo nuolankumą. Įsiutęs Šenaras ėmė spardyti vadus kojomis:

– Stokite ir kaukitės! Ramzis nėra nenugalimas!

Šenaras, kadangi niekas jam nepakluso, suvarė savo kalaviją į strėnas vienam senam genties vadui. Smarkūs, bet trumpi priešmirtiniai senuko traukuliai ir gargimas sukrėtė kitus nubių vadus. Jie pakilo nuo žemės, apsupo Ramzio brolį ir ėmė varstyti jį neapykantos kupinais žvilgsniais.

– Tu mus išdavei, – pareiškė vienas iš jų. – Tu mus išdavei ir mums pamelavai. Niekas negali nugalėti Ramzio, o tu – tu užtraukei mums nelaimę.

– Kaukitės, bailiai!

– Tu mums melavai, – choru pakartojo jie.

– Paskui mane! Užmuškime Ramzį!

Netekęs proto, Šenaras iškėlė kalaviją ir užlėkė ant pakylos, stūksančios virš vandens talpyklos ir aukso plovimo aikštelės.

– Aš – valdovas, vienintelis Egipto ir Nubijos valdovas, aš esu...

Dešimt strėlių, kurias paleido genčių vadai, vienu metu susmigo jam į galvą, gerklę ir krūtinę. Šenaras krito aukštielninkas ant nuožulnios plokštumos, ir jo kūnas lėtai nuslydo į dekantavimo baseiną kartu su susmulkinta uoliena, iš kurios rami vandens srovė plovė auksą.

56

Hebrajų išvykimo nesudrumstė joks nemalonus įvykis. Daugelis egiptiečių apgailestavo, kad netenka draugų ir artimųjų, kurie sumanė leistis į beprotišką nuotykį; savo ruožtu daugelis hebrajų baiminosi sunkios kelionės per dykumą, kur tyko tūkstančiai pavojų. Su kiek priešų teks susiremti, kiek tautų ir genčių priešinsis Jahvės garbintojų žygiui per jų žemes.

Seramana niršo.

Prieš išvykdamas Nubijon, Ramzis įpareigojo Amenį su sardu palaikyti sostinėje tvarką. Jeigu hebrajai būtų sukėlę nors menkiausią sambrūzdį, saugumo pajėgos privalėjo įsikišti – ryžtingai ir nedelsdamos. Tačiau kadangi hebrajai iškeliavo iš Pi-Ramzio visiškai ramiai, Seramana neturėjo jokio pagrindo nei apklausti, nei sulaikyti Mozės su Aaronu.

Sardas vis dar buvo tikras, kad faraonas be reikalo pasigailėjo hebrajų vado; net sena ir nuoširdi draugystė negalėjo pateisinti tokio atlaidumo. Mozė sugebės kenkti ir būdamas toli nuo Egipto.

Atsargumo dėlei Seramana įsakė dešimčiai samdytų kareivių sekti hebrajams iš paskos ir nuolat jam pranešinėti apie jų judėjimą. Jis labai nustebo sužinojęs, kad pranašas nepasuko į Silę vedančiu keliu, palei kurį buvo įrengti šuliniai ir kurį gynė Egipto kariuomenė, o pasirinko menką taką, besidriekiantį į nendrynus. Taigi Mozė užkirto kelią bet kokiai pagundai sugrįžti atgal.

– Seramana! – sušuko Amenis. – Aš visur tavęs ieškojau. Ar tu taip ir spoksosi visą amžinybę į Šiaurės kelią?

– Tas Mozė, pridaręs tiek blogio, iškeliavo nenubaustas... Nemėgstu neteisingumo.

– Prieš mirtį Ofiras pasakė mums kai ką įdomaus – tarsi kaip tas skorpionas būtų norėjęs pats save visiškai sunaikinti: du beduinų genčių vadai, Amosas ir Baduchas, išvyko iš Egipto drauge su hebrajais. Būtent jie aprūpino ginklais Jahvės sekėjus, kuriems esą gali jų prireikti kautynėms su faraono kariais keliaujant iš Egipto.

Seramana trinktelėjo dešinės rankos kumščiu per kairiosios delną.

– Tie du plėšikai – ne kas kitas, kaip nusikaltėliai... Vadinasi, mano pareiga – juos suimti; beje, kartu su jų bendrininku – Moze.

– Visiškai teisingai.

– Tuoj pat išvykstu su penkiasdešimčia kovos vežimų. Pargabensiu visus tuos šaunuolius ir patupdysiu juos kalėjiman.

Ramzis suspaudė Nefertarę savo glėbyje. Švelni mylimoji, vos pasidažiusi, kvapi kaip deivė, buvo dar gražesnė nei visuomet.

– Šenaras nukautas, – pranešė valdovas, – o nubių maištas nuslopintas.

– Gal Nubija pagaliau sužinos, kas yra taika ir ramybė?

– Maištininkų vadeivos nubausti mirtimi už valstybės išdavystę. Kaimų gyventojai, kuriuos jie smurtu vertė prisidėti prie maišto, jų mirties proga surengė šventę. Man grąžino pavogtąjį auksą. Vieną jo dalį aš atidaviau Abu Simbeliui, kitą – Karnakui.

– Ar darbai Abu Simbelyje juda į priekį?

– Setau šauniai vadovauja statyboms.

Karalienė nebegalėjo ilgiau slėpti svarbiausios naujienos:

– Seramana su penkiasdešimčia kovos vežimų leidosi vytis Mozės.

– Kodėl?

– Kartu su hebrajais iškeliavo du hetitų šnipai beduinai. Seramana nori suimti abu piktadarius ir Mozę. Amenis neprieštaravo tam žygiui, nes sardo veiksmai atitinka įstatymą.

Ramziui prieš akis iškilo Mozė, žygiuojąs savo tautos priešaky ir stuksenąs į žemę gumbuota lazda; Mozė, rodąs visiems kelią, verčiąs dvejojančiuosius neatsilikti ir maldaująs Jahvę apsireikšti naktį ugnies stulpu, o dieną – virtine debesų, šitaip parodant kryptį Pažadėtosios žemės link. Ne, Mozės neprivers atsitraukti jokia kliūtis, neišgąsdins joks priešas.

– Aš ką tik gavau ilgą laišką iš Putuhepos, – toliau pasakojo naujienas Nefertarė, – ji tvirtai tiki, kad mes sudarysime taiką.

– Puiki žinia!

Ramzis ištarė tai išsiblaškęs, galvodamas apie ką kita.

– Tu bijai, kad Mozę užmuš, juk taip?

– Norėčiau niekada jo nebepamatyti.

– O dėl taikos sutarties lieka dar vienas keblus klausimas.

– Vėl kas nors susiję su Uri-Tešubu?

– Ne, šįkart – su pačiu sutarties tekstu... Hatušilis nenori pripažinti esąs vienintelis atsakingas už karo kurstymą ir skundžiasi, kad jis laikomas žemesnio rango asmeniu, priverstu paklusti faraono valiai.

– Argi ne taip yra iš tikrųjų?

– Sutarties tekstas bus paskelbtas, jį skaitys būsimosios kartos: Hatušilis nenori užsitraukti gėdos jų akyse.

– Tegu hetitas nusilenkia, kitaip jis bus sunaikintas!

– Nejaugi mes turėsime atsisakyti taikos dėl kelių aštrių žodžių?

– Kiekvienas žodis svarbus.

– Gal vis dėlto galėčiau pasiūlyti Abiejų Žemių valdovui kitą sutarties variantą?

– Manau, atsižvelgiantį į Hatušilio reikalavimus?

– Atsižvelgiantį į abiejų tautų ateitį – tautų, kurios atsisako karo, žudynių ir nelaimių.

Ramzis pabučiavo Nefertarę į kaktą.

– Ar turiu nors kokią galimybę nepaisyti didžiosios valdovo sutuoktinės valios diplomatijos srityje?

– Jokios, – atsakė ji, padėjusi galvą Ramziui ant peties.

Mozė įtūžo, o Aaronui teko užtvoti lazda per nugarą keliems neklaužadoms, jau pasibodėjusiems kelione ir norintiems grįžti į Egiptą, kur jie mito sočiai ir gyveno patogiuose būstuose. Didžioji dauguma hebrajų nekentė dykumos ir niekaip negalėjo priprasti miegoti po atviru dangumi arba palapinėse; daugelis ėmė murmėti ir piktintis sunkiu gyvenimu, į kurį pranašas juos įstūmė.

Tada suskambo griausmingas Mozės balsas. Tautos vadas įsakė bailiams ir abejingiesiems paklusti Jahvei ir tęsti kelionę Pažadėtosios žemės link, kad ir kokie pavojai bei išbandymai jų lauktų. Ir ilga eisena pajudėjo: už Silės ribų, drėgna ir pelkėta vietove. Kartais hebrajai įsmukdavo į purvą, vežimai apvirsdavo, siurbėlės puolė žmones ir gyvulius.

Mozė nutarė sustoti poilsio netoli pasienio, prie Sarbonio ežero ir Viduržemio jūros. Vietovė buvo laikoma pavojinga, nes dykumos vėjas pripustydavo daugybę smėlio, užklodavo juo nepatikimus vandens paviršius ir šitaip suformuodavo apgaulingus žemės plotus – vadinamąją „nendrių jūrą“.

Niekas negyveno nykioje vietovėje, paliktoje vėjo gūsių ir jūros bei dangaus rūstybės valiai; jos vengė net žvejai, bijodami tapti lakiojo smėlio aukomis.

Prie Mozės kojų sukniubo moteris susitaršiusiais plaukais:

– Mes visi išmirsime čia, šiuose tyruose!

– Klysti.

– Apsižvalgyk aplink! Ar tai čia ta tavo Pažadėtoji žemė?

– Žinoma, ne.

– Toliau mes neisime, Moze.

– Žinoma, eisime. Artimiausiomis dienomis mes pereisime sieną ir eisime ten, kur mus šaukia Jahvė.

– Kaip tu gali šitaip savimi pasitikėti?

– Nes aš regėjau Jį, moterie, ir Jis man bylojo. O dabar eik gulti; mums dar prireiks daug jėgų ir pastangų, kad pasiektume Pažadėtąją žemę.

Sutramdyta moteriškė pakluso.

– Baisi vieta, – nusprendė Aaronas. – Man knieti greičiau vėl leistis į kelią.

– Mums reikėjo ilgo poilsio. Rytoj auštant Jahvė suteiks mums jėgų tęsti žygį.

– Nejaugi tu niekada neabejoji, kad mums pavyks, Moze?

– Niekada, Aaronai.

Seramanos vežimai, lydimi atstovaujančio Ramziui „karališkojo sūnaus", sparčiai vijosi hebrajus. Išplėstomis šnervėmis įkvėpęs jūros oro, buvęs piratas davė savo vyrams ženklą sustoti.

– Kas iš jūsų pažįsta šias vietas?

Atsiliepė patyręs vadeliotojas:

– Čia klaidžioja piktosios dvasios. Nepatariu jų trikdyti.

– Tačiau, – paprieštaravo jam sardas, – hebrajai pasuko kaip tik šiuo keliu.

– Jų valia elgtis kaip netekus proto... O mums reikėtų pasukti atgal.

Tolumoje į dangų kilo laužų dūmai.

– Hebrajų stovykla visai netoli, – pareiškė karališkasis sūnus, – sučiupkime piktadarius.

– Jahvės sekėjai yra ginkluoti, – priminė Seramana, – ir jų daug.

– Mūsų vyrai moka kautis, o kovos vežimai teikia mums pranašumą. Dar iš toli paleisime strėlių papliūpą ir pareikalausime atiduoti mums Mozę su abiem beduinų vadeivomis; o jei hebrajai nesutiks, pulsime.

Kovos vežimai atsargiai nuriedėjo pažliugusia žeme.

Aaronas krūptelėjęs nubudo; Mozė jau buvo pašokęs ant kojų ir nusitvėręs lazdą.

– Tas duslus dundesys...

– Taip, tai dunda egiptiečių kovos vežimai.

– Jie lekia tiesiai į mus!

– Mes dar turime laiko pasprukti.

Abu beduinai, Amosas su Baduchu, atsisakė leistis į nendrių jūrą, bet hebrajai, paklaikę iš baimės, sekė paskui Mozę. Pradėjus temti, jau niekas nebeskyrė, kur vanduo, o kur smėlio juosta, bet Mozė tvirtai žingsniavo į priekį tarp jūros ir ežero, vedamas liepsnos, kuri nuo jaunumės degino jam sielą, liepsnos, tapusios Pažadėtosios žemės troškimu.

Pabandęs išsiskleisti plačiu lanku, kad galėtų apsupti sprunkančius hebrajus, kovos vežimų būrys padarė lemiamą klaidą. Vieni vežimai įklimpo lakiajame smėlyje, kiti nugrimzdo pelkėse, kurias vagojo akiai nematomos srovės; karališkojo sūnaus vežimas įstrigo klampioje žemėje, o Seramanos trenkėsi tiesiai į atsiskyrusius nuo hebrajų abu beduinus.

Papūtė rytų vėjas, prisidėdamas prie atskriejusio iš dykumos; jie išdžiovino perėją – ja pasinaudojo hebrajai, kirsdami nendrių jūrą.

Seramana, nekreipdamas dėmesio į abu šnipus, kuriuos sutraiškė jo vežimo ratai, taip pat įklimpo į smėlį; kol iš klampynės buvo ištraukti vežimai ir sardas surinko krūvon savo vyrus, tarp kurių buvo sužeistųjų, vėjas pakeitė kryptį. Pritvinkę drėgmės, jo šuorai sukėlė smarkias bangas ir jos užliejo perėją.

Bejėgiškai niršdamas, Seramana žiūrėjo į vis labiau tolstantį Mozę, kol šis dingo iš akių drauge su sprunkančiais hebrajais.

57

Nors Neferetė, jauna, bet nepaprastai gabi gydytoja, uoliai rūpinosi karalienės motinos sveikata, Tuja ruošėsi didžiajai kelionei. Netrukus ji prisidės prie Sečio ir paliks žemiškąjį Egiptą, kurio laiminga ateitis buvo beveik užtikrinta. Beveik – nes taikos sutartis su hetitais dar nebuvo sudaryta.

Kai Nefertarė atėjo jos aplankyti sode, kur karalienė motina skendėjo apmąstymuose, Tuja pajuto, kad didžioji valdovo sutuoktinė labai jaudinasi.

– Didenybe, aš ką tik gavau iš imperatorienės Putuhepos štai šitą laišką.

– Mano akys jau prastai mato, Nefertare; būk gera, perskaityk jį.

Švelnus, kerintis karalienės balsas glostyte glostė Tujos širdį.

Mano seseriai, Saulės Sūnaus sutuoktinei, Nefertarei. Abiem mūsų šalims viskas klostosi gerai, aš tikiuosi, kad tavo pačios ir tavo artimųjų sveikata – kuo puikiausia. Mano duktė jaučiasi puikiai, o žirgai – nuostabūs; tegu taip pat klojasi tavo vaikams, tavo žirgams ir Ramzio Didžiojo liūtui. Tavo nuolankus tarnas Hatušilis – prie Faraono kojų ir puola priešais jį kniūbsčias.

Taika ir brolybė: tokius žodžius reikia tarti, nes Egipto dievas – šviesa ir Hetitų imperijos dievas – audra nori susibroliauti.

Sutarties tekstą gabeną Egipto ir Hetitų imperijos pasiuntiniai leidosi į kelią Pi-Ramzio link, kad Faraonas visiems laikams patvirtintų mūsų bendrą nutarimą.

Tesergsti mano seserį Nefertarę dievai ir deivės.

Nefertarė su Tuja puolė viena kitai į glėbį ir pravirko iš džiaugsmo.

Seramana jautėsi esąs panašus į vabzdį, kurį tuoj sutraiškys Ramzio sandalas. Nukoręs galvą, sardas rengėsi būti išvytas iš rūmų ir negalėjo suvokti, kaip jam reikės susitaikyti su tokiu nuosmukiu. Jis, buvęs piratas, priprato gyventi kaip tvarkos sergėtojas ir teisybės gynėjas. Visiška ištikimybė Ramziui suteikė jo gyvenimui prasmę ir padarė galą klajonėms; Egiptas, kurį jis ketino apiplėšti, tapo jo tėvyne. Jis, jūrininkas, pajuto po kojomis žemę ir nebeturėjo jokio noro kur nors keliauti.

Seramana buvo dėkingas Ramziui už tai, kad jis neprivertė sardo kęsti pažeminimo viso dvaro ir savo pavaldinių akyse; valdovas priėmė jį savo darbo kambaryje, akis į akį.

– Didenybe, aš padariau klaidą. Niekas nepažinojo tos vietovės, ir...

– Kas nutiko dviem beduinams, hetitų šnipams?

– Jie žuvo po mano vežimo ratais.

– Ar esi tikras, kad Mozė išvengė audros?

– Jis su hebrajais perėjo nendrių jūrą.

– Pamirškime juos, kadangi jie kirto sieną.

– Bet... Mozė jus išdavė!

– Jis eina savu keliu, Seramana. Kadangi jis nebegalės drumsti Abiejų Žemių ramybės, tekeliauja pasitikti savo likimo. O tau aš turiu svarbią užduotį.

Sardas nepatikėjo savo ausimis. Nejaugi valdovas atleido jam nesėkmę?

– Tu vyksi į pasienį su dviem kovos vežimų pulkais, pasitiksi ten hetitų pasiuntinius ir užtikrinsi jų saugumą.

– Tai tokia užduotis... tokia užduotis...

– Lemiama užduotis, Seramana, kad pasaulyje būtų taika.

Hatušilis nusileido.

Atsižvelgdamas į savąją – valstybės vyro – nuojautą, žmonos Putuhepos patarimus ir Egipto pasiuntinio Ašos nuomonę, jis parašė sutartį dėl taikos su Egiptu, neprieštaraudamas

Ramzio reikalavimams, ir paskyrė du pasiuntinius, įpareigojęs juos nugabenti faraonui sidabrines lenteles, išmargintas dantiraščio rašmenimis perteiktu sutarties tekstu.

Hatušilis pažadėjo Ramziui padėti sutartį Saulės deivės šventykloje Hatuše – su sąlyga, kad Egipto valdovas pasielgs taip pat ir patalpins hetitų atsiųstą tekstą kurioje nors iš didžiųjų Dviejų Žemių šventyklų; tačiau ar Ramzis sutiks pasirašyti sutartį, nepridėjęs naujų sąlygų?

Keliaujant nuo hetitų sostinės iki Egipto sienos, aiškiai buvo justi šalyje tvyrojusi įtampa. Aša suvokė, kad jis negali reikalauti iš Hatušilio nieko daugiau; jei Ramzis parodys kokį nors nepasitenkinimą, sutarties tekstas taip ir liks neįgavęs juridinės galios. O hetitų kariai neslėpė nerimo, manydami, kad priešiškai nusiteikusios grupuotės gali juos užpulti bet kurią akimirką, norėdamos sutrukdyti taikos pasiuntiniams nuvykti į paskirties vietą. Perėjos, tarpekliai ir miškai baugino juos kaip galimi spąstai; bet kelionė vyko sėkmingai.

Pastebėjęs Seramaną ir egiptiečių kovos vežimus, Aša net atsiduso iš palengvėjimo. Dabar jis keliaus ramus.

Sardas ir vyriausiasis hetitų kovos vežimų padalinio karininkas šaltai pasveikino vienas kitą; buvęs piratas būtų mielai išgalabijęs tuos laukinius, bet jis privalėjo paklusti Ramziui ir atlikti savo užduotį.

Pirmąkart hetitų kovos vežimai pateko į Deltą ir nuriedėjo keliu, vedančiu į Pi-Ramzį.

– Kas girdėti apie maištą Nubijoje? – paklausė Aša.

– O ką, ar apie tai buvo žinoma Hatuše? – sunerimo sardas.

– Nesijaudink, tos žinios buvo ir liko slaptos.

– Ramzis vėl įvedė tvarką, o Šenarą užmušė jo paties sąjungininkai.

– Ak, kad taika greičiau įsiviešpatautų Šiaurėje, kaip tai jau atsitiko Pietuose! Jei Ramzis sutiks pasirašyti hetitų pasiunti-

nių gabenamą sutartį, prasidės klestėjimo laikotarpis, kurį prisimins būsimosios kartos.

– O kodėl gi jis turėtų nesutikti?

– Dėl vienos smulkmenos, kuri visai ne smulkmena... Na, bet tikėkimės geriausia, Seramana.

Dvidešimt pirmųjų Ramzio valdymo metų dvidešimt pirmąją žiemos dieną Amenis įvedė Ašą ir du hetitų diplomatus į Pi-Ramzio rūmų priėmimo salę, kurios prašmatnumas juos apstulbino. Tai buvo ne jų nupilkęs ir karingas pasaulis: čia akį vėrė margaspalvė visata, kurioje didybė derinosi su grožiu ir grakštumu.

Pasiuntiniai įteikė faraonui sidabrines lenteles; Aša perskaitė išankstinį pareiškimą:

Tūkstantis dievybių iš Hetitų imperijos ir tūkstantis Egipto dievų bei deivių tebus liudininkai šios sutarties, kurią sudaro hetitų imperatorius ir Egipto faraonas. Tokie pat liudininkai yra saulė, mėnulis, dangaus ir žemės, kalnų ir upių, jūros, vėjų ir debesų dievai ir deivės.

Šie tūkstančiai dievybių sunaikins namus, šalį ir pavaldinius to, kuris nesilaikys šios sutarties. O to, kuris jos laikysis, atžvilgiu šie tūkstančiai dievybių elgsis taip, kad jis klestėtų ir gyventų laimingai su savo namiškiais, vaikais ir pavaldiniais. *

Dalyvaujant didžiajai valdovo sutuoktinei Nefertarei ir karalienei motinai Tujai, Ramzis pritarė šiam pareiškimui, kurį Amenis užrašė papiruso lakšte.

– Ar imperatorius Hatušilis pripažįsta, kad ši sutartis įpareigoja laikytis taikos ir mūsų įpėdinius?

– Mūsų imperatorius pageidauja, kad ši sutartis lemtų taiką ir brolybę ir jos laikytųsi mūsų vaikai bei mūsų vaikų vaikai.

– Kokias sienas mes pripažinsime?

* Autentiškas sutarties tekstas, saugomas hetitų ir Egipto archyvuose.

– Sieną, einančią Orontu; Pietų Sirijos įtvirtinimų liniją; kelią, skiriantį Egipto Biblą nuo Amuru provincijos, kuri laikoma hetitų protektoratu; kelią Hetitų Kadešo pietuose, skiriantį jį nuo šiaurinio išėjimo iš Bekaa lygumos, esančios Egipto įtakoje. Finikijos uostai ir toliau liks faraono priežiūroje; Egipto diplomatai ir prekybininkai laisvai važinės keliu, vedančiu į Hetitų imperiją.

Aša sulaikė kvapą.

Ar Ramzis sutiks galutinai atsisakyti Kadešo tvirtovės, o ypač – Amuru provincijos? Nei Sečiui, nei jo sūnui nepavyko užimti garsiosios tvirtovės, kurios papėdėje Ramzis laimėjo savo didžiausią pergalę, tad atrodė visai suprantama, kad Kadešas turėtų likti hetitų nuosavybė.

Tačiau Amuru... Egiptas daug kovojo, siekdamas išsaugoti šią provinciją; dėl jos žuvo daug karių. Aša baiminosi, kad šiuo klausimu faraonas gali pasirodyti nesukalbamas.

Valdovas pažvelgė į Nefertarę ir perskaitė atsakymą karalienės akyse.

– Mes sutinkame, – pareiškė Ramzis Didysis.

Amenis vis rašė. Aša pajuto beribį džiaugsmą, užplūstantį ir pripildantį jo širdį.

– Ko dar trokšta mano brolis Hatušilis?

– Galutinės nepuolimo sutarties, Didenybe, ir gynybinės sąjungos prieš bet kokią valstybę, kuri pultų Egiptą ar Hetitų imperiją.

– Ar jūsų imperatorius turi omenyje Asiriją?

– Bet kurią tautą, kuri mėgintų užgrobti Egipto arba Hetitų imperijos žemes.

– Mes taip pat pageidaujame ir šios sutarties, ir sąjungos; jos mums padės išsaugoti mūsų šalių laimę ir gerovę.

Amenis tvirta ranka užrašinėjo valdovo žodžius.

– Didenybe, imperatorius Hatušilis taip pat pageidauja, kad mūsų šalyse būtų gerbiama ir išsaugoma karališkosios valdžios ir sosto įpėdinystė, laikantis įprastų apeigų ir tradicijų.

– Kitaip nė negali būti.

– Galiausiai mūsų valdovas norėtų išspręsti klausimą dėl abipusio bėglių ir nusikaltėlių išdavimo valstybei, kurioje buvo įvykdytas nusikaltimas.

Aša būgštavo kaip tik dėl šios kliūties; vienintelė ginčytina smulkmena galėjo paversti niekais visą sutartį.

– Aš reikalauju, kad su išduotais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai, – pareiškė Ramzis. – Tie asmenys, kai bus grąžinti į savo šalis, Egiptą ar Hetitų imperiją, neturi būti nei baudžiami, nei skriaudžiami, o jų namai turi būti jiems grąžinti nenuniokoti ir neapiplėšti. Be to, Uri-Tešubas, tapęs egiptiečiu, liks laisvas ir pats bus savo likimo šeimininkas.

Abu pasiuntiniai buvo gavę Hatušilio sutikimą priimti šias sąlygas, ir dabar jiedu sutartinai pritarė.

Sutartį buvo galima laikyti įsigaliojusia.

Amenis turėjo perduoti galutinį jos variantą karališkiesiems raštininkams, o šie ją perrašys ant aukščiausios rūšies papiruso.

– Šis tekstas bus iškaltas akmenyje daugelyje Egipto šventyklų, – paskelbė Ramzis, – Ra šventovėje Heliopolyje, ant devintojo pilono rytinio sparno pietinio fasado Karnake ir didžiosios Abu Simbelio šventyklos fasado pietinėje pusėje. Tokiu būdu einant iš šiaurės į pietus, nuo Nilo deltos iki Nubijos, egiptiečiai žinos, kad jie amžinai gyvens taikiai su hetitais, stebimi dievų.

58

Hetitų pasiuntiniai buvo apgyvendinti užsieniečiams skirtų rūmų patalpose ir dalyvavo šventėse bei linksmybėse, kurios užliejo Egipto sostinę. Jie netruko pastebėti didžiulį Ramzio populiarumą. Faraonas visur buvo šlovinamas daina, kuriai visi mielai pritardavo choru: „Jis nutvieskia mus savo spindesiu kaip saulė, atgaivina mus kaip vėjas ir vanduo, mes mylime jį kaip duoną ir puikiuosius audeklus, nes jis yra visos šalies tėvas ir motina, abiejų krantų šviesa".

Nefertarė pakvietė hetitus dalyvauti Hatoros šventykloje atliekamose apeigose; jie išgirdo maldą vienintelei galybei, kuri kasdien susikurdavo pati ir sukurdavo visas gyvybės formas, nuskaidrindavo veidus, priversdavo virpėti iš džiaugsmo medžius ir gėles. Kai visų žvilgsniai nukrypo į Pradžiapatį, slypintį dangaus aukse, tą laimės akimirką paukščiai purptelėjo aukštyn, o žmonėms atsivėrė taikos kelias.

Iš pradžių nuostabos, o paskui džiūgavimo apimti hetitai buvo pakviesti į puotą, kurioje gardžiavosi balandžių troškiniu, marinuotais inkstais, jaučio šlaunies kepsniu, Nilo ešeriais, ant grotelių keptomis žąsimis, lęšiais, saldžiaisiais svogūnais ir česnakais, aguročiais, salotomis, agurkais, žaliaisiais žirneliais, pupelėmis, figų kompotu, obuoliais, datulėmis, arbūzais, ožkos pieno sūriais, jogurtais, apvaliais medaus pyragaičiais, šviežia duona, silpnu alumi, raudonuoju ir baltuoju vynu. Šia ypatinga proga į stalą buvo tiekiamas geriausias vynas, supilstytas į ąsočius ketvirtųjų Sečio valdymo metų šeštą dieną. Ąsočiai buvo pažymėti dykumos valdovo Anubio žen-

klu. Diplomatai stebėjosi valgių gausa ir kokybe, grožėjosi akmens indais ir galiausiai ėmė linksmintis kartu su visais, egiptiečių kalba traukdami Ramzį šlovinančias dainas.

Taip, tai buvo tikrų tikriausia taika.

Pagaliau sostinė užmigo.

Nors buvo jau vėlu, Nefertarė pati parašė ilgą laišką „savo seseriai“ Putuhepai, norėdama padėkoti jai už pastangas siekiant taikos ir papasakoti apie nuostabias valandas, kurias išgyveno džiūgaująs Egiptas ir Hetitų imperija. Kai karalienė užantspaudavo laišką, Ramzis švelniai uždėjo rankas jai ant pečių.

– Argi darbo laikas dar nesibaigė?

– Diena talpina daugiau darbų nei valandų, kitaip nė negalėtų būti, ir gerai, kad taip yra: argi tu nekartoji šito savo aukštiesiems pareigūnams? Didžioji valdovo sutuoktinė negali nepaisyti Įstatymo.

Šventiniai Nefertarės kvepalai svaigino Ramzį. Juos pagaminęs kvepalų žinovas panaudojo ne mažiau kaip šešiolika sudedamųjų dalių: kvapųjį meldą, kadagį, prožirnio žiedus, medžio sakus, mirą ir daug kitų kvapniųjų medžiagų. Žali šešėliai, užtepti ant vokų, paryškino elegantišką karalienės akių formą, o Libijos aliejumi įtrintas perukas pabrėžė didingą veido grožį.

Ramzis nuėmė peruką ir paleido ilgus banguotus Nefertarės plaukus.

– Aš laiminga... Argi mes nepasidarbavome savo tautos labui ir laimei?

– Tavo vardas visiems laikams bus susijęs su šia sutartimi; šią taiką sudarei tu.

– Ką reiškia mūsų šlovė, palyginti su dėsninga dienų ir apeigų kaita?

Ramzis nuleido suknelės petnešėles nuo Nefertarės pečių ir pabučiavo ją į kaklą.

– Kaip tau išsakyti savo meilę?

Ji atsigręžė ir sukuždėjo, siekdama lūpomis Ramzio lūpų:

– Argi dabar laikas šnekoms?

Pirmasis oficialus laiškas, gautas iš Hetitų imperijos, jau taikos sutarčiai įsigaliojus, sukėlė tikrą smalsumo protrūkį Pi-Ramzio dvare. Nejaugi Hatušilis pakeitė nuomonę ir nori atsisakyti kokio nors svarbaus sutarties straipsnio?

Valdovas sulaužė antspaudą, uždėtą ant audeklo, kuriuo buvo apgaubta brangaus medžio lentelė, ir perskaitė dantiraščiu rašytą tekstą.

Ramzis tuoj pat nuėjo pas karalienę. Nefertarė baigė skaityti šventinių pavasario apeigų aprašymą.

– Tikrai keistas laiškas!

– Kas nors svarbaus? – sunerimo karalienė.

– Ne; kažkas panašaus į pagalbos šauksmą. Viena hetitų princesė, kurios vardas toks sudėtingas, kad net neįmanoma ištarti, labai serga. Pasak Hatušilio, atrodo, kad ją apsėdo piktoji dvasia, kurios Hetitų imperijos gydytojams niekaip nesiseka išvyti iš jos kūno. Žinodamas, kokie gabūs gydytojai egiptiečiai, mūsų naujasis sąjungininkas maldauja manęs atsiųsti jam žiniuonį iš Gyvybės Namo, kad jis išgydytų princesę ir suteiktų jai galimybę pagaliau susilaukti taip trokštamo kūdikio.

– Betgi tai – puiki žinia; mūsų šalių ryšiai nuolat plėsis ir tvirtės.

Valdovas liepė pakviesti Ašą ir persakė jam Hatušilio laiško turinį.

Egipto diplomatinės tarnybos viršininkas prapliupo juoktis.

– Argi tas prašymas toks juokingas? – nustebo karalienė.

– Dabar matau, kad hetitų imperatorius tikrai be galo pasitiki mūsų gydytojais! Jis reikalauja iš jų mažų mažiausiai stebuklo.

– O gal tu pats nepakankamai vertini mūsų gydytojus?

– Žinoma, ne: aš juos labai gerbiu ir jais pasitikiu. Tačiau kaip jie galėtų suteikti galimybę moteriai – nors ir hetitų princesei – turėti kūdikį, jeigu ta moteriškė persirito per šešiasdešimt?

Kai visi pagaliau nustojo juoktis, Ramzis padiktavo Ameniui atsakymą savo broliui Hatušiliui.

Mes pažįstame princesę, kuri negaluoja – pirmiausia dėl savo amžiaus. Niekas negali pagaminti vaistų, kurie padėtų jai pastoti. Bet jei tai lems audros ir saulės dievai... Taigi aš pasiųsiu į Hatušą puikų burtininką ir gydytoją, gerai išmanantį savo darbą.

Ramzis nedelsdamas išsiuntė Hatušan magišką dievo gydytojo Honsu statulėlę. Honsu vardas reiškė „keliautojas", nes jis, įsikūnijęs pusmėnulyje, keliavo dangumi, skrosdamas erdves. Iš tiesų kam gi kitam, jei ne dievui, pavyktų pakeisti fiziologijos dėsnius?

Kai Pi-Ramzį pasiekė didžiojo Karnako žynio Nebu laiškas, valdovas nutarė perkelti dvarą į Tėbus. Ėmęsis tvarkyti tuos reikalus sparčiai ir veiksmingai, kas jam buvo būdinga, Amenis išnuomojo būtinus persikelti laivus ir davė reikalingus nurodymus, kad kelionė vyktų kuo geriausiomis sąlygomis.

Karališkajame laive užėmė vietas visi brangiausi Ramzio artimieji: jo žmona Nefertarė, švytinti grožiu; motina Tuja, neslepianti džiaugsmo, kad spėjo sulaukti taikos tarp Egipto ir Hetitų imperijos; gražioji Izetė, labai susijaudinusi dėl to, kad ir ji įtraukta į rengiamą didžiulę šventę; trys Ramzio vaikai: didysis Memfio žynys Kha, muzikantė Meritamon ir išvaizdusis Merenptahas; ištikimi draugai Amenis ir Aša, kurių padedamas Ramzis galėjo sėkmingai valdyti; sąžiningi tarnautojai – ministras Nedžemas ir Seramana. Trūko tik Setau ir Vandens Lelijos: priversti išvykti iš Abu Simbelio, jie turėjo prisidėti prie palydos Tėbuose. Ir Mozės... Mozės, kuris išsižadėjo Egipto.

Prieplaukoje karališkąją porą pasitiko pats didysis Karnako žynys. Šįkart Nebu tikrai atrodė labai pasenęs. Susikūprinęs, reumato susuktais sąnariais, vargiai bepakrutąs, sugniaužęs lazdą, kuria sunkiai ramstėsi, jis kalbėjo drebančiu balsu, bet jo žvilgsnis tebebuvo gyvas ir atidus, o valdingumas nė kiek nesumažėjęs.

Valdovas ir didysis žynys apsikabino.

– Aš įvykdžiau savo pažadą, Didenybe; Bakhenas su savo amatininkais įdėjo tiek darbo, kad jūsų milijonų metų šventykla jau baigta. Dievai suteikė man laimę regėti šį milžinišką, tobulą statinį, tapsiantį jų buveine.

– O aš įvykdysiu savąjį, Nebu: mudu užlipsime ant šventyklos stogo ir drauge pasigrožėsime šventove, jos pastatais ir rūmais.

Didžiulis pilonas, kurio vidinį fasadą puošė pergalės prie Kadešo scenos; erdvus pirmasis kiemas su kolonomis, vaizduojančiomis valdovą Ozirio pavidalu; septyniolikos metrų aukščio kolosas, vaizduojąs sėdintį valdovą; antrasis pilonas, pristatąs žiūrovui derliaus nuėmimo apeigas; trisdešimt vieno metro ilgio ir keturiasdešimt vieno metro pločio kolonų salė; šventovė, kurios reljefai bylojo apie kasdienių religinių apeigų paslaptis; iškaltas iš granito didžiulis medis, simbolizuojąs faraono valdovo amžinybę... Karališkoji pora, netverdama džiaugsmu ir laime, gėrėjosi daugybe stebuklų.

Šventės, skirtos iškilmingam milijonų metų šventyklos atidarymui, truko keletą savaičių. Svarbiausia visų tų iškilmių dalimi Ramzis laikė apeigas, kuriomis turėjo būti pašventinta jo tėvui ir motinai skirta koplyčia. Nefertarė su valdovu turėjo ištarti magiškus žodžius, kurie bus amžiams iškalti akmenyje hieroglifų stulpeliais ir įkvėps šventovei gyvybę.

Faraonui baigiant rengtis „rytmečio buveinėje“, įbėgo susijaudinęs Amenis:

– Tavo motina... Ji tave šaukia.

Ramzis puolė į Tujos kambarius.

Sečio našlė gulėjo ant nugaros, ištiesusi rankas palei šonus, pusiau užsimerkusi. Valdovas atsiklaupė ir pabučiavo abu jos delnus.

– Tu per daug pavargusi, kad galėtum dalyvauti savo koplyčios pašventinimo iškilmėse?

– Mane slegia jau nebe nuovargis, o besiartinanti mirtis.

– Nuvykime ją šalin – abu drauge.

– Aš nebeturiu tam jėgų, Ramzi... Ir kodėl gi turėčiau jai priešintis? Atėjo laikas susitikti su Sečiu, o juk tai – laimė.

– Nejaugi tau negaila palikti Egiptą?

– Jį valdo karališkoji pora, žengianti teisingu keliu... Aš žinau, kad būsimasis Nilo potvynis bus puikus, o šalyje bus laikomasi teisingumo. Aš galiu iškeliauti rami, sūnau, nes judu su Nefertare sugebėjote įvesti taiką ir mokėsite ją išsaugoti. Tai taip gražu – taikus kraštas, kur žaidžia vaikai, kur iš laukų grįžta galvijų bandos, o piemenys niūniuoja dainą, pritardami sau fleita; kur žmonės gerbia vienas kitą, žinodami, kad faraonas juos gina ir globoja... Saugok tą laimę, Ramzi; išsaugok ją ir perduok šį Įstatymą savo įpėdiniui.

Žvelgdama į akis paskutiniam išbandymui, Tuja nė nesudrebėjo. Ji liko rami ir išdidi; atrodė, kad amžinybė jos nė kiek negąsdina.

– Mylėk Egiptą visa savo siela, visa širdimi, Ramzi. Teneužgožia šios meilės joks kitas jausmas; tegu joks išbandymas, kad ir koks skaudus jis būtų, neatitraukia tavęs nuo valdovo pareigų.

Tujos ranka stipriai suspaudė sūnaus ranką.

– Palinkėk man, Egipto valdove, laimingai pasiekti atnašaujamų aukų lauką, palaimos lygumą; palinkėk man amžinai įsikurti toje stebuklingoje vandens bei šviesos šalyje ir švytėti ten džiaugsmu ir laime drauge su mūsų protėviais ir Sečiu...

Tujos balsas nuščiuvo giliame atodūsyje, nuskraidinusiame ją anapus.

59

Karalienių slėnyje, grožio ir tobulybės vietovėje, Tujos amžinoji buveinė buvo prie pat kapavietės, numatytos Nefertarei. Didžioji valdovo sutuoktinė su faraonu vadovavo Sečio našlės laidotuvėms. Nuo šiol jos mumija ilsėsis aukso kambaryje. Pavirtusi Oziriu ir Hatora, Tuja gyvuos amžinai kaip šviesos kūnas, kurį kasdien atgaivins neregima energija, sklindanti iš dangaus gelmių. Kapan buvo sudėti apeiginiai baldai, kanopos-urnos su mirusiosios viduriais; brangūs audiniai, vyno ąsočiai, indai su tepalais ir aliejumi, džiovintas maistas, žynių apdarai, skeptrai, papuošalai, vėriniai ir brangenybės, auksiniai bei sidabriniai sandalai ir kiti vertingi daiktai, deramai aprūpinę Tują kelionei puikiaisiais vakarų keliais ir ano pasaulio vietovėmis.

Ramzis bandė likti tvirtas ir laimėje, ir nelaimėje. Jam teko vienu metu išgyventi ir džiaugsmą, ir skausmą: išsvajotos taikos su hetitais sudarymą bei Ramezėjaus – jo milijonų metų šventyklos – užbaigimą – ir Tujos netektį. Kaip sūnus ir kaip žmogus, Ramzis buvo prislėgtas sielvarto, bet kaip faraonas jis neturėjo teisės apvilti karalienės motinos, kuri buvo tokia tvirta, kad net mirtis atrodė nepajėgianti jos palaužti. Jis privalėjo vykdyti Tujos priesaką: svarbiausia – Egiptas! Jis svarbesnis už jo jausmus, už jo džiaugsmą ir skausmą.

Ir Ramzis pakluso pareigos balsui. Nefertarės padedamas, jis ir toliau laikė valstybės vairą taip, tarsi Tuja būtų buvusi kažkur šalia. Nuo šiol jam reikės išmokti apsieiti be jos patarimų, be jos pagalbos. Dabar darbų, kuriuos anksčiau atlikdavo Tuja, teko imtis Nefertarei, ir nors didžioji valdovo sutuoktinė

pasitiko juos drąsiai ir pasiaukojamai, Ramzis jautė, kad jų našta darosi jai nebepakeliama.

Kiekvieną dieną karališkoji pora, atlikusi aušros apeigas, ilgai išbūdavo Ramezėjaus koplyčioje, skirtoje Tujai ir Sečiui. Labai susikaupę, Ramzis su Nefertare pasinerdavo į savo mintis. Valdovui reikėjo pripildyti sielą tos neregimos tikrovės, kurią aplink jį kūrė gyvieji akmenys ir žodžio atgaivinti hieroglifai. Bendraudami su savo pirmtakų sielomis, Ramzis ir Nefertarė prisipildydavo slėpiningos šviesos, kuri buvo penas jų minčiai.

Pasibaigus septyniasdešimties dienų gedului, Amenis nutarė, kad būtina supažindinti Ramzį su skubiais reikalais. Įsikūręs Ramezėjaus raštinėje su nedideliu, bet veiksmingu savo raštininkų pulkeliu, faraono asmens sekretorius palaikė nuolatinius ryšius su Pi-Ramziu ir susipažindavo su gautais dokumentais bei bylomis, negaišdamas nė akimirkos.

– Potvynis puikus, – pranešė jis Ramziui. – Valstybės iždas dar niekada nebuvo toks pilnas; maisto produktų atsargos tvarkomos nepriekaištingai, o amatininkų bendrijos triūsia be atvangos. Kainos pastovios, ir joks perkamosios galios smukimas mums negresia.

– Kas girdėti apie Nubijos auksą?

– Gavyba ir tiekimas – visai patenkinami.

– Gal kartais nutarei man papasakoti apie rojų?

– Žinoma, ne... Mes tik stengiamės būti verti Tujos ir Sečio.

– O kodėl tavo balse aš girdžiu lyg ir apmaudą?

– Na... Aša norėtų su tavim pasikalbėti, bet nežino, ar dabar tai tinka...

– Atrodo, jis ir tave pavertė diplomatu! Tegu Aša ateina pas mane į biblioteką.

Ramezėjaus biblioteka žadėjo netrukus prilygti Heliopolio Gyvybės Namo bibliotekai; čia kasdien buvo atgabenami pa-

pirusų ritinėliai bei prirašytos lentelės, ir valdovas pats prižiūrėdavo, kaip visa tai skirstoma ir rūšiuojama. Nežinant apeigų, nesusipažinus su filosofiniais tekstais ir archyvais, gerai valdyti Egipto buvo neįmanoma.

Elegantiškas, apsivilkęs puikios kokybės lininiu apdaru, papuoštu spalvingais kutais, Aša neslėpė susižavėjimo:

– Dirbti čia, šioje bibliotekoje, bus tikra palaima, Didenybe.

– Ramezėjus taps vienu iš gyvybinių karalystės centrų. Tu norėjai pasikalbėti su manimi apie kokią nors išmintingą knygą?

– Aš tiesiog norėjau tave pamatyti.

– Aš jaučiuosi gerai, Aša. Niekas neišdildys skausmo dėl Tujos netekties; aš niekuomet nepamiršiu Sečio; bet jie abu nurodė man kelią, nuo kurio aš nenukrypsiu. Gal hetitai pridarė mums kokių nors nemalonumų?

– Jokių, Didenybe. Hatušilis neatsidžiaugia mūsų sutartimi, nes ji privertė Asiriją pabrukti uodegą. Egipto ir Hetitų imperijos savitarpio pagalbos sutartis privertė asirų kariškius suprasti, kad bet koks puolimas susilauks galingo ir žaibiško atkirčio. Su hetitais užmegzta daug prekybinių santykių, ir aš galiu drąsiai teigti, kad taika šioje pasaulio dalyje viešpataus daugybę metų. Argi duotas žodis ne toks pat tvirtas kaip granitas?

– Jei viskas taip gerai, tai ko gi tu nerimauji?

– Dėl to kaltas Mozė... Ar išklausysi, ką aš tau apie jį pasakysiu?

– Klausau tavęs, kalbėk.

– Mano šnipai nepaleidžia hebrajų iš akių.

– Kur jie dabar yra?

– Jie tebeklaidžioja dykumoje, nors nepatenkintųjų tomis klajonėmis daugėja. Bet Mozė valdo savo tautą geležine ranka. Jis mėgsta kartoti, kad Jahvė yra ryjanti liepsna ir pavydus Dievas.

– Ar tu žinai, kur jie traukia?

– Gali būti, kad Pažadėtoji žemė – tai Kanaanas, bet jį užgrobti bus sunku. Hebrajams jau teko kautis su Madiano vy-

rais ir su amoritais, o dabar jie užėmę Moabo teritoriją. Tų sričių tautos baiminasi klajoklių hebrajų ir laiko juos pavojingais plėšikais.

– Mozė nenuleis rankų; jei reikės stoti į šimtą mūšių, jis į juos stos. Esu tikras, kad jis apžvelgė Kanaaną nuo Nebo kalno viršūnės ir išvydo kraštą, kur medus ir šventiniai aliejai teka upeliais.

– Hebrajai sėja sąmyšį, Didenybe.

– Ką siūlai, Aša?

– Nužudykime Mozę. Netekę vado, hebrajai grįš į Egiptą – su sąlyga, kad pažadėsi jų nebausti.

– Išmesk tai iš galvos. Mozė eis savu keliu.

– Draugą tavo sprendimas džiugina, o diplomatą verčia apgailestauti. Tu, kaip ir aš, esi tikras, kad Mozė pasieks savo tikslą, o hebrajų atvykimas į Pažadėtąją žemę pakeis pusiausvyrą Artimuosiuose Rytuose.

– Jeigu Mozė nesistengs platinti savo tikėjimo, kodėl mudu negalėtume sutarti? Tada taika tarp mūsų tautų laiduotų pusiausvyrą.

– Tu man duodi puikią užsienio politikos ir diplomatijos pamoką.

– Ne, Aša; aš tiesiog bandau nužymėti vilties kelią.

Gražiosios Izetės širdyje aistra užleido vietą švelnumui. Ji, padovanojusi Ramziui du sūnus, vis taip pat žavėjosi valdovu, bet jau seniai atsisakė ketinimų jį pavergti. Kaip varžytis dėl jo su Nefertare, kuri metams bėgant tik vis labiau gražėjo? Sulaukusi brandesnio amžiaus, gražioji Izetė aprimo ir išmoko mėgautis laimės akimirkomis, kuriomis gyvenimas ją apdovanojo. Kalbėtis su Kha apie visatos sukūrimo paslaptis; klausytis Merenptaho, pasakojančio jai, iš ko susideda ir kaip veikia Egipto visuomenė, kurią jis nagrinėjo kuo rimčiausiai, kaip būsimasis vadovas; šnekučiuotis su Nefertare rūmų so-

duose; matyti Ramzį ir būti arti jo taip dažnai, kaip tik tai buvo įmanoma – argi visa tai nebuvo neįkainojami lobiai, kuriais ji galėjo džiaugtis?

– Eikš, – pasiūlė Izetei didžioji valdovo sutuoktinė, – paplaukiokime valtimi.

Buvo vasara, potvynis pavertė Egiptą milžinišku ežeru. Iš vieno kaimelio į kitą buvo galima nusigauti tik valtimi. Apvaisinantys kraštą vandenys spindėjo kaitrioje saulėje, danguje plasnojo šimtai paukščių.

Po baltu baldakimu sėdinčios abi moterys buvo įtrynusios odą kvapiuoju aliejumi; čia pat stovėjo moliniai ąsočiai. Juose vanduo ilgai išlikdavo šaltas.

– Kha vėl išvyko į Memfį, – tarė gražioji Izetė.

– Tau tai nepatinka?

– Vyresnysis valdovo sūnus domisi tik senovės paminklais, simboliais ir apeigomis. Ką jis darys, kai jo tėvas pasikvies jį ir lieps imtis valstybės reikalų?

– Kha toks protingas, kad sugebės greit visko išmokti.

– Ką jūs manote apie Merenptahą?

– Jis visai kitoks nei jo brolis ir dar labai jaunas, bet jau aišku, kad berniukas apdovanotas ypatingais gabumais.

– Jūsų dukra Meritamon tapo nuostabia moterimi.

– Ji įgyvendino mano vaikišką svajonę: gyventi šventykloje ir groti dievams.

– Visa liaudis dievina jus, Nefertare; jos meilė prilygsta tai, kurią jūs atidavėte Egipto žmonėms.

– Kaip tu pasikeitei, Izete!

– Aš atsisakiau kovos; piktosios geismo ir pavydo dvasios pasitraukė iš mano sielos. Aš susitaikiau su pasauliu ir su savimi. Dabar tikrai mėgaujuosi dvasios ramybe. Ir kad jūs žinotumėt, kaip aš jumis žaviuosi – už tai, kas ir kokia jūs esate, už visa tai, ką jūs darote...

– Jei tu man padėsi, mums bus lengviau išgyventi Tujos ne-

tektį. Kadangi tu jau laisva nuo vaikų auklėjimo rūpesčių, ar darbuosies kartu su manimi?

– Aš nesu verta...

– Leisk apie tai spręsti man.

– Didenybe...

Nefertarė pabučiavo gražiąją Izetę į kaktą. Buvo vasara, ir Egiptas linksminosi.

Ramezėjaus rūmuose buvo jau taip pat gyva ir judru kaip Pi-Ramzyje; kaip valdovas ir pageidavo, jo milijonų metų šventyklos priestatai tapo svarbiu Aukštutinio Egipto ekonominiu centru, darniai dirbančiu drauge su Karnaku. Vakariniame Tėbų krante Ramezėjus visiems laikams įamžins Ramzio Didžiojo viešpatavimą, kurio užmojai jau stebino žmones savo didybe.

Amenis gavo Setau pasirašytą laišką. Viską metęs, iš susijaudinimo vos atgaudamas kvapą, raštininkas nuskubėjo ieškoti Ramzio, jį jis rado didžiajame baseine netoli rūmų: šiltuoju metų laiku valdovas kasdien plaukiodavo bent pusvalandį.

– Didenybe, laiškas iš Nubijos!

Faraonas priplaukė prie baseino pakraščio. Amenis atsiklaupė ir ištiesė jam papirusą.

Jame buvo įrašyti tik keli žodžiai: tie patys, kurių Ramzis ir laukė.

60

Karališkosios poros laivo pirmagalyje puikavosi deivės Hatoros galva iš paauksuoto medžio, su saulės disku tarp ragų*. Žvaigždžių valdovė taip pat buvo ir laivybos globėja; jos budri priežiūra laidavo ramią kelionę Abu Simbelio kryptimi.

Abu Simbelio, kurio abi šventyklos, šlovinančios santuokinę ir valdovišką Ramzio ir Nefertarės vienybę, buvo baigtos. Setau laiškas nepaliko tuo atžvilgiu nė menkiausios abejonės, o gyvačių kerėtojas nebuvo pratęs girtis. Vidury laivo denio buvo įrengta kajutė, kurios išgaubtą stogą rėmė dvi nedidelės kolonos. Užpakalinė jų kapitelių dalis buvo papiruso formos, o priekinė – lotoso. Plačios angos paliko erdvės oro apytakai. Svajingai rymanti kajutėje karalienė mėgavosi šia kelione kaip didžiausiu malonumu.

Nefertarė iš visų jėgų slėpė slegiantį ją sunkų nuovargį: ji nenorėjo kelti valdovui nerimo. Išėjusi iš kajutės, ji prisidėjo prie Ramzio, stovinčio po baltu uždangalu, ištemptu laivo paskuigalyje tarp keturių kuoliukų. Didžiulis liūtas snūduriavo atsigulęs ant šono, o senas auksaspalvis šuo buvo prisiglaudęs prie jo nugaros: nugrimzdęs į miegą, šiek tiek sugrąžinantį jo senkančias jėgas, Budrius jautėsi esąs saugus Nugalėtojo prieglobstyje.

– Abu Simbelis... Kuris valdovas kada nors dovanojo karalienei ką nors panašaus?

– Kuris valdovas kada nors turėjo laimės vesti Nefertarę?

* Egipto mitologijoje deivė Hatora turėjo karvės pavidalą (*vert. past.*).

– Aš per daug laiminga, Ramzi... Kartais net imu dėl to baimintis.

– Ta laime mes turime pasidalyti su savo tauta, su visu Egiptu ir su kartomis, kurios gyvens po mūsų; todėl aš ir panorau, kad karališkoji pora būtų įamžinta Abu Simbelio akmenyje. Ne tu ir ne aš, Nefertare, o Faraonas ir didžioji valdovo sutuoktinė; mudu su tavimi esame tik žemiškieji ir trumpalaikiai jų įsikūnijimai.

Nefertarė prigludo prie Ramzio ir ėmė tylomis grožėtis puikiąja laukine Nubija.

Akiratyje iškilo smiltainio uola, deivės Hatoros valda, įrėminanti vakaruose Nilo vingį. Dar neseniai rusvo smėlio srautas skyrė du kyšulius, kurie šaukte šaukėsi architekto ir skulptoriaus rankos; jie atvyko, ir jų rankos pavertė uolą dviem jos gelmėse iškaltomis šventyklomis, bylojančiomis apie save dviem fasadais, dvelkiantiems galia ir grakštumu, apstulbinusiais karalienę. Priešais pietinę šventyklą – keturi dvidešimties metrų aukščio kolosai, vaizduoją sėdintį Ramzį; priešais šiaurinę – stovinčio ir einančio faraono kolosai, apsupę dešimties metrų aukščio Nefertarės statulą.

Abu Simbelis jau nebebus paprastas orientyras plaukiantiems Nilu upeiviams: jis pakeitė savo pavidalą ir tapo vieta, kur auksiniame Nubijos dykumos smėlyje amžinai žėrės žmogaus proto ir galios įžiebta liepsna, sustingusi akmenyje.

Sveikindami atvykstančiuosius, ant kranto mojavo Setau su Vandens Lelija, prie kurių prisidėjo visi juos supantys meistrai, amatininkai ir darbininkai. Žinoma, visi jie nejučia pasitraukė atatupsti, kai Nugalėtojas oriai nužingsniavo prietilčiu, norėdamas išlipti iš laivo, bet aukštaūgis valdovas išsklaidė baimę. Plėšrūnas atsistojo valdovui iš dešinės, senasis auksaspalvis šuo – iš kairės.

Ramzis dar niekada nematė savo draugo Setau tokio patenkinto.

– Gali didžiuotis savimi, – tarė valdovas, jį apkabindamas.

– Girti reikia ne mane, o architektus ir skulptorius; aš tik skatinau ir drąsinau juos, kad jie sukurtų tavęs vertą statinį.

– Vertą tų paslaptingų galių, kurios slypi šioje šventykloje, Setau.

Nulipusi prietilčiu, Nefertarė kluptelėjo; Vandens Lelija ją prilaikė ir pastebėjo, kad karalienė aiškiai negaluoja.

– Eime, – pareikalavo Nefertarė. – Aš jaučiuosi gerai.

– Bet, Didenybe...

– Negadinkime šventės, Vandens Lelija.

– Aš turiu vaistų, kurie galbūt išsklaidys jūsų nuovargį.

Stačiokas Setau neišmanė, kaip jam elgtis Nefertarės akivaizdoje. Jos grožis taip jį užbūrė, kad jis net amo neteko ir tik tylomis jai nusilenkė.

– Didenybe... Aš norėjau pasakyti...

– Atšvęskime Abu Simbelio gimimą, Setau; aš noriu, kad ši diena neišdiltų iš atminties.

Visi Nubijos genčių vadai buvo pakviesti į Abu Simbelį dalyvauti dviejų šventyklų atidarymo iškilmėse. Pasipuošę savo gražiausiais vėriniais ir naujomis klubjuostėmis, jie pabučiavo Ramzio ir Nefertarės kojas, o paskui užtraukė pergalės dainą, ir ši nuskriejo ligi pat žvaigždėto dangaus.

Tą naktį skaniausių valgių buvo daugiau nei smiltelių Nilo pakrantėje, jautienos kepsnių daugiau nei gėlių karališkuose soduose, o duonos ir pyragaičių – nesuskaitoma gausybė. Vynas liejosi upeliais; ant aukurų, pastatytų po atviru dangumi, smilko gardžiakvapiai smilkalai. Toli šiaurėje buvo sudaryta taika su hetitais; lygiai tokia pat taika ilgai viešpataus Pietuose.

– Nuo šiol Abu Simbelis yra dvasinis Nubijos centras. Jis simbolizuoja meilę, siejančią faraoną su didžiąja valdovo su-

tuoktine, – pasakė Ramzis Setau. – Tau, mano drauge, teks nustatytomis dienomis kviesti šičia genčių vadus, kad jie dalyvautų šią žemę šventinančiose apeigose.

– Kitaip sakant, tu leidi man pasilikti Nubijoje... Vadinasi, Vandens Lelija mylės mane kaip mylėjusi.

Po šiltosios rugsėjo nakties visą savaitę truko šventės ir apeigos, o jų dalyviai stebėdamiesi ir žavėdamiesi gėrėjosi didžiosios šventyklos puošyba. Trijų navų salėje su aštuoniomis kolonomis, prie kurių nugara šliejosi dešimties metrų statula, vaizduojanti valdovą Ozirio pavidalu, jie grožėjosi Kadešo mūšio scenomis ir faraono susitikimu su dievais, apglėbiančiais jį, kad geriau perteiktų jam savo energiją.

Per rudens lygiadienį į švenčiausią pastato dalį įėjo tik Ramzis su Nefertare. Saulei patekėjus, šviesa pasklido šventyklos ašimi ir apšvietė šventovės gilumą, kur ant akmeninio suoliuko sėdėjo keturi dievai: Ra – Horas, šviesos krašto dievas; Ramzio *ka*; Amonas, paslaptingasis neregimas dievas, ir Ptahas – kūrėjas, statytojas ir skuptorius. Išskyrus abu lygiadienius, šis dievas likdavo tamsoje; tik du rytmečius saulėtekio šviesa lengvai nuslysdavo Ptaho statula, ir Ramzis išgirdo jo žodžius, kylančius iš uolos gelmių: „Aš broliaujuosi su tavimi; suteikiu tau ilgą amžių, pastovumą ir galią; mudu esame susieti širdžiai džiaugiantis, aš padarysiu taip, kad tavo mintis derintųsi su dievų mintimi, aš pasirinkau tave ir padarysiu tavo žodžius veiksmingus. Aš sotinu tave gyvybe, kad padėtum gyventi kitiems“.

Karališkajai porai išėjus iš didžiosios šventyklos, egiptiečiai ir nubiai pasveikino ją džiugiais šūksniais. Atėjo laikas iškilmingai atidaryti antrąją šventyklą, skirtą karalienei ir pavadintą „Nefertarė, kuriai pateka saulė“.

Didžioji valdovo sutuoktinė atnašavo deivei Hatorai gėlių, kad žvaigždžių valdovės veidas nušvistų; prilygindama save Gyvybės Namo globėjai Sešatei, Nefertarė kreipėsi į Ramzį:

– Tu grąžinai Egiptui drąsą ir stiprybę, tu esi jo valdovas; kaip dangiškasis sakalas tu išskleidei sparnus virš savo tautos. Jai tu esi panašus į dangiško metalo sieną, kurios nepajėgtų pralaužti jokia priešiška jėga.

– Nefertarei aš pastačiau šventyklą, visiems laikams iškaltą tobuloje Nubijos uoloje, puikiame smiltainyje, – atsakė valdovas.

Karalienė vilkėjo ilga geltona suknele. Jos kaklą puošė turkio vėrinys, o kojas – paauksuoti sandalai. Ant mėlyno peruko buvo uždėta karūna iš dviejų lenktų, ilgų ir plonų karvės ragų, apglėbusių saulės diską, virš kurio kilo dvi ilgos plunksnos. Dešinėje rankoje ji laikė gyvybės raktą, o kairėje – lankstų skeptrą, primenantį lotosą, iškilusį iš vandenų pirmąjį pasaulio rytą.

Karalienės šventyklos kolonų viršų puošė besišypsą deivės Hatoros veidai; sienos buvo ištapytos apeigų scenomis, siejančiomis Ramzį, Nefertarę ir dievus.

Karalienė atsirėmė į valdovo ranką.

– Kas tau, Nefertare?

– Niekis, truputį pavargau...

– Gal nori, kad nutrauktume šias apeigas?

– Ne, ne! Aš noriu kartu su tavimi apžiūrėti kiekvieną šios šventyklos piešinį, perskaityti kiekvieną įrašą, dalyvauti atnašaujant kiekvieną auką... Juk tai – buveinė, kurią tu pastatei man!

Žmonos šypsena nuramino valdovą. Jis padarė taip, kaip ji norėjo, ir juodu drauge prikėlė amžinam gyvenimui kiekvieną šventyklos kampelį – ligi pat naoso, kur iš uolos kilo Hatoros įsikūnijimo – dieviškosios karvės statula.

Nefertarė ilgai užtruko šventovės prietemoje, tarsi tikėdamasi, kad deivės švelnumas išsklaidys šaltį, besismelkiantį į jos gyslas.

– Aš norėčiau dar kartą pamatyti karūnavimo sceną, – paprašė ji valdovą.

Stovėdamos abipus karalienės, kurią skulptorius pavaizdavo beveik nežemiškai liekną ir grakščią, Izidė su Hatora tiesė

rankas į jos karūną, šventindamos ją ir įkraudamos dangiškąja energija. Meistras siekė įamžinti tą akimirką, kai šio pasaulio moteris gyva įžengė į dieviškąją visatą, kad žemėje paliudytų, jog ji tikrai yra.

– Apkabink mane, Ramzi.

Nefertarės kūnas buvo šaltas kaip ledas.

– Aš mirštu, Ramzi, mirštu išvargusi ir išsekusi; bet čia, savo šventykloje, šalia tavęs, taip arti tavęs, mudu visiems laikams liksime viena būtybė.

Valdovas taip stipriai prispaudė ją prie savęs, kad trumputę it žaibo blyksnis akimirką pamanė galėsiąs sulaikyti jos gyvybę – tą gyvybę, kurią ji netausodama atidavė savo artimiesiems ir visam Egiptui, siekdama apsaugoti juos nuo pikta.

Ramzis pamatė, kaip ramus ir tyras karalienės veidas sustingo, o galva lėtai nulinko. Nefertarė užgeso nesipriešindama, nesibaimindama – ji it vėjelio dvelksmas nuslydo anapus.

Ramzis pakėlė didžiąją valdovo sutuoktinę ant rankų ir nusinešė ją kaip nuotaką, kurią būsimasis vyras turi pernešti per savo namų slenkstį, kad jų santuoka galiotų ir būtų tvirta. Jis žinojo, kad Nefertarė taps nemaria žvaigžde, kad dangus, jos motina, suteiks jai naują gimimą ir kad ji įsės į amžinos kelionės laivę; tačiau argi tas žinojimas galėjo numaldyti nepakeliamą skausmą, draskantį jam širdį?

Gniuždomas sielvarto, Ramzis žengė durų link ir išėjo iš šventyklos.

Budrius, senasis auksaspalvis šuo, gulintis tarp Nugalėtojo letenų, ką tik išleido paskutinį kvapą, o liūtas švelniai laižė savo dražužio galvą, norėdamas išgydyti jį nuo mirties.

Ramzio sielą buvo užtvindžiusi tokia kančia, kad jis neįstengė verkti. Šią akimirką nei jo galia, nei didybė niekuo negalėjo jam padėti.

Faraonas iškėlė aukštyn lengvutį ir grakštų karalienės kūną, rodydamas saulei, dangui ir žemei tą, kurią jis mylės amžinai: Abu Simbelio valdovę, Nefertarę, kuriai tviskėjo šviesa.

Serija „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- ✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
- ✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- ✓ Michael Larsen „Netikrumas“
- ✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
- ✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
- ✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
- ✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus, blogoms – viskas“
- ✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“
- ✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- ✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
- ✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
- ✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
- ✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
- ✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“
- ✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
- ✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
- ✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
- ✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
- ✓ Alina Fernández „Alina“
- ✓ Margaret Atwood „Greis“
- ✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“
- ✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
- ✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
- ✓ Connie Palmen „Dėsniai“

- ✓ Robert Schneider „Oreigė“
- ✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
- ✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
- ✓ Arto Paasilinna „Zuikio metai“
- ✓ Judith Krantz „Tesės Kent brangenybės“
- ✓ Elizabeth Wurtzel „Prozaco karta“
- ✓ Marie-Claire Blais „Geismai“
- ✓ Ian McEwan „Amsterdamas“
- ✓ Ragnhild N. Grødal „Grobuonis!“
- ✓ Zoë Jenny „Žiedadulkių kambarys“
- ✓ Denis Guedj „Papūgos teorema“
- ✓ John O'Donohue „Anam ċara. Keltų pasaulio dvasinė išmintis“
- ✓ Jean-Pierre Vernant „Pasaulis, dievai, žmonės. Mitų interpretacijos“
- ✓ Philippe Delerm „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“
- ✓ Chuck Palahniuk „Kovos klubas“
- ✓ Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
- ✓ Alessandro Baricco „Jūra vandenynas“
- ✓ Milan Kundera „Atsisveikinimo valsas“
- ✓ Umberto Eco „Rožės vardas“
- ✓ John Banville „Parodymų knyga“
- ✓ Michal Viewegh „Mergaičių auklėjimas Čekijoje“
- ✓ Samuel Shem „Dievo namai“
- ✓ Pentii Lempiäinen „Skaičių simbolika“
- ✓ Milan Kundera „Juokingos meilės“
- ✓ Milan Kundera „Gyvenimas yra kitur“
- ✓ Dietrich Schwanitz „Vyrai“
- ✓ Finn Skårderud „Nerimas“
- ✓ John O'Donohue „Amžinybės atbalsiai“
- ✓ José Donoso „Tamsus nakties paukštis“
- ✓ Joseph Heller „22-oji išlyga“
- ✓ Karl Ove Knausgård „Anapus pasaulio“
- ✓ Frédéric Beigbeder „Meilė trunka trejus metus“
- ✓ Milan Kundera „Lėtumas“
- ✓ Arthur Hailey „Detektyvas“
- ✓ Umberto Eco „Baudolinas“
- ✓ Lucía Etxebarria „Meilė, smalsumas, prozakas ir abejonės“
- ✓ Gilbert Sinoué „Dienos ir naktys“

- ✓ Peter Carey „Oskaras ir Liusinda“
- ✓ Milan Kundera „Pokštas“
- ✓ Fernando Savater „Gyvenimo klausimai“
- ✓ James Patterson „Siuzanos dienoraštis Nikolui“
- ✓ Frédéric Beigbeder „14,99 €“
- ✓ Laura Esquivel „Kaip vanduo šokoladui“
- ✓ John Updike „Poros“
- ✓ Jean-Philippe Toussaint „Vonios kambarys“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Šviesos Sūnus“
- ✓ Juan Manuel de Prada „Apgaulinga Venecijos šviesa“
- ✓ Colleen McCullough „Morgano kelias“
- ✓ François Rachline „Sisifas“
- ✓ Sylvia Plath „Stiklo gaubtas“
- ✓ Lucía Etxebarria „Beatričė ir kiti dangiškieji kūnai“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Milijonų metų šventykla“
- ✓ Anne Bernet „Poncijaus Piloto atsiminimai“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Kadešo mūšis“
- ✓ Colleen McCullough „Erškėčių paukščiai“
- ✓ Samuel Shem „Vargo kalnas“
- ✓ Orhan Pamuk „Juodoji knyga“
- ✓ Frank McCourt „Andželos pelenai“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Abu Simbelio valdovė“
- Murray Bail „Eukaliptas“
- Douglas Coupland „X karta“
- Alain de Botton „Esė apie meilę“
- Alain de Botton „Romantinis sąjūdis“
- Don DeLillo „Kosmopolis“
- Paul Auster „Niujorko trilogija“
- Hubert Selby Jr „Rekviem svajonei“
- Manuel Puig „Moters voro pabučiavimas“
- Nick Cave „Ir išvydo asilė angelą“

Jacq, Christian

Ja81 Ramzis : romanas / Christian Jacq ; iš prancūzų kalbos vertė Irina Mikalkevičienė. – Vilnius : Tyto alba, 2003– . – (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

[D. 4]: Abu Simbelio valdovė. – 2005. – 380[4] p.

ISBN 9986-16-449-4

Tai ketvirtasis – priešpaskutinis – tomas iš garsiojo egiptologo Christiano Jacqo epopėjos apie didįjį XII a. pr. Kr. Egipto faraoną. Nors Ramzis – nugalėtojas, visų jau vadinamas Didžiuoju, hetitų galia dar nepakirsta. Ar ištikimojo raštininko Amenio, gyvačių kerėtojo Setau, įžvalgiojo Ašos pagalba ir Abu Simbelio valdovės – Nefertarės meilės magija įstengs apsaugoti Šviesos Sūnų?

UDK 840-3

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

ABU SIMBELIO VALDOVĖ

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Irina Mikalkevičienė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2005 10 13. 13,90 apsk. l. l. Užsakymas 1145

Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, LT-01112 Vilnius, tel./faks. 2498602, tytoalba@taide.lt

Spausdino UAB „Vilniaus spauda“, Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius

Abu Simbelis jau nebebus paprastas orientyras plaukiantiems Nilu upeiviams: jis pakeitė savo pavidalą ir tapo vieta, kur auksiniame Nubijos slėnyje amžinai žėrės žmogaus proto ir galios įžiebta liepsna, sustingusi akmenyje.

ISBN 9986-16-449-4

www.tytoalba.lt

Tai ketvirtasis – priešpaskutinis – tomas iš garsiojo egiptologo Christiano Jacqo epopėjos apie didįjį XII a. pr. Kr. Egipto faraoną. Nors Ramzis – nugalėtojas, visų jau vadinamas Didžiuoju, hetitų galia dar nepakirsta. Branginąs savo šalies gerovę ir Egipto karių gyvybes, Ramzis, padedamas savo ištikimo draugo, talentingo diplomato Ašos, siekia sudaryti ilgalaikę taiką su išmintingu, bet klastingu hetitų valdovu Hatušiliu.

Valdžios našta, visais savo gyvenimo rūpesčiais ir džiaugsmais Ramzis dalijasi su karštai mylima Nefertare – savo žmona, kuriai nutaria įteikti pasakišką dovaną: Abu Simbelyje, žvaigždžių valdovės Hatoros globojamoje Nubijos vietovėje, Nilo vingio juosiamose uolose Ramzis įsako iškalti dvi šventyklas – amžinos jųdviejų su Nefertare meilės simbolį.

Tačiau šešėliai virš Ramzio ir jo mylimosios galvų tirštėja... Nubijoje prieš faraoną nepaliauja rezgęs pinkles jo vyresnysis brolis Šenaras; Ramzio sūnus Kha vos atsispiria nuožmiojo Libijos mago Ofiro kerams, tačiau to dar negana: net savo sostinėje, puikiajame Pi-Ramzyje, faraonas priverstas susiremti su buvusiu draugu – hebraju Moze, po daugelio metų sugrįžusiu Egiptan iš dykumos ir siekiančiu išvesti hebrajų tautą į Pažadėtąją žemę...

Ar ištikimojo raštininko Amenio, gyvačių kerėtojo Setau, įžvalgiojo Ašos pagalba ir Abu Simbelio valdovės Nefertarės meilės magija įstengs apsaugoti Šviesos Sūnų?